UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

Daniela Gandžalová

KONANIE O DEDIČSTVE

§

Druhé, doplnené a rozšírené vydanie

2026

BELIANUM

Daniela Gandžalová

KONANIE O DEDIČSTVE

Druhé, doplnené a rozšírené vydanie

BELIANUM

2026

Vzor citácie: GANDŽALOVÁ, Daniela, 2026. *Konanie o dedičstve*: *druhé, doplnené a rozšírené vydanie*. Online. Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Dostupné na: https://doi.org/10.24040/2026.9788055723594. [dátum citovania RRRR-MM-DD].

Autor: prof. JUDr. Daniela Gandžalová, PhD.

Recenzenti: doc. JUDr. PhDr. Martin Skaloš, PhD.
JUDr. Monika Némethová, PhD.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Konanie o dedičstve: druhé, doplnené a rozšírené vydanie
© August 2026 Daniela Gandžalová

ISBN 978-80-557-2359-4
DOI https://doi.org/10.24040/2026.9788055723594

Odborná knižná publikácia *Konanie o dedičstve* je publikovaná a šírená ako open access publikácia na základe podmienok Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (uvedenie autora).

Venujem svojim deťom.

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK....6

PREDHOVOR....7

I. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA KONANIA O DEDIČSTVE....9

II. PRÁVNA ÚPRAVA DEDIČSKÉHO KONANIA NA NAŠOM ÚZEMÍ V MINULOSTI....20

2.1 Právna úprava dedičského konania na území Českej republiky do roku 1950....20

2.2 Právna úprava dedičského konania na Slovensku do roku 1950....25

2.3 Právna úprava dedičského konania po roku 1950....30

2.4 Právna úprava konania o dedičstve pred štátnym notárstvom podľa zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (Not. por.)....41

2.5 Právna úprava konania o dedičstve podľa z. č. 99/1963 Zb. (Občiansky súdny poriadok)....54

III.SÚČASNÁ PRÁVNA ÚPRAVA KONANIA O DEDIČSTVE....73

3.1 Pramene právnej úpravy dedičského konania....73

3.2 Právomoc a príslušnosť súdu....77

3.3 Notár ako súdny komisár....81

3.4 Účastníci dedičského konania....86

3.5 Priebeh konania o dedičstve....94

3.5.1 Začatie konania o dedičstve....94

3.5.2 Predbežné vyšetrenie....96

3.5.3 Zastavenie konania....102

3.5.4 Prejednanie dedičstva....104

3.5.5 Spor o dedičské právo....110

3.5.6 Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov....115

3.5.7 Majetok a dlhy poručiteľa....121

3.6 Skončenie konania o dedičstve 127
3.7 Likvidácia dedičstva 135
3.8 Iné úkony súdu a účastníkov konania v súvislosti s prejednaním dedičstva 144
3.9 Európske osvedčenie o dedičstve 147

Zoznam použitej a odporúčanej literatúry 152

Príloha č. 1: Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z r. 1811 160
Príloha č. 2: Právne účinky dedičskej postupnosti 165
Príloha č. 3: Občiansky súdny poriadok, zák. č. 142/1950 Zb. o konaní v občianskych právnych veciach 169
Príloha č. 4: Občiansky súdny poriadok, zákon č. 99/1963 Zb. 178

ZOZNAM SKRATIEK

BSM	bezpodielové spoluvlastníctvo manželov
CMP	zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok
CSP	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok
Exekučný poriadok	zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov
nariadenie	nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí o prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (Ú. V. EÚ L201, 27. 7. 2012)
not. por.	zákon č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok)
OBZ	zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník
OSP 1950	zákon č. 142/1950 Zb. o konaní v občianskych právnych veciach (Občiansky súdny poriadok)
OSP	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok
OZ	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
OZ 1950	zákon č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník

PREDHOVOR

Smrť fyzickej osoby je dôležitou objektívnou právnou skutočnosťou, s ktorou sa spája univerzálna sukcesia podľa § 460 Občianskeho zákonníka. Toto ustanovenie Občianskeho zákonníka síce stanovuje, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa bez toho, aby sa nadobudnutie vlastníckeho práva podmieňovalo ďalšími skutočnosťami, ale keďže právna úprava dedičského práva vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva, predpokladá okrem iného, že dedičstvo po každom poručiteľovi musí byť súdom prejedané, a musí byť o ňom rozhodnuté. Občiansky zákonník predvída účasť štátu pri určení osôb, na ktoré prešiel majetok poručiteľa. To znamená, že dedičstvo sa síce nadobúda smrťou poručiteľa, avšak s ohľadom na princíp ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva, dedičstvo musí byť súdom prejedané a rozhodnuté, a až uznesením súdu o potvrdení dedičstva alebo vyporiadaní dedičov sa nadobúda dedičstvo s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. Právoplatné rozhodnutie, ktorým sa dedičské konanie končí, iba deklaruje faktický a právny stav, ktorým sa osvedčuje nadobudnutie dedičstva dedičom, a to ku dňu smrti poručiteľa. Hoci sa dedičstvo nadobúda ku dňu smrti poručiteľa, zákon v záujme právnej istoty vyžaduje, aby obligatórne prebehlo dedičské konanie, a tým sa kvalifikovaným spôsobom zistilo, kto dedičstvo nadobudol. Preto hmotnoprávna úprava dedenia vždy vychádzala i z platnej procesnej úpravy konania o dedičstve a naopak. Dôvodom previazanosti hmotnoprávnych a procesných ustanovení je skutočnosť, že uspokojenia subjektívnych nárokov vyplývajúcich z dedičského práva hmotného sa môžu účastníci príslušných občiansko-právnych vzťahov domáhať len prostredníctvom predpísaného formálneho postupu, ktorým na našom území bolo vždy konanie pred justičným orgánom, teda občianskoprávny proces. Vzhľadom na previazanosť hmotnoprávnej a procesnoprávnej úpravy dedenia bolo pri spracovaní textu predkladanej publikácie na mnohých miestach pri komentovaní procesnoprávnych ustanovení odkázať

na hmotnoprávnu úpravu konkrétnych inštitútov dedičského práva a naopak.

Zásadou právnej úpravy dedenia je, že na dedenie sa použije právo platné v čase smrti poručiteľa. Dôsledkom uplatňovania tejto zásady preto je ešte stále aktuálna potreba znalosti aj predchádzajúcich úprav dedenia, keďže tieto (niekedy až historické) predpisy je potrebné aplikovať aj v súčasnosti, keď sa prejednáva dedičstvo po zomretom v minulosti, alebo dedičstvo vôbec neprejednané v prípadoch, keď pôvodné konanie bolo zastavené pre nedostatok majetku, alebo vo výnimočných prípadoch nebolo začaté vôbec. Tieto dôvody nás okrem iného viedli k spracovaniu obsahu predkladanej publikácie s cieľom poukázať v texte i na niektoré typické osobitosti v minulosti platných právnych úprav dedičského konania, s ktorými sa možno pri prejednávaní dedičstva stretnúť aj dnes, a ktoré treba zohľadniť.

Vzhľadom na vyššie uvedené, cieľom tejto publikácie bolo poukázať aspoň stručne aj na právno-historické aspekty vývoja právnej úpravy dedičského konania na našom území v minulosti s poukazom na osobitosti procesnoprávnej úpravy dedenia, vychádzajúc z pôvodnej platnej právnej úpravy. Výklad je tak podávaný a zameraný jednak na historicko-právny kontext, ale tiež z pohľadu *de lege lata* (platnej právnej úpravy) s poukazom na novoty v právnej úprave dedičského konania po rekodifikácii civilného procesného práva.

Predkladaná publikácia je určená nielen pre poslucháčov právnického štúdia, ale dúfame, že svojím obsahom a zameraním môže byť vhodnou a nápomocnou i všetkým právnikom, ktorí sa vo svojej praxi stretávajú s problematikou dedenia, t. j. najmä notárom, sudcom zaoberajúcim sa dedičskou agendou, ale aj advokátom a ich koncipientom, samozrejme, budeme veľmi radi, keď poskytne poučenie aj väčšiemu okruhu verejnosti.

Banská Bystrica, august 2026

Autorka

I. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA KONANIA O DEDIČSTVE

Napriek tomu, že kontinuita prechodu vlastníctva z poručiteľa na dediča okamihom smrti poručiteľa vyplýva tak ako v minulosti, tak aj dnes z hmotnoprávnej úpravy dedenia, dedičskoprávnu postupnosť nemožno realizovať bez dedičského konania. Pre štát sú dedičské vzťahy natoľko významné, že na ich realizáciu nikdy nepostačovali právne úkony samotných účastníkov, t. j. dedičov, ale vždy realizáciu tejto kategórie právnych vzťahov podmieňoval štát i nevyhnutnou ingerenciou štátnej moci vo forme konania o dedičstve.

Hmotnoprávna úprava dedenia síce stanovuje, že dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa bez toho, aby sa nadobudnutie vlastníckeho práva podmieňovalo ďalšími skutočnosťami, ale keďže dedičské právo vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva, predpokladá okrem iného, že dedičstvo po každom poručiteľovi musí byť súdom prejednané, a musí byť o ňom rozhodnuté. To znamená, že dedičstvo sa síce nadobúda smrťou poručiteľa, avšak s ohľadom na princíp ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva, dedičstvo musí byť súdom prejednané a rozhodnuté, a až uznesením súdu, ktorým sa dedičské konanie končí, sa nadobúda dedičstvo s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. Právoplatné rozhodnutie, ktorým sa dedičské konanie končí, iba deklaruje faktický a právny stav, ktorým sa osvedčuje nadobudnutie dedičstva dedičom, a to ku dňu smrti poručiteľa. Hoci sa dedičstvo nadobúda ku dňu smrti poručiteľa, zákon v záujme právnej istoty vyžaduje, aby obligatórne prebehlo dedičské konanie, a tým kvalifikovaným spôsobom zistilo, kto dedičstvo nadobudol.

Hmotnoprávna úprava dedenia je obsiahnutá v Občianskom zákonníku, v jeho siedmej časti pod názvom „Dedenie“.[1] Podľa týchto ustanovení dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa. Aby teda vôbec prichádzal do úvahy procesný postup, základným predpokladom

[1] CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Vydavateľstvo Heuréka Šamorín, ISBN 978-80-89122-55-4, 2009, s. 59 a nasl. Rovnako LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné.* Iura Edition, 2010, s. 602 a nasl., ISBN 978-808078-346-4. Rovnako VOJČÍK, P. *Občianske právo hmotné II.* Vydavateľstvo PF UPJŠ v Košiciach, ISBN 80-7097-631-4, 2006, s. 261 a nasl.

je smrť poručiteľa. Smrťou poručiteľa dochádza k prechodu práv a povinností na právnych nástupcov (dedičov) ako dôsledok právnej skutočnosti, ktorou je smrť fyzickej osoby (poručiteľa).[2] Pod smrťou poručiteľa – fyzickej osoby – rozumieme existenciu smrti v právnom slova zmysle. Z ustanovenia § 7 ods. 2 OZ vyplýva, že smrť sa preukazuje predpísaným spôsobom. Bezprostredným podnetom pre začatie konania o prejednaní dedičstva je spravidla oznámenie matriky o tom, že došlo k smrti fyzickej osoby. Smrť fyzickej osoby sa konštatuje spôsobom upraveným v zákone č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Zo zákona vyplýva, že účinky dedenia nastávajú ku dňu smrti poručiteľa a bez zreteľa na vôľu dedičov, hoci tieto účinky môže dedič odvrátiť tým, že dedičstvo odmietne.

Základom právnej úpravy dedenia je univerzálna sukcesia, ktorej dôsledkom je, že dedičia vstupujú do všetkých práv a povinností poručiteľa, ktoré podľa zákona zanikajú smrťou poručiteľa. Od univerzálnej sukcesie, ku ktorej dochádza dedením, je potrebné odlišovať stav, ak práva a povinnosti prechádzajú na osoby, ktoré sú inak dedičmi, avšak práva a povinnosti na nich prechádzajú na základe osobitnej právnej úpravy. Takéto práva nemožno považovať za majetok patriaci do dedičstva. Predmetom dedičstva sa stanú, iba ak takýchto osôb niet. Predmetom dedenia nemôžu byť ani majetkové a iné práva, ku ktorých zániku dochádza smrťou poručiteľa. Takými právami sú napr. právo na bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia, základné práva a slobody, resp. majetkové práva vyplývajúce z porušenia týchto práv.[3]

---

[2] Viď GANDŽALOVÁ, D.–DOLÍHALOVÁ, M. *Dedičské právo.* 2. doplnené a rozšírené vydanie. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2025, s. 9 a nasl., ISBN 978-80-557-2247-4.

[3] Viď CIRÁK, J. a kol.: Dedičské právo. Šamorín, Vydavateľstvo Heuréka, ISBN 978-80-89122-55-4, 2009, s. 53 a nasl.; rovnako LAZAR, J.: Občianske právo hmotné, Iura Edition, 2010, s. 599 a nasl., ISBN 978-808078-346-4; rovnako VOJČÍK, P.: Občianske právo hmotné II., Vydavateľstvo UPJŠ v Košiciach, 2006, s. 260 a nasl. ISBN 80-7097-631-4; rovnako KRAJČO, J.: Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie), vydavateľstvo Eurounion, spol. s r. o., Bratislava, 2016, s. 55, ISBN 978-80-89374-36-6). Ak zomrie poručiteľ, ktorý pôsobil v spoločnosti s ručením obmedzeným, vo verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti, s výnimkou akciovej spoločnosti, je predmetom dedenia ich obchodný podiel v týchto spoločnostiach, resp. vyrovnávací podiel. Podrobnejšie vo vzťahu k jednotlivým obchodným spoločnostiam v súvislosti s majetkom poručiteľa (dedičstva) ako predpokladom dedenia pozri ich právnu úpravu v Obchodnom zákonníku, najmä § 88, 91, 61, 116, 150, 114. Predmetom dedičstva môže byť aj podnik, resp. jeho časť (§ 5 a nasl. OBZ).

Ďalším dôležitým predpokladom dedenia je existencia dedičstva (majetku poručiteľa).[4] Pod dedičstvom je teda treba rozumieť majetkové práva a povinnosti, ktoré pôvodne patrili poručiteľovi, a to vrátane dlhov poručiteľa, ktoré sú základom pre určenie všeobecnej hodnoty majetku poručiteľa, výšky dlhov, ktoré vyústia do čistej hodnoty dedičstva alebo k jeho predlženiu. Od toho je závislý aj ďalší možný postup pre vyporiadanie dedičstva, ako bolo uvedené vyššie.[5] Ak by zomrela fyzická osoba, ktorá nezanechala žiadny majetok, tak k dedeniu nemôže dôjsť, a súd konanie o dedičstve zastaví. Ak poručiteľ zanechal iba majetok nepatrnej hodnoty, môže ho súd vydať tomu, kto sa postaral o pohreb, a tak isto konanie zastaví (§ 187 a 188 CMP).

Nevyhnutným predpokladom dedenia je aj existencia spôsobilého dediča, resp. dedičov. Tento predpoklad znamená, že je tu dedič, ktorý je povolaný dediť (či už na základe závetu alebo na základe zákona), a nie je dedičsky nespôsobilý. Dedič sa predovšetkým musí dožiť smrti svojho poručiteľa. Dedičská nespôsobilosť však prichádza do úvahy iba u fyzickej osoby ako dediča. Dedičskú spôsobilosť fyzickej osoby treba odlíšiť od spôsobilosti mať práva a povinnosti, a aj od spôsobilosti na právne úkony. Dediť môže každá fyzická osoba, ktorá má spôsobilosť mať práva a povinnosti, ako to vyplýva z § 7. Najmä pre dedičské právo je dôležité pripomenúť, že túto spôsobilosť má aj počaté dieťa, ak sa narodí živé. Ak by dedič nemal spôsobilosť na právne úkony, nie je to na prekážku toho, aby dedil. V konaní o dedičstvo bude zastúpený svojím zákonným zástupcom alebo kolíznym opatrovníkom. Právnická osoba môže byť dedičom za podmienky, že v čase smrti poručiteľa právne ako subjekt existuje.

Predpokladom dedenia je ďalej existencia právneho dôvodu dedenia. Dedičským právnymi titulmi (dôvodmi dedenia), ktoré

[4] Existencia dedičstva *(„hereditas")* bola základným predpokladom dedenia už v rímskom práve, pričom rímskoprávne dedenie bolo charakteristické tým, že znamenalo univerzálny vstup do práv zomretého. Pozri TUROŠÍK, M. *Roman Law.* 1. vyd., Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2013, s. 108.

[5] Opomenutie prejednať majetok poručiteľa v dedičskom konaní nebráni podaniu určovacej zálohy, v ktorej sa bude navrhovateľ domáhať určenia, že ku dňu smrti bol poručiteľ vlastníkom určitej veci. Výsledok takéhoto konania je dôvodom na konanie o novoobjavenom majetku (viď bližšie R NS ČR 22 Cdo 97/2005, 22 Cdo 1977/2001).

určujú, na koho dedičstvo prechádza, sú buď zákon, existencia určitého príbuzenského alebo obdobného blízkeho osobného vzťahu určená zákonom, alebo jednostranný právny úkon poručiteľa pre prípad smrti, čiže závet. Dedičské právo pripúšťa aj dedenie súčasne z oboch titulov dedenia.[6]

Za posledný predpoklad dedenia je možné považovať i nevyužitie práva odmietnuť dedičstvo podľa § 463 a nasl. OZ, a to v tom zmysle, že ak by boli splnené i všetky predchádzajúce predpoklady, ale dedič by dedičstvo odmietol, k dedeniu by nedošlo. Odmietnutie dedičstva je jednostranný právny úkon dediča adresovaný súdu (resp. notárovi ako súdnemu komisárovi), ktorý prejednáva dedičstvo, ktorým vyhlasuje, že dedičstvo odmieta. O možnosti odmietnuť dedičstvo má súd (súdny komisár) povinnosť upovedomiť dediča v zmysle § 189 CMP.[7]

Právo dediča na dedičstvo je absolútnej povahy, smeruje voči všetkým, ktorí sú povinní ho v jeho dedičských právach rešpektovať.

Dedenie, ako už bolo uvedené, nastáva v dôsledku objektívnej právnej skutočnosti, akou je smrť fyzickej osoby. Smrťou zaniká spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti. Fyzická osoba prestáva byť právnym subjektom. Osudy práv a povinností, ktoré sa dovtedy na zomretú osobu viazali, nie sú rovnaké. Ich ďalšia existencia, alebo zánik, prípadne ich transformácia, alebo modifikácia budú závisieť od povahy týchto práv a povinností a

[6] Dôvody, z ktorých sa povolávali dedičia alebo z ktorých sa určitým osobám dedenie ponúkalo, poznalo už rímske právo. Boli to dva základné dôvody povolávania dedičov: závet *(testamentum)* a zákon. Podľa toho sa rozoznávalo dedenie zo závetu *(vocatio ex testamento),* a ak nebolo závetu, tak dedenie zo zákona *(vocatio ab intestato).* Pričom platilo, že dedenie ako univerzálna sukcesia sa v konkrétnom prípade muselo zakladať len na jednom dôvode na rozdiel od našej súčasnej právnej úpravy, platilo teda, že: po nikom nemožno dediť sčasti na základe závetu a sčasti na základe zákona (*nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere protest* – ust. Inst. 2, 4, 5), viď REBRO, K. *Rímske právo.* Bratislava: Obzor, 1980, s. 247; tiež TUROŠÍK, M. *Roman Law.* Banská Bystrica: UMB, 1. vydanie, 2013, ISBN 978-80-557-0556-9.

[7] K predpokladom dedenia pozri bližšie R NS ČR 30 Cdo 543/2013; R NS ČR 29 Cdo 163/2011; R NS ČR 22 Cdo 3793 /2008; R NS ČR 21 Cdo 5145/2007, rovnako R NS ČR 70/2009; R NS ČR 21 Cdo 1219/2006; R NS ČR 26 Cdo 637/2006; R NS ČR Odo 538/2006; R NS SR 3Cdo 332/2006 ZSP č. 79/2007; R NS SR 1Cdo 49/2005 ZSP 68/2006; R NS SR 2Cdo 8/2004 ZSP č. 18/2005; R NS SR 2Cdo 41/2000; R NS SR 29Cdo 1633/1999; R NS SR Cz 50/1991; R NS SR 1Cz 11/1997 R 31/1973.

od spôsobu, ako boli na zomretého viazané a z akých dôvodov. Ich ďalší osud bude teda závisieť od toho, či ide o práva osobnej, alebo majetkovej povahy, či ide o práva absolútne, alebo relatívne, či ide o práva vlastnícke, resp. iné vecné práva, alebo obligačné práva. Ďalej bude dôležité ako tieto práva a povinnosti súviseli s individualitou zomretého. Niektoré práva a povinnosti prechádzajú na dedičov v rovnakom rozsahu ako ich mal poručiteľ, niektoré prechádzajú v modifikovanej podobe. Niektoré práva a povinnosti, ktoré sú osobnostnej či osobnej povahy, resp. ktoré sú výslovne viazané na osobu poručiteľa jeho smrťou zanikajú.

Základná zásada právnej úpravy dedenia spočíva v tom, že pri dedení sa použije právo platné v deň smrti poručiteľa (§ 859 OZ), čo znamená, že ako hmotnoprávne dedičské vzťahy, tak aj procesný postup sa riadia právom platným v čase úmrtia poručiteľa. Táto zásada je vyjadrená v prechodných ustanoveniach všetkých príslušných kódexov a ich novelizácií. Preto daná hmotnoprávna úprava dedenia vychádza aj z danej procesnej úpravy dedičského konania a naopak.[8]

Dedičské právo procesné upravuje postup súdu, notára ako súdneho komisára, ako aj účastníkov v dedičskom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov dedičov a rešpektovaná posledná vôľa poručiteľa.[9]

Konaním o dedičstve sa rozumie súbor úkonov, ktorými sa zisťuje okruh dedičov, delačné dôvody, podiely dedičov na dedičstve, ďalej stav majetku a dlhov poručiteľa v prípade úmrtia fyzickej osoby alebo jej vyhlásenia za mŕtvu, a na to nadväzujúca realizácia dedičstva, t. j. vyporiadanie poručiteľových povinností a záväzkov a rozdelenie práv a vecí tvoriacich aktíva dedičstva do dispozície dedičov.[10]

Konanie o dedičstve má dve základné štádiá. Prvým štádiom je zisťovanie okruhu dedičov, majetku poručiteľa a jeho dlhov, a ak poručiteľ zanechal závet, zisťuje sa v tomto štádiu aj jeho stav a obsah.

---

[8] CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Šamorín, Vydavateľstvo Heuréka, 2009, prvé vydanie, str. 20 a nasl.

[9] VOJČÍK, P. *Občianske právo hmotné.* II. diel, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2006, s. 259.

[10] BAJCURA, A. a kol. *Občianske právo procesné.* Bratislava: MANZ 1995, s. 313.

Druhým štádiom je vlastné prerokovanie a rozhodnutie o dedičstve.

Súd konanie o dedičstve začne aj bez návrhu, len čo sa od príslušného orgánu štátnej správy povereného vedením matrík dozvie, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Súd potom poverí notára vykonaním dedičského konania. Úkony súdu v konaní o dedičstve potom už vykonáva notár ako súdny komisár.

V priebehu predbežného vyšetrenia sa po skúmaní procesných podmienok získavajú údaje potrebné na posúdenie dedičského práva a zistenie okruhu dedičov, poručiteľovho majetku a jeho dlhov. Ak poručiteľ zanechal závet, zistí sa jeho stav a obsah. Tieto úkony už vykonáva notár poverený súdom ako súdny komisár. Pokiaľ poručiteľ nezanechal majetok alebo zanechal majetok len nepatrnej hodnoty, je vydaný tomu, kto sa postaral o pohreb, až potom sa konanie zastaví. Ak nedôjde k zastaveniu konania o dedičstve, dochádza k vlastnému prejednaniu dedičstva, ktorého účelom je správne a úplne zistiť všetok majetok poručiteľa a jeho dlhy, zistiť skutočných dedičov a určiť čistú hodnotu dedičstva; aj túto činnosť vykonáva notár ako súdny komisár.

Konanie o dedičstve sa skončí vydaním rozhodnutia o potvrdení dedičstva a jeho vyporiadanie. Ak je v konaní len jeden dedič, súd mu uznesením potvrdí nadobudnutie majetku.[11] Ak dedičstvo nenadobudne žiadny dedič, súd potvrdí, že dedičstvo pripadlo štátu. Ak je dedičov viac, uprednostňuje sa ich dohoda o vyporiadaní, ktorú súd schváli, a ak k nej nedôjde, súd potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov.

Dedičské konanie je upravené v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len CMP) v ustanoveniach paragrafov § 158–219. Civilný mimosporový poriadok je súčasťou troch procesných kódexov (okrem Civilného mimosporového

[11] GANDŽALOVÁ, D.–ĎURANA, M. Spôsoby skončenia konania o dedičstve. In: *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii.* Roč. 27. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2024, ISBN 978-80-557-2164-4, s. 75. Dostupné na: https://repo.umb.sk/items/cba5aff7-4a3e-4737-a783-3f375f8ccb06.

poriadku sú to Civilný sporový poriadok a Správny súdny poriadok), ktoré nahradili pôvodný Občiansky súdny poriadok č. 99/1963 Zb.[12]

Ako sa uvádza v dôvodovej správe k týmto zákonom, zložitosť a predovšetkým rôznorodosť hmotnoprávnych vzťahov, ktoré sú predmetom civilného súdneho konania, odôvodňuje, aby pre súdne konania rôzneho druhu platili rôzne procesné pravidlá. Civilný mimosporový poriadok vychádza z toho, že existuje skupina takých vzťahov, v ktorých sa spor o právo zásadne nepredpokladá. V týchto

[12] Veľmi podobne ako u nás je priebeh konania o dedičstve upravený aj v Českej republike. V odbornej literatúre nájdeme veľmi výstižne popísaný postup dedičského konania v zmysle českej právnej úpravy nasledovne (vyberáme):
„Řízení o pozůstalosti je v platném zákoně o zvláštních řízeních soudních úpravou rozsahem největší. Jeho Část druhá, Zvláštní část, hlava III, ustanovení § 98–288a. díly I.–V. postupně upravují jak obecnou úpravu řízení o pozůstalosti, tak i psotupy pro jednotlivé fáze tohto řízení, kterými jsou: po jeho řádném zahájení a určení okruhu účastníků, projednání dědictví a rozhodnutí o dědictví a nákladech tohoto řízení. Projednání dědictví přitom představuje těžiště tohoto řízení, jehož podstatou a účelem je uspořádat komplexně majetkové poměry po smrti zůstavitele.
(To platí pro řízení o pozůstalosti, ve kterém bylo rozhodnuto o likvidaci pozůstalosti.) V rámci projednání pozůstalosti se přitom uskutečňuje nejprve fáze zjišťování potřebných skutečností (předběžným šetřením a celou řadou dalších opatření), přičemž zvláštní pravidla platí pro zjišťování stavu a obsahu listin (zákon o zvláštních řízeních soudních zavedl v zájmu právní jistoty i veřejné zjišťování stavu a obsahu listin. V řízení o pozůstalosti se mohou realizovat, jakožto další opatření vedoucí k naplnění jeho účelu, např. vyrozumívání správce a vykonavatele závěti, závěra nebo odloučení pozůstalosti nebo zákazy výplat, přičemž ve většině jde o nové, resp. staronové instituty zakotvené novým českým soukromým právem). Předběžné šetření může skončit i zastavením řízení o pozůstalosti za situace, kdy ze zjištění skutečností vyplynulo, že by náklady řízení převýšily cenu majetku pozůstalosti (pozůstalost je bez majetku, majetek je nepatrné hodnoty nebo bez hodnoty). Další fáze nelze s ohledem na rozsah příspěvku detailně rozebírat, a tak budou uvedeny jen v přehledu: jde o správu pozůstalosti, vypořádání společného jmění manželů, zjišťování dědického práva, zjištění aktiv a pasiv a obvyklé ceny pozůstalosti. Řízení o pozůstalosti může vygenerovat spor o dědické právo nebo aktivum nebo pasivum, protože sporné skutkové otázky notáři, jakožto soudnímu komisaři, který je jinak oprávněn řízení o pozůstalosti provést a rozhodovat v něm, nenáleží.
Česká platná právní úprava dědického práva mj. zachovává princip státní, resp. úřední ingerence při dědickém nástupnictví (viz § 1670 OZ, podle kterého nabytí dědictví potvrzuje soud, a to osobě, jejíž dědické právo bylo potvrzeno), podobně jako úprava rakouská nebo maďarská. Podmínkou nabytí dědictví dědicem je meritorní výrok rozhodnutí soudu v řízení o pozůstalosti, a to vždy zpětně k okamžiku smrti zůstavitele“ (viď MACKOVÁ, A. Řízení o pozůstalosti v ČR, stav a perspektivy. In: FICOVÁ, S.–RAKOVÁ, K.–IVANČO, M. a kol. *Vybrané otázky dedičského práva v úvahách de lege ferenda.* 1. vydanie, Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, s. 230–231, ISBN 978-80-571-0544-2.)

právnych otázkach je potrebné ingerencia štátu, vyvažovanie, hľadanie, udržiavanie a ochrana rovnováhy. Dôvodom je záujem na ochrane rodiny, statusu, vyššieho záujmu maloletého, ochrane hodnôt s cieľom zachovania právnej istoty. Následne treba zdôrazniť z toho vyplývajúcu špecifikáciu určitých osobitých spoločenských vzťahov, ktoré si svojou právnou povahou vyžadujú iný rozsah a formu ochrany, a tá vyvoláva potrebu diferencovania právnej úpravy procesného postupu.

Vzhľadom na to, že (tak ako už bolo uvedené vyššie) dedičstvo sa síce nadobúda smrťou poručiteľa, avšak s ohľadom na princíp ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva musí byť prejedané a rozhodnuté, sú dedičskoprávne vzťahy pre štát také dôležité, že sú zaradené do skupiny osobitných vzťahov, ktorým je poskytovaná zvýšená ochrana zo strany štátu za účelom hodnôt s cieľom zachovania právnej istoty. Charakter predmetu týchto konaní, a tiež to, že ide o takú skupinu vzťahov, v ktorých sa spor zásadne nepredpokladá, zaraďuje sa dedičské konanie medzi jednotlivé mimosporové konania, ktoré sú samostatne upravené v osobitnej časti civilného mimosporového poriadku.[13]

Konanie o dedičstve predstavuje jednu z najvýznamnejších agend realizovaných v rámci občianskoprávnych konaní. Odlišná povaha hmotnoprávnych vzťahov, v ktorých sa ocitajú ich nositelia, sa prejavuje v poskytnutí právnej ochrany týmto vzťahom formou ingerencie štátu prostredníctvom zvýšenej iniciatívy justičných orgánov, teda aj na procesnoprávnej úprave a odlišnom uplatnení základných procesných princípov a zásad a z toho vyplývajúcich inštitútov a úkonov.[14]

Charakteristické pre súčasnú právnu úpravu dedičského konania po rekodifikácii civilného procesného práva je, že po novom sa za účelom odbremenenia súdov celé prvoinštančné konanie o dedičstve, vrátane vydávania všetkých rozhodnutí zverilo notárom ako súdnym komisárom. Sprehľadnila sa úprava účastníkov dedičského konania, ktorá bola v pôvodnej právnej úprave roztrúsená vo viacerých ustanoveniach, aby v praxi nepretrvávali problémy najmä s účasťou veriteľov v konaní o dedičstve a ich

[13] Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.
[14] SMYČKOVÁ, R.: K vybraným otázkam konania o dedičstve. In: *Ars Notaria*, č. 2/2005, s. 8.

právami a povinnosťami.[15] Novým spôsobom sa upravil procesný postup v prípadoch likvidácie dedičstva tak, aby sa odstránili výkladové problémy a nejednoznačná výkladová prax v súvislosti s pôvodnou právnou úpravou. Novotou v rámci právnej úpravy konania o dedičstve je napr. i právna úprava príslušnosti súdu na dodatočné konanie o dedičstve. Zavádza sa európske osvedčenie o dedičstve. (Podrobnejšie sa budeme konkrétnym zmenám právnej úpravy venovať v ďalšom texte.)

Dedičské konanie sa neuskutočňuje v dôsledku porušenia alebo ohrozenia niečích práv a zákonom chránených záujmov, a preto v ňom nejde o riešenie sporu o právo medzi zainteresovanými subjektmi. V dôsledku toho ani právne záujmy účastníkov nebudú protikladné. Uvedená skutočnosť, ako i osobitné uplatňovanie niektorých procesných zásad, ale i ďalšie špecifiká, odôvodňuje konštatovanie, že ide o konanie nesporové, teda vzájomné postavenie účastníkov v konaní nebude kontradiktórne. Preto v celom tomto konaní sa uplatňujú najmä tie princípy, ktoré sa vzťahujú na nesporové konanie (teda hlavne zásada oficiality a zásada vyhľadávacia), hoci v určitom zmysle slova, z hľadiska začatia konania – keďže zákon nevylučuje možnosť začať toto konania aj bez návrhu – s kombináciou zásady oficiality a dispozičnej zásady.[16]

To však neznamená, že v rámci uskutočňovania dedičského konania vôbec nemôže dôjsť k sporu medzi účastníkmi. Prax ukazuje, že sporných otázok môže byť niekoľko (napr. dedičský titul, zistenie rozsahu majetku patriaceho do dedičstva, otázka, čo z bezpodielového spoluvlastníctva manželov patrí do dedičstva atď.). Spornosť záujmov účastníkov si však žiada poskytnúť ochranu už existujúcim hmotnoprávnym vzťahom prostredníctvom vydania deklaratórneho rozhodnutia. Keďže tento druh rozhodnutia

[15] Pozri DOLÍHALOVÁ, M.–TAKÁČ, J. Selected security institutes in the law of obligations in relation to inheritance. In: *Spadkove pravo: nacionaľni, porivňaľni ta mižnarodni aspekty = Law of succession: national, comparative and international aspects.* Alerta, Kyjev, 2025, s. 465 a nasl., ISBN 978-617-566-918-1.

[16] Bližšie pozri GANDŽALOVÁ, D.–SAKTOROVÁ, Ľ.–DOLÍHALOVÁ, M. Succession law in the Slovak Republic: legal framework, principles and comparative reflections. In: *Successions-related contracts. Ukrainian and Ehglish-language scientific and practical edition.* Volume II. Alerta, Kyjev, 2026, s. 407 a nasl., ISBN 978-617-566-980-8.

nemôže byť vydávaný v rámci nesporového konania, je žiaduce, aby sa sporné otázky medzi účastníkmi vyriešili v rámci sporového občianskeho súdneho konania, príp. pred iným príslušným orgánom.

V konaní o dedičstve ide najmä o to, aby sa zistil majetok, ktorý zostal po poručiteľovi, a aby sa zistili prípadné pohľadávky a dlhy poručiteľa. Ďalej ide o to, aby sa zistilo, kto sú dedičia, či chcú byť dedičmi, teda či dedičstvo neodmietajú, či sú dedičia spôsobilí, či nedošlo k vydedeniu dediča, a tiež či poručiteľ nezanechal závet. Pri dlhoch poručiteľa ide o zistenie jeho veriteľov a spôsobu, akým dedičia uspokoja pohľadávky veriteľov. Dedičia v rámci tohto konania uplatňujú svoje dedičské právo, ktoré súd skúma, a postupuje nasledovne:

Ak je len jeden dedič a dedičstvo neodmietne, súd mu potvrdí, že dedičstvo nadobudol (§ 481). Toto potvrdenie má deklaratórny význam. Potvrdzuje tým právo, ktoré vzniklo už okamihom smrti poručiteľa.

Ak je dedičov viac a dohodnú sa medzi sebou o vyporiadaní dedičstva, t. j. konkrétne sa dohodnú, ktorá vec či súbor vecí z dedičstva komu pripadne, resp. že zostanú spoluvlastníkmi, a ako sa medzi nich rozdelia aktíva a pasíva, súd dohodu schváli, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom (§ 482).

Ak je dedičov viac a nedohodnú sa o vyporiadaní medzi sebou, alebo súd ich dohodu neschváli, súd potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov tým dedičom, ktorých dedičské právo bolo preukázané.

Súd (súdny komisár) vykoná vyporiadanie medzi dedičmi a rozhodne o tom, čo ktorý z dedičstva nadobudol.[17]

[17] Súd pri vyporiadaní dedičov postupuje záväzne podľa pravidiel, ktoré sú vymedzené v § 484 Občianskeho zákonníka: Potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov. Dedičovi do jeho podielu pri dedení zo zákona započíta (tzv. kolácia) to, čo za života poručiteľa od neho bezplatne dostal, pokiaľ nešlo o obvyklé darovanie (pozri bližšie DOLÍHALOVÁ, M. K právu darcu domáhať sa vrátenia daru v optike judikatúry. In: *Naděje právní vědy 2024: právní věda* v praxi. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 2025, ISBN 978-80-261-1322-5, s. 115 a nasl. dostupné na: http://hdl.handle.net/11025/63073). Ak však nededí niektoré dieťa (pretože odmietlo dedičstvo, nemá dedičskú spôsobilosť, je vydedené, jeho pobyt nie je známy, neprežilo poručiteľa) a dedia jeho deti (teda poručiteľovi vnuci, prípadne pravnuci), započíta sa im (vnukom, pravnukom) do podielu to, čo bezplatne dostal od poručiteľa ich predok. Zmysel tohto ustanovenia (§ 484) tkvie v tom, aby nedochádzalo k neopodstatnenému zvýhodneniu takých dedičov, ktorých rodičia, prípadne prarodičia boli poručiteľom obdarovaní

Súd (súdny komisár) potvrdí, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiaden dedič, pripadlo štátu (§ 462 OZ). Štát nadobúda dedičstvo nie z titulu dedenia, ale pripadne mu ako odúmrť.

Ak poručiteľ zanechal nepatrný majetok, môže ho súd vydať tomu, kto sa postaral o pohreb, a konanie o dedičstve zastaví (§ 188 CMP).

Ak je dedičstvo predlžené, môžu sa dedičia s veriteľmi dohodnúť o tom, že im prenechajú dedičstvo na úhradu dlhov *(iura crediti)*. Súd takúto dohodu schváli, ak neodporuje osobitnému predpisu, a ak dohodu neschváli, pokračuje v konaní (§ 202 CMP). Ak nedôjde k dohode medzi dedičmi a veriteľmi, príp. ich dohodu súd neschváli, súd podľa § 205 CMP nariadi likvidáciu dedičstva. Pohľadávky, ktoré pri likvidácii nebudú uspokojené, zaniknú.

Dedič zodpovedá za poručiteľove dlhy, ktoré naňho prešli ako dedičstvo. Ak je dedičov viac, potom zodpovedajú podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli k celkovému dedičstvu. Aby však dedenie nebolo pre dediča majetkovým rizikom, táto zodpovednosť je obmedzená tým, že dedič zodpovedá za poručiteľove dlhy len do výšky ceny nadobudnutého dedičstva. Do tejto výšky zodpovedá dedič nielen majetkovými kusmi, ktoré získal z dedičstva (teda *in natura*), ale aj svojím ostatným majetkom. Rovnako zodpovedajú dedičia aj za náklady poručiteľovho pohrebu (§ 470 ods. 1 a 2).

V zmysle príslušných hmotnoprávnych ustanovení tak ako bolo už niekoľkokrát spomínané dedičstvo prechádza na dediča, respektíve dedičov okamihom smrti poručiteľa. Vyporiadanie dedičstva je teda až následnou, druhotnou právnou skutočnosťou. Jej význam pritom spočíva v tom, že modifikuje, individualizuje, konkretizuje nadobudnutie už predtým vzniknutého rozsahu práv a povinností jednotlivého dediča v konkurencii ostatných dedičov. Táto skutočnosť musí byť určitým spôsobom objektivizovaná a zverejnená. Vydaním rozhodnutia o potvrdení nadobudnutia dedičstva sa splnia obe tieto požiadavky. [18]

---

mimo rámca obvyklého darovania. Pri dedení zo závetu treba započítanie urobiť len vtedy, ak dal na to poručiteľ príkaz, alebo ak by obdarovaný dedič bol neodôvodnene zvýhodnený oproti neopomenuteľným dedičom (§ 484). Pri rozdelení dedičstva sa prihliada na možnosti účelného využitia vecí. Z toho dôvodu môže jednotlivé veci alebo aj celé dedičstvo prevziať jeden z dedičov. Dedičské práva ostatných dedičov sa uspokoja buď v peniazoch, alebo zo zvyšujúceho dedičstva, pričom sa vezme zreteľ na dlhy prevzaté jednotlivými dedičmi.

[18] FOGAŠ, Ľ. Konanie o dedičstve. In: *Právny obzor,* č. 4, 1982, s. 26–31.

II. PRÁVNA ÚPRAVA DEDIČSKÉHO KONANIA NA NAŠOM ÚZEMÍ V MINULOSTI

Pri skúmaní právnej úpravy konania o dedičstve v minulosti na našom území vychádzame zo známej skutočnosti, že po vzniku ČSR v r. 1918 bolo na základe zákona č. 11/1918 Zb. z. a. n. v podstate recipované dovtedajšie občianske právo platné v Čechách a na Slovensku, t. j. v Čechách platil naďalej Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z r. 1811 a na Slovensku uhorské obyčajové právo a ostatné občianskoprávne predpisy prijaté v Uhorsku. Uvedený právny dualizmus občianskeho práva sa v podstate zachoval až do r. 1950. Vzhľadom na uvedené bola aj právna úprava konania o dedičstve na území Čiech a Slovenska do r. 1950 rozdielna. Preto sa venujeme v ďalšom texte samostatne právnej úprave konania o dedičstve do r. 1950 na území Českej republiky a právnej úprave tohto konania na Slovensku.

2.1 Právna úprava dedičského konania na území Českej republiky do roku 1950

Prameňmi právnej úpravy dedičského konania v Čechách do roku 1950 boli najmä: tzv. nesporový patent – císařský patent č. 208 ř. z. z 9. 8. 1854 a zákon č. 100/1931 Sb. o základních ustanoveních soudního řízení nesporného, ktorý platil od 2. 11. 1931 až do 31. 12. 1950, keď bol zrušený spolu s nesporovým patentom. Dôležitým prameňom bol tiež notářský řád č. 94 ř. z. z 21. 5. 1855, ktorý stanovoval, ktoré práce môžu notári ako súdni komisári vykonávať, aké majú pri tom práva a povinnosti a ako majú postupovať v nesporovom konaní pri úkonoch, ktoré im boli súdom zverené. Išlo konkrétne o spisovanie úmrtných zápisov a ďalšie úkony v pozostalostnom konaní, pri ktorých nešlo o súdne rozhodnutie. Odo dňa vyhlásenia zákona č. 201/1949 Sb. o notářství boli notári ako súdni komisári naďalej poverovaní súdom na realizáciu jednotlivých úkonov v pozostalostných veciach.

Hmotnoprávna úprava dedenia bola obsiahnutá vo Všeobecnom rakúskom občianskom zákonníku z roku 1811, ktorý platil na

území Čiech od 1. 1. 1812 do 31. 12. 1950. Ustanovenia týkajúce sa dedičského práva boli obsiahnuté hlavne v § 531 až 824.

Podľa ustanovenia § 797 Všeobecného rakúskeho občianskeho zákonníka sa nikto nesmel svojpomocne ujať dedičstva.[19] Dedičstvo sa muselo najprv prejednať pred súdom, a následne súd zabezpečil odovzdanie pozostalosti, t. j. prevod do právnej držby. To znamená, pokiaľ chcel dedič nadobudnúť dedičstvo, musel sa oň najprv uchádzať na súde, a súd potom svojím výrokom vyhlásil jeho dedičské právo (prikázanie pozostalosti).[20]

Išlo o všeobecný zákaz adresovaný každému. Podľa zákona sa totiž dedičom nemohol stať ten, kto sa dedičstva svojpomocne ujal, hoci by sa zaňho on sám pokladal.

Dedičstva sa svojpomocne ujímal ten, kto nesplnil všetky zákonom pozitívne formulované podmienky skutkovej podstaty dedičského práva. Ku konaniu o dedičskom práve, v ktorom bolo nutné dedičské právo prejednať a pozostalosť odovzdať, nedošlo:

- ak pozostalý nezanechal žiaden majetok – konanie sa nezačalo „pre chudobu“,
- ak bola pozostalosť nepatrná a predpokladalo sa, že ňou mohli byť uhradené len najnaliehavejšie pozostalostné dlhy, prenechal sa majetok veriteľom, pokiaľ súd vypočul strany o rozsahu pozostalosti a dlhov. Ak neskôr vyšlo najavo, že na takéto prenechanie pozostalosti *iure crediti* nebol dôvod, bolo nutné o pozostalosti dodatočne konať a odovzdať ju, ak bola pozostalosť predlžená *a bol na ňu vyhlásený konkurz. Začatie vyrovnacieho konania nemalo tento účinok, viedlo len k suspenzii pozostalostného konania, ak bola pozostalosť súdom odovzdaná dedičom alebo štátu ako odúmrť, ak si nárok na ňu uplatňovala tretia osoba, musela sa ho domáhať žalobou proti dedičom alebo štátu.*

Bona fides nebola právne účinná. Z toho vyplýva, že nebolo možné vydržaním nadobudnúť dedičstvo ako také, hoci tým nebola vylúčená možnosť nadobudnúť vydržaním vlastníctvo k jednotlivým

[19] Viď príloha č. 1: Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z r. 1811.
[20] ROUČEK, F.–SEDLÁČEK, J. *Komentář* k Československému obecnému *zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.* Právnická knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha, 1936, s. 391.

predmetom pozostalosti. Tento zákaz platil aj pre tzv. delátov, ktorí mali spôsobilosť stať sa dedičmi na základe testamentu, platnej dedičskej zmluvy alebo zo zákona. Poručiteľovou smrťou sa nestávali dedičmi zo zákona deláti, ktorým poručiteľ už počas svojho života dočasne a do odvolania rozdelil svoj majetok. Nestávali sa ani správcami ani užívateľmi pozostalosti, pokiaľ im táto správa nebola súdom zverená. Kým sa pozostalosť zákonným spôsobom neodovzdala delátom, bola pozostalosťou ležiacou (hereditas iacens) a zákon na ňu prihliadal ako na určitý zvláštny samostatný subjekt.[21]

To znamená, pri ležiacej pozostalosti sa dedičstvo nadobúdalo až súdnym odovzdaním dedičstva na základe výslovného prijatia dedičstva dedičom. Poručiteľovou smrťou dochádzalo iba k tzv. delácii dedičstva (k nápadu dedičstva), ktorou sa dedičstvo určitým osobám (delátom) ponúklo. Tieto osoby sa stali dedičmi až prijatím dedičstva (aditio hereditatis). Podľa toho nazývame tento spôsob nadobudnutia tzv. adičným princípom.

Všeobecný rakúsky občiansky zákonník platný v Čechách do roku 1950 charakterizoval pozostalostné konanie ako konanie nesporové. Začínalo sa vždy z úradnej povinnosti. Právna úprava pozostalostného konania bola obsiahnutá, tak ako už bolo vyššie uvedené, v § 20–180 císařského patentu č. 208 ř. z. z 9. 8. 1854.[22]

---

[21] ROUČEK, F. – SEDLÁČEK, P.: *Komentář k Československému obecnému zákonníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpadskej Rusi.,* Praha: Codex Bohemia s. r. o. 1998, s. 596.

[22] Systematika právnej úpravy pozostalostného konania:
„Pozůstalostní řízení:
1) Přípravné řízení:
   1. Úmrtní zápis
   2. Zpráva o úmrtním zápisu
   3. Vyhlášení posledního pořízení
   4. Ustanovení opatrovníků
2) Vlastní pozůstalostní řízení:
   1. Vyrozumění a vyzvání dědiců:
   - Následky opominutí vyrozumění
   - Vyzvání neprejudikuje výsledky řízení
   - Vyzvání u krajských soudů
   - Vyzvání u okresních soudů
   - Ediktální vyzvání
   - Následky, nepodá-li vyzvaný přihlášky
   - Přijetí přihlášky
   - Odkázání dědice na pořad práva
   - Následky podání a nepodání žaloby

Z právnej úpravy teda vyplýva, že pozostalostné konanie sa delilo na dve základné štádiá, a to na:[23]

a) prípravné konanie a

b) vlastné pozostalostné konanie.

Prípravné konanie slúžilo na zistenie, či sú splnené zákonné podmienky na uskutočnenie vlastného pozostalostného konania. Išlo o tieto podmienky: zistenie smrti poručiteľa, zistenie pozostalosti, prípadné vyhlásenie posledného poriadku (závetu).

Smrť poručiteľa sa preukazovala tzv. úmrtným zápisom. O úmrtí sa súd dozvedel zo správy starostu obce, ktorý mal túto oznamovaciu povinnosť, alebo z oznámenia súkromnej osoby. Na základe takéhoto oznámenia bolo povinnosťou súdu vyhotoviť úmrtný zápis. Na spísanie bol spravidla povinný okresný súd, v ktorého obvode nastalo úmrtie, a to aj vtedy, keď sám nebol príslušný na prejednanie pozostalosti.

Správa o úmrtnom zápise podpísaná zamestnancom súdu, svedkami a osobami, ktoré prevzali pozostalosť do starostlivosti,

---

2. Soupis pozůstalosti
   - Místopřísežné seznání jmění
3. Svolání věřitelů
   - Přihlášky věřitelů a jednání o nich
4. Odevzdání pozůstalosti:
   - Výkaz o splnění povinností
   - Odevzdání pozůstalostí (odevzdací listina)
   - Provedení odevzdání
   - Uložení spisů
5. Rozdělení dědictví:
   - Zjištění čisté pozůstalosti a vlastní rozdělení
   - Výkaz pozůstalosti pro chráněnce

3) Jiná nutná opatření:
   - Svolení zciziti nebo nastaviti pozůstalostní věci
   - Odevzdání do právní držby
   - Zajištění nároků zdejších dědiců a věřitelů

4) Předpisy a příslušnosti soudní:
   - Věcná příslušnost
   - Místní příslušnost.“ (viď: ROUČEK, F.–SEDLÁČEK, P. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpadskej Rusi.* D*íl* třetí, Právnické knihkupectví *a* nakladatelství V. Linhard *v* Praze, 1936, s. 495).

[23] ROUČEK, F.–SEDLÁČEK, J. *Komentár k Československému obecnému zákonníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpadskej Rusi.* Praha: Codex Bohemia, s. r. o., 1998, s. 602.

sa ihneď predložila súdu. Súčasne zamestnanec súdu podal súdu správu o opatreniach, ktoré dočasne urobil za účelom zabezpečenia majetku poručiteľa. Do úvahy prichádzali dve alternatívy, ako zabezpečiť takýto majetok. Prvá možnosť – majetok sa dal do úschovy predpokladaným dedičom alebo ich budúcemu poručníkovi alebo opatrovníkovi (resp. ich oprávnene legitimovaným splnomocnencom), alebo osobám, ktoré pre takýto prípad určil sám poručiteľ. Druhá možnosť – pozostalosť sa zapečatila. Na vyhlásenie písomného závetu bol oprávnený, ale aj povinný súdny zamestnanec, ktorý spisoval úmrtný zápis v prípade, že takýto závet našiel otvorený. Ak úmrtný list spisoval samotný sudca, vyhlásil pritom vždy aj nájdený závet, hoci by bol zapečatený.

Vlastné pozostalostné konanie prebiehalo až vtedy, keď bolo prípravné konanie skončené. Delilo sa na štyri štádiá:[24]

a) vyzvanie dedičov na podanie prihlášok,
b) prípadný súpis pozostalosti,
c) zvolanie veriteľov,
d) odovzdanie pozostalosti.

Pozostalostný súd vyrozumel predpokladaných dedičov o delácii dedičstva a súčasne ich vyzval, aby podali dedičskú prihlášku. Nedostatočné vyrozumenie dedičov nemalo za následok ich ujmu, nakoľko ich nárok vznikol, ak boli splnené ostatné zákonné podmienky už smrťou poručiteľa, a opomenutie súdu nemohlo znamenať jeho zánik. Ich nárok spočíval v oprávnení podať alebo nepodať dedičskú prihlášku alebo sa vzdať dedičského podielu. Opomenutie súdu, ktoré nebolo dostatočne napravené podaním prihlášok oprávnených dedičov, malo za následok neplatnosť celého pozostalostného konania. Obnovou nebolo možné túto chybu odstrániť a dedičovi prináležala len dedičská žaloba. Vyzvaním k podaniu dedičskej prihlášky nebol prejudikovaný výsledok pozostalostného konania.[25] Jeho účelom bolo zistiť účastníkov konania. Podkladom na ich zistenie bol úmrtný zápis, prípadne závet

[24] ROUČEK, F.–SEDLÁČEK, J.: dielo citované v pozn. č. 21, s. 109.
[25] ROUČEK, F.–SEDLÁČEK, J. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.* Praha: Právnická knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 394.

alebo dedičská zmluva.[26] Pokiaľ závet nevyčerpal celú pozostalosť, vyzvali sa popri testamentárnych aj zákonní dedičia. Predpokladom toho, aby niekto bol pokladaný za domnelého dediča, bola delácia dedičstva.

K odovzdaniu pozostalosti súd pristúpil až vtedy, keď dedičia riadne preukázali svoje dedičské právo, zaplatenie alebo zaistenie prípadných verejných poplatkov, ako aj splnenie ostatných povinností uložených zákonom alebo posledným poriadkom. Ak boli splnené všetky podmienky, súd odovzdal pozostalosť dedičom, zrušil prípadné zapečatenie dedičstva a vyhlásil pojednávania za skončené.

Akonáhle sa uznesenie o odovzdaní stalo právoplatným, nariadil pozostalostný súd na žiadosť dediča zápis prevodu práva k nehnuteľnostiam patriacim do pozostalosti alebo pohľadávok viazaných na nehnuteľnostiach do pozemkovej knihy.

Rozdelenie dedičstva zabezpečili samotní dedičia súdne alebo mimosúdne, pokiaľ boli plne spôsobilí samostatne sa zastupovať. Súdne rozdelenie pozostalosti po odovzdaní neprichádzalo do úvahy, ak oň žiadal len jeden zo spoludedičov. Každé rozdelenie dedičstva obsahovalo dve časti. V prvej sa uviedli aktíva a pasíva pozostalosti, čistý majetok podliehajúci rozdeleniu. V druhej išlo o samotné rozdelenie tohto čistého majetku na základe jednotlivých dedičských podielov. Nedeliteľné veci, na ktorých rozdelení sa dedičia nedohodli, sa zaradili do rozdeľovacej listiny. Vyznačili sa v nej spoluvlastnícke podiely jednotlivých dedičov podľa ich dedičských podielov.

2.2 Právna úprava dedičského konania na Slovensku do roku 1950

Právne účinky dedenia vyplývajúce z práva platného na Slovensku sa podstatne odlišovali od českej úpravy.

[26] Porovnaj s DOLÍHALOVÁ, M.–TAKÁČ, J. Kodifikácia nového Občianskeho zákonníka a jej prejav v dedičskom práve. In: *Košické dni súkromného práva 6: rekodifikácia civilného procesu „10 rokov po“ & rekodifikácia Občianskeho zákonníka „in medias res“.* Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Košice, 2026, ISBN 978-80-574-0513-9, s. 18 a nasl. Dostupné na: https://doi.org/10.33542/KDSP-0512-2-02.

Hlavnými prameňmi slovenského dedičského práva do roku 1950 boli najmä dočasné súdne pravidlá judexkuriálnej konferencie z roku 1861 a zákonný článok XVI/1894 o pozostalostnom pokračovaní.[27] Významné miesto popri obyčajovom práve mala aj judikatúra kúrie (pred rokom 1918) alebo najvyššieho súdu (od roku 1919), ktorá tvorila neoddeliteľnú súčasť prameňov práva.

Dočasnými právnymi pravidlami sa zaistila právna kontinuita medzi feudálnym právom pred rokom 1848 a právom po roku 1860.[28]

Na Slovensku platil Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z roku 1811 len od roku 1852 do roku 1861, keď bola obnovená platnosť uhorských zákonov obsiahnutých v Corpus iuris Hungarici s doplnkami uznesenými judexkuriálnou konferenciou, ako aj platnosť právnych obyčají.

Pozostalostné pokračovanie bolo v slovenskom práve upravené hlavne zákonným článkom XVI/1894. Okrem všeobecných

[27] Viď príloha č. 2: Právne účinky dedičskej postupnosti.

[28] V dôsledku revolučných udalostí v roku 1848 došlo v Uhorsku k zrušeniu základných princípov feudálneho súkromného práva; dotknutý bol najmä systém donačný, urbariálny a avicitný (zák. čl. 15/1848 a zák. čl. 9/1948). Tým sa vlastne odstránilo celé súkromné právo založené na Tripartite a *Corpus Iuris Hungarici.* Toto *vacuum iuris* mal vyplniť občiansky zákonník, ktorého osnova mala byť pripravené v krátkom čase a predložená na schválenie snemu. Nielenže sa tak nestalo, ale v dôsledku víťazstva Bachovho absolutistického režimu bolo v Uhorsku zavedené rakúske súkromné právo, teda Všeobecný rakúsky občiansky zákonník (ABGB) z roku 1811 a ďalšie súkromnoprávne zákony, čo bolo nepochybne pokrokom, pretože Všeobecný rakúsky občiansky zákonník vychádzal z prirodzenoprávneho učenia. Tento stav však trval len do roku 1860. Na základe diplomu panovníka z 20. októbra 1860 sa obnovila platnosť uhorského obyčajového práva. Vzhľadom na to, že rakúske právo sa už nedalo celé bezo zvyšku odstrániť (napr. v oblasti úpravy pozemkových kníh, banského práva a pod.), bolo treba určiť rozsah a spôsob reštitúcie uhorského práva. Touto úlohou bola poverená Judexkuriálna konferencia v roku 1861, ktorá v tom istom roku vypracovala a schválila Dočasné súdne pravidlá. Napriek pôvodnému zámeru Dočasné súdne pravidlá neboli uzákonené a ich právna záväznosť sa odvodzovala z moci obyčajového práva, ktoré tieto pravidlá recipovalo. Tak sa obnovila platnosť starého uhorského feudálneho práva so zohľadnením zmien vyplývajúcich z obsahu zákonných článkov prijatých v marci 1848. Výsledky Judexkuriálnej konferencie mali provizórny charakter s tým, že sa počítalo so skorým prijatím nového občianskeho zákonníka. Pre vojnové udalosti k dokončeniu kodifikácie občianskeho zákonníka nedošlo. V dôsledku toho na Slovensku aj naďalej zostalo obyčajové právo hlavným prameňom súkromného práva (viď LAZAR, J. *Občianske právo hmotné.* Iura Edition, 2010, s. 43, ISBN 978-808078-346-4).

ustanovení tento zákon obsahoval predpisy o vecnej a miestnej príslušnosti, o úmrtnom zápise, dočasných zaisťovacích opatreniach, vyhlásení závetu, súpise prejednaní a odovzdaní pozostalosti, odkaze na poradie práva, uplatňovaní dedičských nárokov riadnym poradím práva, správe zabezpečení a speňažení pozostalosti, dedičskom osvedčení, pozostalosti cudzincov, pokračovaní v prípade, keď niet dedičov, ako aj o poplatkoch a opravných prostriedkoch.[29]

Dedič nadobudol dedičstvo smrťou poručiteľa z moci zákona bez akéhokoľvek ďalšieho svojho pričinenia. Zákony platné na Slovensku a Podkarpatskej Rusi nepoznali ležiacu pozostalosť. Dedenie prebiehalo ipso iure, a tak možnosť vykonávať dedičské právo nebola viazaná na súdne odovzdanie pozostalosti. Ukončenie pozostalostného pokračovania bolo potrebné len na to, aby zmena práv nastávajúca smrťou poručiteľa bola v záujme zachovania týchto práv súdne usporiadaná. Súd zároveň zabezpečil ochranu prechádzajúcich práv pred narušením podstaty majetku. Cieľom pozostalostného pokračovania nebolo zakladanie práva, ale usporiadanie dedičských práv už nadobudnutých (súdnym odovzdaním pozostalosti alebo vydaním dedičského, resp. odkazovníckeho osvedčenia). Toto usporiadanie plnilo účel vierohodnej legitimácie nadobudnutého dedičského práva. Iným spôsobom nebolo možné mimo sporu vierohodne a jednoznačne dokázať, kto bol výlučným oprávneným dedičom poručiteľa.[30]

Na dediča spolu s právami prechádzali aj poručiteľove dlhy. Dedič bol zároveň povinný vyplatiť všetky povinné diely podľa zákona, ako aj všetky odkazy, ktoré mu poručiteľ uložil. Dedič bol zodpovedný za všetky pozostalostné dlhy len do výšky dedičstva, ktoré skutočne dostal. Keď dlžník zomrel a jeho pozostalosť ešte nebola súdne odovzdaná, veriteľ bol povinný pri uplatnení svojej pohľadávky zažalovať všetkých známych dedičov, ako aj kurátora neznámych dedičov, ktorých ustanovil súd. Veriteľ musel v spore dokázať, že osobe, ktorú žaluje ako dediča svojho dlžníka, dedičstvo skutočne pripadlo, ináč mu súd pohľadávku nemohol prisúdiť.

---

[29] FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi.* Bratislava: Heuréka 1998, s. 475; KRČMAŘ, J. *Právo občanské – právo dědičské.* Praha: Všehrd 1933, s. 136 a nasl.

[30] FAJNOR, V. – ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi.* Bratislava: Heuréka 1998, s. 479.

Viacerí dedičia zodpovedali pozostalostným veriteľom solidárne. Vzájomne, t. j. jeden voči druhému, zodpovedali v pomere svojich dedičských podielov *in natura.* Ak niektorý spoludedič vyplatil pozostalostný dlh presahujúci jeho podiel, mohol od ostatných dedičov požadovať pomernú náhradu.[31]

Odkazovník bol zodpovedný za dlhy poručiteľa len v druhom rade a to do výšky svojho odkazu, v prípade, ak nebolo možné vymôcť plnenie od dedičov. Vlastní veritelia mohli exekučne zabaviť všetky pozostalostné predmety, ktoré pripadli dedičovi aj pred súdnym odovzdávaním dedičstva.

Na základe judikatúry veriteľ poručiteľa mohol uplatňovať svoju pohľadávku proti dedičom tým, že žiadal ich odsúdenie:

– *Cum viribus hereditatis,* t. j. žiadal zaviazať dedičov na plnenie pod exekúciou, ktorá sa mohla viesť len na pozostalostný majetok, ktorý musel byť v žalobe a v odcudzujúcom rozsudku presne označený.
– *Ad vires heridatis,* t. j. po výšku hodnoty, ktorú žalovaný dedič zdedil. V tomto prípade exekúcia nebola obmedzená, ale hodnota dedičstva a ňou podmienený rozsah zaviazanosti boli základom odsudzujúceho rozsudku.

Veritelia boli oprávnení žiadať zaistenie svojich pohľadávok na pozostalostných od chvíle, keď dedičstvo pripadlo ich dlžníkovi. To znamená ešte skôr, ako ich súd prepísal na meno dediča vkladom alebo záznamom s výhradou, že takýto zápis nadobudne účinnosť okamihom súdneho odovzdania nehnuteľnosti dlžníkovi ako dedičom.

Deľba medzi spoludedičmi na základe ich dedičských podielov prebiehala podľa pravidiel o zrušení majetkového spoločenstva. Uskutočňovala sa spoločnou dohodou alebo sporom o deľbu. Pre mimosporovú deľbu poskytovalo pozostalostné pokračovanie značné výhody.[32]

O odporujúcich si nárokoch viacerých osôb vznesených na pozostalosť alebo jej časť na základe dedičského práva rozhodoval súd v dedičskom spore.

[31] Tamtiež s. 480.
[32] SVOBODA, E. *Dědičké právo.* Praha: Vesmír 1921, s. 112.

Dedičský spor bolo možné začať aj po odovzdávaní pozostalosti alebo po vydaní osvedčenia o dedení v riadnej tridsaťdvaročnej premlčacej lehote. Nebolo možné žalobou sa domáhať toho, aby už právoplatne odovzdaná pozostalosť bola znovu prejednaná. V takomto prípade sa zákonný dedič mohol proti dedičovi zo závetu domáhať priamo vydania tej časti pozostalosti, na ktorú si na základe zákonného dedenia robil nárok (hereditatis petitio).[33]

Počas celého medzivojnového obdobia sa najmä české vládnuce kruhy usilovali rozšíriť platnosť rakúskeho občianskeho práva na Slovensko. Dialo sa tak predovšetkým prostredníctvom súdnej praxe, v ktorej sa uplatňovala tendencia, aby sa na vzťahy podliehajúce na Slovensku svojím pôvodom uhorskému obyčajového právu aplikovali predpisy rakúskeho občianskeho práva. Tieto tendencie podporovala aj činnosť ministerstva pre zjednotenie zákonodarstva a organizáciu správy, zriadeného roku 1919, ktoré v spolupráci s ministerstvom spravodlivosti zabezpečovalo unifikáciu i kodifikáciu občianskeho práva v Československu. V rámci unifikačných a kodifikačných prác sa pripravoval aj nový občiansky zákonník. Vládny návrh tohto kódexu bol pripravený roku 1937; koncepčne a najmä obsahovo vychádzal z rakúskeho občianskeho zákonníka. Jeho prijatiu parlamentom zabránilo rozbitie Československa a následný vznik Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského štátu.[34]

Pre formovanie právneho poriadku Slovenského štátu v rokoch 1939 až 1945, vrátane súkromného práva bolo smerodajné ustanovenie § 3 zákona č. 1/1939 Sl. z. o samostatnom Slovenskom štáte, na základe ktorého došlo k prevzatiu všetkých doterajších zákonov a iných právnych predpisov, teda celého česko-slovenského právneho poriadku. V tomto zmysle na Slovensku v oblasti súkromného práva aj naďalej platilo uhorské obyčajové právo.

Po rozpade a zániku Rakúsko-Uhorska si oslobodené národy vytvorili vlastné štáty. Slovensko sa z vôle slovenského národa stalo súčasťou Československej republiky. Pri vytváraní právneho poriadku nový štát v oblasti súkromného práva do značnej miery zachoval

[33] KRČMÁŘ, J. *Základy přednášek o práve občanském. Práva dědičské.* Praha: Vyšehrad 1926, s. 56–59.
[34] LAZAR, J. a kol. *Občianske právo hmotné.* Iura Edition, 2010, s. 44, ISBN 978-808078-346-4.

kontinuitu s doterajším právnym vývojom. Na základe zákona č. 11/1918 Sb. z. a n. bolo v podstate recipované dovtedajšie občianske právo platné v Čechách a na Slovensku, t. j. v Čechách naďalej platil Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z roku 1811 a na Slovensku pôvodom uhorské obyčajové právo a ostatné občianskoprávne predpisy prijaté v Uhorsku. Uvedený právny dualizmus občianskeho práva sa v podstate zachoval až do roku 1950, r. j. do vydania prvého česko-slovenského Občianskeho zákonníka.[35]

2.3 Právna úprava dedičského konania po roku 1950

Právna úprava občianskeho procesu bola skodifikovaná v zákone z 25. októbra 1950, č. 142 Zb. o konaní v občianskych právnych veciach (Občiansky súdny poriadok), v znení zákona č. 68/1952 Zb. a zákona č. 52/1954 Zb., ktorým sa rozšírila pôsobnosť štátneho notárstva.[36]

---

[35] LAZAR, J. a kol. tamtiež, s. 45.

[36] Podľa § 675 zákona č. 142/1950 Zb. o konaní v občianskych právnych veciach (Občiansky súdny poriadok) v znení zákona č. 68/1952 Zb. a zákona č. 52/1954 Zb., ktorým sa rozširuje pôsobnosť štátneho notárstva, sa dňom 1. januára 1951 zrušili najmä nasledujúce predpisy, medzi ktoré patria aj tie, ktoré boli prameňmi právnej úpravy konania o dedičstve do roku 1950:

1. nariadenie ministra spravodlivosti č. 40/1854 r. z. o overovaní listín;
2. zákon o súdnom konaní v nesporových právnych veciach, uvedený patentom č. 208/1854 r. z. (nesporový patent);
3. zákon č. 67/1873 r. z. o upomínacom konaní v znení podľa neskorších predpisov;
4. zák. čl. XX/1877 o úprave poručenských a opatrovanských vecí;
5. zák. čl. LX/1881 o exekučnom konaní;
6. zák. čl. VI/1885, ktorým sa menia a doplňujú niektoré ustanovenia zák. čl. XX/1877, o úprave poručenských a opatrovanských vecí;
7. zák. čl. XVI/1894 o pozostalostnom konaní;
8. zákon č. 110/1895 r. z., ktorým sa uvádza jurisdikčná norma;
9. zákon č. 111/1895 r. z. o vykonaní súdnej moci a o príslušnosti riadnych súdov v občianskych právnych veciach (jurisdikčná norma);
10. zákon č. 112/1895 r. z., ktorým sa uvádza civilný súdny poriadok;
11. zákon č. 113/1895 r. z. o súdnom konaní v občianskych právnych veciach (civilný súdny poriadok);
12. zákon č. 78/1896 r. z., ktorým sa uvádza zákon o exekučnom a zaisťovacom konaní;
13. zákon č. 79/1896 r. z. o exekučnom a zaisťovacom konaní (exekučný poriadok);
14. zák. čl. XLI/1908 o zmene a doplnení zák. čl. LX/1881 o exekučnom konaní;
15. zák. čl I/1991, občiansky sporový poriadok;
16. zák. čl. LIV/1912, ktorým sa uvádza zák. čl. I/1911, občiansky sporový poriadok;

Prejednanie dedičstva bolo v rámci systematiky zákona č. 142/1950 Zb. o konaní v občianskych právnych veciach (Občiansky súdny poriadok, ďalej len OSP) upravené v jeho druhej časti s názvom Osobitné ustanovenia, v šiestej hlave v ustanoveniach § 310 až 342.[37] Právna úprava tu obsiahnutá mala nasledujúcu systematiku:

Prejednanie dedičstva	
Príslušnosť	§ 310
Obsadenie súdu a spôsob konania	§§ 311–312
Oznámenie o úmrtí	§ 313
Predbežné vyšetrovania a opatrenia	§§ 314–317a
Zabezpečenie dedičstva	§ 318
Zistenie stavu a obsahu závetu	§ 319
Neprejednanie dedičstva	§§ 320–322
Prejednanie dedičstva	§§ 323–332

17. zák. čl. XXXIV/1914 o uvedení do účinnosti zák. čl. I/1911 občianskeho sporového poriadku;
18. cisárske nariadenie č. 207/1916 r. z. o pozbavení svojprávnosti (poriadok o pozbavení svojprávnosti);
19. zákon č. 44/1928 Zb. o ochrane nájomníkov v znení vyhlášky č. 62/1934 Zb.;
20. zákon č. 57/1931 Zb. o použití úradníkov vyššej pomocnej súdnej služby na súdoch a poručenských (sirotských) úradoch;
21. zákon č. 64/1931 Zb., ktorým sa vydávajú konkurzný, vyrovnací a odporovací poriadok;
22. zákon č. 100/1931 Zb. o základných ustanoveniach súdneho nesporového konania;
23. zákon č. 250/1934 Zb. o umorovaní listín;
24. dekrét prezidenta republiky č. 117/1945 Zb., ktorým sa upravujú ustanovenia o vyhlásení za mŕtveho;
25. zákon č. 199/1946 Zb. o uznaní rozhodnutí v manželských veciach, vydaných súdmi alebo úradmi v cudzine, v oblasti československého právneho poriadku, v znení zákona č. 64/1949 Zb.;
26. zákon č. 227/1946 Zb. o niektorých opatreniach v občianskych právnych veciach;
27. nariadenie č. 54/1946 Zb., n. SNR, o ochrane nájomníkov;
28. zákon č. 47/1947 Zb. o exekúcii na pracovný príjem a príjmy postavené mu na roveň (zákon o exekúcii na platy);
29. zákon č. 105/1947 Zb., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ustanovenia o súdnej organizácii a o príslušnosti a konaní v občianskych právnych veciach.

[37] Viď príloha č. 3: Občiansky súdny poriadok, zák. č. 142/1950 Zb. o konaní v občianskych právnych veciach.

Skončenie prejednávania dedičstva	§ 333
Potvrdenie nadobudnutia dedičstva	§ 334
Dohoda o rozdelení dedičstva	§ 335
Osobitné opatrenia čo do niektorých dedičov	§ 336
Opatrenia po vydaní uznesenia o potvrdení nadobudnutia dedičstva	§ 337
Odkazy a odkazovníci	§ 338
Dodatočné objavenie majetku	§ 339
Dodatočné objavenie závetu	§ 340
Zrušenie uznesenia o potvrdení nadobudnutia dedičstva	§ 341
Odúmrť	§ 342

V súvislosti s právnou úpravou prejednania dedičstva v zákone č. 142/1950 Zb. o konaní v občiansko-právnych veciach je potrebné upozorniť na znenie zákona č. 52/1954 Zb. zo dňa 27. 10. 1954, ktorým sa rozširuje pôsobnosť štátneho notárstva, a to konkrétne na ustanovenie § 2 uvedeného zákona s názvom Rozhodovacia činnosť, kde je stanovené: „Notárstvo vykonáva konanie o prejednaní dedičstva.“ To znamená, že podľa zákona č. 52/1954 Zb. koná o prejednaní dedičstva štátne notárstvo a všade tam, kde je uvedený v OSP súd príslušný na prejednanie dedičstva, rozumie sa tým štátne notárstvo.[38]

Hmotnoprávna úprava dedenia bola v tomto období obsiahnutá v § 509 až 561 Občianskeho zákonníka z roku 1950 (ďalej len OZ).

Ďalšie súvisiace právne predpisy:

- zákon č. 116/1951 Zb. o štátnom notárstve, v znení zákona č. 52/1954 Zb., ktorým sa rozširuje pôsobnosť štátneho notárstva,

[38] Ustanovenie § 15 zákona č. 52/1954 Zb., ktorým sa rozširuje pôsobnosť štátneho notárstva: „Všade tam, kde sa právne predpisy v súvislosti s prejednaním dedičstva (pozostalosti) zmieňujú o súde, rozumie sa tým budúce notárstvo, pokiaľ z povahy veci neplynie niečo iné, tým nie je najmä dotknutá právomoc súdu prejednávať žaloby súvisiace s dedičstvom, ako i exekučnú likvidáciu dedičstva.“

- nariadenie ministra spravodlivosti zo dňa 28. 12. 1951, č. 117 Zb., ktorým sa vykonáva zákon o štátnom notárstve,
- nariadenie ministra spravodlivosti zo dňa 19. 12. 1952, č. 95 Zb., ktorým sa vydáva spravovací poriadok pre súdy (Spravovací poriadok pre súdy).

Z hmotnoprávnej úpravy dedičského práva vyplývalo, že dedič nadobúdal dedičstvo poručiteľovou smrťou (§ 509 OZ z r. 1950), prípadne dňom, ktorý určil súd v právoplatnom rozhodnutí o vyhlásení za mŕtveho za deň smrti. Dedič sa teda stával vlastníkom poručiteľových vecí a subjektom jeho práv a záväzkov už okamihom smrti poručiteľa. Aby sa však zabránilo eventuálne bezprávnemu zmocneniu sa majetku poručiteľa niekým, kto nie je dedičom a pod., musel súd dedičstvo prejednať a nadobudnutie dedičstva potvrdiť (§ 559 OZ z r. 1950 a § 310 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku).

Súd začínal konanie o dedičstve z úradnej povinnosti len čo sa dozvedel, že niekto zomrel alebo bol právoplatne vyhlásený za mŕtveho. Povinnosť oznámiť úmrtie v obci mal voči ľudovému súdu miestny národný výbor v mieste úmrtia, alebo bolo súdu doručené rozhodnutie súdu o dokázaní smrti.[39] V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že procesný predpis – OSP – upravoval osobitne konanie o vyhlásenie za mŕtveho (§ 297 až 307) a konanie o dokázaní smrti (§ 308 a 309 OSP). Išlo o prípady, keď bolo isté, že osoba zomrela a jej smrť bolo možné bezpečne preukázať na základe iného dôkazu ako úmrtným listom. Súd vo svojom rozhodnutí v takomto konaní nevyslovoval domnienku o smrti nezvestnej osoby (ako tomu bolo v rozhodnutí o vyhlásení za mŕtveho), ale na základe vykonaných dôkazov konštatoval, že určitá osoba zomrela, a ktorý deň sa tak stalo. Takéto rozhodnutie po nadobudnutí právoplatnosti malo rovnaké právne účinky ako úmrtný list.

Na prejednanie dedičstva bol príslušný súd, ktorý bol naposledy všeobecným súdom poručiteľa. Ak takýto súd v Československej republike nebol, príslušným na prejednanie dedičstva bol súd, v obvode ktorého sa nachádzal majetok poručiteľa alebo jeho časť,

[39] Ustanovenie § 308 z. č. 142/1950 o konaní v občianskoprávnych veciach: „Ak je isté, že niekto zomrel, alebo jeho smrť sa nedá preukázať verejnou listinou, možno podať návrh na začatie konania o dokázanie smrti.“

a ak bolo niekoľko príslušných súdov, rozhodovalo medzi nimi tzv. predstihnutie.

Konanie uskutočňoval sudca bez ústneho pojednávania.

Súd príslušný na prejednanie dedičstva vykonal najskôr predbežné vyšetrovanie smerujúce najmä k zisteniu okruhu dedičov, ako aj poručiteľovho majetku a jeho dlhov. Konkrétne okolnosti, ktoré boli predmetom predbežného vyšetrovania boli bližšie uvedené v ustanovení § 314 písm. a až h.[40] Predbežné vyšetrovanie sa muselo uskutočniť vždy, výnimkou bol len prípad, ak zomrel maloletý, ktorý bol v čase smrti v rodičovskej moci a nemal majetok.

Po predbežnom vyšetrení predpísaných okolností príslušný súd urobil všetky potrebné a neodkladné opatrenia. V zmysle § 315 OSP išlo o demonštratívny výpočet nasledujúcich neodkladných opatrení; súd za týmto účelom:

– zisťoval stav a obsah závetu, ak ho poručiteľ zanechal;[41]
– postaral sa o zabezpečenie dedičstva;[42]

[40] Predbežné vyšetrovania a opatrenia § 314 OSP: Súd príslušný na prejednanie dedičstva vyšetrí najprv:
a) poručiteľovo meno, priezvisko, vek, stav, štátne občianstvo, zamestnanie, ako aj či bol odkázaný na príjem z pracovného alebo obdobného pomeru alebo či dostával dôchodok z verejných prostriedkov;
b) deň a miesto poručiteľovho úmrtia, jeho posledné bydlisko alebo pobyt;
c) meno, priezvisko, pobyt a zamestnanie manžela;
d) mená, priezviská, zamestnanie, vek a pobyt detí zomrelého a iných osôb, o ktorých sa dá predpokladať, že sú dedičia;
e) či je tu dedičstvo a aké, či sú tu dlhy a či tieto pravdepodobne prevyšujú majetok;
f) či je tu závet a kde je uschovaný;
g) či a ktoré poručníctvo a opatrovníctvo zomrelý zastával;
h) kto by mal byť ustanovený za poručníka alebo opatrovníka deťom alebo dedičom zomrelého.
Toto vyšetrovanie sa nekoná, ak ide o maloletého, ktoré bol v čase úmrtia v rodičovskej moci a nemal imania.

[41] Znenie ustanovenia § 319 OSP: „Zistenie stavu a obsahu závetu:
(1) Ak sa nájde závet, súd v prítomnosti zapisovateľa zistí v zápisnici: dátum závetu, kto ho predložil, stav listiny, či bol odovzdaný zapečatený alebo otvorený, či bolo v ňom niečo vymazané, opravené alebo či bola spozorovaná iná závada.
(2) K zápisnici sa pripojí overený odpis závetu. Prvopis závetu sa uloží osobitne.
(3) Ak je niekoľko závetov, pri všetkých sa postupuje podľa odsekov 1 a 2.“

[42] Znenie ustanovenia § 318 OSP: „Zabezpečenie dedičstva.“ Zabezpečenie dedičstva sa vykoná najmä uložením na súde, zapečatením v byte zomrelého alebo uložením u uschovávateľa, a konečne zákazom výplaty vkladov a iných pohľadávok. Nezapečatené veci sa spíšu.

– postaral sa o predaj vecí, ktoré nebolo možné uschovať bez nebezpečenstva škody alebo nepomerných trov, a to aj pod odhadnú cenu;
– postaral sa o vydanie nedoplatkov poručiteľovej odmeny za prácu a opakujúcich sa dôchodkov až do výšky jednomesačného príjmu;
– postaral sa o zverenie veci osobnej potreby pozostalému manželovi, a ak ho nebolo, inému členovi poručiteľovej domácnosti.

Predbežné vyšetrovanie a neodkladné opatrenia vykonával súd v obvode, ktorého poručiteľ zomrel. V obciach mimo sídla ľudového súdu mohol súd o vykonanie týchto procesných úkonov požiadať miestny národný výbor.

Súd, ktorý bol príslušný na prejednanie dedičstva, nemusel však sám prejednať dedičstvo, ale mohol poveriť štátneho notára, aby konal o prejednaní dedičstva, alebo aby vykonal jednotlivé úkony s ním súvisiace. Štátny notár, ktorého súd poveril prejednaním dedičstva, tu mohol vyniesť aj všetky na to potrebné rozhodnutia, najmä uznesenie o potvrdení nadobudnutia dedičstva. Pri prejednaní dedičstva sa štátny notár riadil predpismi, ktoré platili na prejednanie dedičstva na ľudovom súde. Rozhodnutia notára mali účinky súdneho rozhodnutia. Preto ak v ďalšom texte budeme hovoriť o prejednaní dedičstva súdom, máme tým na mysli aj štátneho notára, pokiaľ ho súd poveril prejednaním dedičstva.[43]

Ďalší priebeh konania závisel od výsledkov zistení súdu pri predbežnom vyšetrení. Dedičstvo sa neprejednávalo:

[43] Inštitút notára ako súdneho komisára v dedičskom konaní nie je inštitútom novým. Právny poriadok, ktorý na území Česko-Slovenska platil pred rokom 1945 a krátko po ňom, poznal tzv. „súdny komisariát". Išlo o účasť notárov na dedičskom konaní na základe poverenia súdom, ktorá spočívala v tom, že notár v súčinnosti s účastníkmi dedičskú vec prejednal a výsledky prejednania predložil súdu, aby tento rozhodol, a tým uzavrel dedičské konanie. Zistenia notára teda boli podkladom meritórneho rozhodnutia súdu. Zákon č. 201/1949 Zb. sa funkcie notárstva v dedičskom konaní nedotkol, ale nazval ju „činnosťou na príkaz súdu". Zákonom č. 116/1951 Zb. bolo už notárstvo zoštátnené, ale notári naďalej vykonávali tú istú činnosť v tejto oblasti pod názvom „činnosť z poverenia súdu". Základným medzníkom bol zákon č. 52/1954 Zb., ktorým bola pôsobnosť štátneho notárstva rozšírená a notárom bola zverená právomoc viesť a rozhodnúť celé dedičské konanie. Týmto zákonom sa celá dedičská agenda preniesla na štátne notárstvo.

a) ak poručiteľ nezanechal majetok, v takom prípade súd konanie zastavil;

b) ak síce poručiteľ zanechal majetok, avšak tento bol nepatrný, že stačil len na úhradu trov choroby a primeraných výdavkov na pohreb a iné prednostné pohľadávky, majetok sa prikázal veriteľom na úplnú alebo čiastočnú úhradu ich dlhov.

Ak bola nariadená exekučná likvidácia dedičstva, súd zastavil prejednanie dedičstva.

Ak sa konanie neskončilo zastavením podľa § 320 až 322, súd dedičstvo prejednal.

Povinnosťou súdu bolo najprv upovedomiť dedičov a súčasne ich poučiť o ich možnosti do jedného mesiaca (ak súd neurčil inú lehotu) odmietnuť dedičstvo, a tiež o tom, aké sú náležitosti a následky odmietnutia dedičstva. Upovedomenie o možnosti odmietnutia dedičstva a poučenie sa muselo doručiť vždy do vlastných rúk, alebo ak boli dedičia upovedomení o poučení ústne, muselo sa to uviesť v zápisnici (§ 324 OSP).

Súd bol povinný následne zistiť presný a úplný súpis celého majetku poručiteľa v čase jeho smrti, a to nielen toho, ktorý sa nachádzal u neho, ale aj ten majetok poručiteľa, ktorý sa v čase jeho smrti nachádzal u tretích osôb. Od týchto zistení sa odvíjal ďalší procesný postup súdu.[44]

---

[44] Vyššie uvedenú povinnosť súdu a procesný postup vyplýva z ustanovenia § 325 až 330 OSP, ktorých znenie uvádzame v plnom pôvodnom znení:
„§ 325
(1) Vždy sa spíše presný a úplný zoznam celého imania, ktoré mal poručiteľ v držbe v čase smrti alebo ktoré je u tretích osôb, s udaním jeho vtedajšej všeobecnej ceny (súpis).
(2) Ak má záujem na zistení imania socialistická právnická osoba, alebo ak je dedičom osoba nesvojprávna alebo neznámeho pobytu, vykoná sa súpis k odhad bez odkladu na mieste samom.
(3) Spravidla sa upustí od súpisu na mieste samom a od odhadu, ak ide iba o osobný majetok poručiteľa a dedičia žijú prevažne z výťažku vlastnej práce.

§ 326
(1) Súpis sa koná spravidla podľa údajov predvolaných dedičov a opatrovníkov, a ak sa títo ustanovia, v ich prítomnosti.
(2) Ak sa má vykonať aj odhad, treba pribrať aj znalca. Pri odhade nehnuteľnej veci možno jej cenu zistiť i bez znalca podľa predpisov platných pre dane a verejné dávky, podľa posledného, skôr vykonaného odhadu alebo podľa zmluvy o poslednom scudzení, ak tomu neodporujú osoby, ktoré majú na odhade právny záujem.

V prípade, že zomretý nezanechal žiadny majetok, súd konanie zastavil. Uznesenie o zastavení sa doručilo iba na žiadosť účastníka. V prípade, že poručiteľov majetok bol taký nepatrný, že z neho bolo možné uhradiť len trovy choroby, primeraného pohrebu a iné prednostné pohľadávky, zistila sa cena majetku a výška dlhov výsluchom dedičov a veriteľov, ktorí by mohli byť uspokojení. Majetok sa prikázal týmto veriteľom na úplnú alebo čiastočnú úhradu ich nárokov. Ak sa konanie neskončilo spôsobom doposiaľ uvedeným, súd dedičstvo prejednal.

Samotné prejednanie dedičstva sa začínalo upovedomením predpokladaných dedičov súdom o ich dedičskom práve. Dedičia sa zároveň poučili o možnosti odmietnuť dedičstvo do jedného mesiaca (ak súd neurčil dlhšiu lehotu) o náležitostiach a následkoch odmietnutia. Upovedomenie a poučenie sa doručilo do vlastných rúk, alebo sa dalo ústne a zapísalo do zápisnice. Zásadne sa spísal presný a úplný zoznam celého imania, ktoré mal poručiteľ v držbe v čase smrti alebo ktoré bolo u tretích osôb s udaním jeho vtedajšej všeobecnej ceny (súpis).

Na konci súpisu sa vypočítala suma dlhov a čistého majetku, ktorý ostával po ich odpočítaní. Pri sporných aktívach a pasívach sa

---

§ 327
Ak sa koná súpis na mieste samom, orgán, ktorý ho vykonáva, je povinný pri použití vhodných prostriedkov zadovážiť si podľa možnosti úplné vysvetlenie o stave imania (aktív a pasív). V zápisnici uvedie, aké prostriedky na to najmä použil, a podľa možnosti v prvopise alebo v odpise pripojí nájdené listinné doklady.

§ 328
Na konci súpisu sa vypočíta suma dlhov a čistého majetku, ktorý ostáva po ich odpočítaní. Pri sporných aktívach a pasívach obmedzí sa súd iba na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistého majetku sa neberú do úvahy.

§ 329
Zápisnicu podpíšu všetci zúčastnení na súpise a prípadnom odhade; dedičia tak urobia s vyhlásením, že ich údaje sú správne a úplné a že vedome nič z dedičstva nezamlčali. Dedičov treba vopred poučiť o trestných následkoch nesprávneho alebo neúplného vyhlásenia o stave imania.

§ 330
(1) Súd určí všeobecnú cenu majetku v čase poručiteľovej smrti, sumu dlhov a čistú cenu dedičstva; pritom tiež uvedie, či a akým spôsobom sa odchýlil od zostaveného súpisu.
(2) Súpis neprekáža dedičom ani iným osobám, aby sa domáhali svojho práva mimo konania o prejednanie dedičstva.“

súd obmedzil na zistenie ich spornosti. Pri výpočte čistého majetku sa nebrali do úvahy.[45] Súd určil všeobecnú cenu majetku v čase poručiteľovej smrti, sumu dlhov a čistú cenu dedičstva.

Vyhotovený súpis nebol prekážkou pre dediča domáhať sa svojho dedičského práva mimo konania o prejednaní dedičstva. Ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdil, že je dedičom, a zapieral dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, vyšetril súd podmienky dedičského práva oboch a potvrdil nadobudnutie dedičstva tomu, koho právo sa zistilo. Ak rozhodnutie o dedičskom práve záviselo od zistenia sporných skutočností, odkázal súd po márnom pokuse o zmier dediča, ktorého dedičské právo sa javilo menej pravdepodobným, na to, aby uplatnil svoje právo žalobou. Na podanie žaloby určil lehotu a po jej márnom uplynutí pokračoval v prejednávaní dedičstva bez ohľadu na tohto dediča. Ak bola žaloba podaná včas, súd zastavil ďalšie prejednanie dedičstva až do skončenia konania o žalobe. Na toto konanie bol príslušný súd, ktorý bol naposledy všeobecným súdom poručiteľa (§ 310 OSP).

Súd vyzval veriteľov na návrh dediča vhodne uverejnenou vyhláškou, aby v určitej lehote oznámili svoje pohľadávky. Zároveň ich upozornil na následky neoznámenia. Podľa § 514 OZ z roku 1950 dedičské právo nemohlo byť pre dediča majetkovým rizikom. Účelom ustanovenia o úradnej výzve na oznámenie nároku veriteľov bola nielen ochrana dediča pred námietkou, že pri pátraní po veriteľoch nekonal s náležitou starostlivosťou, ale aj ochrana veriteľa.

Okamihom splnenia zákonných podmienok potvrdil súd nadobudnutie dedičstva a vyhlásil prejednanie dedičstva za skončené.

Ak boli dedičia svojprávni, mohli si rozdeliť veci patriace do dedičstva i mimosúdne. Ak bol niektorý z dedičov nesvojprávny, mohlo sa tak stať iba na súde. Rozdelenie dedičstva na súde muselo byť súdom schválené. Ak sa dedičia nedohodli na prevzatí veci, ktorá nemohla byť podľa zákona v spoluvlastníctve dvoch alebo viacerých osôb, nariadil súd prejednávajúci dedičstvo predaj takejto veci. Dedičská dohoda bola zvláštnym druhom súdneho zmieru. Schválenie dohody bolo súčasťou uznesenia o potvrdení

[45] FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních princípu, zásad a institutúcivilního procesu.* Praha: Acta universitatis Carolinae 1974.

nadobudnutia dedičstva, ktorým sa formálne dedičské konanie končilo. V rámci dohody si mohli dedičia v zásade rozdeliť dedičstvo im vyhovujúcim spôsobom. Inak musel byť každému dedičovi jeho dedičský podiel potvrdený *in natura.*

Ak sa po potvrdení nadobudnutia dedičstva objavil nový majetok poručiteľa, urobil súd potrebné zabezpečovacie opatrenia. Doplnil súpis a podľa potreby aj uznesenie, ktorým bolo potvrdené nadobudnutie dedičstva.

Z právnej úpravy vyplývalo, že spravidla nemalo ísť o osobitné „dodatočné" konanie, ale len o „doplnenie" súpisu a uznesenia, aby sa predišlo sporom o rozsahu prejednaného dedičstva. Ak sa v dodatočnom konaní začatom na návrh účastníka ukázalo, že poručiteľ žiadny ďalší majetok nezanechal, súd návrh odmietol. V prípade, že išlo o sporný majetok, o návrhu nerozhodol, obmedzil sa len na zistenie spornosti.

Ak sa po potvrdení nadobudnutia dedičstva objavil závet, súd zistil jeho stav a obsah, uschoval ho a upovedomil o ňom dedičov z tohto závetu. Dedičstvo sa však znovu neprejednávalo.

Ak sa dodatočne zistilo, že poručiteľ žije, alebo ak sa zrušilo jeho vyhlásenie za mŕtveho, zrušil súd uznesenie, ktorým potvrdil nadobudnutie dedičstva. Ak mal poručiteľov majetok pripadnúť štátu ako odúmrť, súd prejednávajúci dedičstvo urobil potrebné zabezpečovacie opatrenia a vydal majetok štátu. Pokiaľ išlo o úmrtia, v ktorých poručiteľ zomrel pred 1. januárom 1951, mal štát v českých krajinách právo odúmrť odmietnuť, kým na Slovensku toto právo nemal, hoci bol zákonným dedičom a nadobúdal odúmrť zo zákona.[46]

V rámci právnej úpravy prejednania dedičstva zákon obsahoval aj právnu úpravu sporných skutočností, ktoré mohli v priebehu konania o dedičstve nastať.

Ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdil, že je dedičom a zapieral dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, súd vyšetril podmienky dedičského práva oboch a potvrdil nadobudnutie dedičstva tomu z nich, ktorého dedičské právo zistil (§ 331 ods. 1 OSP).

[46] SCHELLEOVÁ, I.–SCHELLE, K. *Súdy,* notáři *a* dedictví. In: *Právní praxe v podnikání,* č. 11–12, 1997, s. 17–20.

Ak rozhodnutie o dedičskom práve záviselo od zistenia sporných skutočností, súd po márnom pokuse o tzv. pokonávku odkázal toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javilo menej pravdepodobným, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určil lehotu, a po jej márnom uplynutí pokračoval súd v prejednávaní dedičstva bez ohľadu na tohto dediča (§ 331 ods. 2 OSP). Ak bola včas podaná žaloba, počkal súd s ďalším prejednávaním dedičstva až do skončenia konania o žalobe (§ 331 ods. 3 OSP).

Prejednávanie dedičstva sa končilo potvrdením nadobudnutia dedičstva a vyhlásením dedičského konania za skončené.

Zákon (OSP) v ustanovení § 331 upravoval obsahové náležitosti uznesenia, ktorým sa potvrdzovalo nadobudnutie dedičstva. Uznesenie muselo obsahovať:

1. meno a priezvisko poručiteľa a deň jeho smrti,
2. meno a priezvisko dediča a jeho zákonného zástupcu,
3. právny dôvod nadobudnutia dedičstva,
4. ak bolo viac dedičov, aký podiel alebo ktoré jednotlivé veci alebo práva ktorý z nich nadobudol,
5. aké zápisy je možné podľa tohto uznesenia vykonať vo verejných knihách.

V ustanoveniach § 339 až 341 OSP upravoval zákon tieto prípady:

1. Ak sa po potvrdení nadobudnutia dedičstva objavil nový majetok poručiteľa, súd v takomto prípade mal urobiť potrebné zabezpečovacie opatrenia takého majetku, doplniť jeho súpis a podľa potreby doplniť aj uznesenie, ktorým bolo potvrdené nadobudnutie dedičstva.
2. Ak sa po potvrdení nadobudnutia dedičstva objavil závet, súd mal v takomto prípade povinnosť zistiť jeho stav a obsah, uschovať ho a upovedomiť o závete dedičov z takéhoto závetu. Platilo pritom, že samo dedičstvo sa znova neprejednávalo.
3. Ak sa dodatočne zistilo, že poručiteľ žije, alebo ak bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho, súd zrušil uznesenie, ktorým potvrdil nadobudnutie dedičstva.

Tak ako už bolo uvedené, zákonom číslo 52/1954 Zb., ktorým sa rozšírila pôsobnosť štátneho notárstva, došlo k výrazným zmenám v dedičskom konaní oproti úprave podľa Občianskeho súdneho poriadku z roku 1950. Na základe § 2 tohto zákona vykonávalo konanie o prejednaní dedičstva štátne notárstvo. To znamená, že zákonom č. 52/1954 Zb. bola tak notárom zverená právomoc viesť a rozhodnúť celé dedičské konanie. Podľa tohto zákona mohlo štátne notárstvo neobmedzene prejednávať dedičstvo a v prvom stupni v dedičských veciach aj rozhodovať. Tento stav, keď v dedičských veciach rozhodovali notári, trval vlastne na našom území od r. 1955 až do r. 1992, keď sa od r. 1993 po rokoch vrátila dedičská agenda opäť na súd.

2.4 Právna úprava konania o dedičstve pred štátnym notárstvom podľa zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (Not. por.)

Tak ako už vyplýva i z predchádzajúceho textu, právny poriadok musel vždy pamätať aj na úpravu právnych vzťahov v prípadoch, že zomrela osoba, ktorá bola do toho času ich subjektom. Predpoklady dedenia majetkových práv a povinností (ktoré nezanikali smrťou) na právneho nástupcu zomrelej osoby bližšie upravovalo dedičské právo hmotné, a to konkrétne v zákone č. 40/1964 Zb. Občianskom zákonníku (ďalej len OZ) v ustanoveniach § 460 až 487. Z tohto dôvodu budeme i my v ďalšom texte v súvislosti s dedičským konaním na mnohých miestach odkazovať na konkrétne ustanovenia hmotnoprávnej úpravy obsiahnutej v OZ.

Pramene právnej úpravy

Aby boli vždy náležite zistené podmienky prechodu majetkových práv a povinností poručiteľa na jeho dedičov, a aby sa im nadobudnutie dedičstva potvrdilo záväzným spôsobom, prejednanie dedičstva zveroval zákon štátnym orgánom. Dedičské konanie uskutočňovalo konkrétne štátne notárstvo podľa právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a konaní pred štátnym notárstvom (Notársky poriadok, ďalej v texte

not. por.), v ustanoveniach § 26 až 49.[47] Na konanie pred štátnym notárstvom sa použili i ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (z. č. 99/1963 Zb.), pokiaľ notársky poriadok neobsahoval odchýlnu úpravu a pokiaľ to povaha veci nevylučovala (§ 25 not. por.).

Účastníkmi konania pred štátnym notárstvom boli podľa § 28 not. por. predovšetkým tí, o ktorých bolo možné dôvodne predpokladať, že sú dedičmi, a ak takých nebolo, štát (§ 462 OZ). Veritelia poručiteľa boli účastníkmi konania jednak v prípade, keď sa im predlžené dedičstvo prenechávalo na úhradu dlhov na základe dohody s dedičmi schválenej štátnym notárstvom (§ 38 not. por., § 471 ods. 1 OZ), jednak v prípade autoritatívneho vyporiadania dedičstva, keď štátne notárstvo so súhlasom veriteľov zároveň rozhodlo aj o úhrade ich pohľadávok z dedičstva jednotlivými dedičmi (§ 39 ods. 3 not. por.), a napokon pri likvidácii dedičstva (§ 43 not. por.).[48] Ak sa dedičstvo neprejednalo pre nepatrný majetok, účastníkom konania bol iba ten, kto sa postaral o pohreb, pokiaľ s tým súhlasil. Tento výpočet účastníkov dedičského konania nebol však vyčerpávajúci. V zmysle § 25 not. por. a § 94 OSP sa účastníctvo priznávalo aj ďalším osobám, ako napr. pozostalému manželovi, ktorý sa nestal dedičom, a to v tej časti konania, v ktorej sa nevyporiadavalo bezpodielové spoluvlastníctvo a i.[49]

---

[47] Do právomoci súdov však naďalej patrilo rozhodovanie o žalobách súvisiacich s dedičstvom (§ 48 not. por., § 485 OZ). Patrili k nim:

a) žaloba o určenie sporného dedičského práva, vrátane žaloby o určenie skutočnosti, ktorá bola predpokladom platnosti závetu alebo dedičského práva vôbec; tieto žaloby prichádzali do úvahy až do právoplatného rozhodnutia o potvrdení dedičstva;
b) dedičská žaloba oprávneného dediča na vydanie dedičstva *(hereditatis petitio)* podľa § 485 OZ, ktorá sa uplatnila vtedy, keď nadobudnutie dedičstva neoprávneným dedičom bolo potvrdené právoplatným rozhodnutím. Dedičskú žalobu bolo možné podať v trojročnej premlčacej dobe odo dňa úmrtia poručiteľa alebo odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol poručiteľ vyhlásený za mŕtveho (§ 105 OZ);
c) vlastnícka žaloba (§ 132 OZ). Touto žalobou sa mohla napr. osoba pokladaná neoprávnene za mŕtvu domáhať vydania svojho vlastníctva pred súdom od tých, ktorým bolo dedičstvo potvrdené, mohla sa ňou domáhať vydania veci od dediča aj tretia osoba, ktorá tvrdila, že vec nepatrí do dedičstva, ale je jej vlastníctvom, a napokon aj dedič od tretích osôb (príp. aj od ostatných dedičov), ktoré podľa jeho tvrdenia neoprávnene zadržiavali veci patriace do dedičstva.

[48] R 58/1965.

[49] Ak neboli iní dedičia, štátne notárstvo malo dať možnosť zástupcovi finančného odboru ONV, aby sa vyjadril k otázke dedičského práva osoby, ktorá žila s poručiteľom v spoločnej domácnosti (R 34/1976).

Miestna príslušnosť

Na prejednanie dedičstva bolo príslušné štátne notárstvo, v obvode ktorého mal poručiteľ naposledy bydlisko, a ak nemal bydlisko, alebo ho nebolo možné zistiť, notárstvo, v ktorého obvode mal naposledy pobyt. Ak nebolo ani takéto štátne notárstvo, príslušné bolo to, v ktorého obvode bol poručiteľov majetok.

Konanie uskutočňoval štátny notár zásadne neverejne (§ 13 not. por.).

Začatie konania

Štátne notárstvo začínalo konanie z úradnej povinnosti (§ 27 not. por.), len čo sa dozvedelo, že niekto zomrel, alebo bol právoplatne vyhlásený za mŕtveho. Štátne notárstvo príslušné na prejednanie dedičstva vykonalo, pokiaľ tak neurobilo už iné notárstvo, vždy najskôr predbežné vyšetrenie (§ 29 not. por.) smerujúce k zisteniu okruhu dedičov, ako aj poručiteľovho majetku a jeho dlhov. O jeho výsledku bolo potrebné spísať zápisnicu. Predbežné vyšetrenie sa muselo uskutočniť vždy okrem prípadu, ak zomrel maloletý, ktorý bol v čase úmrtia v rodičovskej moci a nemal majetok.[50]

V rámci predbežného vyšetrenia štátne notárstvo bolo povinné zistiť najmä stav a obsah závetu, ak ho poručiteľ zanechal (§ 29 ods. 2 not. por.), ako aj skutkový stav, z ktorého vychádzalo pri svojom ďalšom rozhodovaní.[51] Štátne notárstvo sa obmedzilo iba na predbežné vyšetrenie, ak prejednanie dedičstva nepatrilo do právomoci čs. orgánov. Ak o to účastníci požiadali, vydalo im potvrdenie o výsledku tohto vyšetrenia (§ 49 ods. 1 not. por.), ktoré slúžilo na zabezpečenie majetku po cudzincovi (§ 45 ods. 2 zák. č. 97/1963 Zb.). Ak neboli ďalšie podmienky na prejednanie dedičstva, štátne notárstvo po vydaní tohto potvrdenia konanie zastavilo. Ak nedošlo k zostaveniu konania, štátne notárstvo následne vykonalo všetky neodkladné opatrenia (§ 30 not. por.), a to buď z úradnej povinnosti, alebo na návrh. Ich cieľom bolo najmä vylúčiť možnosť poškodenia alebo straty poručiteľovho majetku. Spravidla pritom išlo o zverenie vecí osobnej potreby manželovi poručiteľa, príp. inému členovi domácnosti, ako aj o predaj hnuteľných vecí,

[50] Viď R 34/1974.
[51] Viď R 11/1970.

ktoré nebolo možné uschovať bez nebezpečenstva škody alebo nepomerných nákladov (§ 30 ods. 1 not. por.).

Jedným zo spôsobov týchto opatrení bolo aj úradné zabezpečenie dedičstva na ochranu nárokov štátu alebo záujmov dedičov alebo veriteľov poručiteľa.

Procesný postup bol obsiahnutý v § 30 ods. 2 not. por., podľa ktorého sa zabezpečenie dedičstva vykonávalo napr. uložením peňažnej hotovosti, vkladných knižiek a cenností do úschovy štátneho notárstva, u dlžníka zákazom výplaty, zapečatením v byte zomrelého, súpisom nezapečatených vecí, ktorý nevyžaduje ich ocenenie a pod.[52] Podľa výsledku svojich zistení štátne notárstvo potom dedičstvo v ďalšom priebehu konania prejednalo, alebo v niektorých prípadoch dedičstvo už ďalej neprejednávalo.

Dedičstvo sa neprejednávalo ďalej v týchto prípadoch:

a) ak poručiteľ nezanechal majetok (§ 32 ods. 1 not. por.); v takom prípade štátne notárstvo konanie zastavilo. Ak však jeden z dedičov tvrdil, že spolludedič má u seba časti majetku patriace do dedičstva, a tento to popieral, štátne notárstvo postupovalo podľa § 18 not. por.;
b) ak síce poručiteľa zanechal majetok, avšak ten bol taký nepatrný, že stačil iba na úhradu výdavkov na pohreb, štátne notárstvo vydalo tento majetok tomu, kto sa postaral o pohreb, a ak tento s takou formou úhrady svojej pohľadávky namiesto zaplatenia súhlasil, konanie zastavil (§ 32 ods. 2 not. por.). Z povahy uvedenej pohľadávky voči dedičstvu vyplývalo, že tu ide o individuálnu sukcesiu, a nie o univerzálnu sukcesiu. To malo svoje právne dôsledky pre prípad, že sa neskôr objavil ďalší poručiteľov majetok.

Pretože vo všetkých týchto prípadoch išlo o tzv. bezvýznamné opatrenie, zákon ustanovoval, že proti zastaveniu konania sa nepripúšťalo odvolanie (§ 32 ods. 3 not. por.).

[52] R 34/1974.

Prejednanie dedičstva

Ak sa konanie neskončilo zastavením podľa § 32 alebo podľa § 49 not. por., štátne notárstvo dedičstvo prejednalo. Procesný postup bol nasledovný:

Upovedomenie o dedičskom práve

Najprv štátne notárstvo upovedomilo dedičov o ich dedičskom práve a o možnosti, že do jedného mesiaca môžu dedičstvo odmietnuť. So zreteľom na osobitné okolnosti konkrétneho prípadu mohlo však štátne notárstvo na odmietnutie dedičstva určiť aj dlhšiu lehotu (§ 464 OZ, § 33 ods. 1 not. por.). Vzhľadom na dôležité hmotnoprávne účinky spojené s týmto upovedomením a poučením (§ 465–467 OZ) muselo sa doručiť vždy do vlastných rúk, alebo ak boli dedičia upovedomení a poučení ústne, muselo sa to uviesť v zápisnici (§ 33 ods. 2 not. por.). Dedičstvo bolo možné odmietnuť len ústnym vyhlásením na štátnom notárstve alebo písomným vyhlásením zaslaným štátnemu notárstvu (§ 463 ods. 1 OZ). V zmysle § 33 ods. 1 not. por. štátne notárstvo upovedomilo o dedičskom práve iba „tých, o ktorých bolo možné mať dôvodne za to, že sú dedičmi“ podľa hmotného práva.

Štátne notárstvo vyrozumelo dedičov o ich dedičskom práve buď tak, že nariadilo ústne pojednávanie, na ktoré tieto osoby predvolalo, alebo ich vyrozumievalo prostredníctvom dožiadaného štátneho notárstva, príp. doručením písomného vyrozumenia a poučenia do vlastných rúk (najmä ak dedič žil na známej adrese v cudzine § 33 ods. 2 not. por.) alebo vyhláškou (§ 468 OZ, § 19 ods. 3 not. por.), ak išlo o neznámych dedičov, príp. dedičov, ktorých pobyt nebol známy.

Súpis aktív a pasív dedičstva

Následne štátne notárstvo bolo povinné najmä zistiť vždy presný a úplný stav celého poručiteľovho majetku v čase jeho smrti, či už sa nachádzal u neho alebo u tretích osôb, vrátane jeho dlhov, a vykonať tomu zodpovedajúci súpis aktív a pasív (§ 34 ods. 1 not. por.).

Tento obligatórny súpis sa vykonával najmä podľa údajov dedičov, z ktorých štátne notárstvo predovšetkým vychádzalo, a podľa potreby aj inými dôkaznými prostriedkami, napr. vyšetrením

na mieste samom, výsluchom svedkov, listinami a pod. Spoľahlivé a úplné zistenie stavu dedičstva bolo osobitne dôležité tak z hľadiska usporiadania vzťahov medzi dedičmi (§ 482–484 OZ), ako aj z hľadiska spoplatnenia (§ 11–12 zák. č. 24/1964 Zb.). Ak to vyžadoval dôležitý záujem účastníkov, vrátane zodpovednosti dedičov voči poručiteľovým veriteľom za poručiteľove dlhy, zákon umožňoval, aby štátne notárstvo ustanovilo súdneho znalca, najmä za účelom určenia všeobecnej ceny poručiteľovho majetku (§ 34 ods. 3 v spojitosti s § 37 not. por.).[53]

Spor o dedičské právo

Ak sa medzi účastníkmi vyskytol spor o zaradení niektorých aktív a pasív do súpisu (§ 34 ods. 3 not. por.) napr. preto, že niektorý z dedičov tvrdil, že je vlastníkom veci zaradenej do súpisu a iný dedič to popiera,[54] zákon ustanovoval postup podľa § 18 not. por. Podľa tu obsiahnutej právnej úpravy sa štátne notárstvo najprv pokúsilo viesť dedičov k tomu, aby sa medzi sebou dohodli, ich dohodu však neschvaľovalo. Ak sa mu nepodarilo tento spor odstrániť, uložilo svojím rozhodnutím, proti ktorému bolo odvolanie prípustné, jednému z dedičov, aby v stanovenej lehote podal na súde žalobu. Ak tento žalobu nepodal, rozhodovalo notárstvo o spornej skutočnosti samo (§ 18 not. por.).

Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Pre úplnosť súpisu aktív a pasív bolo veľmi dôležité určenie vecí, ktoré mali byť zahrnuté do súpisu v dôsledku vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľa s pozostalým manželom (§ 35 not. por.). Táto otázka sa musela vyriešiť ešte predtým, než sa prikročilo k vlastnému súpisu aktív a pasív dedičstva.[55] V týchto súvislostiach bol pre prechod práv a povinností na dedičov rozhodujúcim dňom buď deň zániku manželstva smrťou (§ 35 not. por.), resp. ak bol občan vyhlásený za mŕtveho, deň vyhlásený právoplatným rozsudkom súdu za deň smrti alebo deň, ktorý nezvestný neprežil (§ 198 OSP). Štátne notárstvo vykonalo

[53] R 32/1971, R 34/1976.
[54] R 56/1966.
[55] R 80/1969.

vyporiadanie písomným rozhodnutím a v ňom určilo, ktoré veci, resp. práva a povinnosti patria do dedičstva. Ak niektorý z účastníkov alebo pozostalý manžel s obsahom rozhodnutia nesúhlasil, napadnuté rozhodnutie sa prejavom ich nesúhlasu zrušilo v celom rozsahu.

Ak účastník dedičského konania nepodal žalobu v jemu určenej lehote, štátne notárstvo rozhodlo vo veci samej. Urobilo tak samostatným rozhodnutím, pretože išlo o autoritatívne rozhodnutie, ktoré malo konštitutívnu a pritom legitimačnú povahu s účinkami ex tunc, lebo určovalo vlastnícke právo pozostalého manžela.

Convocatio creditorum

Pokiaľ išlo o zistenie pasív, pre súpis mala veľký význam tzv. konvokácia veriteľov, ktorú mohlo štátne notárstvo vykonať na návrh dedičov (§ 36 not. por.), kým sa neskončilo prejednanie dedičstva. Ak sa taký návrh urobil, štátne notárstvo vyzvalo veriteľov vyhláškou (§ 16 sprav. not. por.), aby svoje pohľadávky oznámili do určitej lehoty s tým, že veriteľom, ktorí svoje nároky neprihlásia, dedič za dlhy poručiteľa nebude zodpovedať, ak bude cena nadobudnutého dedičstva vyčerpaná už nárokmi ostatných veriteľov (§ 470, 471 ods. 2 druhá veta OZ). Tak sa dedičovi poskytovala ochrana pred rizikom, že neuspokojeným veriteľom, ktorých nepoznal, by napokon zodpovedal príp. vlastným majetkom.

Všeobecná cena majetku, výška dlhov a čistá hodnota dedičstva

Na konci súpisu štátne notárstvo určilo všeobecnú cenu majetku, ktorou sa rozumela jeho predajná cena v čase a v mieste smrti poručiteľa,[56] ďalej výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, príp. výšku jeho predlženia v čase smrti poručiteľa (§ 37 ods. 1 not. por.). Urobilo tak bez návrhu samostatným rozhodnutím, ktoré obsahovalo výrok, odôvodnenie a poučenie o opravnom prostriedku; toto rozhodnutie bolo základom pre konečné rozhodnutie o dedičstve, aj keď samo nemalo povahu vecného rozhodnutia. Preto ani nebránilo veriteľom, ktorí sa nestali účastníkmi konania,[57] ani dedičom

[56] R 32/1971.
[57] R 58/1967.

v pomere k tretím osobám, aby svoje práva uplatnili samostatne v zmysle § 48 not. por. Naproti tomu spory medzi dedičmi bolo možné definitívne vyriešiť len v rámci konania postupom podľa § 18 not. por. (§ 34 ods. 3 not. por.).

Ak však dedič až v odvolaní proti rozhodnutiu potvrdzujúcemu nadobudnutie dedičstva podľa dohody dedičov uplatnil skutočnosti, ktoré vyžadovali zmenu rozhodnutia o určení všeobecnej ceny poručiteľovho majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, odvolací súd rozhodnutie štátneho notárstva potvrdzujúce nadobudnutie dedičstva zrušil, aby štátne notárstvo mohlo v zmysle § 37 ods. 2 (teda predtým, než bolo dedičské konanie právoplatne skončené) vykonať novým rozhodnutím potrebnú opravu právoplatného rozhodnutia vydaného podľa § 37 ods. 1 not. por. Po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo, nápravy obsahu rozhodnutia podľa § 37 not. por. sa bolo možné domáhať už len formou obnovy konania (§ 24–25 not. por., § 228–235 OSP), pretože tu nešlo o dodatočné prejednanie dedičstva o novej položke aktív alebo pasív objavenej po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo (§ 47 not. por.).

Ak štátne notárstvo pri určení všeobecnej ceny majetku zistilo, že dedičstvo bolo predlžené, mohli nastať dve možnosti jeho ďalšieho postupu:

1. Ak sa pri zistenom predlžení dedičstva dedičia s veriteľmi dohodli, že im prenechajú predlžený majetok na úhradu ich pohľadávok, t. j. *iure crediti* s účinkami ku dňu smrti poručiteľa (§ 471 ods. 1 OZ), štátne notárstvo túto dohodu schválilo, ak neodporovala zákonu alebo záujmom spoločnosti (§ 38 ods. 1 not. por.). Stalo sa tak rozhodnutím, ktorým sa dedičské konanie skončilo, a schválená dohoda sa stávala exekučným titulom [§ 274 písm. d) OSP]. Vyzvanie veriteľov sa vykonávalo vyhláškou, ak to dedičia navrhli (§ 36 not. por.). Po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým štátne notárstvo schválilo dohodu, zastavilo ešte dedičské konanie (§ 38 ods. 1 not. por.). Ak sa neskôr objavil nový majetok, štátne notárstvo postupovalo obdobne. V prípade, že po uspokojení veriteľov zostal ešte nejaký majetkový prebytok, štátne notárstvo prejednávalo dedičstvo o tomto prebytku podľa § 33 a nasl. not. por. (§ 38 ods. 2 druhá veta not. por.).

2. Ak predlžené dedičstvo nebolo prenechané *iure crediti* veriteľom na úhradu ich pohľadávok, štátne notárstvo nariadilo na návrh alebo aj bez návrhu likvidáciu dedičstva. Predĺžené dedičstvo nebolo podmienkou nariadenia likvidácie dedičstva iba vtedy, ak k nej došlo na návrh štátu s odôvodnením, že veriteľ odmietol prijať vec z dedičstva na úhradu svojich pohľadávok (§ 43 ods. 1 not. por.).[58] Štátne notárstvo pri nariadení likvidácie vyzvalo veriteľov vyhláškou, aby oznámili svoje pohľadávky s tým, že zaniknú tie z nich, ktoré nebudú pri likvidácii uspokojené (§ 43 ods. 2 not. por.). Likvidácia dedičstva sa vykonávala predajom všetkých poručiteľových vecí, vrátane tých, ktoré inak nepodliehali výkonu rozhodnutia. Veci, ktoré nebolo možné predať, pripadli štátu. Právoplatným skončením likvidácie zanikli aj neuspokojené pohľadávky veriteľov voči dedičom (§ 44 ods. 3 not. por.). Výťažok z predaja rozvrhlo štátne notárstvo medzi veriteľov na úhradu ich pohľadávok zaradených podľa zákona do týchto troch skupín:
   - náklady poručiteľovej choroby, primeraného pohrebu, trovy konania a splatné výživné,
   - dlžné dane a poplatky,
   - ostatné pohľadávky.

Pohľadávky sa uspokojili podľa tohto poradia, a to v každej skupine pomerne, ak súhrn pohľadávok presahoval likvidačnú podstatu. V tretej skupine sa však vždy prednostne pred ostatnými pohľadávkami uhradili pohľadávky zabezpečené obmedzením prevodu nehnuteľnosti, záložnými právami a pohľadávky náhrady práv a vecných bremien, a to podľa ich poradia, ktoré sa spravovali časom, keď boli zabezpečené práva na nehnuteľnosti. Ostatné pohľadávky sa uhradili pomerne (§ 45 not. por.).

Ak nebol dôvod, aby sa konanie skončilo niektorým zo spomínaných spôsobov uvedených v § 32, 38, 43–46 not. por., príp. v § 49, a rozhodnutie o určení všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva (§ 37 not. por.) nadobudol právoplatnosť,[59] štátne notárstvo postupovalo odlišne podľa toho,

[58] R 14/1971.
[59] R 42/1968.

či bolo viac dedičov (§ 482–484 OZ), alebo či tu išlo iba o jedného dediča (§ 481 OZ).

V prípade, že išlo o jedného dediča, štátne notárstvo mu potvrdilo, že nadobudol dedičstvo (§ 39 ods. 1 not. por.). Stalo sa tak rozhodnutím, ktoré malo deklaratórnu povahu. Rozhodnutie sa vyhlasovalo a muselo obsahovať výrok, odôvodnenie a poučenie o odvolaní (§ 17 ods. 2 not. por.). Vo výroku musel byť vždy uvedený dôvod dedenia, jeho predmet, a ak išlo o nehnuteľnosť, jej presné označenie a cena zistená postupom podľa § 37 not. por. [§ 101 písm. d) sprav. not. por.]. Rozhodnutie potvrdzujúce nadobudnutie dedičstva sa doručovalo dedičovi vždy do vlastných rúk. Po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia vykonalo štátne notárstvo ešte tzv. realizáciu majetku, s ktorým nebolo možné disponovať v dôsledku jeho zabezpečenia. Štátne notárstvo toto zabezpečenie zrušilo a nariadilo, aby sa zabezpečený majetok dostal do rúk dediča (§ 42 not. por.). Ak bola predmetom dedičstva nehnuteľnosť, po právoplatnosti rozhodnutia bol zaslaný jeho odpis aj orgánu geodézie a postupovalo sa podľa § 102 ods. 1 a § 103 not. por.

Ak bolo viac dedičov, podľa zákona sa im umožňovalo, aby najskôr došlo k ich vzájomnému vyporiadaniu dohodou (§ 482 ods. 1 OZ). Takú dohodu štátne notárstvo schválilo, ak neodporovala zákonu alebo záujmu spoločnosti (§ 39 ods. 2 not. por.).

Dedičia mohli uzavrieť dohodu nielen osobne, ale aj prostredníctvom svojich zástupcov; ak však za dediča, ktorý nebol spôsobilý na právne úkony, konal zástupca, na uzavretie dohody sa vyžadovalo schválenie opatrovníckym súdom. Dohodu museli uzavrieť všetci dedičia, pretože čiastková dohoda by bola neplatná. Ten z dedičov, ktorý sa podľa schválenej dohody nepodieľal na nadobudnutí majetku a dedičstva, prestával byť po právoplatnosti rozhodnutia o schválení dohody účastníkom ďalšieho konania.[60]

[60] Ak jeden z dedičov bol devízovým cudzozemcom, na uzavretie dedičskej dohody sa vyžadovalo, aby mal v prípade, že podľa nej preberal tuzemskú nehnuteľnosť, devízové povolenie (R 64/1967). Devízové povolenie sa nevyžadovalo iba vtedy, ak sa dohodou nemenili dedičské podiely a zodpovednosť nadobúdateľov za pasíva podľa § 470 ods. 2 OZ, príp. ak devízový cudzozemec podľa nej dostal menej, než by mu patrilo podľa zákona alebo podľa závetu, alebo ak podľa nej dedič – devízový cudzozemec – nedostal z poručiteľovho majetku nič a všetok majetok dostal dedič – devízový tuzemec (R 66/1972).

Rozhodnutie o schválení dohody vydávalo štátne notárstvo z úradnej povinnosti, preto muselo byť vyhlásené, odôvodnené, muselo v ňom byť poučenie o odvolaní (§ 17 not. por.) a doručené tak dedičom, ako aj veriteľom.

Skončenie dedičského konania

Po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o schválení dohody štátne notárstvo potvrdilo ďalším rozhodnutím nadobudnutie dedičstva (§ 39 ods. 2 not. por.). Až právoplatnosťou tohto rozhodnutia, ktoré bolo treba doručiť účastníkom konania do vlastných rúk, bolo dedičské konanie skončené. Ak sa teda vyskytli nejaké nové okolnosti v medziobdobí medzi rozhodnutím o schválení dohody a právoplatnosťou rozhodnutia o potvrdení dedičstva, bolo treba konanie doplniť napr. upovedomením dediča podľa § 33 not. por., príp. vykonať potrebnú opravu rozhodnutia podľa § 37 ods. 2 not. por. a pod.

Ak sa medzi dedičmi nedosiahla dohoda o vzájomnom vyporiadaní, alebo ak ich dohodu štátne notárstvo neschválilo, vykonalo podľa zákonných predpisov vyporiadanie svojím autoritatívnym rozhodnutím štátne notárstvo samo (§ 483 OZ, § 39 ods. 3 not. por.). Rozhodlo sa konkrétne o tom, čo ktorý z dedičov nadobudol dedením, a to podľa dedičských podielov, pri určení ktorých sa prihliadalo na všetky kogentné ustanovenia zákona (§ 477, 479, § 484 ods. 1 OZ). Ak sa vyskytla sporná okolnosť, bolo treba postupovať podľa § 18 not. por. Keďže v rámci vyporiadania sa pripúšťalo, aby jednotlivé veci, príp. aj celé dedičstvo prevzal z dôvodu ich účelného využitia len niektorý z dedičov, dedičské práva ostatných sa uspokojovali v peniazoch alebo zo zvyšujúceho dedičstva, preto štátne notárstvo mohlo uložiť jednotlivým dedičom povinnosť zložiť príslušné peňažné sumy na vyporiadanie dedičstva (§ 484 ods. 2 OZ). Možným spôsobom bolo speňaženie celého majetku spolu s rozvrhol peňažného substrátu medzi jednotlivých dedičov podľa ich dedičských podielov.[61]

[61] Osobitný postup štátneho notárstva vyžadovalo prejednanie dedičstva, predmetom ktorého bol poľnohospodársky podnik, poľnohospodárska alebo lesná pôda. Procesný postup v týchto prípadoch bol upravený v § 40 not. por. Pojmom „poľnohospodársky podnik“, ktorý nebol v platných hmotnoprávnych predpisoch výslovne upravený, sa podrobnejšie zaoberali najmä rozhodnutia 92/1955

Dohodu, ku ktorej dedičia dospeli, štátne notárstvo buď schválilo, alebo neschválilo. Ak sa medzi dedičmi nedosiahla dohoda alebo dosiahnutú dohodu štátne notárstvo neschválilo, pristúpilo štátne notárstvo svojím rozhodnutím k autoritatívnemu vyporiadaniu dedičstva, a to podľa rovnakých zásad, aké platili aj pre schválenie dohody dedičov.

Ak nebolo žiadnych dedičov, pripadol poručiteľov majetok štátu ako odúmrť (caducum; § 462 OZ); štátne notárstvo muselo tento majetok zabezpečiť, vykonať súpis podľa § 34 not. por., určiť všeobecnú cenu majetku podľa § 37 not. por. a v rozhodnutí konštatovať, že poručiteľov majetok v zmysle § 462 OZ pripadol štátu. Keďže štát nebol dedičom, nemohol dedičstvo odmietnuť; zodpovedal však za poručiteľove záväzky do výšky ceny nadobudnutého majetku rovnako ako dedičia. Určité zvýhodnenie mu v tejto súvislosti priznával priamo zákon (§ 472 ods. 2 OZ).

Ak pripadla štátu iba časť dedičstva v zmysle § 462 OZ napr. preto, že sa dedič zo závetu nedožil poručiteľovej smrti, alebo že u zákonného dediča ide o dedičskú nespôsobilosť a pod., štát sa zúčastnil konania o dedičstve s ostatnými dedičmi a sám vystupoval ako dedič, aj keď dedičom nebol. Preto bolo možné aj vyporiadanie s ostatnými dedičmi dohodou podľa § 39 not. por. a pod.

Nešlo však už o dedičstvo pripadajúce štátu podľa § 462 OZ, ak štát bol označený za dediča v poručiteľovom závete. V týchto prípadoch sa stal štát úplne rovnocenným dedičom s ostatnými dedičmi.

---

a 105/1956. Registračná smernica v čl. 4 a 24 sa zmieňovala iba o „roľníckej usadlosti“, za ktorú sa pokladal „súbor poľnohospodárskych pozemkov, prevádzkových budov (maštalí chlievov, stodôl a pod.) a obytné stavby ako hospodársky celok“. Pojem „roľnícka usadlosť“ sa nachádzal aj v ustanovení § 128 ods. 2 OZ. Tieto poľnohospodárske nehnuteľnosti – pokiaľ ich vlastnili alebo na nich hospodárili členovia družstva, príp. ich získali za trvania členstva v družstve – sa v zmysle § 36 ods. 1 písm. a) zák. č. 122/1975 Zb. o poľnohospodárskom družstevníctve združovali na spoločné družstevné hospodárenie.

Pri vlastnom prejednaní dedičstva podľa § 40 not. por. malo štátne notárstvo za súčinnosti MNV (miestny národný výbor) viesť dedičov najprv k uzavretiu dohody, ktorá by najlepšie vyhovovala potrebám poľnohospodárskej (lesnej) výroby. Týmto potrebám mala nepochybne najlepšie zodpovedať taká dohoda, podľa ktorej prevzal pôdu dedič, ktorý na nej už pracoval, alebo sa chcel venovať práci v poľnohospodárstve a bol na to spôsobilý. Nebolo dôležité, či išlo o zákonného dediča alebo dediča zo závetu.

Dodatočné notárske úkony

Zákon pamätal i na situácie, že po právoplatnom skončení konania o dedičstve mohli nastať ešte tieto situácie:

Dodatočne sa zistilo, že poručiteľ žije (§ 46 not. por.). Ak išlo o prípad, že predtým bol vyhlásený za mŕtveho, štátne notárstvo muselo počkať, kým súd zrušil svoje rozhodnutie o vyhlásení osoby za mŕtvu (§ 199 ods. 1 OSP), pretože do toho času bolo viazané súdnym rozhodnutím o osobnom stave (§ 135 OSP). Ak sa tak stalo po právoplatnosti rozhodnutia o dedičstve, štátne notárstvo zrušilo svoje rozhodnutie vydané podľa § 38 a 39 not. por., a taká osoba sa mohla domáhať svojich práv dohodou s dedičmi alebo vlastníckou žalobou. Ak sa zistilo, že poručiteľ žije ešte pred rozhodnutím o dedičstve, štátne notárstvo zastavilo konanie o dedičstve a svoje dovtedajšie rozhodnutia tiež zrušilo.

Dodatočne sa objavil ďalší poručiteľov majetok alebo dlh (§ 47 not. por.). Štátne notárstvo vtedy uskutočnilo aj bez návrhu potrebné opatrenia, vrátane zabezpečenia majetku (§ 30 not. por.), doplnilo súpil (§ 34 not. por.), určilo všeobecnú cenu majetku (§ 37 not. por.) a uskutočnilo dedičské konanie aj o tomto novom majetku podľa všeobecných predpisov. Predchádzajúce vyhlásenie o odmietnutí či neodmietnutí dedičstva sa vzťahovalo vždy aj na novoobjavený majetok.

Dodatočne sa objavil nový závet. Štátne notárstvo zistilo jeho stav a obsah a upovedomilo o tom dedičov z tohto závetu. Dedičstvo znovu neprejednávalo a ponechalo na dedičov, aby svoje práva uplatnili buď dohodou s pôvodnými dedičmi, alebo žalobou proti nim (§ 48 not. por.). Takisto ak sa po právoplatnosti rozhodnutia o dedičstve prihlásil dedič, s ktorým sa v dedičskom konaní nekonalo, štátne notárstvo podľa zaužívanej praxe dedičstvo znovu neprejednávalo, ale taký dedič sa musel domáhať svojho práva (podielu) u ostatných dedičov, prípadne žalobou (heredidatis petitione).

Počas platnosti OSP došlo k trom významným novelizáciám tohto zákona, a to v rokoch 1983, 1991 a 1995. Charakteristické zmeny, ktoré priniesli tieto významné novely do právnej úpravy konania o dedičstve:

Pôvodné znenie od 1. 4. 1964 do 31. 3. 1983: Ako už bolo povedané v úvode tejto časti, špecifikom procesnej úpravy

dedičského práva je, že kopíruje hmotnoprávnu úpravu. Zmena dedičského práva hmotného sa v dedičskom konaní premietla predovšetkým do odlišného spôsobu vyporiadania dedičstva (§ 39). Úprava dedičského konania reagovala najmä na zavedenie inštitútu bezpodielového spoluvlastníctva manželov a jeho vyporiadanie sa stalo súčasťou dedičského konania. Odlišne bol upravený aj postup pri dodatočnom prejednaní dedičstva (§ 47). Inak v zásade nedošlo k výraznejším zmenám.

Zmeny podľa zákona č. 133/1982 Zb., ku ktorým došlo od 1. 4. 1983:

- súčasťou výroku rozhodnutia o vyporiadaní majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov sa stalo tiež určenie jeho ceny,
- bolo zrušené rozhodnutie o potvrdení nadobudnutia dedičstva dedičom na základe schválenej dedičskej dohody a dedičstvo sa nadobúdalo už samotným výrokom o schválení dedičskej dohody,
- bola zavedená možnosť kumulácie výrokov o určení ceny dedičstva a spôsobe vyporiadania dedičstva v rozhodnutí štátneho notárstva o dedičstve.

Zmeny podľa zákona č. 519/1991 Zb., ku ktorým došlo od 1. 1. 1992:

- zavedenie inštitútu správcu dedičstva,
- zrušenie možnosti autoritatívneho vyporiadania dedičstva, pokiaľ nedôjde k dohode dedičov, a zavedenie potvrdenia dedičstva podľa dedičských podielov.

2.5 Právna úprava konania o dedičstve podľa z. č. 99/1963 Zb. (Občiansky súdny poriadok)

Významným obdobím legislatívnych zmien občianskeho práva bol začiatok 90. rokov. V oblasti občianskeho práva procesného došlo k zásadným zmenám v úprave dedičského konania, najmä z hľadiska jeho inštitucionálneho zabezpečenia.

Bez náhrady boli zrušené štátne notárstva a zákonom č. 263/1992 Zb. bolo konanie o dedičstve opätovne zverené do právomoci

súdov. Ďalej bol zavedený inštitút súdneho komisára, ktorého súd poveroval úkonmi v konaní o dedičstve. Súdnymi komisármi sa stali notári (§ 4 zákona č. 358/1992 Zb.). Na konaní o dedičstve sa teda podľa tejto úpravy podieľal notár ako súdny komisár v rámci vymedzených právomocí, ktorý od svojho poverenia vykonával v konaní všetky úkony až do vydania rozhodnutia vo veci, a súd, ktorý robil úkony v konaní pred poverením súdneho komisára a vydával procesné rozhodnutia a rozhodnutie vo veci. Zmeny procesnej úpravy sa týkali predovšetkým deľby právomocí medzi tieto subjekty podieľajúce sa na dedičskom konaní. Samotný postup v konaní sa oproti pôvodnej úprave výraznejšie nelíšil.

Pramene právnej úpravy

Aj právna úprava konania o dedičstve obsiahnutá v z. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok vychádzala z ustanovení Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa (§ 460 OZ). Keďže prostredníctvom dedičského konania sa uvádzajú do života hmotnoprávne ustanovenia dedičského práva. Dedenie má totiž svoju hmotnoprávnu, ale aj procesnoprávnu stránku, preto aj z hľadiska celkovej právnej úpravy rozlišujeme dedičské právo hmotné a dedičské právo procesné.[62] Dedičské právo procesné bolo upravené najmä v zák. č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (v texte ďalej aj NP) a, ako už bolo uvedené, v zák. č. 99/1963 Zb. Občianskom súdnom poriadku v znení neskorších predpisov (v texte ďalej aj OSP). Konanie o dedičstve je nesporovým konaním, preto jeho právna úprava bola systematicky zaradená medzi tzv. osobitné konania nesporového charakteru (III. časť, V. hlava OSP; § 175a–175zd).[63]

Právomoc súdu

Právomoc slovenských súdov v občianskom súdnom konaní, a teda aj v konaní o dedičstve, bola daná ustanovením § 7 OSP. Vo vzťahu k cudzine boli a stále sú otázky právomoci slovenského súdu upravené v osobitnom predpise, zákone č. 97/1963 Zb.

[62] VOJČÍK, P. *Občianske právo hmotné.* II. diel, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2006, s. 259.
[63] Viď príloha č. 4: Občiansky súdny poriadok, zák. č. 99/1963 Zb.

o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov. Podľa tohto zákona je právomoc slovenského súdu na prejednanie dedičstva daná primárne medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, inak vždy, ak bol poručiteľ v čase smrti slovenským štátnym občanom. Výnimku výlučnej právomoci slovenského súdu predstavuje druhá veta § 44 ZMPS. Pre výlučnú právomoc je totiž rozhodujúce štátne občianstvo poručiteľa v čase jeho smrti, a nie miesto, kde sa vtedy nachádza poručiteľov majetok. Podľa § 45 ZMPS slovenský súd prejedná dedičstvo aj po cudzincovi, ak sa toto nachádza v Slovenskej republike, a to za podmienok, že: štát, ktorého je poručiteľ príslušníkom, ani nevydáva dedičstvo slovenských občanov slovenským súdom, ani nepriznáva ich rozhodnutiam právne následky, alebo ako cudzí štát odmietne zaoberať sa dedičstvom, alebo ak sa nevyjadrí, alebo poručiteľ tu mal bydlisko a o prejednanie dedičstva žiada dedič, ktorý sa tu zdržuje, ide o nehnuteľnosti ležiace na území Slovenskej republiky, vtedy slovenský súd prejedná toto dedičstvo vždy.[64] Slovenský súd podľa nej prejedná dedičstvo len vtedy, ak ide o majetok síce slovenského občana, ale majetok nachádzajúci sa v cudzine, a ak sa tento majetok vydáva slovenským orgánom alebo ak cudzí štát priznáva takýmto rozhodnutiam slovenských justičných orgánov právne následky.[65] V prípade, že prejednanie dedičstva nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, prichádzal do úvahy postup podľa § 175z OSP. Slovenský súd sa vtedy obmedzil iba na úkony predbežného vyšetrenia podľa § 175d OSP, ako aj úkony šetrenia v evidencii závetov podľa § 175c OSP a na žiadosť účastníkov im o výsledku tohto vyšetrenia vydal úradné potvrdenie; taktiež ak sa mal majetok tvoriaci predmet dedičstva vydať do cudziny, upovedomil o tom slovenský súd tuzemských dedičov a veriteľov.[66]

[64] CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* 1. vyd., Šamorín: Vydavateľstvo Heuréka, 2009, ISBN 978-80-89122-55-4, s. 183.
[65] RUBEŠ, J. *Komentář k občanskému soudnímu řádu*. I. díl, Praha: Orbis 1957, s. 492–507, rovnako FOGAŠ, Ľ. Konanie o dedičstve. In: *Právny obzor,* č. 4, 1982, str. 26–31.
[66] RUBEŠ, J.–WINTEROVÁ, A. *Občanský soudní řád a předpisy související.* Praha: Panorama 1990, s. 421–498.

Miestna príslušnosť

V zmysle určenia príslušnosti, ktorý konkrétny súd má v danom prípade konať, je možné konštatovať, že na konanie o dedičstve bol v prvom stupni príslušný vždy okresný súd, o riadnom opravnom prostriedku, o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu rozhodoval krajský súd.[67]

Miestna príslušnosť súdu v dedičských veciach bola upravená ako osobitná, výlučná miestna príslušnosť stanovená v ustanovení § 88 ods.

[67] Príslušnosťou súdu rozumieme v teórii občianskeho práva vymedzenie okruhu pôsobnosti medzi súdmi navzájom. Ak je isté, že uskutočnenie konania o dedičstve patrí do právomoci slovenských súdov, je potrebné skúmať otázku príslušnosti. Treba určiť, ktorý konkrétny súd má v danom konkrétnom prípade konať a rozhodnúť. Rozlišujeme príslušnosť: vecnú, miestnu a funkčnú. Vecnou príslušnosťou je vymedzenie okruhu pôsobnosti medzi jednotlivými druhmi súdov. V konaní o dedičstve bol vecne príslušný vždy okresný súd. Funkčnou príslušnosťou rozumieme vymedzenie rozsahu pôsobnosti medzi súdmi rôzneho druhu pri prejednaní tej istej veci po sebe. Miestna príslušnosť vymedzuje rozsah pôsobnosti medzi jednotlivými súdmi toho istého druhu. Znamená to, že stanovuje kritériá na určenie, ktorý konkrétny súd je vecne príslušný súd určitú vec prejednať a rozhodnúť. Z teoretického hľadiska delíme miestnu príslušnosť na všeobecnú a osobitnú, ktorá sa ďalej člení na výlučnú miestnu príslušnosť a príslušnosť danú na výber. Miestna príslušnosť súdu v dedičských veciach bola upravená ako osobitná, výlučná miestna príslušnosť. To má za následok, že iný súd ako ten, ktorý je určený zákonom, nemôže konanie o dedičstve začať, a ak by sa tak stalo, nemôže v ňom pokračovať a vydať konečné rozhodnutie. Predbežné vyšetrenie a neodkladné opatrenia však môže vykonať podľa možností a potreby ktorýkoľvek súd, a to najmä so zreteľom na zásadu hospodárnosti konania. Miestna príslušnosť súdu na konanie o dedičstve bola určená dvoma spôsobmi:
a) v zákone presne uvedenými skutkovými okolnosťami, alebo
b) rozhodnutím Najvyššieho súdu SR (NS SR).
Určenie miestnej príslušnosti na základe rozhodnutia NS SR bolo možné považovať za výnimočné. Týmto spôsobom bola určovaná miestna príslušnosť v prípadoch, keď nebolo možné zistiť ani jednu z podmienok na určenie príslušnosti a bolo isté, že vec patrí do právomoci slovenských súdov (§ 11 ods. 3 OSP). K odchýlke od uvedených zásad horeuvedených mohlo dôjsť pri tzv. nutnej alebo vhodnej delegácii. Prvý prípad nastal, ak nemohol súd konať preto, že jeho sudcovia boli vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci. Bolo to tak v prípade, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo ich zástupcom bol tu dôvod pochybovať o ich nezaujatosti. Na rozdiel od toho v tzv. vhodnej delegácii išlo o to, aby sa výnimkou z uvedených zásad dosiahol rýchlejší a hospodárnejší priebeh konania. Dôvodom na delegáciu mohlo byť tiež to, že v obvode delegovaného súdu sa nachádzala prevažná časť majetku poručiteľa, a bolo tak po skutkovej stránke spoľahlivejšie prejednať vec, aj keď v obvode tohto súdu nemal poručiteľ trvalé bydlisko ani pobyt. Návrh na delegáciu mohol podať ako účastník, tak aj súd, a to kedykoľvek v priebehu konania. O prikázaní veci rozhodoval súd, ktorý bol najbližšie spoločne nadriadený príslušnému súdu a súdu, ktorému mala byť vec delegovaná (§ 12 ods. 3 OSP).

1 písm. l) OSP. To má za následok, že iný súd ako ten, ktorý bol určený podľa § 88 ods. 1 písm. l) OSP, nemohol konanie o dedičstve začať, a ak by sa tak stalo, v ňom pokračovať a vydať konečné rozhodnutie.

Zákon v uvedenom ustanovení ustanovoval tri kritériá na určenie miestnej príslušnosti súdu na konanie o dedičstve, pričom sú vo vzťahu subsidiarity. V poradí prvým kritériom bolo bydlisko poručiteľa, podľa ktorého bol na konanie o dedičstve príslušný súd, v ktorého obvode mal poručiteľ naposledy bydlisko. Posledným bydliskom sa myslí miesto, na ktorom sa poručiteľ naposledy zdržiaval s úmyslom zdržiavať sa tu natrvalo. Druhým kritériom bol posledný pobyt poručiteľa. Ak nemal poručiteľ bydlisko na území SR alebo ho nebolo možné zistiť, bol príslušný súd, v ktorého obvode mal naposledy pobyt. Posledným pobytom rozumieme miesto, kde sa naposledy zdržiaval, pričom chýbal úmysel zdržiavať sa tu natrvalo. Posledným kritériom bolo miesto majetku poručiteľa. Toto kritérium prichádzalo do úvahy len vtedy, keď nebolo možné určiť príslušnosť podľa predchádzajúcich kritérií. Príslušným podľa tohto kritéria bol súd, v obvode ktorého bol poručiteľov majetok. To znamená, že rozhodujúcou bola poloha majetku v čase začatia konania.[68]

Začatie konania

Spôsob začatia konania o dedičstve bol v právnej úprave podľa OSP zakotvený v ustanovení § 175a ods. 2 OSP. V zmysle tohto ustanovenia súd mohol začať konanie aj bez návrhu, len čo sa dozvedel, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Z rozboru uvedeného ustanovenia OSP vyplývajú dve skutočnosti. Zákon tu totiž stanovoval pravidlo jednak na spôsob začatia konania o dedičstve a jednak ustanovoval i dobu, keď sa má konanie začať.

Základným predpokladom začatia konania bola a stále je vedomosť súdu o tom, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Zákon však neukladal súdu povinnosť získať informácie o týchto skutočnostiach z vlastnej iniciatívy.[69] Súd dostával tieto

[68] Ak sa majetok poručiteľa nachádzal na niekoľkých miestach, ktoré boli v obvodoch viacerých súdov, boli na konanie príslušné viaceré súdy. Ustanovenie § 88 ods. 1 písm. l OSP ponechávalo založenie príslušnosti v takýchto prípadoch na procesnej aktivite niektorého z príslušných súdov tým spôsobom, že určoval, že konanie prebehne na tom z nich, ktorý prvý vykoná procesný úkon v tomto konaní.
[69] MIKEŠ, J. *Dědictví a právo.* 1. vydání, Praha 1993, s. 115.

informácie zvonka. OSP sústreďoval svoju povinnosť na jeden z najspoľahlivejších zdrojov týchto informácií tým, že v § 175a ods. 1 ukladal príslušným orgánom štátnej správy, povereným vedením matrík, povinnosť oznamovať úmrtia vo svojom matričnom obvode súdom príslušným na prejednanie dedičstva.

Súd mal možnosť konanie o dedičstve začať aj vtedy, ak inak (pri svojej činnosti) zistil, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. V spôsobe začatia dedičského konania sa týmto spôsobom prejavuje zásada oficiality. O začatí konania súd v tomto prípade vydal uznesenie, ktoré nebolo treba doručovať a proti ktorému nebolo prípustné odvolanie.[70] Konanie o dedičstve mohlo byť začaté, tak ako je tomu i dnes, buď z vlastnej aktivity *(ex offo),* alebo aj na návrh, teda na základe procesnej aktivity účastníka.

K návrhu na začatie konania bol vecne legitimovaný najmä:

- ten, kto o sebe tvrdil, že je dedičom,
- ten, kto sa postaral o pohreb poručiteľa, ak tvrdil, že mu má pripadnúť poručiteľov majetok nepatrnej hodnoty,
- štát, ak tvrdil, že mu má dedičstvo pripadnúť podľa § 462 OZ.

Návrh na začatie konania však mohla podať aj osoba, ktorá na to nebola vecne legitimovaná. Aj podaním návrhu takouto osobou bolo konanie začaté. Skutočnosť, že navrhovateľom bola osoba, ktorá nebola k návrhu vecne legitimovaná, sa prejavila až v priebehu konania v tom, že s ňou súd (súdny komisár) prestal konať, akonáhle zistil, že nie je účastníkom konania.[71]

Moment začatia konania bol v prípadoch, keď bolo konanie začaté na návrh odlišný od začatia konania bez návrhu. Konanie, ktoré sa začínalo na návrh, sa začínalo dňom, keď bol návrh na jeho začatie podaný na súde. Konanie bez návrhu bolo začaté uskutočnením prvého úkonu príslušného súdu. Takýmto úkonom bolo spravidla doručenie predvolania na predbežné vyšetrenie predpokladanému dedičovi, príp. vykonanie neodkladného opatrenia.[72]

---

[70] HOLUB, O. Formální a obsahové náležitosti usnesení o dědičském *řízení*. In: *AD Notam*, č. 4/1995 a 6/1995, s. 46–50.

[71] BAJCURA, A. a kol. *Občianske procesné právo.* Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1995, s. 124.

[72] HANDL, V.–RUBEŠ, J. *Občanský soudní řád – komentář.* I. a II. diel, Praha: Panorama 1985, s. 431.

Postavenie notára v konaní o dedičstve

S účinnosťou od 1. 1. 1993 došlo, ako sme už spomenuli, k preneseniu rozhodovacej právomoci v dedičských veciach na civilné súdy (kým od r. 1955 až do r. 1992 dedičská agenda patrila do právomoci štátnych notárstiev), pričom však v rámci civilného súdneho konania určité osobitné postavenie vo vzťahu k notárovi zostalo napriek tomu zachované. A to najmä v tom zmysle, že notár sa aj za právnej úpravy dedičského konania podľa OSP podieľal na prejednaní a v taxatívne stanovených prípadoch aj na rozhodovaní v konaní o dedičstve. To znamená, že v rámci civilného konania sa časť právomoci delegovala na notára, aby ako súdny komisár na základe poverenia súdu realizoval úkony nevyhnutné na prejednanie dedičstva a v zákonom stanovených prípadoch rozhodol vydaním tzv. osvedčenia o dedičstve, čo bolo jednou z možných foriem skončenia konania o dedičstve.

Ak v konaní o dedičstve nebol ešte notár poverený funkciou súdneho komisára, alebo ak ešte úkony s touto funkciou spojené nevykonával (ide o tzv. dobu súdneho vybavovania), uskutočňoval niektoré úkony súd sám. Ide najmä o úkony pri predbežnom vyšetrení a neodkladné opatrenia. Úkony notára, ktoré vykonával ako súdny komisár, sa považovali za úkony súdu.

Na základe poverenia súdu bol notár ako súdny komisár podľa – § 38 ods. 1 OSP – oprávnený viesť samostatne konanie o dedičstve smerujúce najmä k vydaniu osvedčenia o dedičstve alebo k predloženiu veci súdu na vydanie uznesenia podľa § 175 zd. OSP. To znamená, že na základe poverenia súdu mal notár vykonávať všetko potrebné na prejednanie dedičstva, a ak sa prejednanie dedičstva neskončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, pripraviť potrebné podklady na vydanie uznesenia súdu, konkrétne t. j. pripraviť návrh na uznesenie súdu a vypočítať svoju odmenu a hotové výdavky.[73] Notár tiež predkladal súdu návrhy realizačných opatrení, ktoré treba vykonať po skončení konania. Ak podklady neboli úplné alebo návrh na uznesenie súdu nebol vecne správny, súd mohol vec vrátiť notárovi s pokynom na doplnenie konania alebo na zmenu návrhu uznesenia. Pokyny súdu boli pre notára záväzné.

[73] KLEINOVÁ, J. Notář jako soudní komisař. In: *Právni rádce,* č. 2, 1993, s. 23–28.

Novelou OSP zákonom č. 384/2008 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť 15. októbra 2008 došlo ešte k posilneniu postavenia notára ako súdneho komisára. Cieľom tejto novely bolo, podľa dôvodovej správy k tomuto zákonu, zjednodušiť dedičské konanie a za tým účelom umožniť (dať do právomoci) notárom ako súdnym komisárom vydávať i niektoré jednoduché procesné súdne rozhodnutia.

V prípade, ak boli splnené zákonom stanovené podmienky, mohol notár ako súdny komisár dedičské konanie skončiť vydaním osvedčenia o dedičstve. Notárom vydané osvedčenie o dedičstve malo účinky právoplatného uznesenia o dedičstve (§ 175zca ods. 4 OSP).

Účastníci konania o dedičstve

Ustanovenie § 175b OSP označovalo za účastníkov dedičského konania tých, o ktorých sa bolo možné dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi (predovšetkým tých, ktorým svedčil niektorý z dedičských titulov, t. j. zákonní či závetní dedičia), a ak takých osôb niet, štát. Účastníctvo tu vychádzalo z hmotného dedičského práva a smerovalo k tomu, aby bola zistená osoba alebo osoby, ktoré majú vstúpiť do práv a povinností poručiteľa, alebo aby sa zistilo, že takých osôb niet, a preto dedičstvo podľa § 462 OZ musí pripadnúť štátu.

Osoba, ktorá na súde (u súdneho komisára) uplatnila svoje právo dediť, sa stávala účastníkom konania už od okamihu uplatnenia tohto práva, a postavenie účastníka strácala až vtedy, keď sa zistilo, že v skutočnosti nemá právo dediť, alebo že z iných dôvodov nemôže dediť. Ak poručiteľ zanechal závet, bolo treba považovať za účastníkov konania okrem dedičov zo závetu i neopomenuteľných dedičov a ďalších dedičov zo zákona, ktorí v závete neboli uvedení. Ich účastníctvo trvalo, dokiaľ sa nepreukázalo, že k dedeniu zo zákona nedôjde.

Štát sa stával účastníkom dedičského konania, ak tu neboli osoby, o ktorých sa bolo možné dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi, a preto bolo možné očakávať, že dedičstvo pripadne štátu. Ak bol dôvodný predpoklad, že niet dedičov zo zákona ani dedičov zo závetu, bolo treba o prípadnom dedičskom práve upovedomiť štát. Ak sa zistilo, že nededí žiadny z pôvodne označených dedičov, bolo treba do dedičského konania pribrať ako účastníka štát. Ak mal

však štát získať dedičstvo na základe závetu, mal rovnaké postavenie ako každý iný dedič. Skutočnosti významné na posúdenie práva dedičov skúmal súd z vlastnej iniciatívy bez toho, aby bol viazaný návrhmi osôb, ktoré uplatňovali svoje dedičské právo.

O tom, či sa niekto stal účastníkom dedičského konania, alebo či ním neprestal byť, súd nevydával osobitné rozhodnutie. Táto skutočnosť sa prejavila v tom, že s určitou osobou konal ako s účastníkom konania, alebo že s ňou konať prestal.

Keďže dedičské konanie mohlo byť začaté aj na návrh, bol účastníkom v takomto prípade i navrhovateľ. Ten však nemusel byť účastníkom celého konania. Ak sa zistilo, že navrhovateľ v skutočnosti nie je dedičom, že mu nemá dedičstvo pripadnúť podľa § 462 OZ, že o pohreb poručiteľa sa postaral niekto iný, alebo že poručiteľ nezanechal iba majetok nepatrnej hodnoty, prestal súd s navrhovateľom konať.

Účastníkom konania ďalej mohol byť i veriteľ (veritelia) poručiteľa. Postavenie účastníka na určitý úsek konania mali veritelia poručiteľa vtedy, ak sa prejednávala ich pohľadávka, ale tiež vtedy, ak súd schváli dohodu uzavretú medzi dedičmi a veriteľmi o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov poručiteľa, a napokon pri likvidácii dedičstva. Zákon v týchto prípadoch povolával poručiteľovho veriteľa za účastníka konania, pretože výsledok konania mohol mať vplyv na jeho právo. V prípadoch, keď sa veriteľovi poručiteľa nepriznalo postavenie účastníka dedičského konania, v ktorom sa prerokúvali jeho pohľadávky, mal možnosť uplatniť svoje právo žalobou na súde.[74]

Z ustanovenia § 175l OSP vyplývalo, že účastníkom konania bol aj pozostalý bývalý manžel, ktorý mal s poručiteľom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, a nie je dedičom. Pozostalý bývalý manžel však nebol účastníkom celého konania, ale len tej časti, v ktorej sa rozhodovalo o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, keď súd (súdny komisár) určil, ktoré z vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov patria do dedičstva, a čo patrí pozostalému manželovi.

[74] *ŠTAJGR*, F. *Některé teoretické otázky civilního práva procesního.* Praha: Acta Universitatis Carolinae, 1969.

Dedičského konania sa mohli zúčastniť ešte ďalšie osoby, ako napr. svedkovia, znalci, tlmočníci, alebo napríklad tí, ktorým súd uložil nejakú povinnosť pri dokazovaní alebo pri zabezpečení dedičstva. V takýchto prípadoch hovoríme o účastníkoch konania pre určitý úsek. To znamená, že boli účastníkmi dedičského konania len v tej jeho časti, v ktorej sa konalo o ich právach a povinnostiach, t. j. keď sa rozhodovalo napr. o svedočnom alebo znalečnom.

V prípade, ak súd zastavil konanie preto, že poručiteľ zanechal majetok nepatrnej hodnoty, bol účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb, bez ohľadu na to, kto by inak mal byť poručiteľovým dedičom.

Priebeh konania

Z právnej úpravy v OSP v rámci priebehu konania o dedičstve bolo možné diferencovať v podstate dve jeho základné štádiá, a to:

- prípravu na prerokovanie dedičstva, ktorej účelom je zistiť poručiteľov majetok a dedičov, a
- vlastné prerokovanie dedičstva a rozhodnutie o dedičstve, ktorého podstatou bolo prejednanie dedičstva a následné vydanie rozhodnutia.

Predbežné vyšetrenie bolo začiatkom prvej fázy konania o dedičstve, ktorej účelom bolo zistiť poručiteľov majetok a jeho dlhy a okruh dedičov. Prioritu malo zistenie, či poručiteľ zanechal závet, listinu o vydedení alebo odvolanie týchto úkonov, a preto dôležitou súčasťou predbežného vyšetrenia bolo zistenie týchto skutočností najprv v evidencii závetov. Preto podľa ustanovenia § 175c OSP súd bez meškania vykonal šetrenie v evidencii závetov uložených u notára v notárskej úschove, ktorá je vedená v Notárskom centrálnom registri za účelom zistenia, či je v nej evidovaný závet (resp. listina o vydedení) poručiteľa a u ktorého notára je uložený.

Po ukončení predbežného vyšetrenia bolo zrejmé, či sa nebude vyžadovať vykonať niektoré neodkladné opatrenia. Ak to vyžadoval všeobecný záujem alebo dôležitý záujem účastníkov, urobil ich súd aj bez návrhu. Ich zmyslom bolo zabezpečiť dedičstvo pred prípadným poškodením alebo odcudzením a pod. Neodkladné opatrenia mali dočasný charakter a mali trvať len dovtedy,

kým si to vyžadovala konkrétna situácia. Podľa § 175e ods. 1 OSP boli takýmito opatreniami najmä zabezpečenie dedičstva, zverenie veci osobnej potreby manželovi poručiteľa alebo inému členovi domácnosti, predaj vecí, ktoré nemožno uschovať bez nebezpečenstva škody alebo nepomerných nákladov, prípadne ustanovenie správcu dedičstva celého alebo jeho časti.

Výsledky konania v rámci prípravy prejednania dedičstva (teda v prípravnej fáze) mohli ovplyvniť ďalší priebeh konania o dedičstve. Ak sa totiž v rámci prípranej fázy zistilo, že poručiteľ nezanechal žiadny majetok, alebo že síce zanechal majetok, ale nepatrnej hodnoty, súd po vydaní nepatrného majetku tomu, kto sa postaral o pohreb poručiteľa, konanie zastavil podľa § 175h OSP.

Ďalší priebeh dedičského konania závisel ďalej aj od toho, či boli splnené všetky procesnoprávne aj hmotnoprávne podmienky na prejednanie a rozhodnutie v konaní. Ak boli totiž v konaní prekážky, ktoré nebolo možné odstrániť, súd konanie zastavil. Zastavenie konania bolo procesným úkonom súdu, ktorým sa konanie skončilo a zároveň vyjadrovalo, že vo veci nebolo možné meritórne rozhodnúť. Dôvodmi, ktoré spôsobovali zastavenie konania, boli prípady:

– Vec nebola právoplatne skončená a zistilo sa, že poručiteľ žije alebo bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho.
– Poručiteľ nezanechal majetok. Podľa § 175h ods. 1 OSP s otázkou existencie majetku ako hmotnej podmienky dedenia úzko súviselo ocenenie vecí zanechaných poručiteľom. Za majetok sa totiž z hľadiska postupu v konaní o dedičstve považovali len také predmety, ktoré majú všeobecnú cenu, ňou sa rozumie cena, za ktorú by ich bolo možné predať v čase a mieste úmrtia poručiteľa. Ak tu boli také predmety, pri ktorých bolo možné predpokladať, že sú bezcenné, predpokladalo sa, že poručiteľ majetok nezanechal, a teda nebol ani dôvod na prejednanie dedičstva. Keďže existencia majetku poručiteľa je stále jednou z esenciálnych podmienok vzniku dedičského pomeru a uskutočnenia dedičského konania, súd v takomto prípade konanie obligatórne zastavil.
– Poručiteľ zanechal síce majetok, ale bol nepatrný, a z tohto dôvodu sa vydával tomu, kto sa postaral o pohreb. Podľa § 175h ods. 2 OSP išlo o fakultatívne riešenie, ktoré záviselo

jednak od úvahy súdu, či je so zreteľom na povahu zanechaného majetku prípustné a účelné, aby s ním bolo takto naložené, a jednak od vôle toho, komu by mal byť takýto majetok vydaný. Toto ustanovenie sa používalo v prípadoch, keď bolo možné predpokladať, že niet poručiteľových dedičov alebo že nemajú záujem o dedičstvo pre jeho nepatrnosť.

Ak sa konanie neskončilo rozhodnutím o zastavení, nasledovala druhá fáza dedičského konania – vlastné prejednanie dedičstva.[75]

Vychádzalo sa z toho, že súd teda v predbežnom vyšetrení zistil určitý majetok hodnoty nie nepatrnej (lebo inak by podľa § 175h OSP konanie zastavil), a preto ďalšou, dá sa povedať dôležitou otázkou v rámci prejednania dedičstva bolo dôsledné zistenie majetku poručiteľa a vykonanie súpisu aktív a pasív dedičstva.

Prejednanie dedičstva

Prejednanie dedičstva predstavovalo rozhodujúcu časť konania o dedičstve. V tomto štádiu súd využil všetky zistené poznatky na vydanie rozhodnutia vo veci samej, ktoré bolo výsledkom tohto konania. Skôr ako k tomu došlo však bolo potrebné ustáliť okruh účastníkov a upovedomiť ich o ich dedičskom práve a o možnosti odmietnuť dedičstvo, ak to bolo potrebné, vyporiadať BSM, vykonať súpis aktív a pasív dedičstva poručiteľa a určiť všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predlženia, a to všetko ku dňu smrti poručiteľa.

Prvým krokom, ktorý sa v súvislosti s vlastným prejednaním dedičstva uskutočnilo, bolo upovedomenie tých, o ktorých sa bolo možné domnievať, že sú dedičmi, o ich dedičskom práve a o možnosti odmietnuť dedičstvo v lehote do jedného mesiaca odo dňa, keď boli o práve dedičstvo odmietnuť súdom upovedomení. Zároveň ich súd musel poučiť o náležitostiach a účinkoch odmietnutia dedičstva (§ 175i OSP). Uvedené upovedomenie a poučenie sa spravidla robilo na prvom pojednávaní vo veci. Procesnoprávne dôsledky odmietnutia spočívali v tom, že ten, kto dedičstvo odmietol, stratil aj postavenie účastníka konania o dedičstve, lebo sa už nebolo možné ďalej domnievať, že je poručiteľovým dedičom (§ 175b OSP).

[75] Pozri: MAZÁK, J. *Základy občianskeho procesného práva.* Bratislava: IURA Edition, 2002, s. 180.

Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Ak mal poručiteľ v čase svojej smrti s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov (ďalej aj BSM), predpokladom na vykonanie súpisu aktív a pasív poručiteľovho majetku bolo vyporiadanie majetku patriaceho do BSM. BSM zaniká ku dňu zániku manželstva, teda ku dňu smrti poručiteľa, a preto pred vykonaním súpisu aktív a pasív poručiteľovho majetku bolo najprv potrebné určiť, čo z tohto majetku bude tvoriť predmety dedičstva po poručiteľovi a čo bude patriť pozostalému manželovi.

Ak zaniklo manželstvo, a tým aj BSM smrťou jedného z manželov (príp. vyhlásením súdu jedného z manželov za mŕtveho), dochádzalo k vyporiadaniu BSM pri prejednaní dedičstva v rámci konania o dedičstve. Ustanovenia § 175l OSP totiž ukladali súdu povinnosť vyporiadať BSM, o ktorého vyporiadaní sa ešte nezačalo konanie na súde, priamo v konaní o dedičstve. Podľa tohto ustanovenia súd (resp. notár ako súdny komisár) v konaní o dedičstve určil podľa zásad uvedených v Občianskom zákonníku (§ 150), čo z majetku tvoriaceho BSM patrí do dedičstva, a čo je majetkom druhého manžela.

K vyporiadaniu BSM mohlo dôjsť aj písomnou dohodou alebo ústne do zápisnice medzi pozostalým manželom a dedičmi, uzavretou v konaní o dedičstve. Táto forma vyporiadania mala listinnú povahu. Ak bola platne uzavretá, účastníci ňou boli viazaní, a nemohli dodatočne úspešne žiadať, aby vyporiadanie vykonal súd. Ak k dohode nedošlo, vyporiadanie vykonal súd príslušný na konanie o dedičstve. Ak boli niektoré skutočnosti sporné, postupoval súd podľa § 175k OSP.

Súpis aktív a pasív dedičstva

Po tom, čo bol vyporiadaný majetok v BSM, pristúpil súdny komisár podľa § 175m OSP k súpisu aktív a pasív dedičstva. Vykonanie súpisu aktív a pasív bolo nevyhnutným podkladom na určenie všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, prípadne výšky jeho predlženia v čase smrti poručiteľa.[76]

[76] HOLUB, F. Zjišťování úspor v *řízení* o dědičství. In: *Právní praxe,* č. 9, 1993, s. 20–26.

Zistenie všeobecnej ceny majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva v čase smrti poručiteľa bolo základným predpokladom na vydanie rozhodnutia v konaní o dedičstve. Súpisu aktív a pasív dedičstva predchádzalo zistenie poručiteľovho majetku a jeho dlhov (§ 175m OSP). Súpis obsahoval pohľadávky poručiteľa, jeho záväzky, ktoré v čase smrti existovali a tiež náklady spojené s pohrebom, aj keď vznikli po jeho smrti.

Neoddeliteľnou súčasťou súpisu, na ktorého základe potom súd určil všeobecnú cenu majetku poručiteľa, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, príp. výšku predlženia dedičstva, bol tiež *súpis pasív*. Medzi pasíva sa zaraďovali tak ako je tomu i dnes, poručiteľove dlhy, ktorých trvanie nebolo neoddeliteľne späté s jeho osobou, a už tradične primerané náklady spojené s pohrebom. Pretože zodpovednosť dedičov za poručiteľove dlhy a primerané náklady spojené s pohrebom nezávisia len od peňažnej hodnoty nadobudnutého dedičstva, ale tiež od dodržania zásad na uspokojenie pohľadávok veriteľov podľa poradia, umožňoval Občiansky súdny poriadok tomuto riziku čeliť podľa § 175n OSP tzv. konvokáciou veriteľov. Na návrh dedičov alebo jedného z dedičov vyzval súd poručiteľových veriteľov, aby mu v stanovenej dobe oznámili svoje pohľadávky, a poučil ich o tom, že dedičia sa nezodpovedajú veriteľom, ktorí svoje pohľadávky včas neoznámili, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľov vyčerpaná cena dedičstva, ktoré nadobudli dedičia.

Rozhodnutie o určení všeobecnej ceny, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva malo podstatný vplyv na ďalší priebeh konania, pretože účastníci dedičského konania mali podľa OSP iné možnosti, ak bolo dedičstvo predlžené, a iné, ak aktíva prevyšovali pasíva.

Ak bolo dedičstvo predlžené, mohli dedičia uzavrieť s veriteľmi (vecne legitimovaní boli na jednej strane všetci dedičia a na strane druhej všetci veritelia) dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov. Predmetom tejto dohody, ktorú uzatvárali dedičia s poručiteľovými veriteľmi, boli všetky aktíva dedičstva, ktoré sa prenechávali na úhradu dlhov poručiteľa veriteľom. Ide tu o tzv. odovzdanie *iure crediti,* t. j. hmotnoprávnym základom ustanovenia § 175p OSP bola úprava obsiahnutá v Občianskom zákonníku v § 471 ods. 1. Z citovaného ustanovenia vyplývalo, že ak je dedičstvo

predlžené, môžu sa veritelia s dedičmi dohodnúť, že sa im prenechá dedičstvo na úhradu pohľadávok, resp. dlhov.

Likvidácia dedičstva patrila a stále patrí medzi druhý výnimočný spôsob skončenia konania o dedičstve v prípade, že pasíva dedičstva prevyšujú jeho aktíva. Jeho význam spočíva hlavne v tom, že je ním sledovaná ochrana oprávnených záujmov veriteľa.

Predpokladmi nariadenia likvidácie dedičstva, ktoré museli byť splnené súčasne, boli:

- Predlženie dedičstva a z toho vyplývajúca existencia preukázateľných pohľadávok veriteľov poručiteľa. Z tejto podmienky bola prípustná jedna výnimka, a to keď išlo o likvidáciu dedičstva, ktoré síce nebolo predlžené, ale to len v tom prípade, že takýto návrh podával štát. Uvedená výnimka sa odôvodňovala tým, že štát síce zodpovedá za poručiteľove dlhy tak isto ako dedič, ale na rozdiel od dedičа nemôže dedičstvo odmietnuť.
- Neexistencia dohody medzi dedičmi a veriteľmi o prenechaní dedičstva veriteľom na úhradu dlhov.

Likvidácia dedičstva sa realizovala speňažením všetkého poručiteľovho majetku. Výťažok z predaja následne rozvrhol súd medzi veriteľov.

Právoplatným skončením likvidácie zanikli neuspokojené pohľadávky veriteľov proti dedičom. Tento zánik bol však relatívny, lebo ak po právoplatnom skončení likvidácie vyšiel najavo ďalší majetok poručiteľa, súd ho speňažil a vykonal rozvrh výťažku medzi veriteľov do výšky ich neuspokojených pohľadávok bez ohľadu na tento zánik. Ak boli z likvidovanej podstaty uspokojení všetci veritelia a zostal majetkový prebytok, súd ho prejednal ako dedičstvo.

Ak dedičstvo nebolo predl**žené**, prichádzalo do úvahy podľa právnej úpravy v OSP niekoľko možností skončenia prejednania dedičstva. Jedným z možných rozhodnutí súdu bolo uznesenie o potvrdení nadobudnutia dedičstva jedinému dedičovi (§ 481 OZ), ak skutočne existoval iba jediný, alebo ak aj bolo povolaných k dedeniu viac osôb, ale dedičom z nich ostal len jeden, pretože ostatní boli nespôsobilí dediť, vydedení alebo dedičstvo odmietli.

Ak sa o dedičstvo uchádzalo viac dedičov, zákon uprednostňoval vyporiadanie medzi nimi dohodou. Dedičia tu mali v zmysle

dispozičnej zásady vo vzťahu k predmetu konania možnosť dedičstvo si reálne rozdeliť, alebo ho mohli aj speňažiť a výťažok si rozdeliť, alebo sa dokonca mohli dohodnúť aj na tom, že veci patriace do dedičstva prevezme jeden z dedičov, a ten vyplatí ostatným dedičom sumy zodpovedajúce ich dedičským podielom. Dohodu bolo možné uzavrieť len o majetku, ktorý bol v čase uzavretia dohody známy, a nie o tom majetku, ktorý by sa mohol niekedy v budúcnosti objaviť. Účastníkmi dohody mohli byť všetci dedičia. Dohoda dedičov podliehala schváleniu súdom. Súd ju schválil, ak neodporovala zákonu alebo dobrým mravom (§ 482 OZ).

Ak dedičstvo bolo treba rozdeliť medzi viacero dedičov, a títo neuzavreli o vyporiadaní platnú dohodu alebo navrhnutá dohoda nebola schválená, pri vyporiadaní dedičstva potvrdil súd nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov. Urobil tak v uznesení o dedičstve.

Uznesením o dedičstve sa dedičské konanie skončilo. Deklarovali sa ním práva, ale i povinnosti dedičov s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa, a realizovala sa ním hmotnoprávna úprava dedičského práva obsiahnutá v OZ. Podľa § 175q OSP súd v uznesení o dedičstve:

- potvrdil nadobudnutie dedičstva jedinému dedičovi, alebo
- potvrdil, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiaden dedič, pripadne štátu, alebo
- schválil dohodu o vyporiadaní dedičstva alebo dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov, alebo
- potvrdil nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov, ak medzi účastníkmi nedošlo k dohode alebo vykonal vyporiadanie medzi dedičmi a rozhodol o tom, čo ktorý z dedičov nadobudol, alebo
- neschválil dohodu o vyporiadaní dedičstva a potvrdil nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov alebo vykonal vyporiadanie medzi dedičmi a rozhodol o tom, čo ktorý z dedičov nadobudol.

V súvislosti s problematikou skončenia dedičského konania je potrebné konštatovať, že zákon č. 232/1995 Z. z. (novela Občianskeho súdneho poriadku z r. 1995) novým spôsobom upravil

meritórne skončenie konania o dedičstve – vydaním osvedčenia o dedičstve. Podľa dôvodovej správy účelom tohto inštitútu bolo umožniť, aby už notár (súdom poverený ako súdny komisár) mohol skončiť dedičské konanie vtedy, keď neboli pochybnosti či rozpory o osobe dediča, rozsahu majetku poručiteľa a spôsobe vyporiadania dedičstva.

Súdny komisár mohol vydať so súhlasom účastníkov osvedčenie o dedičstve v týchto zákonom ustanovených prípadoch (§ 175zca ods. 1 OSP):

- dedičstvo nadobudol jediný dedič,
- dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu,
- dedičia sa vyporiadali medzi sebou dohodou,
- dedičia uzavreli s veriteľmi poručiteľa dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov.

Osvedčenie o dedičstve muselo mať obsahové a formálne náležitosti demonštratívne vypočítané v § 175zca ods. 2 OSP.

V prípadoch, keď medzi dedičmi nedošlo ku konfliktom a rozporom o rozsahu majetku poručiteľa, ale ani o spôsobe vyporiadania, či v ostatných prípadoch nesporového prejednania dedičstva, bolo prejednanie dedičstva skončené vydaním osvedčenia pravidlom. Pokiaľ tieto podmienky splnené neboli, osvedčenie o dedičstve sa nevydalo a súd pokračoval v konaní. V takom prípade sa konanie skončilo právoplatnosťou uznesenia súdu o dedičstve.

Vydané osvedčenie bolo úkonom notára, nie súdu, plnilo však funkciu súdneho rozhodnutia – uznesenia o dedičstve. Za prípustnosť jeho vydania, správnosť jeho obsahu a jednotlivých údajov niesol plnú zodpovednosť súdny komisár.

Účastník mohol do 15 dní od jeho prevzatia požiadať súd o pokračovanie v konaní. Ak bola žiadosť podaná včas, osvedčenie o dedičstve stratilo platnosť a súd pokračoval v konaní bez zreteľa na jeho vydanie. Osvedčenie tým nenadobudlo účinnosť a došlo k právnemu stavu, ako keby nebolo vydané. Ak účastník požiadal v zákonnej 15-dňovej lehote súd o pokračovanie v konaní, pokračoval súd v dedičskom konaní podľa § 175l až 175z OSP.

Ak sa prejednanie dedičstva neskončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, notár pripravil všetky potrebné podklady na vydanie

uznesenia súdu a návrh na uznesenie súdu. Ak žiadosť o pokračovanie v konaní nebola podaná, alebo ak nebola podaná včas, osvedčenie nadobudlo účinky právoplatného uznesenia o dedičstve. Účastníci sa 15-dňovej lehoty na požiadanie o pokračovanie v konaní mohli aj vzdať, muselo to však byť nepochybné a z vydaného osvedčenia to muselo vyplývať. V tomto prípade dňom vzdania sa práva na podanie žiadosti všetkými účastníkmi nadobudlo osvedčenie o dedičstve účinky právoplatného uznesenia o dedičstve.

V ustanovení § 175x OSP bola obsiahnutá právna úprava konania o dodatočnom prejednaní dedičstva novoobjaveného majetku, keďže v praxi sa ako v minulosti, tak aj dnes nedá vylúčiť, že až po právoplatnom skončení konania o dedičstve (vtedy vydaním osvedčenia alebo uznesením súdu) sa dodatočne zistí, že poručiteľovi patril ešte ďalší majetok (príp. aj dlh), ktorý nebol v pôvodnom konaní o dedičstve prerokovaný. Keď sa takýto majetok po poručiteľovi objavil (príp. spojený s dlhom) po právoplatnom skončení konania o dedičstve, bolo treba ho prejednať v konaní o dodatočnom prejednaní dedičstva o novoobjavenom majetku. Ak sa objavil po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo, alebo po vydaní osvedčenia o dedičstve iba dlh poručiteľa, dodatočné konanie o dedičstve sa nevykonalo, čo bolo odôvodnené tým, že prejednanie dlhu nezakladá nijaké práva ani povinnosti, nakoľko za dlhy dedič zodpovedal vždy len do výšky nadobudnutého dedičstva (§ 470 OZ).

Konanie o novoobjavenom majetku poručiteľa začínal súd na návrh – v odôvodnených prípadoch zákon umožňoval, aby sa toto konanie začalo aj bez návrhu – na podnet subjektov v zákone, ktorých výpočet bol len demonštratívny, a teda nevylučoval sa ani podnet fyzickej osoby, ktorá nebola účastníkom pôvodného dedičského konania.[77]

Pri konaní o novoobjavenom majetku sa vychádzalo zo zásady, že sa začína na návrh účastníka (§ 175x ods. 2 OSP). Návrh musel obsahovať údaje potrebné na vedenie konania.

Výnimku zo zásady, že „dodatočné" konanie je konaním návrhovým, predstavovalo ustanovenie ods. 2 v § 175x OSP.

[77] MAZÁK, J. *Základy občianskeho procesného práva.* Bratislava: IURA Edition 2002, s. 181.

Konanie o novoobjavenom majetku mohlo začať aj bez návrhu *ex offo* v odôvodnených prípadoch, najmä na podnet súdu, notára, štátneho orgánu alebo orgánu územnej samosprávy. Slovo „najmä“ neuzatváralo okruh subjektov, ktorí mohli podať podnet. Konanie o dedičstve sa v tomto prípade začínalo až vydaním uznesenia (§ 81 ods. 2 OSP).

III. SÚČASNÁ PRÁVNA ÚPRAVA KONANIA O DEDIČSTVE

3.1 Pramene právnej úpravy dedičského konania

Prameňmi súčasnej právnej úpravy dedičského práva sú právne normy upravujúce prechod majetku po poručiteľovi na jeho dedičov. Právnu ochranu dedičského práva vytvára už Ústava SR, keď podľa čl. 20 Ústavy SR každý má právo vlastniť majetok a dedenie sa zaručuje. Právo vlastniť majetok a právo dediť majetok má v uvedenom zmysle povahu základného ľudského práva, a okrem ústavnej ochrany je zakotvené aj vo viacerých medzinárodných dokumentoch upravujúcich problematiku ľudských práv a slobôd.

Hmotnoprávna úprava dedenia je obsiahnutá v Občianskom zákonníku, v jeho siedmej časti pod názvom „Dedenie". Dedičské právo procesné je upravené v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len CMP) v ustanoveniach paragrafov § 158–219. Civilný mimosporový poriadok je súčasťou troch procesných kódexov (okrem Civilného mimosporového poriadku sú to Civilný sporový poriadok a Správny súdny poriadok), ktoré nahradili pôvodný Občiansky súdny poriadok č. 99/1963 Zb. Ako sa uvádza v dôvodovej správe k týmto zákonom, zložitosť a predovšetkým rôznorodosť hmotnoprávnych vzťahov, ktoré sú predmetom civilného súdneho konania, odôvodňuje, aby pre súdne konania rôzneho druhu platili rôzne procesné pravidlá. Treba zdôrazniť špecifikáciu určitých osobitých spoločenských vzťahov, ktoré si svojou právnou povahou vyžadujú iný rozsah a formu ochrany, a tá vyvoláva potrebu diferencovania právnej úpravy procesného postupu.[78]

V osobitnej časti Civilného mimosporového poriadku sú samostatne upravené jednotlivé mimosporové konania, pričom dôraz sa v nich kladie najmä na špecifikáciu inštitútov ako miestna príslušnosť, začatie konania, účastníci konania, potreba nariaďovať pojednávanie, forma rozhodnutia súdu vo veci samej, možnosť

[78] Aktuálna dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z., Civilný mimosporový poriadok.

podania opravných prostriedkov, a tiež možnosť zmeniť rozhodnutie napr. v dôsledku zmeny okolností.

Jedným zo samostatne upravených mimosporových konaní upravených v osobitnej časti CMP je aj konanie o dedičstve. Charakteristické pre súčasnú právnu úpravu dedičského konania po rekodifikácii civilného procesného práva je, že po novom sa za účelom odbremenenia súdov celé prvoinštančné konanie o dedičstve, vrátane vydávania všetkých rozhodnutí zverilo notárom ako súdnym komisárom. Sprehľadnila sa úprava účastníkov dedičského konania, ktorá bola v pôvodnej právnej úprave roztrúsená vo viacerých ustanoveniach, aby v praxi nepretrvávali problémy najmä s účasťou veriteľov v konaní o dedičstve a ich právami a povinnosťami. Novým spôsobom sa upravil procesný postup v prípadoch likvidácie dedičstva tak, aby sa odstránili výkladové problémy a nejednoznačná výkladová prax v súvislosti s pôvodnou právnou úpravou. Novotou v rámci právnej úpravy konania o dedičstve je napr. i právna úprava príslušnosti súdu na dodatočné konanie o dedičstve. Zavádza sa európske osvedčenie o dedičstve.

Napriek tomu, že CMP v uvedených ustanoveniach obsahuje osobitnú právnu úpravu konania o dedičstve, právna úprava tu obsiahnutá predpokladá aj aplikáciu niektorých ustanovení všeobecnej časti CMP, a to konkrétne § 1–86 CMP, a to v prípade, že právna úprava konania o dedičstve v § 158–219 nemá osobitnú právnu úpravu, alebo je táto právna úprava neúplná. Inými slovami to znamená, že ak právna úprava v osobitnej časti CMP (v § 158–219) absentuje, podporne sa použijú ustanovenia § 1–86 všeobecnej časti CMP, a ak právna úprava nie je obsiahnutá ani v ustanoveniach § 158–219, a ani v ustanoveniach § 1–86 CMP, bude potrebné aplikovať ustanovenia zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok. Podrobnejšiu úpravu obsahuje vyhláška MS SR č. 543/2005 Z. z. Spravovací poriadok pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy. Prameňom dedičského práva procesného je aj zákon č. 323/1992 Zb. O notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

Pokiaľ ide o dedenie s medzinárodným prvkom, bude potrebné aplikovať tiež zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov, a to najmä

vzhľadom na to, že pri posudzovaní právomoci slovenského súdu na prejednanie dedičstva (v prípade dedenia s medzinárodným prvkom) v dedičskom konaní je dôležité najprv preskúmať, či daný vzťah nie je upravený medzinárodnou zmluvou,[79] a v prípade, že daný vzťah nie je upravený medzinárodnou zmluvou, potom je potrebné aplikovať spomínaný zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, a to konkrétne ustanovenia § 45 a 46, podľa ktorých: Slovenský súd prejedná dedičstvo aj po cudzincovi, ak sa dedičstvo nachádza v Slovenskej republike, a to za podmienok, ak štát, ktorého je poručiteľ príslušníkom, ani nevydáva dedičstvo slovenských občanov slovenským súdom, ani nepriznáva ich rozhodnutiam právne následky, alebo ak cudzí štát odmietne zaoberať sa dedičstvom, alebo ak sa nevyjadrí, alebo ak tu mal poručiteľ bydlisko, a ak o prejednanie dedičstva žiada dedič, ktorý sa tu zdržuje. Slovenský súd prejedná dedičstvo po cudzincovi, ktoré je v Slovenskej republike tiež vždy, ak ide o nehnuteľnosti ležiace na území Slovenskej republiky.

Právomoc slovenského súdu na prejednanie dedičstva je daná vždy, ak poručiteľ v čase svojej smrti bol slovenským občanom. Ak ide o majetok síce slovenského občana, ale ide o majetok, ktorý je v cudzine, slovenský súd prejedná dedičstvo len vtedy, ak sa

[79] Medzinárodné zmluvy v oblasti dedičského práva, publikované v Zbierke zákonov ako vyhláška (oznámenie), ktorých je Slovenská republika signatárom: č. 132/2008 Z. z. (Turecká republika); č. 508/1990 Zb. (Talianska republika); č. 193/1990 Z. z. (Česká republika); č. 76/1990 Zb. (Jemenská ľudová demokratická republika); č. 63/1990 Zb. (Maďarská ľudová republika); č. 93/1989 Zb. (Kórejská ľudová-demokratická republika); č. 42/1989 Zb. (Poľská ľudová republika); č. 6/1989 Zb. (Španielska republika); č. 59/1986 Zb. (Belgické kráľovstvo); č. 8/1986 Zb. (Sýrska a arabská republika); č. 83/1985 Zb. (Francúzska republika); č. 98/1984 Zb. (Vietnamská socialistická republika); č. 17/1984 Zb. (Alžírska demokratická a ľudová republika); č. 102/1983 Zb. (Grécka republika); č. 96/1983 Zb. (Cyperská republika); č. 44/1983 Zb. (Afgánska demokratická republika); č. 80/1981 Zb. (Kubánska republika); č. 40/1981 Zb. (Tuniská republika); č. 106/1978 Zb. (Mongolská ľudová-demokratická republika); č. 3/1978 Zb. (Bulharská ľudová republika); č. 207/1964 Zb. (Socialistická federatívna republika Juhoslávie – platí aj pre nástupnické štáty); č. 9/1963 Zb. (Rakúska republika); č. 97/1960 Zb. (Albánska ľudová republika); č. 22/1931 Zb. (Portugalská republika); č. 31/1959 Zb. (Rumunská ľudová republika); č. 9/1928 Zb., č. 23/1929 Zb. (Švajčiarsko); č. 70/1926 Zb., č. 178/1935 Zb. (Spojené Kráľovstvo Veľkej Británie a Írska, č. 70/1926 Zb. platí aj k Veľkej Británii, Austrálii, Kanade, Keni, Novému Zélandu, JAR, Bahamy, Fidži, Lesotho, Nauru, Svazijsko, Togo; č. 178/1935 Zb. platí vo vzťahu k Lesotho, Keňa; č. 95/1983 Zb. ZSSR – platí vo vzťahu k Rusku, Arménsku, Bielorusku, Kazachstanu, Moldavsku, Tadžikistanu, Turkménsku, Ukrajine a Uzbekistanu).

takýto majetok vydáva slovenským orgánom, alebo ak cudzí štát priznáva takýmto rozhodnutiam slovenských justičných orgánov právne následky.

Ak prejednanie dedičstva po poručiteľovi nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, súd v takom prípade vykoná len predbežné vyšetrenie a vydá účastníkom na ich žiadosť úradné potvrdenie o výsledku tohto šetrenia, a ak sa má majetok vydať do cudziny, notár má povinnosť upovedomiť o tom tuzemských dedičov a veriteľov (§ 213 CMP).

Dôležitou súčasťou prameňov právnej úpravy dedenia v slovenskom právnom poriadku vo vzťahu k členským štátom EÚ sa stalo zavedenie príslušných ustanovení Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí o prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (Ú. V. EÚ L201, 27. 7. 2012 – ďalej len „nariadenie“) do slovenského právneho poriadku. Vo vzťahu k Slovenskej republike existencia nariadenia znamená, že právna úprava nariadenia sa bude aplikovať na všetky vzťahy upravujúce právomoc, rozhodné právo, uznávanie a výkon rozhodnutí, prijatie a výkon verejných listín v dedičských veciach bez potreby osobitnej vnútroštátnej právnej úpravy. Podstatou právnej úpravy uvedeného nariadenia nie je zásadným spôsobom ovplyvňovať vnútroštátnu hmotnoprávnu úpravu dedenia, ale upraviť procesný postup cezhraničného prejednania dedičstva, jeho sprehľadnenie, možnosť voľby práva poručiteľom, zabezpečenie vzájomného uznávania rozhodnutí zavedením jednotného certifikátu o dedičstve. Praktická aplikácia tohto nariadenia v konečnom dôsledku znamená, že dedičstvo bude vybavované jednotne vo všetkých štátoch únie (s výnimkou Dánska, Írska a Spojeného kráľovstva – v uvedených štátoch sa bude i naďalej postupovať podľa vnútroštátnych procesných úprav). Nariadenie je svojím charakterom aplikovateľné v jednotlivých členských štátoch spoločenstva, bez potreby ich publikácie vo vnútroštátnej právnej úprave, čo súvisí s účelom uvedeného nariadenia, ktorým bolo harmonizovať postup jednotlivých orgánov so zámerom dosiahnuť dedičské rozhodnutie postihujúce celý poručiteľov majetok, bez zreteľa na to, kde sa nachádza. Charakteristické pre právnu úpravu nariadenia je,

že zavádza jednotné pravidlá pre cezhraničné dedenie, pričom všeobecným hľadiskom pre určenie rozhodného práva je obvyklý pobyt poručiteľa, pripúšťa však možnosť voľby práva, ktorým sa bude riadiť celé dedičstvo. Vychádza zo všeobecného princípu rešpektovania (uznania) rozhodnutí vydaných v ktoromkoľvek členskom štáte spoločenstva, vrátane akceptácie verejných listín vydaných v dedičských veciach, a zavádza inštitút európskeho osvedčenia o dedičstve, ktoré je použiteľné v iných štátoch spoločenstva.

3.2 Právomoc a príslušnosť súdu

Právomoc slovenského súdu na prejednanie dedičstva v konaní o dedičstve je daná vždy, ak poručiteľ v čase svojej smrti bol slovenským občanom.

Ak je teda isté, že uskutočnenie konania o dedičstve patrí do právomoci slovenských súdov, je potrebné skúmať otázku príslušnosti, a to ako vecnej, tak i miestnej. To znamená, že treba určiť, ktorý konkrétny súd má v danom konkrétnom prípade konať a rozhodnúť.

Vecne príslušným na konanie o dedičstve je okresný súd.

Miestna príslušnosť súdu v dedičských veciach je upravená ako osobitná výlučná miestna príslušnosť a to priamo v druhej hlave druhej časti Civilného mimosporového poriadku a to konkrétne v § 158. Podľa teórie procesného práva miestnou príslušnosťou súdu sa rozumie určenie vecne príslušného súdu toho istého druhu, ktorý má povinnosť konať a rozhodnúť. Zákon v uvedenom ustanovení ustanovuje tri kritériá na určenie miestnej príslušnosti súdu na konanie o dedičstve, pričom tieto sú vo vzťahu subsidiarity.

Najskôr sa miestna príslušnosť súdu určuje podľa posledného trvalého pobytu poručiteľa. Trvalý pobyt je adresa spravidla v mieste stáleho bydliska občana na území Slovenskej republiky, ktorú má občan uvedenú v Registri obyvateľov SR.[80] Rozhodujúci je

[80] Pri výklade pojmu adresa trvalého pobytu vychádzame z § 3 zákona č. 253/1998 Z. z. O hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky. V prípade, že ide o trvalý pobyt cudzincov, pre účely miestnej príslušnosti pozri bližšie z. č. 404/2011 Z. z. O pobyte cudzincov.

údaj o trvalom pobyte ku dňu smrti poručiteľa. Miestna príslušnosť súdu je teda viazaná na trvalý pobyt, teda objektívnu skutočnosť, ktorá je zistiteľná, tak ako bolo uvedené vyššie z evidencie pobytu používateľa. Pre určenie miestnej príslušnosti súdu bude rozhodujúce to, kde má poručiteľ v čas smrti adresu trvalého pobytu, a nie miesto, kde sa v čase smrti skutočne zdržiava, aj keby mal úmysel sa tam zdržiavať trvalo – to sa bude konkrétne týkať najmä prípadov, keď sa poručiteľ v čase smrti nachádzal napríklad v sociálnom zariadení.

Ak poručiteľ nemal trvalý pobyt na území SR, určuje sa miestna príslušnosť súdu, v ktorého obvode je poručiteľov majetok. V takých prípadoch, keď sa majetok poručiteľa nachádza na rôznych miestach, bude miestne príslušným súdom na konanie o dedičstve súd, na ktorom sa začalo konanie najskôr.

Ak poručiteľ nemal trvalý pobyt na území SR a ani nie je možné zistiť miesto kde sa nachádza majetok poručiteľa, je miestna príslušnosť daná miestom, kde poručiteľ zomrel. Platí pritom, že súd skúma miestnu príslušnosť počas celého konania *ex offo*. Z dôvodu vhodnosti zákon umožňuje na návrh ktoréhokoľvek účastníka delegovať vec inému ako miestne príslušnému súdu tej istej inštancie. Návrh na delegovanie veci z dôvodu vhodnosti môže iniciovať aj súdny komisár. O prikázaní veci z dôvodu vhodnosti rozhoduje súd, ktorý je najbližšie spoločne nadriadený príslušnému súdu a súdu, ktorému sa má vec prikázať.

Ak súd zistí, že nie je miestne príslušný, bezodkladne postúpi vec príslušnému súdu bez rozhodnutia, a upovedomí o tom účastníkov. Ak súd, ktorému bola vec postúpená, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia svojmu nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané. Právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania, alebo iného podania zostávajú pri postúpení vecí zachované.

V ustanovení § 159 Civilného mimosporového poriadku je dnes upravená už aj miestna príslušnosť na dodatočné prejednanie dedičstva, ktorá nebola doteraz osobitne upravená. Dodatočným prejednaním dedičstva sa myslí prejednanie ďalšieho majetku poručiteľa v zmysle § 211 ods. 1 CMP. Z uvedeného ustanovenia

zákona vyplýva, že na dodatočné konanie o dedičstve je miestne príslušný súd, na ktorom bolo konanie o dedičstve skončené.

V súvislosti s právnou úpravou inštitútu miestnej príslušnosti súdu v konaní o dedičstve je potrebné upozorniť i na novú právnu úpravu obsiahnutú v § 160 CMP, ktorá upravuje schválenie právneho úkonu maloletého dediča, a to v tom zmysle, že ak je v súvislosti s konaním o dedičstve potrebné schváliť právny úkon maloletého dediča, ktorý na právny úkon nie je spôsobilý, je na schválenie takéhoto právneho úkonu príslušný súd konajúci o dedičstve. To znamená, že dedičský súd je zároveň podľa súčasnej právnej úpravy aj poručenským súdom, alebo opatrovníckym súdom pre prípady, že ide o schválenie právneho úkonu maloletého dediča, ktorý na právny úkon nie je spôsobilý. Toto zákonné ustanovenie sa bude v praxi aplikovať, ak nastane situácia, resp. za podmienok, že: ide o právny úkon maloletého dediča, ktorý súvisí s konaním o dedičstve, a maloletý dedič nie je na právny úkon spôsobilý, alebo právny úkon robí za dediča jeho zástupca a hmotné právo vyžaduje, aby právny úkon schválil súd.

Ako vyplýva z dôvodovej správy k zákonu č. 161/2015 (Civilný mimosporový poriadok), cieľom tejto novej právnej úpravy obsiahnutej v terajšom ustanovení § 160 CMP má byť zjednodušenie a zhospodárnenie schvaľovania právnych úkonov maloletého dediča súdom. Dôvodilo sa najmä tým, že kým podľa pôvodnej právnej úpravy príslušným na schválenie právneho úkonu nespôsobilej osoby bol často iný súd ako dedičský súd (poručenský súd podľa bydliska nespôsobilej osoby, čo predlžovalo režim schvaľovania právneho úkonu), podľa dnes platnej právnej úpravy, ak sa vyskytne situácia, že bude potrebné v súvislosti s konaním o dedičstve schváliť právny úkon maloletého dediča súdom, je na schválenie právneho úkonu už príslušný súd konajúci o dedičstve. Ak je maloletý dedič súčasne účastníkom dohody podliehajúcej schváleniu súdom, zákon umožňuje rozhodnúť súdu o schválení týchto úkonov (tzn. o schválení právneho úkonu maloletého dediča a o schválení dohody) jedným uznesením (§ 160 ods. 2), samozrejme za predpokladu, že schválenie uvedených úkonov súvisí s konaním o dedičstve. Právna úprava v ods. 3 § 160 CMP sa vzťahuje aj na schválenie právnych úkonov osôb, ktoré nemajú spôsobilosť na právne úkony v potrebnom rozsahu, ale len za podmienky, že tieto

úkony súvisia s konaním o dedičstve. Dedičský súd rozhoduje o schválení právneho úkonu dediča uznesením a uznesenie o schválení právneho úkonu dediča vydáva v konaní v prvej inštancii notár ako súdny komisár, ktorý bol poverený na vykonanie úkonov súdu v konaní o dedičstve. Z obsahu právnej úpravy ods. 2 ustanovenia § 160 CMP je potrebné rozlišovať schválenie dohody dedičov podliehajúcej schváleniu súdom, ktorej účastníkom je maloletý dedič, a schválenie právneho úkonu maloletého dediča. Pričom platí, ako už bolo uvedené vyššie, že pokiaľ schválenie uvedených úkonov súvisí s konaním o dedičstve, úkony je možné schváliť jedným uznesením. Dohodami podliehajúcimi schváleniu dedičským súdom sú dohoda o vyporiadaní bezpodielového vlastníctva manželov podľa § 195, dohoda o vyporiadaní dedičstva podľa § 203 ods. 1 písm. c) a dohoda o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov podľa § 202 CMP.

Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je jedným z možných spôsobov vyporiadania BSM v rámci dedičského konania. Je to dohoda medzi pozostalým manželom a dedičmi v prípade, ak zaniklo manželstvo poručiteľa jeho smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho, a poručiteľ mal s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve, ktoré treba vyporiadať v konaní o dedičstve po poručiteľovi podľa § 195 CMP. Samotné schválenie dohody súdom (notárom ako súdnym komisárom), musí byť uskutočnené tak, že notár schváli dohodu, keďže táto podlieha schváleniu súdom.

Dohoda o vyporiadaní dedičstva podľa § 203 ods. 1 písm. c) je jedným zo spôsobov rozhodnutia uvedených v ustanovení § 203 ods. 1 písm. a) až f) CMP, ktorým sa môže konanie o dedičstve skončiť. Schválenie dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva sa považuje za najvhodnejší spôsob vecného ukončenia dedičského konania. Pri schvaľovaní takejto dohody posudzuje navrhovaná dohoda iba či je v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a či je v súlade s dobrými mravmi. Dohoda dedičov sa musí týkať vyporiadania celého majetku poručiteľa (tzv. čiastkovú dohodu dedičov by nebolo možné schváliť). Schválená dohoda dedičov o vyporiadaní dedičstva má spätné účinky, a to ku dňu smrti poručiteľa.

Dohoda o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov veriteľom podľa § 202 CMP je taktiež jeden z možných spôsobov skončenia dedičského konania, a to vtedy, ak je dedičstvo predlžené. Súd navrhovanú dohodu dedičov a veriteľov o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov veriteľom schváli, ak dohoda neodporuje osobitnému predpisu. Účastníkmi takejto dohody musia byť všetci dedičia, ako aj všetci veritelia, ktorí oznámili svoje pohľadávky. Schválenie takejto dohody sa považuje za skončenie dedičského konania.

Ak je účastníkom konania o dedičstve maloletá osoba, v konkrétnom prípade sa musí súd (súdny komisár) vysporiadať i s otázkou zastúpenia takejto osoby v dedičskom konaní. V takomto prípade bude za maloletú fyzickú osobu konať zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, ktorý jej bude ustanovený v zmysle § 38 zákona č. 161/2015 Z. z.

3.3 Notár ako súdny komisár

V konaní o dedičstve poverí súd notára, aby v dedičskom konaní konal a rozhodoval. Charakteristickým znakom prejednania dedičstva je totiž skutočnosť, že samotné prejednanie je reálne uskutočňované notárom ako súdnym komisárom.

Postavenie notára v konaní o prejednanie dedičstva upravujú najmä ustanovenia § 16 až 22 a § 161 a nasl. zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku, ale tiež zákon č. 323/1992 Z. z. O notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok).

Podľa ustanovenia § 16 CMP súd poverí notára, aby ako súdny komisár konal a rozhodoval o určitej veci. Rozhodnutia vydané notárom a úkony vykonané notárom ako súdnym komisárom, na základe poverenia sú rozhodnutiami a úkonmi súdu prvej inštancie. To znamená, že všetky rozhodnutia a úkony notára, v ktorých koná ako súdny komisár sa považujú za úkony súdu prvej inštancie, ktorý notára ako súdneho komisára poveril. V konaní o prejednaní dedičstva to konkrétne znamená, že všetky rozhodnutia a úkony uskutočnené notárom ako súdnym komisárom v zmysle ustanovení § 158 a nasledujúcich CMP sú úkonmi súdu a to od okamihu čo bolo notárovi oznámené, že bol poverený činnosťou ako súdny komisár.

Podľa súčasnej právnej úpravy, v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, sa rozširuje pôsobnosť notára v konaní o dedičstve zásadne na všetky procesné úkony a rozhodnutia okrem taxatívne vymenovaných. Notár je na účely dedičského konania teda súdnym komisárom, konanie vedie samostatne, pod svojím menom, to je všetky procesné úkony vykonáva pod svojím menom a rovnako pod svojím menom vydáva aj všetky rozhodnutia v dedičskom konaní.

Procesný postup súdu (súdneho komisára) upravujú, ako bolo uvedené vyššie, najmä ustanovenia Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy.

Spôsob poverenia notára na prejednanie dedičstva sa realizuje spôsobom upraveným v § 16 ods. 2 CMP, a to tak, že súd poveruje notárov zo sídlom vo svojom obvode rovnomerne podľa rozvrhu práce, ktorý na návrh Notárskej komory Slovenskej republiky vydá predseda okresného súdu na každý kalendárny rok.

Samotné poverenie notára na konanie a rozhodovanie v dedičskom konaní má povahu procesného opatrenia súdu, ktorým sa určuje, ktorý konkrétny notár bude ako súdny komisár konať v danej veci. Nejde o rozsudok ani uznesenie vo veci samej, ale o rozhodnutie procesnej povahy, proti ktorému sa nepredpokladá opravný prostriedok. Súd ním neprenáša svoju právomoc trvalo, iba ju v konkrétnej veci deleguje na notára ako osobu odborne pripravenú na prejednanie dedičskej agendy. Účastníci dedičského konania sú povinní komunikovať s notárom ako so súdnym komisárom, pričom úkony, ktoré tento v konaní vykoná, sa považujú za úkony súdu prvej inštancie. Poverenie notára neznamená, že súd sa zbavuje svojej úlohy garanta spravodlivého procesu, ale využíva zákonom danú možnosť, aby časť rozhodovacích činností vykonávala osoba s osobitnou odbornou kvalifikáciou v oblasti súkromného práva.[81]

Postavenie notára ako súdneho komisára nie je založené na ústavnom príkaze, ale na delegovaní zákonom prostredníctvom

[81] Viď VALOVÁ, K. a kol. *Notársky poriadok: Komentár.* 2. vyd., Bratislava: C. H. Beck, 2023, s. 315.

CMP a Notárskeho poriadku. Zákonodarca tak vytvoril model, v ktorom je notár v konaní o dedičstve procesným orgánom súdu, pričom jeho rozhodnutia majú účinky rozhodnutí súdu prvej inštancie. § 16 ods. 2 CMP stanovuje, že notár ako súdny komisár vykonáva úkony, ktoré by inak vykonal súd, a súčasne rozhoduje v rozsahu určenom CMP. Z praktického hľadiska to znamená, že vydáva uznesenie o dedičstve, rozhodnutie o schválení právneho úkonu maloletého dediča, uznesenie o trovách konania či uznesenie o poplatkovej povinnosti. Notársky výkon sa tak premieta do rozhodovania vo veciach, ktoré sú z právneho hľadiska menej konfliktné, ale vyžadujú presnú odbornú orientáciu v majetkových právach a záväzkoch poručiteľa.

Vzťah medzi notárom ako súdnym komisárom a súdom je charakterizovaný tým, že úkony notára sa považujú za úkony súdu a rozhodnutia notára vydané v dedičskom konaní majú povahu rozhodnutí súdu prvej inštancie. Vyplýva to zo samotného znenia § 16 CMP, podľa ktorého súd poverí notára, aby konal a rozhodoval v konaní o dedičstve, pričom notár nepostupuje vo vlastnom mene, ale v mene súdu. Rozhodnutia, ktoré vydá, sú preto súdne rozhodnutia, voči ktorým môžu účastníci podať riadny opravný prostriedok. Súd týmto spôsobom prenáša výkon časti činnosti na notára, avšak zachováva si právomoc kontrolovať zákonnosť a odôvodnenosť jeho rozhodovania prostredníctvom odvolacieho konania.[82]

[82] Úlohou notára v dedičskom konaní je teda nielen administratívne spracovanie podkladov, ale aj rozhodovanie o právach a povinnostiach dedičov v rozsahu, ktorý mu zveruje § 16 CMP. Zákon mu zveruje oprávnenie vydávať rozhodnutia, ktoré majú účinky rozhodnutí súdu. Účastníkom sa doručujú ako rozhodnutia súdu a možno sa proti nim brániť riadnym opravným prostriedkom. Tým vzniká osobitné procesné postavenie, v ktorom notár nekoná ako súkromná osoba povolaná stranami, ale ako súdny orgán poverený rozhodnutím štátu (viď KUPKA, L. *Dedičské právo hmotné.* Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 91). Súd zároveň vykonáva nad činnosťou notára ako súdneho komisára určitý dohľad. Hoci CMP detailne nepopisuje jednotlivé formy priameho zásahu do konania, zo samotnej podstaty postavenia súdu vyplýva, že si môže vec vyhradiť, ak to považuje za potrebné, a rozhodnúť sám vo veci, najmä v situáciách, keď sú právne otázky mimoriadne zložité alebo keď predmetom konania nie sú len majetkové pomery, ale aj spory o platnosť právnych úkonov, ktoré presahujú obvyklé medze dedičského konania. Ak v priebehu dedičského konania vznikne spor, ktorý sa má riešiť v sporovom konaní (napr. spor o vlastnícke právo k veci alebo o platnosť zmluvy), je na súde, aby rozhodol, či dedičské konanie preruší a vec odkáže na sporové konanie, alebo či má notár pokračovať v rozsahu, v akom to procesná situácia umožňuje.

Ústavný súd SR vo svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôraznil, že napriek tomu, že notár v dedičskom konaní vykonáva časť súdnej moci, nejde o orgán súdnej moci v ústavnom zmysle. Tento záver vedie k potrebe dôsledného rešpektovania práva účastníkov na súdnu ochranu, ktoré sa realizuje najmä možnosťou preskúmania rozhodnutí notára v rámci odvolacieho konania. Notár teda nie je „koncovým" orgánom, ale článkom v reťazci procesných vzťahov, v ktorom konečným garantom ústavnosti a zákonnosti ostáva súd (viď uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 14. októbra 2020, sp. zn. PL. ÚS 7/2020).

Aj vo veci, v ktorej bol síce notár poverený prejednaním dedičstva, však toto poverenie môže stratiť účinnosť. To znamená, že poverenie notára, ktorý na základe poverenia koná ako súdny komisár, nemusí byť vždy definitívne. Notárovi, ktorému bolo oznámené, že je v konkrétnej veci poverený konať ako súdny komisár, môže byť totiž vec odňatá, a to v týchto prípadoch: ak napriek predchádzajúcemu upozorneniu súdu spôsobí prieťahy v konaní, alebo v iných odôvodnených prípadoch, pričom čo sa považuje za iné odôvodnené prípady, zákon bližšie nedefinuje (§ 18 CMP).

Od odňatia veci súdom, ktorý notára vykonávaním činnosti poveril je treba odlišovať vylúčenie notára, alebo jeho zamestnancov podľa § 19 a nasledujúcich CMP. Predpoklady vylúčenia notára, alebo jeho zamestnancov sú zhodné s predpokladmi vylúčenia sudcov a iných osôb podľa § 49 a nasledujúcich zákona č. 160/2015 Z. z. CSP. O vylúčení notára, alebo jeho zamestnancov rozhoduje uznesením súd prvej inštancie. Súdom prvej inštancie je vo všeobecnosti súd, ktorý rozhoduje v prvom stupni. Ak súd vec notárovi odňal a ak rozhodol, že je vylúčený, poverí vybavením veci iného notára. Odňatím veci teda dochádza k zániku oprávnenia notára konať v konkrétnej veci ako súdny komisár.

Cieľom notára ako súdneho komisára je snaha ukončiť prejednanie dedičstva v konaní realizovanom notárom pri zabezpečení súdnej kontroly nad jeho činnosťou, a to najmä v otázkach ktoré môžu významnou mierou zasiahnuť do práv a povinností účastníkov dedičského konania. Ako už bolo uvedené, súdny komisár podľa ustanovení zákona č. 161/2015 Z. z. CMP rozhoduje uznesením a jeho rozhodnutia sa považujú za rozhodnutia súdu.

V súvislosti s problematikou postavenia notára ako súdneho komisára v dedičskom konaní je potrebné upozorniť, že v zmysle poverenia súdu notára, aby vo veci konal a rozhodoval, zákon taxatívne vymenováva určité procesné úkony, ktoré vzhľadom na ich povahu, zložitosť, alebo cezhraničný charakter vykonáva výlučne súd, a nie súdny komisár.[83] To znamená, že poverenie sa na úkony, ktoré sú taxatívne vymenované v § 161, ods. 2 CMP, nevzťahuje. Na vykonanie úkonov uvedených v § 161 ods. 2 CMP súd nemôže notára poveriť, a ak by tak súd napriek zneniu zákona urobil, poverenie by bolo neplatné, a úkony uskutočnené notárom by boli nulitné.[84] Konkrétne sa jedná o tieto procesné úkony, na ktoré súd nemôže notára poveriť, keďže ide o taxatívne vymenované rozhodnutia v zákone, o ktorých notár rozhodnúť nemôže: vydanie rozhodnutia o začatí dedičského konania; žiadať o poskytnutie právnej pomoci v cudzine, ak z osobitného predpisu, alebo medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná vyplýva, že o poskytnutie právnej pomoci môže požiadať výlučne súd; rozhodnúť o vylúčení notára a jeho zamestnancov; rozhodnúť o zrušení rozhodnutia o dedičstve ak sa dodatočne zistí, že poručiteľ žije, alebo ak bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho.[85]

Podľa súčasnej právnej úpravy môže notár v dedičskom konaní rozhodovať len formou uznesenia.

Uznesenie vydané notárom musí obsahovať predpísané formálne a obsahové náležitosti. Obsahové náležitosti uznesenia vydaného notárom v dedičskom konaní sú širšie v porovnaní so všeobecnom právnou úpravou, ako by vyplývali z § 236 CSP. To znamená, že okrem všeobecných náležitostí, vyplývajúcich z uvedeného

[83] Ustanovenie § 161 ods. 2 CMP vymenováva formou taxatívneho výpočtu rozhodnutia, o ktorých notár rozhodnúť nemôže, teda sa na ne nevzťahuje udelené poverenie, a v týchto veciach rozhodne súd.

[84] KRAJČO, J. *Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie). Príručka pre notárov a dedičov (s judikatúrou súdov).* Vydavateľstvo Eurounion, spol. s r. o., Bratislava, 2016, ISBN 978-80-89374-36-6, s. 75.

[85] V prípade, že je to potrebné, musí tieto úkony urobiť súd sám. Z toho vyplýva, že súd je sám povinný: vydať uznesenie o začatí konania; požiadať o poskytnutie právnej pomoci v cudzine, ak podľa osobitného zákona alebo medzinárodnej zmluvy o poskytnutie právnej pomoci môže požiadať len súd; rozhodnúť o tom, že notár alebo jeho zamestnanec je vylúčený podľa § 19 CMP; vydať rozhodnutie o zrušení rozhodnutia o dedičstve, ak sa dodatočne zistí, že poručiteľ žije, alebo ak bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho.

zákona, v uznesení súdu o prejednaní dedičstva je potrebné uviesť aj náležitosti predpokladané ustanovením § 164 CMP. Ide o osobitné náležitosti uznesenia, ktorými sú: konkrétne označenie súdu, ktorý notára poveril, označenie notára, ktorý uznesenie vydal, údaj o tom, že bol notár poverený v danej veci konať, označenie účastníkov a ich zástupcov, prípadne iných subjektov, označenie prejednávanej veci, výrok, odôvodnenie, poučenie o odvolaní, deň a miesto vydania uznesenia, podpis notára a otlačok jeho úradnej pečiatky.

Proti uzneseniu vydanému notárom ako súdnym komisárom je prípustné odvolanie (§ 69 CMP). Lehota na podanie odvolania je 5 dní od doručenia uznesenia. Odvolanie proti uzneseniu vydanému notárom sa podáva u notára, ktorý uznesenie vydal. Odvolanie je podané včas aj vtedy ak bolo podané v lehote na súde prvej inštancie, ktorý notára poveril, alebo na príslušnom odvolacom súde. Ak bolo odvolanie proti uzneseniu vydanému súdnym komisárom podané u notára, ktorý uznesenie vydal, notár bez zbytočného odkladu predloží odvolanie súdu prvej inštancie spolu so spisom. Ak bolo odvolanie proti uzneseniu vydanému súdnym komisárom podané na súde prvej inštancie alebo na odvolacom súde, súd bez zbytočného odkladu elektronickými prostriedkami upovedomí súdneho komisára a súčasne súdnemu komisárovi doručí odvolanie a vyzve ho na predloženie spisu súdu prvej inštancie.

3.4 Účastníci dedičského konania

Keďže účastníci konania patria k základným subjektom dedičského konania, vymedzenie okruhu účastníkov konania je jednou zo základných procesných podmienok konania o dedičstve.

Pri vymedzení okruhu účastníkov v konaní o dedičstve vychádzame zo všeobecného, že v mimosporovom konaní sa ponechal pojem účastníci konania a rovnako sa ponechala i druhá (§ 7, ods. 1 CMP) a tretia (§ 7, ods. 2 CMP) doktrinálna definícia účastníctva. Je pritom známe, že v literatúre stále pretrváva názorová rozdielnosť na otázku či okruh účastníkov v konaní o dedičstve je určený druhou, alebo treťou definíciou účastníctva. Prihliadajúc na to, že ako je teóriou procesného práva akceptované, nie je možné kombinovať obidve definície účastníctva prikláňame sa k názoru, že

v dedičskom konaní, na ktoré by sa mohli vzťahovať obidve definície účastníctva tzn. druhá aj tretia, keďže okruh účastníkov je vymedzený v § 165 až § 172 CMP, teda ide o prípad druhej definície (§ 7, ods. 1 CMP), súčasne však ide aj o konanie, ktoré sa môže začať i bez návrhu (§ 7, ods. 2 CMP), teda ide o prípad tretej definície, má prednosť výslovné vymedzenie okruhu účastníkov podľa druhej definície.[86]

Problematika účastníkov v dedičskom konaní je upravená v § 165 a nasl. Civilného mimosporového poriadku.[87]

Je potrebné si uvedomiť, že konania o dedičstve sa zúčastňuje viacero osôb. Za osoby zúčastnené na tomto konaní sú v takomto zmysle označované jednak osoby, ktoré vedú samotné konanie (podieľajú sa priamo na prejednaní a rozhodovaní veci), týmito sú: súd (resp. pracovníci súdu) a notár, ktorého súd poverí v zmysle § 16 a nasledujúcich CMP, aby ako súdny komisár vykonal úkony o dedičstve a vydal rozhodnutie; jednak osoby o právach a povinnostiach, ktorých sa v dedičskom konaní rozhoduje, t. j. účastníci konania.

Začiatok účastníctva závisí od toho kedy sa súd dozvie o skutočnostiach, z ktorých vyplýva právo dedičov a trvá až do skončenia dedičského konania. Osoba, ktorá na súde (u súdneho komisára) uplatnila svoje právo dediť, sa stáva účastníkom konania už od okamihu uplatnenia tohto práva a postavenie účastníka stráca až vtedy keď zistí, že v skutočnosti nemá právo dediť, alebo že z iných dôvodov nemôže dediť.

Ak poručiteľ zanechal závet treba považovať za účastníkov konania okrem dedičov zo závetu i neopomenuteľných dedičov a ďalších dedičov zo zákona, ktorí v závete nie sú uvedení. Ich účastníctvo trvá dokiaľ sa nepreukáže, že k dedeniu zo zákona nedôjde. Ak dôjde k dedeniu zo závetu, neopomenuteľní dedičia prestávajú byť účastníkmi konania vtedy ak sa nedovolali neplatnosti závetu (keďže v tomto prípade ide o neplatnosť relatívnu).

[86] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 611 a nasl.

[87] Pri druhej definícii účastníctva zákon určuje okruh účastníkov konania podľa hmotnoprávnej legitimácie, pri tejto definícii teda splýva vecná legitimácia s účastníctvom v konaní. Prepojenie procesnej a hmotnoprávnej legitimácie v konaní spôsobuje, že určenie účastníkov konania o dedičstve nemusí predstavovať nemenný stav. To znamená, že súd (súdny komisár) je povinný skúmať, či konkrétny subjekt je nositeľom práva, aby s ním mohol ako s účastníkom konať.

Osobitosťou účastníctva v dedičskom konaní je, že dedič môže, ale nemusí mať postavenie účastníka konania po celý čas trvania dedičského konania. Postavenie účastníka konania môže mať od začiatku a toto postavenie stratiť v priebehu konania (napr. tým, že odmietne dedičstvo), alebo naopak získa postavenie účastníka v priebehu konania (napr. nastúpi na miesto dediča, ktorý dedičstvo odmietol).

Ak súdny komisár šetrením zistí, komu svedčí niektorý z titulov dedenia, považuje túto osobu za účastníka dedičského konania. Účastníctvo sa začína momentom, odkedy sa súdny komisár o týchto skutočnostiach dozvie, alebo od momentu keď si určitá osoba uplatnila na súde (u súdneho komisára) svoje dedičské právo a postavenie účastníka stráca, ak sa zistí, že v skutočnosti nemá právo dediť, alebo že z iných dôvodov nemôže dediť. Skutočnosti významné na posúdenie práva dedičov skúma súdny komisár z vlastnej iniciatívy bez toho aby bol viazaný návrhmi osôb, ktoré uplatňujú svoje dedičské právo. O tom, či sa niekto stal účastníkom dedičského konania, alebo či ním prestal byť, súdny komisár nevydáva osobitné rozhodnutie. Táto skutočnosť sa prejaví v tom, že s určitou osobou koná ako s účastníkom konania, alebo že s ňou konať prestane.

V priebehu konania sa súd môže dozvedieť, že niektorý z predpokladaných dedičov nie je spôsobilý dediť. V takýchto prípadoch treba tieto osoby pokladať za účastníkov konania aspoň dovtedy, kým sa jednoznačne nezistí dôvod ich dedičskej nespôsobilosti.

Dedičského konania sa môžu okrem účastníkov zúčastniť ešte ďalšie osoby, napr. svedkovia, znalci, tlmočníci, alebo napr. tí, ktorým súd uložil nejakú povinnosť pri dokazovaní, alebo pri zabezpečení dedičstva. V takýchto prípadoch hovoríme o účastníkoch konania pre určitý úsek. To znamená, že je potrebné rozlišovať medzi účastníkmi na celé konanie o dedičstve a účastníkmi len na určitú konkrétnu časť konania. Účastníkmi na celé konanie sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi. Účastníkmi konania len na určitú časť konania sú najmä štát, zaobstarávateľ pohrebu, veriteľ poručiteľa, pozostalý manžel poručiteľa, správca dedičstva a tiež notár a sú nimi len vtedy, ak nastanú právne skutočnosti predvídané zákonom (§ 166–171 CMP).

Účastníkom dedičského konania prestane byť osoba, u ktorej sa preukáže, že nie je spôsobilá dediť, že bola platne vydedená, alebo ak došlo k dedeniu zo zákona. V prípade, že sa po prejednaní dedičstva zistí, že oprávneným dedičom je niekto iný, prichádza do úvahy žaloba oprávneného dediča podľa § 485 Občianskeho zákonníka. Aktívne legitimovaný na podanie takejto žaloby je ten, kto chce uplatniť svoje dedičské právo teda je oprávneným dedičom, avšak nebol účastníkom konania.

V rámci všeobecných konštatovaní o inštitúte účastníctva v dedičskom konaní je potrebné ešte dodať, že v konaní o dedičstve ako mimosporovom konaní je súdny komisár kedykoľvek počas konania povinný prihliadať na to či sú splnené procesné podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť. Medzi procesné podmienky, ktoré musia byť v priebehu celého konania splnené patrí aj procesná subjektivita účastníkov, ktorú podrobnejšie upravuje § 61 Civilného sporového poriadku a procesná spôsobilosť účastníkov podrobne upravená v § 67 Civilného sporového poriadku.

Rovnako v súvislosti s výkladom inštitútu účastníctva v konaní o dedičstve je potrebné upozorniť na znenie obsahu ustanovenia § 172 CMP, ktorý reaguje na inštitút dedičskej transmisie, ktorý pozná hmotnoprávna úprava dedenia v nadväznosti na inštitút účastníctva konaní o dedičstve. Právnu úpravu v uvedenom ustanovení zákona možno považovať, vzhľadom na jej obsah, za osobitnú právnu úpravu účastníctva v dedičskom konaní. Za účastníkov konania, s ktorými je povinný súd konať vtedy, ak v priebehu konania zomrie dedič poručiteľa, sú považovaní tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi zomretého dediča.[88] Zo znenia ods. 2 § 172 vyplýva, že ak zomrie dedič poručiteľa, zákon predpokladá samostatné konanie po zomretom dedičovi poručiteľa. Notár má pri tom povinnosť zistiť, či v dedičskom konaní po zomretom dedičovi pôvodného poručiteľa boli dedičia poučení o dedičskom práve a o možnosti odmietnuť dedičstvo. Ak o tom neboli poučení, má túto poučovaciu povinnosť notár prejednávajúci dedičstvo po

[88] Ide o podobnú situáciu, akú predpokladá ustanovenie § 165 CMP, ktoré považuje za účastníkov konania o dedičstve tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi, iba s tým, že zákon v procesnej rovine rešpektuje hmotnoprávne dôsledky vyplývajúce z ustanovenia § 473, ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak nededí niektoré dieťa, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým podielom jeho deti. Ak nededia ani tieto deti, alebo niektoré z nich, dedia rovnakým dielom ich potomkovia.

pôvodnom poručiteľovi. Z ďalšieho znenia zákona uvedeného v § 172 vyplýva, že predmetom prejednania nie je majetok, ktorý patril zomretému dedičovi pôvodného poručiteľa. Zákon na tomto mieste predpokladá, že o majetku dediča po pôvodnom poručiteľovi prebehne samostatné dedičské konanie. Ustanovenie ods. 4, § 172 odkazuje na potrebu primeraného použitia aj v prípade ak v priebehu konania o dedičstve zomrie manžel poručiteľa, ak bezpodielové spoluvlastníctvo nie je vyporiadané. To znamená, že aj v takýchto prípadoch koná súd s tými, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi zomretého dediča, a to bez zreteľa na to, ako bude zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vyporiadané.

K právnej úprave prejednania dedičstva po zomretom dedičovi, ktorá je obsahom § 172 CMP je možné súhrnne konštatovať, že ak v priebehu konania o dedičstve zomrie dedič poručiteľa nastáva z procesného hľadiska situácia, že dedičstvo po zomretom dedičovi sa súčasne prejednáva v dvoch konaniach o dedičstve. Predmetom každého z nich je iný majetok zomretého dediča. V konaní o dedičstve po poručiteľovi sa prejedná majetok zomretého dediča, ktorý tento zdedil po poručiteľovi ku dňu jeho smrti. V konaní o dedičstve po zomretom dedičovi sa prejedná jeho ostatný majetok. Prikláňame sa k názorom prezentovaným v literatúre, že konanie o dedičstve po poručiteľovi, ak dedič po ručiteľa počas konania zomrie sa obligatórne teda stáva spojeným konaní označovaným ako konanie *sui generis.*[89] V spojenom konaní sa ako dedičstvo prejednáva majetok poručiteľa a zároveň aj majetok zomretého dediča, ktorý zomretý dedič zdedil po poručiteľovi. Okrem toho, že dedičský súd vykonáva procesné úkony a prijme skutkové zistenia potrebné na prejednanie dedičstva po poručiteľovi, vykoná aj procesné úkony a prijme skutkové zistenia za účelom prejednania dedičstva po zomretom dedičovi.

To znamená, že podľa novej právnej úpravy obsiahnutej v § 172, ods. 1 až 3 CMP, ak v priebehu konania o dedičstve zomrie dedič poručiteľa, nastupujú dedičia zomretého dediča na jeho procesné miesto. Majetok, ktorý zomretý dedič nadobudol dedením po poručiteľovi sa prejedná medzi dedičmi zomretého dediča.

[89] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 627.

Podľa § 172 ods. 4 ak v priebehu konania o dedičstve zomrie manžel poručiteľa a bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nie je vyporiadané, platí, že v konaní o dedičstve po neskôr zomretom manželovi sa bezpodielové spoluvlastníctvo poručiteľa nevyporiadava. Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov sa preto vyporiada výlučne v konaní o dedičstve po manželovi, ktorý zomrel skôr.

Cieľom dedičského konania je okrem zistenia majetku poručiteľa a jeho dlhov určiť, kto ho nadobudol, to znamená určiť osoby, ktoré vstúpia do práv a povinností poručiteľa.

Účastníkmi konania o dedičstve sú:

1. Tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi. Legitimácia týchto subjektov vyplýva z hmotného dedičského práva. Dedičom môže byť fyzická osoba, právnická osoba, ako aj štát (na štát môže prejsť dedičstvo, ak niet dedičov – aj ako odúmrť). Dedičia môžu nadobudnúť buď podiel na dedičstve ako celku, alebo ak je iba jeden dedič, tak dedičstvo v celosti (tzv. univerzálna sukcesia), alebo len určitú vec alebo inú majetkovú hodnotu, najmä na základe závetu (singulárna sukcesia). Pokiaľ ide o dedičov, dedičské právo vychádza predovšetkým z rodinnoprávnych vzťahov, ktoré sa v dedičskom práve preferujú (deti, manžel, rodičia, súrodenci a pod.). Najvýraznejšie sa to prejavuje zakotvením inštitútu „neopomenuteľní dedičia“, ktorým je poručiteľov potomok, ktorého nemôže poručiteľ opomenúť ani v závete. Len za podmienok stanovených zákonom (OZ) môže poručiteľ vylúčiť z dedenia potomkov, a to tak, že ich vydedí (§ 469 OZ). Dedičom môže byť osoba na základe zákona (zákonný dedič), alebo na základe závetu (závetný dedič). Jeden dedič môže súčasne dediť ako zo zákona, tak aj zo závetu (prípadne aj z viacerých závetov naraz).[90]

[90] S otázkou účastenstva v dedičskom konaní úzko súvisí aj určenie toho, kto je dedičom. To je možné len výkladom hmotnoprávnych ustanovení Občianskeho zákonníka, preto pozri bližšie § 473 a nasl. Občianskeho zákonníka. K tomu viď tiež napr. 21Cdo 3977/2010 R 19/2013 (NS ČR); 21Cdo 2026/2011 (NS ČR); ÚS 1902/11 (ÚS ČR); 21Cdo 3233/2009 (NS ČR); 2Cz 94/78 Zborník IV., s. 539 (NS SR); 3Cz 74/78 Zborník IV, s. 834 (NS SR); NS SR sp. zn. 2Cdo 26/2011, s. 11; NS SR sp. zn. 2Cdo 26/2011, s. 12; ZSP 6/2005, s. 161; NS SR sp. zn. 2Cdo 26/2011, s. 11; 21Cdo 132/2001 (NS ČR); 4Mcdo 1/2015 (NS SR); 21Cdo 3977/2010 R 19/2019 (NS ČR); 21Cdo 2559/2008 (NS SR); Cz 128/1954 R 139/1954 (NS ČR).

2. Štát. Štát je účastníkom konania o dedičstve (mimo postavenia závetného dediča), keď niet dedičov zo zákona ani zo závetu a na štát pripadne dedičstvo ako odúmrť. Treba upozorniť, že v takomto prípade štát vystupuje síce ako účastník konania podľa § 166 ods. 1 CMP, nie však ako dedič. Štát bude účastníkom konania aj v prípade, ak všetci, ktorí prichádzali do úvahy ako dedičia, dedičstvo odmietli. Podľa § 166 ods. 2 CMP je štát účastníkom dedičského konania aj vtedy, keď mu pripadá v likvidácii nespeňažený majetok. Ak sa totiž nepodarí majetok poručiteľa v likvidácii speňažiť, tento pripadne štátu ku dňu smrti poručiteľa.
3. Ten, kto sa postaral o pohreb poručiteľa. Ak má byť konanie zastavené, lebo poručiteľ zanechal nepatrný majetok, účastníkmi budú aj dedičia po poručiteľovi, aj ten, kto sa postaral o poručiteľov pohreb, ak súhlasí s prevzatím majetku.
4. Veriteľ poručiteľa. Veriteľ poručiteľa je účastníkom dedičského konania v prípade uzavretia dohody s dedičmi o vyporiadaní pohľadávky a prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov a v prípade nariadenia likvidácie dedičstva, ak prihlásil svoju pohľadávku (§ 168 CMP). Veriteľ poručiteľa prichádza do úvahy ako účastník konania vtedy, ak sú predmetom dedičstva dlhy poručiteľa, a to len v taxatívne stanovených prípadoch vymenovaných v § 168 CMP, čím sa upresnilo postavenie veriteľa v dedičskom konaní oproti pôvodnej právnej úprave. V prípadoch, ktoré taxatívne upravuje § 168, bude veriteľ účastníkom pre určitú časť konania, aby mohol v tomto konaní vykonať v záujme svojej pohľadávky všetky procesné práva a povinnosti, ktoré mu zákon priznáva.
5. Manžel poručiteľa. Manžel poručiteľa je účastníkom dedičského konania vtedy, ak dochádza k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva (§ 169 CMP). Pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva poručiteľa a pozostalého manžela v dedičskom konaní je pozostalý manžel účastníkom konania, aj keď nie je dedičom, a to v časti konania, v ktorej sa vyporiadava bezpodielové spoluvlastníctvo jeho a poručiteľa. Podobne je to aj v prípade, ak zanikne manželstvo rozvodom počas života poručiteľa, medzi bývalým manželom a poručiteľom však nedošlo počas života poručiteľa k vyporiadaniu ich bezpodielového

spoluvlastníctva a ku dňu smrti poručiteľa neprešli tri roky od zániku ich bezpodielového spoluvlastníctva rozvodom.

6. Správca dedičstva. Správca dedičstva je účastníkom dedičského konania pri jeho ustanovení do funkcie správcu, ďalej pri samotných úkonoch správy dedičstva, a v tej časti, keď súdny komisár po predložení jeho konečnej správy o činnosti rozhoduje o jeho odmene a náhrade hotových výdavkov.
7. Notár. Notár je účastníkom dedičského konania v časti konania, keď sa rozhoduje o jeho odmene za úkony súdneho komisára o jeho hotových výdavkoch.

Účastníkmi dedičského konania ďalej môžu byť:

- Ten, kto podal návrh na prejednanie dedičstva, ak dedičské konanie začalo na jeho návrh. Ustanovenie § 174 CMP okrem iného umožňuje začatie konania o dedičstve na návrh osoby-dediča, ak je z jeho podania zjavné, že ako dedič žiada prejednanie dedičstva.
- Osoby, ktoré prichádzajú do úvahy ako dedičia, osoby, ktoré by mali dediť po pôvodnom dedičovi (podľa § 172, ods. 1 CMP), to znamená tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi zomretého dediča v prípade, ak zomrie dedič poručiteľa v priebehu dedičského konania.
- Ten, kto sa postaral o pohreb zomretého, ak súhlasí s prevzatím majetku, a ak poručiteľ zanechal nepatrný majetok, alebo majetok nedosahuje výšku primeraných nákladov spojených s pohrebom (§ 188 CMP).
- Osoba neznámeho dediča. Z hľadiska účastníctva v dedičskom konaní môže byť aj „neznámy dedič" účastníkom dedičského konania, hoci postup v tomto prípade je aj súčasťou hmotnoprávnej úpravy. Procesný postup súdu (súdneho komisára) v tomto prípade upravuje ustanovenie § 190 CMP.[91]

[91] V zmysle ustanovenia § 468 OZ sa za neznámeho dediča považuje ten:
– ktorého pobyt nie je známy,
– ktorý bol o svojom dedičskom práve upovedomený vyhláškou súdu, a
– ktorý v určenej lehote nedal o sebe vedieť.
Osobitne významná je súvislosti s účastníctvom v dedičskom konaní právna úprava v OZ v ustanovení § 468, podľa ktorej, ak ide o osobu neznámeho dediča alebo o dediča, ktorého pobyt nie je známy, na túto osobu sa pri prejednaní dedičstva neprihliada za predpokladu, že bol o svojom dedičskom práve upovedomený vyhláškou a nedal o sebe v určenej lehote vedieť. K problematike účastníkov

3.5 Priebeh konania o dedičstve

3.5.1 Začatie konania o dedičstve

Spôsob začatia konania o dedičstve je v platnej právnej úprave zakotvený v ustanovení § 174 CMP. V zmysle tohto ustanovenia súd začne konanie aj bez návrhu len čo sa dozvie, že niekto zomrel, alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Z obsahu zákona vyplývajú dve skutočnosti. Zákon tu totiž stanovuje pravidlo jednak na spôsob začatia konania o dedičstve a jednak ustanovuje i dobu kedy sa má konanie začať resp. kedy sa považuje konanie za začaté.

Konanie o dedičstve možno začať na návrh a aj bez návrhu *(ex offo)*.

V súvislosti so začatím dedičského konania sa uplatňuje nielen princíp dispozičný, ale aj princíp oficiality, ktorý je typickým pre mimosporové konania. Dedičské konanie sa spravidla začína *ex offo*. Právna úprava dedičského práva spočíva ako už bolo na inom mieste uvedené v obligatórnosti dedičského konania a ingerencií štátu do dedičskoprávnych vzťahov a to aj bez ohľadu na to, či o to dedičia žiadajú.

Základným predpokladom začatia konania je vedomosť súdu o tom, že niekto zomrel, alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Zákon však neukladá súdu povinnosť získavať informácie o týchto skutočnostiach z vlastnej iniciatívy. Súd dostáva tieto informácie zvonka. Zákon sústreďuje svoju povinnosť na jeden z najspoľahlivejších zdrojov týchto informácií tým, že v § 173 ukladá príslušným orgánom štátnej správy, povereným vedením matrík, povinnosť oznamovať úmrtia vo svojom matričnom obvode súdom príslušným na prejednanie dedičstva.

Súd začne konanie o dedičstve aj vtedy ak inak (pri svojej činnosti) zistí, že niekto zomrel, alebo bol vyhlásený za mŕtveho. V spôsobe začatia dedičského konania sa týmto spôsobom prejavuje zásada oficiality. O začatí konania súd v takomto prípade vydá

dedičského konania pozri bližšie: 26Cdo 744/2004 (NS ČR); R 34/1976, s. 237, NS SR sp. zn. 2Cdo 26/2011, s. 11, ZSP 6/2005, s. 162; R 19/1990; ZIV, s. 807, NS ČR, sp. zn. 21Cdo 2209/2005 ZIV, s. 808; ZIV, s. 810; NS ČR, sp. zn. 21Cdo 1411/2077; NS SR, sp. zn. 5Cdo 156/2008, NS SR, sp. zn. 4Obo 74/2010; NS SR, sp. zn. 6M Cdo 12/2011.

uznesenie, ktoré netreba doručovať, a proti ktorému nie je prípustné odvolanie.

Konanie o dedičstve, ako už bolo uvedené, môže byť začaté ale aj na návrh, teda na základe procesnej aktivity účastníka. Procesne legitimovaný na podanie návrhu na začatie konania o dedičstve je iba dedič, ktorý žiada prejednanie dedičstva (alebo jeho časti po poručiteľovi, tak ako to vyplýva z ustanovenia § 174, ods. 1 CMP).

Návrh na začatie konania prípadne môže podať aj osoba, ktorá na to nie je vecne legitimovaná. Podaním návrhu takouto osobou je konanie začaté. Skutočnosť, že navrhovateľom je osoba, ktorá nie je k návrhu vecne legitimovaná, sa prejaví až v priebehu konania a to tak, že s ňou súd (súdny komisár) prestane konať, akonáhle zistí, že nie je účastníkom konania.

Nie každé podanie je možné považovať za návrh na začatie konania. Za návrh na začatie konania o dedičstve je totiž možné považovať len také podanie, z ktorého je zrejmé, že navrhovateľom je dedič, ktorý žiada prejednanie dedičstva po poručiteľovi. Predpokladom pre začatie konania na návrh je kumulatívne naplnenie dvoch predpokladov, a to:

a) navrhovateľ je dedičom v zmysle § 165 CMP a

b) návrhom žiada o prejednanie dedičstva.

Z návrhu na začatie konania o prejednanie dedičstva musí byť zrejmé, že navrhovateľ žiada prejednanie dedičstva po konkrétnom poručiteľovi.[92] Aby bolo zrejmé, že navrhovateľ žiada prejednanie dedičstva, je potrebné v návrhu uviesť najmä skutočnosti a údaje o smrti poručiteľa (meno, priezvisko, posledné trvalé bydlisko, dátum úmrtia a údaj o štátnom občianstve poručiteľa, jeho majetku a dlhoch, ktoré mal v čase smrti, titul dedenia, prípadne aj údaje o ďalších dedičoch poručiteľa). Okrem toho návrh na začatie konania o dedičstve musí samozrejme obsahovať všeobecné náležitosti podania upravené v § 127 ods. 1 CSP (údaj, ktorému súdu je podanie určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a musí byť podpísané).[93]

[92] KRAJČO, J. *Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie). Príručka pre notárov a dedičov (s judikatúrou súdov).* Vydavateľstvo Eurounion, spol. s r. o., Bratislava, 2016, ISBN 978-80-89374-36-6, s. 135.

[93] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol.: *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck. 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 174.

Moment začatia konania je v prípadoch, keď bolo konanie začaté na návrh odlišný od začatia konania bez návrhu. Konanie, ktoré sa začína na návrh, sa začína dňom, keď bol návrh na jeho začatie podaný na súde. To však platí iba vtedy, ak konanie už predtým nebolo začaté bez návrhu. Ak návrh na začatie konania niekto podal až potom, čo súd už konanie začal, nemá to síce vplyv na samo začatie konania, avšak s osobou, ktorá podala návrh, treba konať ako s navrhovateľom. Konanie bez návrhu je konanie začaté uskutočnením prvého úkonu príslušného súdu. Takýmto úkonom je spravidla doručenie predvolania na predbežné vyšetrenie predpokladanému dedičovi, prípadne vykonanie neodkladného úkonu.

3.5.2 Predbežné vyšetrenie

Inštitút predbežného vyšetrenia možno charakterizovať ako dôležitý a účinný prostriedok prípravy samotného priebehu dedičského konania a ako jeden zo základných predpokladov vydania vecne správneho rozhodnutia v tomto konaní.

Účelom predbežného vyšetrenia je zistiť všetky potrebné informácie o okruhu dedičov, o majetku prípadne dlhoch poručiteľa, ako aj skutočnosť či niekto z dedičov nepotrebuje ustanoviť opatrovníka. Cieľom predbežného vyšetrenia je aj zisťovanie, či poručiteľ zanechal závet, vrátane zisťovania obsahu a stavu závetu. Preto podľa ustanovenia § 176 notár bezodkladne vykoná vyšetrenie v evidencii, ktorá je vedená v Notárskom centrálnom registri závetov, či je v nej evidovaný závet poručiteľa, Listina o vydedení, alebo odvolanie týchto úkonov, alebo vyhlásenie o voľbe práva podľa osobitného predpisu a u ktorého notára je uložený. Podľa súčasnej právnej úpravy notár (súdny komisár) musí zisťovať stav a obsah závetu vždy, to znamená bez ohľadu na to, či je spísaný vo forme notárskej zápisnice alebo v inej forme, resp. či je registrovaný v Notárskom centrálnom registri alebo nie.[94]

[94] Jednotlivé skupiny dedičov zo zákona predstavujú odstupňovaný prioritný záujem zákonodarcu (a teda spoločnosti) o určité okruhy osôb, ktoré sú s poručiteľom spojené rodinným alebo iným blízkym osobným vzťahom. Vymedzením týchto skupín a určením dedičských podielov jednotlivých osôb zákonodarca svojím spôsobom vyjadruje ideálny stav rodinných vzťahov či spolužitia v spoločnej domácnosti, resp. svoju predstavu o ňom. Pri vymedzení dedičov zo zákona sa teda uplatňuje spoločenské (objektívne) hľadisko. Skutočnosť videná zo subjektívneho hľadiska poručiteľa

Predbežné vyšetrenie má slúžiť ako základ prípravy na prejednanie dedičstva, preto je v tomto štádiu dôležité zistiť i ďalšie skutočnosti, rozhodujúce pre ďalší postup v konaní. Pôjde predovšetkým o získanie dostatočných informácií na skúmanie procesných podmienok pri začatí konania, a to tak na strane účastníka, ako i na strane súdu. Súdny komisár za týmto účelom skúma, či je daná právomoc a následne miestna príslušnosť súdu, ktorý ho poveril. Ďalej súdny komisár skúma, či konaniu nebráni prekážka litispendencie a prekážka *res iudicata.*[95]

---

sa však môže javiť aj inak, než ju predpokladá zákonodarca. Zákon preto pripúšťa možnosť, aby poručiteľ so zreteľom na konkrétne vzťahy vo svojej rodine, ako aj so zreteľom na svoje prípadné ďalšie osobné väzby k iným osobám určil svojou poslednou vôľou (závetom, testamentom), pokiaľ ide o jeho majetok, iný dedičský poriadok, než to vyjadrujú ustanovenia § 473 až 475a Občianskeho zákonníka.
Z úvodnej vety ustanovenia § 461 ods. 2 vyplýva, že zákonodarca dáva prednosť subjektívnemu hľadisku poručiteľa pred svojou predstavou o ideálnych či iných blízkych osobných vzťahoch. Napriek svojmu prednostnému záujmu o osoby vymenované v zákone (vymedzenie týchto osôb v podstate vyjadruje zovšeobecnenú spoločenskú skúsenosť), rešpektuje ako prioritnú poslednú vôľu poručiteľa a dedičia zo zákona nastupujú len vtedy, „ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu". Z toho istého ustanovenia je však zrejmé, že zákonodarca nerešpektuje poručiteľovo subjektívne hľadisko bezvýhradne, lebo zároveň ustanovuje, že ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu, na jeho miesto nenastupujú prípadní ďalší dedičia zo závetu, ale dedičia zo zákona. Zákonodarca teda aj do dedičských vzťahov určených testamentárne opäť vnáša korigujúce objektívne spoločenské hľadisko.
Závet je podľa nášho platného práva jedinou právnou formou, v ktorej fyzická osoba môže podľa vlastnej vôle naložiť so svojím majetkom pre prípad svojej smrti. Aj keď pojem závet nie je v Občianskom zákonníku definovaný, možno ho jednoznačne vymedziť z ustanovení upravujúcich formálne a obsahové náležitosti závetu ako jednostranný právny úkon, ktorým fyzická osoba – poručiteľ robí v predpísanej forme dispozíciu svojím majetkom pre prípad smrti. Nijakú inú právnu formu nakladania fyzickej osoby s jej majetkom pre prípad smrti *(mortis causa)* naše platné právo nepozná. Vzhľadom na existenciu dedičskoprávnych vzťahov s cudzím prvkom však treba upozorniť, že niektoré právne poriadky poznajú aj dedičskú zmluvu ako dvojstranný právny úkon, ktorým jedna strana robí posledný poriadok so svojím majetkom a druhá strana jej prejav prijíma (takú úpravu obsahuje napr. nemecký občiansky zákonník v ustanoveniach § 2274 a nasl.). Keďže závet je jednostranným právnym úkonom, platia preň predovšetkým všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka týkajúce sa právnych úkonov (§ 8 a nasl., § 34 a nasl.). Osobitná povaha závetu si však vyžaduje aj osobitnú úpravu tohto právneho úkonu, ktorá čiastočne dopĺňa a čiastočne modifikuje všeobecné ustanovenia o právnych úkonoch. Osobitnú úpravu právneho úkonu závetu obsahujú ustanovenia § 476 a nasl., ako aj § 460 až 472 OZ.

[95] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol.: *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck. 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 636.

Primárnym cieľom predbežného vyšetrenia je zistiť najmä všetky potrebné informácie o majetku, prípadne o dlhoch poručiteľa a o okruhu jeho dedičov. Za týmto účelom sa súdny komisár zameria v rámci predbežného vyšetrenia najmä na: zisťovanie, či poručiteľ zanechal závet, listinu o vydedení, vyhlásenie o voľbe práva alebo odvolanie týchto úkonov; zisťovanie dedičov, resp. účastníkov konania, prípadne preskúma skutočnosť, či niektorému z dedičov netreba ustanoviť opatrovníka; zisťovanie poručiteľovho majetku; zisťovanie, či nie je potrebné vykonať neodkladné úkony; prípadne vykonáva iné úkony, ktorých potreba z konania vyplynie, a zisťuje ďalšie skutočnosti rozhodujúce pre ďalší postup v konaní.

Vzhľadom na to, že údaje, resp. informácie získané v rámci predbežného vyšetrenia sú východiskom pre ďalšie konanie, je inštitút predbežného vyšetrenia jedným z najdôležitejších úkonov v konaní o dedičstve a účinným prostriedkom prípravy samotného prejednania dedičstva, preto je veľmi dôležité v každom konkrétnom konaní o dedičstve venovať tejto časti konania náležitú pozornosť.

Samotný spôsob obstarania všetkých poznatkov o majetku, prípadne o dlhoch poručiteľa a o okruhu jeho dedičov, prípadne o ďalších skutočnostiach dôležitých pre ďalší postup v konaní volí súdny komisár podľa okolností konkrétneho prípadu, spravidla za týmto účelom predvolá a vypočuje v rámci predbežného vyšetrenia príbuzných poručiteľa, prípadne iné osoby informované o osobných, rodinných a majetkových pomeroch poručiteľa. Najčastejšie je takouto osobou ten, kto sa postaral o pohreb poručiteľa. Po vypočutí takejto osoby súdny komisár podľa potreby a vlastného uváženia pokračuje v ďalšom zisťovaní všetkých potrebných informácií, ktoré sú rozhodujúce pre jeho ďalší postup v konaní. Súdny komisár ešte pred tým, ako predvolá osobu znalú pomerov poručiteľa, vykoná šetrenie v evidencii, ktorá je vedená v Notárskom centrálnom registri závetov, či je v nej evidovaný závet poručiteľa, listina o vydedení, vyhlásenie o voľbe práva alebo odvolanie týchto úkonov.[96] Po ukončení predbežného vyšetrenia sa spíše zápisnica.

[96] Ak poručiteľ zanechal závet, notár ako súdny komisár musí skúmať tiež prípadnú existenciu listiny o vydedení. Na listinu o vydedení sú kladené rovnaké nároky ako na závet v zmysle § 469a ods. 3 Občianskeho zákonníka. „Z hľadiska formálnych náležitostí listiny o vydedení platí, že na tieto sa aplikujú ustanovenia vzťahujúce sa na zriadenie závetu upravené v § 476 OZ. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že prejav poručiteľovej vôle musí byť napísaný vlastnou

Už zo zápisnice po ukončení predbežného vyšetrenia bude zrejmé či sa nevyžaduje vykonať niektoré z neodkladných úkonov, ktoré sú vymenované v § 179 CMP. Ak treba, urobí súdny komisár aj bez návrhu niektoré z v tomto ustanovení vymenované neodkladné úkony a to napr. zabezpečí dedičstvo resp. zabezpečí veci patriace do dedičstva napr. zapečatením bytu, alebo iných priestorov, zložením vecí do úschovy u notára, alebo u iného uschovávateľa. Vykoná súpis vecí na mieste samom. Prípadne zverí veci osobnej potreby manželovi poručiteľa, alebo inému členovi domácnosti, prípadne sa postará o predaj vecí, ktoré nemožno uschovať bez nebezpečenstva škody, alebo nepomerných nákladov. Ak sú potrebné úkony na zachovanie hodnôt dedičstva ustanoví prípadne správcu dedičstva.

Z výsledkov šetrení v rámci predbežného vyšetrenia môže súdny komisár zistiť, či sa nevyžaduje zabezpečiť veci patriace do dedičstva. Ak je to potrebné, urobí to súdny komisár aj bez návrhu. Zmyslom zabezpečenia vecí patriacich do dedičstva je zabezpečiť dedičstvo pred prípadným odcudzením, poškodením, stratou alebo znehodnotením. Jednotlivé neodkladné úkony zabezpečenia dedičstva majú v zásade dočasný charakter, to znamená, že budú trvať len dovtedy, kým to bude vyžadovať konkrétna situácia.

Zabezpečenie dedičstva možno vykonať najmä: úschovou dedičstva u notára, ktorý koná ako súdny komisár (pôjde napr. o úschovu vecí nájdených pri súpise vecí patriacich do dedičstva – peniaze, listiny,

---

rukou, alebo zachytený v písomnej forme, prípadne spísaný vo forme notárskej zápisnice, musí byť v ňom uvedený deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný, inak je neplatný. Nie je vylúčené, aby poručiteľ urobil v jednej listine svoj závet a súčasne do neho zahrnul aj ustanovenie o tom, že svojho potomka vylučuje z dedenia. Materiálnou náležitosťou vydedenia je okrem všeobecných požiadaviek nevyhnutných pre platnosť právneho úkonu existencia konkrétneho dôvodu vydedenia uvedeného v § 469a ods. 1 OZ. Ak by listina o vydedení obsahovala iný dôvod vydedenia, než je uvedený v § 469a ods. 1 OZ, takýto prejav by nemal právne následky ním sledované a vydedenie by bolo absolútne neplatné. Kým v uvedenej otázke zastáva judikatúra súdov zhodné stanovisko, k otázke presného skutkového vymedzenia dôvodu vydedenia v listine o vydedení je už judikatúra súdov názoroch rôzna.“ Splnenie formálnych náležitostí nie je v praxi problémom, viaceré otázky spôsobuje abstraktnosť, ale aj nevhodnosť niektorých dôvodov vydedenia, ktoré nemôžu byť subjektívne rozširované na základe vlastných názorov poručiteľa a jeho uváženia vzťahu k neopomenuteľnému dedičovi (viď RAKOVÁ, K. Existencia dôvodu vydedenia cez prizmu aktuálnej súdnej praxe. In: *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2021.* Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2021, s. 296).

listinné cenné papiere a iné hnuteľné veci);[97] úschovou, resp. uložením u uschovávateľa – ide najmä o veci, ktoré nemožno uschovať u notára v závislosti od ich povahy (napr. zbrane, strelivo, veci podliehajúce skaze a pod.); zverením vecí osobnej potreby manželovi poručiteľa alebo inému členovi domácnosti za predpokladu, že takáto osoba s tým súhlasí; zapečatením priestorov, napr. byt, dom, chatu – zapečatiť priestory je ale možné len za podmienky, že poručiteľ bol ich jediným užívateľom; zákazom výplaty z bankového účtu alebo vkladnej knižky; súpisom majetku poručiteľa na mieste samom – účelom je zaevidovať všetky veci, ktoré sa nachádzajú v priestore, kde mal poručiteľ svoje veci; ak mal poručiteľ pohľadávky, môže súd uložiť jeho dlžníkovi, aby prevzal do notárskej úschovy, pričom notárskou úschovou sa rozumie tzv. solačná úschova. Uloženie do notárskej úschovy má pre dlžníka účinky splnenia dlhu.[98]

Konkrétny spôsob zabezpečenia dedičstva zvolí súdny komisár, keďže v zákone sú upravené len demonštratívnym spôsobom v ustanovení § 180. Podrobná úprava uvedených spôsobov tam uvedených spôsobov zabezpečenia dedičstva je obsiahnutá v § 100 a nasl. vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, špeciálny súd a vojenské súdy.

V prípade, ak sa za účelom zabezpečenia dedičstva vyžaduje, aby bolo dedičstvo po dobu prebiehajúceho dedičského konania náležite, riadne a odborne spravované, keď by bez odbornej správy mohlo dôjsť k zníženiu alebo zániku majetkových hodnôt dedičstva za účelom zachovania majetku poručiteľa, súd ustanoví správcu dedičstva. Úlohou správcu dedičstva je potom vykonávať všetky úkony na zachovanie hodnôt patriacich do dedičstva. Správcu dedičstva ustanovuje súd len na obdobie dedičského konania.

Problematiku s ohľadom na to, kto môže byť súdom ustanovený za správcu, aké sú práva a povinnosti správcu, rozsah a účel správy dedičstva, vznik a zánik funkcie správcu dedičstva, bližšie upravuje § 182 až 186 CMP.

---

[97] Pri úschove u súdneho komisára v dedičskom konaní sa nejedná o úschovu podľa § 66 a nasl. z. č. 323/1992 Z. z. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok), ale ide o úschovu podľa § 100 a nasl. vyhl. č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, špeciálny súd a vojenské súdy.

[98] Viď ustanovenie § 568 zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (Občiansky zákonník).

V ustanovení § 182 zákon ako príklad vymenováva, koho má súd (súdny komisár) možnosť ustanoviť za správcu dedičstva. Zákon predpokladá, že takouto osobou bude najmä niekto z dedičov alebo z osôb blízkych poručiteľovi. Len v prípade, ak je predmetom dedenia podnik, notár má povinnosť ustanoviť za správcu osobu, ktorá má skúsenosť s vedením podniku. Výnimočne môže správcu dedičstva vykonávať aj notár, ktorý v takom prípade nekoná ako súdny komisár. Podmienkou ustanovenia správcu dedičstva je však súhlas osoby, ktorá má správu dedičstva vykonávať. Za správcu dedičstva možno ustanoviť aj štát, ale len v prípade, ak má dedičstvo pripadnúť štátu ako odúmrť. V prípade, že bude za správcu ustanovený štát, ktorý konkrétny orgán štátu to bude, resp. kto koná za štát, bude vyplývať zo zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu. O ustanovení správcu dedičstva rozhoduje súdny komisár uznesením. Uznesenie o ustanovení správcu dedičstva je účinné doručením uznesenia, ktorým bol správca dedičstva ustanovený, a od tohto momentu správca dedičstva vykonáva činnosti pri výkone správy. Z ustanovenia § 183 ods. 1 vyplýva, že uznesenie musí obsahovať: určenie osoby správcu, účel, na ktorý bol správca vymenovaný, a vymedzenie rozsah spravovaného majetku.

Základným účelom, ako už bolo uvedené vyššie, ustanovenia správcu je predovšetkým zachovanie hodnôt patriacich do dedičstva, preto musí správca vykonávať všetky úkony k tomu nevyhnutné. Na druhej strane správca dedičstva zodpovedá za škodu, ktorá jeho činnosťou prípadne vznikne.[99] Predpokladanie vzniku jeho zodpovednosti za škodu je, že škoda vznikla na majetku patriaceho do dedičstva, a to znížením jeho hodnoty, alebo nedošlo k zväčšeniu majetku poručiteľa, a škoda, ktorá vznikla, je v príčinnej súvislosti s porušením povinností správcu dedičstva, pričom porušenie povinnosti správcu môže spočívať v jeho aktívnej činnosti, alebo aj

[99] Škodou sa vo všeobecnosti rozumie majetková ujma, ktorá je objektívne vyjadriteľná všeobecným ekvivalentom (peniazmi), ktorá sa prejaví na strane poškodeného vo forme zníženia majetkových hodnôt, alebo vo forme tzv. ušlého zisku, teda v dôsledku škodnej udalosti nedôjde k zväčšeniu majetkových hodnôt, hoci pri normálnom behu udalosti by k takému zväčšeniu došlo (viď R 55/1971, R 27/1977, R 3/1984 Zbierky súdnych rozhodnutí a oznámení súdov). Rovnako KRAJČO, J. *Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie).* Vydavateľstvo Eurounion, spol. s r. o., Bratislava, 2016, ISBN 978-80-89374-36-6, s. 190.

jeho nečinnosti, keď bol pri správe majetku patriaceho do dedičstva povinný konať.

V priebehu konania zákon oprávňuje súdneho komisár, aby vyzval správcu dedičstva na predloženie správy o výkone svojej činnosti.

Správca dedičstva vykonáva svoju funkciu spravidla do právoplatného skončenia dedičského konania. Vo výnimočných prípadoch však možno správcu dedičstva zbaviť funkcie aj v priebehu konania, zákon totiž umožňuje v ustanovení § 185 správcu dedičstva z dôležitých dôvodov zbaviť funkcie a ustanoviť nového správcu. Ak bol správca dedičstva zbavený funkcie, zákon ukladá správcovi riadne informovať nového správcu o skutočnostiach potrebných na riadny výkon funkcie správcu dedičstva a odovzdať mu všetky doklady.

Funkcia správcu zanikne právoplatnosťou uznesenia, ktorým sa dedičské konanie končí, právoplatnosťou uznesenia o nariadení likvidácie dedičstva, ak súd rozhodne, že správca dedičstva vykonáva správu majetku aj počas likvidácie dedičstva.

Po skončení konania správca dedičstva predloží súdu konečnú správu o svojej činnosti. Následne notár (súdny komisár) rozhodne o odmene a náhrade hotových výdavkov správcu dedičstva, v prípade, ak je dedičov viac, platia tieto trovy podľa vzájomného pomeru ceny nadobudnutého dedičstva.

3.5.3 Zastavenie konania

Ak sa predbežným vyšetrením zistí, že poručiteľ nezanechal žiadny majetok, súdny komisár uznesením zastaví konanie o dedičstve. Ak poručiteľ zanechal majetok nepatrnej hodnoty, alebo ak majetok poručiteľa nedosahuje výšku primeraných nákladov na pohreb, súdny komisár môže vydať majetok tomu, kto sa postaral o pohreb poručiteľa a konanie zastaviť.

Takto reaguje právna úprava na možné situácie, ktoré po predbežnom vyšetrení v rámci prípravy samotného prejednania dedičstva môžu nastať. Ako už bolo uvedené, účelom predbežného vyšetrenia je najmä zistiť majetok (prípadne dlhy) poručiteľa

a okruh dedičov. Existencia dedičstva tvorí základný hmotnoprávny predpoklad dedenia a majetok poručiteľa je jednou zo základných podmienok uskutočnenia dedičského konania, preto ak sa pri predbežnom vyšetrení zistí, že poručiteľ nezanechal žiadny majetok, chýba teda jedna zo základných podmienok vzniku dedičského pomeru a uskutočnenia dedičského konania, a súd v takomto prípade konanie obligatórne zastaví.[100] Konanie o dedičstve sa zastaví aj vtedy, ak poručiteľ zanechal iba dlhy.

Druhým dôvodom, ktorý spôsobí zastavenie konania, je prípad, keď sa v rámci predbežného vyšetrovania zistí, že poručiteľ síce zanechal majetok, ale tento je len nepatrnej hodnoty, alebo majetok poručiteľa nedosahuje ani len výšku primeraných nákladov spojených s pohrebom poručiteľa. V oboch týchto prípadoch ho môže notár (ako súdny komisár) vydať tomu, kto sa postaral o pohreb poručiteľa, a konanie o dedičstve zastaví.

Zastavenie dedičského konania prichádza do úvahy teda výlučne len v dvoch vyššie uvedených prípadoch, a to vtedy, keď poručiteľ nezanechal žiaden majetok alebo zanechal iba majetok nepatrnej hodnoty za podmienok ustanovených zákonom. Pri nemajetnom poručiteľovi je podľa § 187 Civilného mimosporového poriadku povinnosťou notára ako súdneho komisára zastaviť konanie o dedičstve. Ďalší priebeh dedičského konania nemá opodstatnenie a pre prípad, že by následne po právoplatnosti tohto rozhodnutia bol zistený nový majetok po poručiteľovi, zákonodarca umožňuje podať návrh na dodatočné konanie o dedičstve. V týchto súvislostiach je potrebné upozorniť na to, že zákonodarca v ustanovení § 188 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku nepoužíva pojem dedič, ale „vydá ho tomu“, čiže nemusí ísť iba o dediča, pretože ani nie je dôvodné predpokladať alebo nástojiť na tom, aby sa o pohreb postaral iba niektorý z dedičov poručiteľa. Práve v tejto súvislosti zákonodarca nepoužíva ani pojem „dedí“, ale „vydá“, pretože môže ísť o osobu, ktorá nemá postavenie dediča a nemôže dediť majetok po poručiteľovi. Z uvedeného možno dôvodiť, že osoba, ktorej je

[100] Pre úplnosť je potrebné konštatovať v súvislosti s prípadmi zastavenia konania, že okrem dôvodu nemajetnosti poručiteľa, prípadne nízku majetnosť poručiteľa, dôvodom, ktorý spôsobí zastavenie konania môže byť aj prípad, že vec nie je právoplatne skončená, a zistí sa, že poručiteľ žije, alebo bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho. V takomto prípade by išlo o nedostatok základnej podmienky dedenia – objektívnej právnej skutočnosti.

poskytnutý majetok nepatrnej hodnoty a ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa, nededí, a preto sa na tento majetok nevzťahujú ani ďalšie ustanovenia týkajúce sa nadobudnutého dedičstva.

Ak nastane situácia, že ten, kto sa postaral o pohreb, s prevzatím nesúhlasí, alebo ak je sporné, kto sa o pohreb postaral, potom sa majetok (napriek tomu, že je nepatrný) prejedná ako dedičstvo. O zastavení konania z vyššie uvedených dôvodov rozhoduje súd (súdny komisár) uznesením o zastavení konania s osobitným spôsobom doručovania. Takéto uznesenie sa doručuje účastníkom konania, ktorí sú známi a ktorých pobyt je známy.

Ak sa konanie neskončilo rozhodnutím o zastavení z dôvodov, že pri predbežnom vyšetrení súdny komisár zistil, že poručiteľ nezanechal žiadny majetok resp. ak poručiteľ zanechal majetok len nepatrnej hodnoty bude nasledovať druhá fáza dedičského konania – vlastné prejednanie dedičstva.

3.5.4 Prejednanie dedičstva

Prejednanie dedičstva predstavuje rozhodujúcu časť konania o dedičstve. V tomto štádiu súd využije všetky zistené poznatky na vydanie rozhodnutia vo veci samej, ktoré je výsledkom tohto konania. Skôr ako k tomu dôjde, je však potrebné ustáliť okruh účastníkov a upovedomiť ich o ich dedičskom práve a o možnosti odmietnuť dedičstvo, ak je to potrebné vyporiadať bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, vykonať súpis majetku a dlhov dedičstva poručiteľa a určiť všeobecnú hodnotu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predlženia, a to všetko ku dňu smrti poručiteľa.

Upovedomenie o dedičskom práve

Prvým procesným úkonom, ktorý sa v súvislosti s vlastným prejednaním dedičstva uskutoční, je upovedomenie tých, o ktorých sa možno domnievať, že sú dedičmi, o ich dedičskom práve a možnosti odmietnuť dedičstvo v lehote do jedného mesiaca (z dôležitých dôvodov môže súd túto lehotu predlžiť) odo dňa, keď boli o práve dedičstvo odmietnuť súdom upovedomení. Zároveň

súd musí poučiť o náležitostiach a účinkoch odmietnutia dedičstva. Uvedené upovedomenie a poučenie sa spravidla robí na prvom pojednávaní vo veci.

Zákon ustanovením obsahu § 189 CMP ukladá súdu (súdnemu komisárovi) povinnosť upovedomiť osoby, o ktorých sa je možné domnievať, že sú dedičmi, jednak o ich dedičskom práve a súčasne o ich možnosti dedičstvo odmietnuť s poučením o náležitostiach a účinkoch odmietnutia dedičstva. To znamená, že povolaný dedič musí byť upovedomený, resp. vyrozumený o tom, že mu svedčí dedičské právo, že má možnosť do jedného mesiaca od upovedomenia dedičstvo odmietnuť, ako aj o tom, aké sú právne následky odmietnutia, resp. neodmietnutia dedičstva.

Hoci sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa, dedič môže jednostranným právnym úkonom odvrátiť právne následky jeho povolania za dediča, a teda nestať sa dedičom. Právny úkon, ktorým dedič odvracia právne následky povolania za dediča a vyhlasuje, že sa dedičom nechce stať, je odmietnutie dedičstva (§ 463 a nasl.). Odmietnutie dedičstva je jednostranným právnym úkonom dediča adresovaným súdu, ktorý prejednáva dedičstvo, v ktorom dedič vyhlasuje, že dedičstvo odmieta. Právne následky odmietnutia dedičstva nastupujú *ex tunc* (t. j. od okamihu smrti poručiteľa), takže povolaný dedič sa skutočným dedičom nestáva a nevstupuje do žiadneho dedičskoprávneho vzťahu.

Vyhlásenie o odmietnutí dedičstva môže urobiť: dedič sám, ak je spôsobilý na právny úkon; zástupca dediča, ak ho na to dedič splnomocnil na základe osobitného písomného plnomocenstva, ktorým ho výslovne oprávňuje odmietnuť dedičstvo; zákonný zástupca dediča, ak dedič nie je spôsobilý na právne úkony. Odmietnutie dedičstva nemožno považovať za bežnú vec pri spravovaní majetku zastúpeného, a preto na takýto úkon si zástupca bude musieť vyžiadať schválenie súdu.

Opatrovník, ktorý bol súdom ustanovený neznámemu dedičovi alebo dedičovi, ktorého pobyt nie je známy, nemôže urobiť takéto vyhlásenie o odmietnutí dedičstva. Takýto opatrovník totiž nemôže urobiť vyhlásenie ani o odmietnutí, ani o prijatí dedičstva, pretože na neznámeho dediča alebo na dediča neznámeho pobytu, ktorý bol o svojom dedičskom práve upovedomený vyhláškou súdu a ktorý

v určenej lehote nedal o sebe vedieť, sa pri prejednávaní dedičstva neprihliada (§ 468).

Odmietnutie dedičstva (§ 463) je jednostranným právnym úkonom, ktorý musí spĺňať určité formálne a obsahové náležitosti: z hľadiska formy musí ísť buď o ústne vyhlásenie na súde, alebo o písomné vyhlásenie zaslané súdu, ktorý prejednáva dedičstvo.

Takéto vyhlásenie sa musí urobiť v lehote jedného mesiaca odo dňa, keď bol dedič súdom upovedomený o práve odmietnuť dedičstvo a o následkoch, ktoré odmietnutie má. Lehotu jedného mesiaca môže súd predlžiť z dôležitých dôvodov (§ 464). Márne uplynutie tejto lehoty, t. j. uplynutie lehoty spojené s nečinnosťou dediča (dedič nevyhlási voči súdu, že dedičstvo odmieta), vytvára nevyvrátiteľnú právnu domnienku, že dedič chce byť dedičom. Vyhlásenie o odmietnutí dedičstva nemožno urobiť pred smrťou poručiteľa.

Z obsahovej stránky musí ísť o vyhlásenie, ktoré nemožno viazať na žiadne podmienky a nemožno k nemu pripojiť nijaké výhrady. Ak by bolo vyhlásenie o odmietnutí dedičstva viazané na podmienky, alebo ak by boli k nemu pripojené výhrady, nemalo by účinky odmietnutia dedičstva, a teda povolaný dedič by sa stal skutočným dedičom. Dedičstvo nemožno odmietnuť len sčasti. Vyhlásenie, ktoré by obsahovalo iba čiastočné odmietnutie dedičstva, by nemalo právne účinky a povolaný dedič by sa stal dedičom celého svojho dedičského podielu (§ 466).

Právne úkony, ktorými povolaný dedič rozhodol o tom, že dedičstvo prijíma, alebo vyhlásil, že dedičstvo odmieta, sú neodvolateľné a nemožno od nich odstúpiť (§ 465 a 467). Dedič, ktorý vstúpil do dedičskoprávneho vzťahu buď tým, že voči súdu vyhlásil, že dedičstvo prijíma, alebo tým, že svojím počínaním (konkludentnými činmi – *gestio pro herede*) dal najavo, že dedičstvo nechce odmietnuť, toto svoje rozhodnutie nemôže dodatočne zmeniť a dedičstvo odmietnuť. Takisto dedič, ktorý voči súdu vyhlásil, že dedičstvo odmieta, nemôže toto rozhodnutie dodatočne zmeniť a stať sa skutočným dedičom (§ 467). Nemôže tak urobiť ani v prípade, ak sa dodatočne objaví majetok, o ktorom sa v pôvodnom konaní o dedičstve nevedelo, pretože odmietnutie dedičstva sa vzťahuje na celé dedičstvo po poručiteľovi, a teda aj na novoobjavený majetok (viď R 37/1974).

Obsah uvedeného ustanovenia (§ 189 CMP) predstavuje procesnoprávny rámec pre realizáciu hmotnoprávneho inštitútu odmietnutia dedičstva, čo sa prejaví napr. v tom, že súd (súdny komisár) v upovedomení dediča o jeho dedičskom práve poučí (vychádzajúc z hmotnoprávnej úpravy odmietnutia dedičstva obsiahnutej v § 463 až 468 OZ) o tom, že: odmietnutie dedičstva možno vykonať ústnym vyhlásením na súde alebo pred povereným notárom ako súdnym komisárom, alebo písomným vyhlásením zaslaným súdu alebo poverenému notárovi; odmietnutie musí byť bezvýhradné, nepodmienené, a nemôže sa týkať dedičstva len sčasti; dedičstvo nemôže odmietnuť dedič, ktorý svojím počínaním dal najavo, že dedičstvo nechce odmietnuť, a že zástupca dediča môže za neho dedičstvo odmietnuť len podľa splnomocnenia, ktoré ho na to výslovne oprávňuje.

Procesnoprávne dôsledky odmietnutia dedičstva spočívajú v tom, že ten, kto dedičstvo odmietol stratí aj postavenie účastníka konania o dedičstve, lebo sa už nemožno ďalej domnievať, že je poručiteľovým, dedičom (§ 189 CMP). Tzn. toho, kto je povolaný dediť, dedičský súd (notár ako súdny komisár) upovedomí o tom, že je dedičom, a upovedomí a poučí ho o jeho právach. Zákon pripúšťa dve formy tohto procesného úkonu. Buď dedičský súd vykoná upovedomenie o dedičskom práve ústne a spíše sa o tom zápisnica, alebo dedičský súd vyhotoví upovedomenie o dedičskom práve písomne a doručí ho domnelému dedičovi do vlastných rúk. Písomné upovedomenie o dedičskom práve doručí notár ako súdny komisár domnelému dedičovi do vlastných rúk. Fikcia doručenia, tak ako vyplýva z právnej úpravy obsiahnutej v § 111, ods. 3 Civilného sporového poriadku, sa v tomto prípade neaplikuje, čo prakticky znamená, že ak sa zásielka vráti súdu (notárovi) ako nedoručená, doručenie nenastalo. Ustanovenie § 189, ods. 2 CMP totiž vylučuje použitie ustanovení o tzv. fikcii doručenia podľa všeobecných ustanovení Civilného sporového poriadku. Dôvodom vylúčenia fikcie doručenia je skutočnosť, že upovedomenie o dedičskom práve má zásadný význam pre hmotnoprávne vzťahy, čo vyžaduje vyšší stupeň ochrany adresáta, teda konkrétne domnelého dediča.

Po upovedomení o dedičskom práve vyhodnotí dedičský súd (notár ako súdny komisár), či došlo k zániku práva dedičstvo odmietnuť, alebo či domnelý dedič dedičstvo odmietol. Tieto

hmotnoprávne skutočnosti majú veľký význam pre ďalší procesný postup súdu v dedičskom konaní a to najmä v tom zmysle, že ten, kto dedičstvo odmietol, stráca postavenie účastníka konania o dedičstve čiže prestáva byť domnelým dedičom podľa § 165 CMP, to znamená, že už sa nemožno domnievať ďalej, že je poručiteľovým dedičom.

Zánik práva dedičstvo odmietnuť nastáva márnym uplynutím lehoty na odmietnutie dedičstva. Zákon ustanovuje, že k odmietnutiu dedičstva musí dôjsť najneskôr v jednomesačnej lehote. Lehota začína plynúť odo dňa, keď bol dedič o práve dedičstvo odmietnuť a jeho následkoch upovedomený. Lehota na odmietnutie dedičstva je lehotou hmotnoprávnou, ktorú súd z dôležitých dôvodov môže predlžiť, ale len vtedy, ak uvedená jednomesačná lehota ešte neuplynula.

Ak nie je známy ten, o kom sa možno dôvodne domnievať, že je poručiteľovým dedičom, alebo ak nie je známy jeho pobyt, súd mu ustanoví procesného opatrovníka. O jeho dedičskom práve ho upovedomí verejnou vyhláškou. Vo verejnej vyhláške ho súd vyzve, aby sa prihlásil na súde alebo u procesného opatrovníka v lehote nie kratšej ako jeden mesiac od zverejnenia verejnej vyhlášky, a poučí ho o následkoch, ak sa neprihlási včas. Procesným dôsledkom toho, že sa neprihlási včas, sú dôsledky vyplývajúce z ustanovenia § 468 OZ.

V procesnoprávnej úprave tak, ako je obsiahnutá v § 190 CMP, sa vlastne v procesnoprávnej rovine realizuje hmotnoprávny inštitút tzv. neznámeho dediča a dediča, ktorého pobyt nie je známy. Tieto inštitúty sú upravené v § 468 Občianskeho zákonníka. V zmysle tu obsiahnutej hmotnoprávnej úpravy, pri prejednaní dedičstva sa na neznámeho dediča a na dediča, ktorého pobyt nie je známy, neprihliada. Podmienkou je ale, že tento dedič bol o dedičskom práve upovedomený práve vyhláškou tak, ako je upravená v § 190 CMP, a že sa v určenej lehote neprihlásil, resp. nedal o sebe vedieť. Jeho dedičské právo prejednaním dedičstva ale nezaniká. Dedič, na ktorého sa pri prejednaní dedičstva neprihliadalo, má po prejednaní dedičstva nárok na vydanie dedičstva od toho kto dedičstvo nadobudol (§ 485 OZ). Toto právo sa premlčuje márnym uplynutím trojročnej premlčacej doby, ktorá začína plynúť odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo skončené dedičské konanie.

Tak ako bolo uvedené vyššie, procesný postup v takýchto prípadoch je nasledovný: dedičský súd (notár ako súdny komisár)

ustanoví neznámemu dedičovi, alebo dedičovi, ktorého pobyt nie je známy, procesného opatrovníka a upovedomí neznámeho dediča, alebo dediča, ktorého pobyt nie je známy, o jeho dedičskom práve verejnou vyhláškou, ktorú vydá vo forme uznesenia. Verejná vyhláška sa zverejní na úradnej tabuli súdu, webovej stránke príslušného súdu a webovej stránke Notárskej komory Slovenskej republiky. Verejná vyhláška môže byť zverejnená aj prostredníctvom hromadných oznamovacích prostriedkov. Okrem zverejnenia vyhlášky uvedeným spôsobom súd (súdny komisár) verejnú vyhlášku doručí aj ostatným účastníkom a procesnému opatrovníkovi. Právnym následkom toho, že sa osoba uvedená vo vyhláške neozve, resp. neprihlási včas, je potom to, že sa na tieto osoby v dedičskom konaní neprihliada (§ 468 OZ), a takéto osoby sa môžu domáhať iba nárokov vyplývajúcich z ustanovení § 485 OZ.

Pre priebeh konania pred súdom vo všeobecnosti platí, že na prejednanie veci sa nariaďuje pojednávanie, a to bez rozdielu, či ide o sporové (§ 173 a nasl. CSP), či mimosporové konanie (§ 33 CMP), a tiež bez ohľadu na spôsob začatia tohto konania – to je, či začína na návrh alebo *ex offo.* Výnimočne sa môže vec prejednať aj bez pojednávania, ale to len v prípade, keď to zákon umožňuje. Zákon – a to ako Civilný sporový poriadok, tak aj Civilný mimosporový poriadok vo výnimočných prípadoch pripúšťa prejednanie veci bez pojednávania.

Medzi konkrétne mimosporové konania, kedy zákon umožňuje, že súd na prejednanie veci nemusí nariadiť pojednávanie, patrí aj konanie o dedičstve, ale to len v prípade, ak má dedičstvo pripadnúť štátu ako odúmrť, alebo ak súd potvrdí nadobudnutie dedičstva jedinému dedičovi. V týchto prípadoch uvedených v § 191 ods. 3 CMP ide o fakultatívnosť nariadenia pojednávania v dedičskom konaní (t. j. aj v týchto prípadoch môže súdny komisár pojednávanie nariadiť, čo bude závisieť len od jeho úvahy) na rozdiel od obligatórnosti pojednávania v prípadoch vymenovaných v § 191 ods. 1, kde zákon naopak vyžaduje, aby súd nariadil pojednávanie za účelom zistenia skutočností dôležitých pre jeho ďalší procesný postup.

Ide o tieto prípady, kedy v dedičskom konaní súd (súdny komisár) nariadi pojednávanie pred tým, ako vydá uznesenie:

1. O spornom dedičskom práve, a to nezávisle od toho, či pôjde o spor o dedičské právo závislé na právnom posúdení veci (§ 193) alebo spor o dedičské právo závislý na skutkovom posúdení veci (§ 194).
2. O vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (§ 195), a to bez ohľadu na to, či dedičský súd vydaným uznesením schvaľuje dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva, alebo či bezpodielové spoluvlastníctvo autoritatívne vyporiada. Za situácie, že účastníkom dedičského konania bude len manžel poručiteľa, ktorý je súčasne jediným dedičom, pôjde o prípade podľa ustanovenia § 191 ods. 3, to znamená, že na prejednanie dedičstva nebude treba nariaďovať pojednávanie.
3. O dedičstve podľa § 203, okrem prvých dvoch prípadov tu uvedených – to znamená, ak súd v uznesení o dedičstve potvrdí nadobudnutie dedičstva jedinému dedičovi, alebo ak súd v uznesení o dedičstve potvrdí, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu, v týchto prípadoch bude na úvahe súdu (súdneho komisára), či nariadi pojednávanie vzhľadom na už spomínanú fakultatívnosť vyplývajúcu z § 191 ods. 3.
4. O nariadení likvidácie dedičstva podľa § 205 ods. 1 CMP.

Pre úplnosť treba uviesť, že na rozdiel od sporového konania pojednávanie o prejednaní dedičstva je neverejné (§ 191 ods. 2).

3.5.5 Spor o dedičské právo

Napriek mimosporovému charakteru konania o dedičstve, o čom svedčí aj miesto jeho právnej úpravy v Civilnom mimosporovom poriadku, nedá sa vylúčiť, že v priebehu tohto konania môže vzniknúť spor o dedičské právo. Aj z dôvodovej správy k zákonu č. 161/2015 Civilnému mimosporovému poriadku vyplýva, že zákonodarca ráta so situáciou, že v priebehu konania o dedičstve sa môžu vyskytnúť sporné otázky incidenčného charakteru, ktorých riešenie následne zákonodarca upravuje v § 193 a 194 CMP.

Civilný mimosporový poriadok definuje tzv. spor o dedičské právo. Práve z tohto dôvodu nie je vhodné pod týmto pojmom

označovať iné spory vznikajúce v rámci dedičského konania, napríklad ak ide o spornosť majetku a dlhov poručiteľa podľa § 198 ods. 2 tohto zákona alebo spornosť majetku, ktorý patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ak je vyporiadané v rámci dedičského konania. Z definície sporu o dedičské právo podľa § 192 Civilného mimosporového poriadku vyplýva, že zákonodarca tým označuje situáciu, ak v čase pred potvrdením nadobudnutia dedičstva (v prebiehajúcom konaní o dedičstve) osoba tvrdí, že je dedičom a kumulatívne popiera dedičské právo iného dedičа, ktorý dedičstvo neodmietol.[101] To znamená, že k tomu, aby vznikol spor o dedičské právo, musí byť právo jednej osoby popreté inou osobou, ktorá tvrdí, že jej svedčí dedičské právo, a pokiaľ ich dedičské právo popri sebe nemôže obstáť.[102]

„Z takto vymedzenej definície jednoznačne vyplýva, že spor o dedičské právo môže vzniknúť len medzi dvoma dedičmi, nie medzi dedičom a iným účastníkom konania. Vyslovený názor možno podporiť aj znením § 189 ods. 1 CMP, podľa ktorého súd upovedomí o dedičskom práve tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi. Teda aj tento text pojednávajúci o dedičskom práve je obmedzený zo všetkých účastníkov konania len na dedičov. Preto by zrejme bola presnejšia napr. formulácia: ‚Ak rozhodnutie sporu o dedičskom práve závisí iba na právnom posúdení skutočností, ktoré nie sú sporné medzi tými (resp. medzi tými účastníkmi konania), o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi.'"[103]

Podobne aj česká právna úprava vychádza z rovnakých zákonných podmienok, ktoré sú racionálne dôvodné, ak voči majetku poručiteľa nemožno uplatniť dedičské právo, ktorými sa vzájomne vylučujú. Z dikcie ustanovenia § 168 zákona č. 292/2013

[101] SVITANA, R. Spory o dedičské právo a určovacie žaloby. In: FICOVÁ, S.–IVANČO, M.–RAKOVÁ, K. et al. (eds.). *Dedičské právo v hmotnoprávnych a procesnoprávnych súvislostiach.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, s. 115.

[102] PETROV-KŘIVÁČKOVÁ, J.–HAMUĽÁKOVÁ, K. Spory o dědické právo. In: FICOVÁ, S.–IVANČO, M.–RAKOVÁ, K. et al. (eds.). *Dedičské právo v hmotnoprávnych a procesnoprávnych súvislostiach.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, s. 105.

[103] FICOVÁ, S. Ochrana oprávneného dediča v úvahách *de lege ferenda.* In: FICOVÁ, S.–RAKOVÁ, K.–IVANČO, M. (eds.). *Vybrané otázky dedičského práva v úvahách de lege ferenda.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, s. 102.

Sb. o zvláštních řízeních soudních vyplýva, za akých podmienok vzniká spor o dedičské právo a zodpovedá vyššie uvedenému. Česká právna úprava na rozdiel od § 162 Civilného mimosporového poriadku definuje spor o dedičské právo nielen vo vzťahu k dedičovi, ktorého dedičské právo je popierané inou osobou a ktorý dedičstvo neodmietol, ale aj za situácie, že dedičovi zaniklo právo odmietnuť dedičstvo, alebo je jeho odmietnutie neplatné. Tým sa rozširuje okruh dedičov, ktorých dedičské právo môže byť inou osobou popierané a predpokladá aj situáciu, že ide o dediča, ktorý síce dedičstvo odmietol, ale neplatne alebo mu ho už zákon neumožňuje odmietnuť, pretože prekludovalo.

To znamená, že v konaní o dedičstve vzniká spor o dedičské právo vtedy, ak niekto tvrdí, že je dedičom, a tým popiera dedičské právo toho, koho na základe výsledkov doterajšieho konania považuje za domnelého dediča dedičský súd (notár ako súdny komisár). Pod pojmom „spor o dedičské právo" rozumieme teda spor o tom, či nejaká osoba je alebo nie je dedičom.

Spor o dedičské právo môže vzniknúť v priebehu konania o dedičstve, alebo po jeho skončení. Konkrétne takáto situácia nastane vtedy, ak niekto tvrdí, že je dedičom a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol. Právna úprava obsiahnutá v § 192 CMP pamätá na možnosť, že aj v dedičskom konaní, ktoré je v zásade nesporového charakteru, ako už bolo uvedené vyššie, môže v otázke dedičského práva vzniknúť rozpor, ktorý je potrebné riešiť procesnými prostriedkami, ktoré sú charakteristické pre sporové konanie.

Spor o dedičské právo, ktorý vznikol počas konania o dedičstve sa procesne rieši podľa § 193 CMP, alebo podľa § 194 CMP podľa charakteru tohto sporu.[104] Sporné otázky v konaní o dedičstve delí teória procesného práva na právne sporné otázky a skutkovo sporné otázky. Podstatou právne spornej otázky je posúdenie takých skutočností, ktoré sú medzi dedičmi nesporné. Právne sporné otázky

[104] Procesný postup v spore o dedičské právo závisí od toho, či je predmetom sporu otázka právna, v takýchto prípadoch sa postupuje podľa § 193 CMP, alebo otázka skutková, kedy sa bude procesne postupovať podľa § 194 CMP. Zákon teda rozlišuje a v závislosti od toho aj rozdielne upravuje procesný postup pre prípad, že rozpor medzi stranami spočíva v tom, že si strany rozdielne vykladajú (aplikujú) právo, alebo rozpor strán vyplýva z rozdielnych skutkových záverov, ktoré sa javia ako sporné.

rieši súd v konaní o dedičstve podľa zásad nesporového konania. Skutkovo sporné otázky sú také, ktoré sa vzťahujú na: spory o otázkach, od ktorých vyriešenia závisí rozhodnutie o dedičskom práve.[105]

To znamená, že rozhodovanie sporov závisí od toho, či sa spor týka práva alebo skutkového stavu veci. Ak vznikne v priebehu konania o dedičstve spor o dedičské právo, dedičský súd (notár ako súdny komisár) preto najskôr vyhodnotí, či je charakter sporu právny, alebo skutkový. Ak súd neidentifikuje žiadnu skutočnosť, ktorá je medzi účastníkmi konania sporná ide o spor právny.

Notár ako súdny komisár po úvahe, či ide o právne alebo skutkové posúdenie veci, ak dospeje k záveru, že ide o právny spor bez sporných skutočností, posudzuje, koho (účastníkov konania o dedičstve) dedičské právo sa javí ako najslabšie. V tomto okamihu notár ako súdny komisár nemôže vyniesť definitívne rozhodnutie, ani neuzatvára, komu svedčí dedičské právo, posudzuje túto skutočnosť vo všeobecnej rovine. Vychádza spravidla z predpokladu, že za slabšie dedičské právo považuje dedičské právo toho z účastníkov, ktorý tvrdí skutočnosti, na ktorých sa zakladá jeho dedičské právo a ktorý iný účastník konania popiera, alebo ktorý spochybňuje skutočnosti týkajúce sa dedičského práva, na ktorých zakladá svoje dedičské právo, ak v prípade ich preukázania mu dedičské právo nesvedčí, alebo ktorý tvrdí skutočnosti, ktoré vyvracajú inak zrejmý dedičský titul iného (tým dotknutého) účastníka, a tým jeho dedičské právo. Nie je pritom samo osebe významné, akú „právnu silu" má alebo by mal mať ten-ktorý dedičský titul (nie je ani vylúčené, že v niektorých prípadoch bude „právna sila" dedičských titulov všetkých účastníkov, ktorých dedičské právo je sporné, rovnaká; viď uznesenie NS ČR zo dňa 7. 11. 2018, sp. zn. 21Cdo 1572/2018).

Tak ako už bolo uvedené vyššie, procesný postup o spore o dedičské právo, ktorý vznikol počas konania o dedičstve ak je medzi účastníkmi konania sporná právna otázka upravuje § 193 CMP. Toto ustanovenie upravuje tzv. právny spor, v ktorom skutočnosti medzi účastníkmi nie sú sporné (napr. existencia závetu), ale sporné je právne posúdenie veci (napr. posúdenie, či

[105] MAZÁK, J. *Základy občianskeho procesného práva.* Bratislava: Iura Edition, 2002, s, 182; rovnako CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Šamorín: Heuréka, 2009, ISBN 978-80-89122-55-4, s. 208.

konkrétnej osobe svedčí dedičský titul zákonného dedenia, alebo napr. posúdenie platnosti závetu, či závet má formálne náležitosti predpísané zákonom, pričom obsah závetu nie je medzi stranami sporný). Spor o dedičské právo, ak skutkové okolnosti nie sú medzi účastníkmi sporné, rozhodne dedičský súd (notár ako súdny komisár) uznesením. Vo výroku tohto uznesenia súd uvedie, s ktorým účastníkom bude ďalej konať, a ktorému sa účasť v konaní o dedičstve ukončuje. Proti uzneseniu notára ako súdneho komisára je možné podať odvolanie, o ktorom v konečnom dôsledku rozhodne súd prvej inštancie. Dedičské právo toho, koho účasť v dedičskom konaní bola ukončená, nezaniká, a aj naďalej môže uplatňovať svoje dedičské právo, môže však tak urobiť spôsobom predpokladaným v § 485 OZ, teda hmotnoprávnymi ustanoveniami poskytujúcimi ochranu oprávnenému dedičovi.

Keď uznesenie, ktorým súdny komisár rozhodol, s ktorým účastníkom bude ďalej konať, a ktorému účastníkovi bude účasť v dedičskom konaní ukončená, nadobudne právoplatnosť, na toho účastníka konania, ktorého účasť v konaní bola ukončená, sa v ďalšom priebehu dedičského konania neprihliada, teda akoby táto osoba nebola dedičom (čo sa však prejaví vzhľadom na vyššie uvedené len v ďalšom procesnom postupe).

Ak rozhodnutie sporu o dedičské právo, ktorý vznikol počas konania o dedičstve, závisí na posúdení spornej skutkovej otázky, postupuje súd (notár ako súdny komisár) podľa právnej úpravy obsiahnutej v § 194 CMP. Toto ustanovenie upravuje tzv. skutkový spor. Úlohou dedičského súdu v takomto prípade je: identifikovať spornú skutočnosť, posúdiť sporné skutkové tvrdenia účastníkov konania z hľadiska pravdepodobnosti a pokúsiť sa o dosiahnutie zmieru. Pokus o zmier medzi účastníkmi, ktorých dedičské právo je sporné, ako preferovaný postup notára ako súdneho komisára možno vyvodiť už priamo zo znenia ustanovenia § 194 Civilného mimosporového poriadku.

Ak sa spor o dedičské právo neskončí zmierom, dedičský súd (notár ako súdny komisár) odkáže účastníka, ktorého skutkové tvrdenia vyhodnotil ako menej pravdepodobné na podanie žaloby. Žalobný návrh má byť vymedzený v uznesení dedičského súdu. To znamená, že uznesenie dedičského súdu by malo podľa § 194

CMP v zásade vymedziť predmet budúceho sporu tak, aby obsahom petitu bola otázka skutková, a nie právna, ktorá zahŕňa aj právne posúdenie veci. Notár (súdny komisár) v uznesení určí lehotu na podanie žaloby, ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac. O podanej žalobe súd rozhodne podľa ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok. Dedičský súd v ďalšom priebehu konania o dedičstve vychádza zo skutkového stavu podľa výsledku sporového konania prípadne ak žaloba nebola podaná v lehote, alebo ak bolo konanie o žalobe zastavené, alebo ak bola žaloba odmietnutá bude platiť, že spor o dedičské právo bol rozhodnutý v neprospech žalobcu. Ak bola žaloba podaná v lehote, dedičský súd (notár ako súdny komisár) vyhodnotí, kto je dedičom až po právoplatnom skončení sporového konania. Dedičský súd potom vychádza zo skutkového stavu podľa výsledku sporu. To znamená, že súd vychádza v dedičskom konaní z výsledku vecného rozhodnutia vydanom v sporovom konaní. Dedičský súd (notár ako súdny komisár) pokračuje v konaní o dedičstve s tými, ktorí sú podľa výsledku sporového konania dedičmi.

3.5.6 Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Ak mal poručiteľ majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov musí byť tento majetok v konaní o dedičstve vyporiadaný. To znamená, že ak zanikne manželstvo, a tým aj bezpodielové spoluvlastníctvo manželov smrťou jedného z manželov (prípadne vyhlásením súdu jedného z manželov za mŕtveho), a poručiteľ mal s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, dochádza obligatórne k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej v texte len BSM) pri prejednaní dedičstva v rámci konania o dedičstve po poručiteľovi.[106] Ustanovenia § 195 CMP totiž ukladajú súdu povinnosť vyporiadať BSM, o ktorého vyporiadaní sa ešte nezačalo konanie na súde, priamo v konaní o dedičstve.

[106] Pozri TAKÁČ, J. Modifikácia bezpodielového spoluvlastníctva manželov. In: NÉMETHOVÁ, M.–KŠENŽIGHOVÁ, A. (eds.). *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universisatis Matthiae Belii Neosolii.* Ročník XXVI. Banská Bystrica: Belianum, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2023, s. 469–491.

Ak je bezpodielové spoluvlastníctvo vyporiadané v rámci dedičského konania, uplatní sa postup podľa § 169 Civilného mimosporového poriadku a manžel poručiteľa je účastníkom dedičského konania v rozsahu, v akom dochádza k vyporiadaniu BSM. Ochrana pozostalého manžela v dedičskom konaní prostredníctvom povinného zákonného vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je nevyhnutnou súčasťou tohto civilného procesu, pretože výsledkom rozhodnutia v dedičskom konaní má byť rozhodnutie o prechode majetku poručiteľa na jeho dedičov a určenie ich dedičských podielov na tomto dedičstve.

„Dôsledkom smrti fyzickej osoby je však obligatórne dedičské konanie a ingerencia štátu do dedičských právnych vzťahov bez ohľadu na to, či o to dedičia žiadajú, s ktorým konaním je spojená aj zákonná povinnosť vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (§ 195 ods. 1 CMP). Civilný mimosporový poriadok stanovuje úpravou dedičského konania špeciálnu úpravu ochrany dediča alebo pozostalého manžela ako účastníka dedičského konania (§ 169 CMP), kedy v rámci dedičského konania môže súdny komisár (§ 179, § 161 CMP) ako osoba oboznámená s celkovými pomermi vzťahu účastníkov dedičského konania nariadiť neodkladné úkony, ak z okolností konania vyplynie, že je to potrebné, napríklad aj ustanovením správcu v osobe pozostalej manželky (§ 182 CMP), s vymedzením práva disponovať s účtom poručiteľa, ktoré je záväzné aj voči banke. Rozhodovanie o majetku a iných aktívach a pasívach poručiteľa je výlučne zverené dedičskému konaniu, ktoré upravuje možnosti ochrany pozostalého manžela. Tento osobitný spôsob ochrany práv nie je možné obchádzať cestou všeobecnej úpravy – t. j. nariadenia neodkladného opatrenia“ (viď uznesenie Krajského súdu Bratislava z 30. júna 2020, sp. zn. 2Co 21/2020).

Základnými podmienkami, aby sa realizoval procesný postup podľa ustanovenia § 195 CMP, sú tieto predpoklady: manželstvo poručiteľa zaniklo smrťou poručiteľa alebo jeho vyhlásením za mŕtveho a poručiteľ mal s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov.

Obidve podmienky musia byť splnené kumulatívne. To znamená, že ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov zaniklo skôr alebo zaniklo inak ako smrťou jedného z manželov

alebo vyhlásením za mŕtveho, alebo BSM síce zaniklo týmto spôsobom, avšak manželia nemali žiadny majetok patriaci do ich bezpodielového spoluvlastníctva, potom sa ustanovenia § 195 CMP neuplatní. Nedá sa alebo vylúčiť, že ku dňu smrti poručiteľa jeho bezpodielové spoluvlastníctvo už neexistuje z dôvodu, že zaniklo pred smrťou poručiteľa, avšak ešte nebolo vysporiadané. Na túto situáciu pamätá ustanovenie § 196 CMP, a to tak, že tento majetok sa vysporiada rovnako, akoby došlo k zániku BSM smrťou poručiteľa alebo jeho vyhlásením za mŕtveho. Treba ale podotknúť, že to však platí iba vtedy, ak sa konanie o jeho vyporiadaní nezačalo za života poručiteľa konaním na súde na základe žaloby. Ak sa takéto konanie začalo, súd (notár ako súdny komisár) prejednávajúci dedičstvo je viazaný rozhodnutím sporového súdu, to znamená ak sa vo veci vyporiadania BSM už začalo konanie na súde, notár (súdny komisár) nevyporiadava BSM, ale počká, ako rozhodne súd, a následne zahrnie do súpisu dedičstva podiel súdom určený ako patriaci do dedičstva.

Ak teda manželstvo zanikne smrťou alebo vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho, a ak mal poručiteľa s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve, zisťuje súd (súdny komisár) v dedičskom konaní jeho rozsah a všeobecnú cenu v čase zániku bezpodielového spoluvlastníctva (v čase smrti poručiteľa), a vykonáva jeho vyporiadanie podľa zásad uvedených v Občianskom zákonníku. Pri zisťovaní, ktoré veci, práva alebo iné majetkové hodnoty patrili do bezpodielového spoluvlastníctva, aké mali manželia spoločné záväzky, čo každý z manželov vynaložil zo svojho na spoločný majetok, alebo čo bolo zo spoločného majetku vynaložené na ich ostatný majetok, vychádza súd zo zhodných tvrdení dedičov a pozostalého manžela. Ak je niektorá z okolností medzi dedičmi alebo medzi dedičmi a pozostalým manželom po skutkovej stránke sporná, súd (súdny komisár) sa obmedzí len na zistenie ich spornosti, na sporný majetok ďalej neprihliada a postupuje sa podľa § 198 ods. 2 CMP. Pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva súd určí, čo z tohto majetku patrí do dedičstva, a čo patrí pozostalému manželovi. Cieľom je teda určiť, ktoré z vecí, práv alebo majetkových hodnôt patriacich do BSM (prípadne aká ich časť – podiel), pripadajú pozostalému manželovi, resp. súd (notár ako súdny komisár) prejednávajúci dedičstvo musí posúdiť, aký majetok patril do bezpodielového

spoluvlastníctva manželov, a následne aj to, aký majetok je predmetom dedičstva, a ktorý pripadne pozostalému manželovi, pričom bude súd (notár ako súdny komisár) vychádzať z hmotnoprávnej úpravy dedenia obsiahnutej v Občianskom zákonníku, a to najmä z tých jeho ustanovení, ktoré upravujú: predmet bezpodielového spoluvlastníctva (§ 143 OZ), dohody o zúžení, rozšírení BSM (§ 143a OZ), zánik bezpodielového spoluvlastníctva (§ 148 OZ), BSM a podnikateľskú činnosť (§ 148a OZ), dohodu a zákonné vyporiadanie BSM (§ 149 OZ) a zásady vyporiadania BSM, z ktorých sa vychádza aj pri vyporiadaní majetku v konaní o dedičstve (§ 150 OZ).

Spôsoby vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva upravujú ustanovenia § 195 ods. 2 CMP a sú nasledovné: K vyporiadaniu BSM môže dôjsť písomnou dohodou, alebo ústne do zápisnice medzi pozostalým manželom a dedičmi, uzavretou v konaní o dedičstve, ktorá podlieha schváleniu súdom. Táto forma vyporiadania má listinnú povahu. Ak je platne uzavretá, účastníci sú ňou viazaní a nemôže dodatočne úspešne žiadať, aby vyporiadanie vykonal súd. Ak k dohode nedôjde, vyporiadanie vykoná súd, príslušný na konanie o dedičstve. Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov nastáva právoplatnosťou uznesenia o schválení dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, alebo o jeho autoritatívnom vyporiadaní v zmysle obsahu právnej úpravy podľa § 195, ods. 2 CMP.

Z dikcie ustanovenia § 195 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku vyplýva preferencia dohody o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov medzi dedičmi a pozostalým manželom pred autoritatívnym rozhodovaním notára ako súdneho komisára a súčasne subsidiarita jeho vyporiadania autoritatívnym rozhodnutím. Ak je možnosť, že sa pozostalý manžel dohodne na vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov s dedičmi v rámci konania o dedičstve, niet dôvodu, aby notár ako súdny komisár intervenoval v tejto veci.

„Dedička a pozostalý manžel (alebo jeho právni nástupcovia) sa môžu dohodnúť aj tak, že celá masa BSM patrí do dedičstva a že pozostalému manželovi (resp. do dedičstva po ňom) patrí tzv. náhradová pohľadávka. Náhradová pohľadávka je jeho pohľadávka voči dedičstvu (dlh poručiteľa) a teda v prípade, že si ju uplatní, radí

sa do pasív dedičstva poručiteľa, čo umožňuje dedičom a pozostalému manželovi sa dohodnúť o jej úhrade (o spôsobe a lehote). V prípadoch, keď k dohode nedôjde, zodpovedajú dedičia za pohľadávku manžela v rámci zodpovednosti za dlhy poručiteľa (§ 470 OZ). Pri náhradovej pohľadávke sa neurčuje povinnosť na plnenie, dedičský súd sa obmedzí len na jej konštituovanie."[107] Civilný mimosporový poriadok pripúšťa aj možnosť, aby dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 195 ods. 2 tohto zákona uzavrel pozostalý manžel, ktorý vystupuje ako jediný dedič po poručiteľovi, samozrejme za splnenia hmotnoprávnych podmienok, resp. vyporiadania v súlade so zákonom. Vtedy pozostalý manžel vystupuje na jednej strane dvojstranného právneho úkonu v postavení dediča a súčasne v postavení pozostalého manžela.[108]

Dohoda o vyporiadaní BSM medzi pozostalým manželom a dedičmi uzavretá v dedičskom konaní, alebo rozhodnutie súdu o vyporiadaní BSM pri prejednaní dedičstva v rámci konania o dedičstve obsahuje vymedzenie rozsahu majetku poručiteľa a jeho dlhov s údajom o cene majetku a určenie, čo z toho majetku patrí do dedičstva, a čo pozostalému manželovi. Uznesenie, ktorým notár ako súdny komisár schvaľuje dohodu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v dedičskom konaní, môže vydať až vtedy, ak už neexistuje spor o tom, čo je súčasťou masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov, inak ani schválená dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov v dedičskom konaní nebude mať povahu konečného rozhodnutia.

Pre úplnosť v súvislosti s problematikou vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov v konaní o dedičstve treba konštatovať, že ak zaniklo bezpodielové spoluvlastníctvo manželov ešte za života poručiteľa a bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nebolo ku dňu smrti poručiteľa vyporiadané, a ak za života poručiteľa nebola podaná žaloba o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov na súde potom je vyporiadanie

[107] Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 25. apríla 2023, sp. zn. 9Cdo 144/2021.
[108] TOMAŠOVIČ, M. In: SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. et al. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 679.

bezpodielového spoluvlastníctva manželov v konaní o dedičstve po poručiteľovi podľa § 196 CMP obligatórne.

Z § 195 ods. 4 CMP vyplývajú obsahové náležitosti dohody dedičov alebo rozhodnutia súdu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že vyporiadanie obsahuje:

- vymedzenie rozsahu majetku poručiteľa,
- vymedzenie dlhov poručiteľa s údajom o hodnote majetku,
- určenie, čo z tohto majetku patrí do dedičstva,
- určenie toho, čo patrí pozostalému manželovi.

V konaní o dedičstve sa vyporiada iba majetok, ktorý v čase vyporiadania nie je medzi účastníkmi konania sporný (§ 195 ods. 3 CMP). Ak je medzi účastníkmi konania sporné, či určitá vec bola v BSM, vykoná sa jeho vyporiadanie tak, že sa na sporný majetok neprihliada. Pri vyporiadaní BSM v dedičskom konaní sa nevyporiadava ani majetok, ktorý notár (ako súdny komisár) nezistil.

Po vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov, t. j. poručiteľa a pozostalého manžela, v rámci dedičského konania, získava notár ako súdny komisár ďalší veľmi dôležitý poznatok o hodnote majetku, ktorý tvorí súčasť dedičstva. To konkrétne znamená, že po vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov notár ako súdny komisár už dokáže vymedziť rozsah majetku, ktorý nepatrí do dedičstva, pretože na základe vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov patrí pozostalému manželovi. Bez poznania hodnoty majetku a dlhov poručiteľa, resp. čistej hodnoty dedičstva, nie je možné rozhodnúť v dedičskom konaní a určiť podiely dedičov. Zistenie majetku a dlhov poručiteľa je elementárnym predpokladom pre spravodlivé rozhodnutie v dedičskom konaní a nastolenie právnej istoty dedičov. Ide o dôležitý poznatok, pretože to, čo patrí do dedičstva po poručiteľovi, je hmotnoprávnou otázkou, ktorá je premietnutá do konania o dedičstve a notárom ako súdnym komisárom musí byť zohľadnená. Predmetom dedičstva sú všetky predmety, ktoré sú spôsobilé byť predmetom právnych vzťahov podľa § 118 Občianskeho zákonníka. Výnimkou je majetok, ktorý nepodlieha dedeniu, resp. je z neho vylúčený, napríklad majetkové práva zanikajúce smrťou poručiteľa a majetkové práva, ktoré smrťou

poručiteľa prechádzajú na tretie osoby iným spôsobom ako dedením (napr. práva nájomcu z nájomného vzťahu podľa § 706 a 707 Občianskeho zákonníka).

3.5.7 Majetok a dlhy poručiteľa

Po tom, čo je vyporiadaný majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, pristúpi súdny komisár podľa § 197 CMP k súpisu majetku a dlhov poručiteľa.

Civilný mimosporový poriadok na rozdiel od pôvodnej právnej úpravy v OSP, ktorá používala pojem aktíva a pasíva dedičstva, používa už legálny pojem majetok na poskytie všetkých aktív poručiteľa a legálny pojem dlhy na pokrytie všetkých pasív dedičstva. Ako sa dôvodí v dôvodovej správe k zákonu č. 160/2015 CMP, tieto legálne pojmy viac korešpondujú so súkromnoprávnou úpravou, predovšetkým v Občianskom zákonníku.[109]

Vykonanie súpisu majetku a dlhov poručiteľa je nevyhnutným podkladom na určenie všeobecnej hodnoty majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, prípadne výšky jeho predlženia v čase smrti poručiteľa.

Dôkladný súpis majetku a dlhov poručiteľa v čase jeho smrti je veľmi dôležitý, pretože slúži na ustálenie majetku poručiteľa, ktorý je predmetom dedenia. Dedičstvo treba chápať v tomto zmysle ako majetok poručiteľa v čase smrti. Správne zistenie majetku a dlhov poručiteľa v čase jeho smrti je jedným z dôležitých úkonov dedičského súdu resp. notára ako súdneho komisára, keďže pôjde o základný predpoklad vydania rozhodnutia v dedičskom konaní, a preto CMP v ustanovení § 197 ukladá súdu (notárovi ako súdnemu komisárovi) povinnosť zistiť majetok poručiteľa, zistiť dlhy poručiteľa a vykonať ich súpis.[110]

Občiansky zákonník (ani náš právny poriadok) pojem „majetok“ nedefinuje. Obsah tohto pojmu sa zvyčajne zisťuje iba v súvislostiach, v akých je uvedený pojem používaný. Napr. Ústava

[109] Viď: Aktualizovaná dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok.
[110] Majetkom poručiteľa sú všetky predmety majetkových právnych vzťahov v zmysle § 118 OZ.

SR tento pojem používa predovšetkým v súvislosti s vlastníckym právom (čl. 20 ods. 1 Ústavy). Najčastejšie býva tento pojem spájaný s vlastníctvom – napr. aj v čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (Ústavný zákon č. 23/1991 Zb.). V súvislosti s právnou úpravou dedenia sa majetok poručiteľa, ktorý patril ku dňu smrti poručiteľovi, chápe ako dedičstvo, alebo ako predmet dedenia. V tomto zmysle vymedzuje pojem majetok literatúra takto: „Majetok osoby tvoria veci, hmotné a nehmotné statky (najmä predmety duševného vlastníctva), záväzky a pohľadávky majetkovej povahy a iné peniazmi oceniteľné hodnoty (najmä obchodné podiely, dematerializované cenné papiere, prírodné sily ovládateľné a slúžiace ľudským potrebám), ktoré majú majetkovú povahu a s ktorými je možné na základe právnych skutočností disponovať.“[111] Pojem majetok je potrebné pre účely dedičského konania vykladať širšie (v porovnaní s tým, ako je tento pojem používaný napr. v Ústave, čl. 20 alebo v čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd) a za majetok treba považovať aj majetkové práva, ktoré sú predmetom dedenia. Pritom ale nie všetky majetkové práva sú vždy spôsobilým predmetom dedenia.[112]

[111] Pozri VOJČÍK, P. *Občianske právo hmotné II.* Vydavateľstvo PF UPJŠ v Košiciach, 2006, ISBN 80-7097-631-4, s. 264.

[112] V niektorých prípadoch poručiteľ mal síce za života právo majetkovej povahy, toto však jeho smrťou zo zákona zaniklo, a nie je preto predmetom dedenia. Pozri napr. § 579 ods. 2 OZ, podľa ktorého: „Smrťou veriteľa právo zanikne, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu. Zanikne aj právo na bolestné a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.“ Predmetom dedenia (teda majetkom poručiteľa) nie sú napr. ani základné práva a slobody garantované Listinou základných práv a slobôd, ktoré majú charakter prirodzených osobných práv, ktoré smrťou oprávneného majetku zanikajú s výnimkou tých práv, pri ktorých to osobitné zákony ustanovujú. Ďalej sú z dedenia vylúčené aj majetkové práva, o ktorých právne normy určujú, že smrťou poručiteľa prechádzajú na určené osoby inak ako dedením (napr. právo nájomcu z nájmu bytu – viď § 706 a 707 Občianskeho zákonníka). Nededí sa napr. tiež právo na výplatu poistného z poistenia osôb, ak je poistnou udalosťou smrť poisteného – viď § 817 Občianskeho zákonníka a iné. Pri zisťovaní majetku poručiteľa, ktorý bude predmetom dedenia, treba myslieť i na to, že v súvislosti so smrťou fyzickej osoby ako dôležitej právnej skutočnosti, s ktorou právo spája závažné právne následky, môže nastať situácia, že poručiteľ bol v postavení podnikateľa – fyzickej osoby v zmysle Obchodného zákonníka. Náš právny poriadok a to najmä zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov(Obchodný zákonník) a zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (Živnostenský zákon) upravuje i právne účinky súvisiace so smrťou podnikateľa, ako aj právne upravuje pokračovanie v podnikaní po smrti podnikateľa. V týchto súvislostiach treba myslieť na to, že predmetom dedičstva môže byť i podnik, resp. jeho časť, ale taktiež napr. obchodný podiel v obchodnej spoločnosti, prípadne vyrovnávací podiel (§ 88 ods. 1 písm. c), § 116 ods. 2, § 150 ods. 1 a § 114 Obchodného zákonníka).

Dlhmi poručiteľa sú záväzky z rozličných právnych dôvodov (z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, zo spôsobenej škody, z bezdôvodného obohatenia, alebo z iných skutočností uvedených v zákone). Dlhy poručiteľa v zmysle § 197 CMP môžu byť peňažnej, alebo nepeňažnej povahy.[113]

Dedičský súd (notár ako súdny komisár) vykoná na zistenie majetku a dlhov poručiteľa úkony podľa povahy veci, pretože pri zisťovaní majetku a dlhov bude potrebné použiť odlišné postupy a metódy. Pri praktickej realizácii spísania majetku bude súd (súdny komisár) postupovať spôsobom upraveným ustanoveniami § 103 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy. Toto vykoná súdny komisár v prítomnosti účastníkov. O súpise sa spíše zápisnica. Stav dlhov zaťažujúcich dedičstvo sa v zmysle § 110 vyššie uvedenej vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. zisťuje výzvou adresovanou známym veriteľom. Platí to najmä o dlhoch, ktoré vyplývajú z registrov alebo evidencií vedených orgánmi verejnej moci alebo právnickými osobami. Súd (súdny komisár) zahrnie do súpisu dlhov aj ďalšie dlhy, ktoré veritelia v určenej lehote prihlásili.

Za účelom zistenia majetku a dlhov vykoná súd (súdny komisár) najmä predbežné vyšetrenie podľa § 175 CMP u domnelých dedičov, obstará si podklady o majetku poručiteľa z verejných registrov a vykoná potrebné dôkazy napr. listinami, výsluchom účastníkov alebo svedkov.[114]

Civilný mimosporový poriadok v ustanovení § 198 upravuje procesný postup, ak vznikne medzi účastníkmi konania o dedičstve spor, čo tvorí dedičstvo, to znamená, aký majetok a aké dlhy poručiteľa. Spornosť majetku a dlhov poručiteľa sa prejaví na čistej hodnote dedičstva, pri ktorej notár ako súdny komisár naň neprihliada podľa § 198 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku. Jeho preskúmanie sa obmedzuje iba na zistenie ich spornosti, čiže

[113] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck. 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 686.
[114] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck. 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 687.

súpis majetku a dlhov poručiteľa, z ktorého sa vychádza pri určení čistej hodnoty dedičstva, je obmedzený na nesporný majetok a dlhy.

Majetok v zmysle § 198, ods. 1 CMP je sporný, ak niektorý účastník konania tvrdí, že určitá vec (právo, alebo iná majetková hodnota) nepatrila poručiteľovi, pričom popiera opačné tvrdenie iného účastníka konania resp. vyjadruje nesúhlas, že dedičský súd (notár ako súdny komisár) zaradil tento majetok do súpisu podľa § 197 CMP. Ak je určitý majetok medzi účastníkmi sporný, súdny komisár poznamená túto skutočnosť v súpise podľa § 197. Na sporný majetok súd ďalej v konaní o dedičstve neprihliada, to znamená, že sporný majetok sa ako dedičstvo po poručiteľovi neprejedná.[115]

Dlh je v zmysle § 198, ods. 1 CMP sporný, ak niektorý dedič popiera dlh zaradený do súpisu podľa § 197 CMP, teda ak tvrdí, že dlh vôbec neexistoval, alebo že zanikol. Ak je dlh medzi dedičmi sporný, dedičský súd (notár ako súdny komisár) na neho pri výpočte čistej hodnoty dedičstva podľa § 200 CMP neprihliadne.

Procesný postup podľa § 198 CMP sa bude aplikovať vtedy, keď sa vyskytnú medzi dedičmi rozporné tvrdenia týkajúce sa toho, čo tvorí, resp. netvorí majetok poručiteľa. Ide o dôležitú skutočnosť, a to najmä v súvislosti s tým, čo bude v konečnom dôsledku zahrnuté do výpočtu čistej hodnoty dedičstva. V prípade, ak sú majetok alebo dlhy medzi účastníkmi sporné, ustanovenia § 198 ukladajú súdu (súdnemu komisárovi) iba zistiť spornosť týchto tvrdení, a v prípade ich spornosti tento sporný majetok nezahrnúť do majetku poručiteľa pri výpočte čistej hodnoty dedičstva. O tomto majetku však môže prebiehať samostatné súdne konanie. Ak o sporných skutočnostiach bolo právoplatne súdom rozhodnuté pred skončením konania o dedičstve, vtedy súd (súdny komisár) zoberie do úvahy za účelom zistenia čistej hodnoty dedičstva.

Neoddeliteľnou súčasťou súpisu majetku a dlhov, na ktorého základe potom súd určí všeobecnú hodnotu majetku poručiteľa, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku predlženia dedičstva, je teda ako bolo uvedené vyššie súpis dlhov poručiteľa. Súd (súdny komisár) má povinnosť spísať aj dlhy poručiteľa, čo je veľmi dôležité, pretože určenie všeobecnej hodnoty majetku, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva v čase smrti poručiteľa

[115] Tamtiež, s. 689.

je základným predpokladom na vydanie rozhodnutia v konaní o dedičstve. Súpis dlhov obsahuje pohľadávky poručiteľa, jeho záväzky, ktoré v čase smrti existovali a tiež náklady spojené s pohrebom, aj keď vznikli po jeho smrti.

Aj pri súpise dlhov platí, že predmetom súpisu dlhov budú iba tie dlhy poručiteľa, ktoré prechádzajú na dedičov v zmysle § 470 Občianskeho zákonníka, to znamená, že predmetom súpisu dlhov nie sú teda dlhy, ktoré zanikli smrťou poručiteľa.[116] Platí pritom všeobecne, že je vo vlastnom záujme, aby sa dlhy poručiteľa spoľahlivo zistili. Správne zistená výška dlhov poručiteľa je rozhodujúca pre vyhodnotenie, či je dedičstvo predlžené, čo má potom ďalšie konkrétne dôsledky (napr. nariadenie likvidácie dedičstva).[117]

Ako už bolo uvedené vyššie, dlhy poručiteľa môžu mať rôzny charakter. Môžu to byť napr. pôžičky, dlhy z titulu bezdôvodného obohatenia, pohľadávky pozostalého manžela z vyporiadania BSM, náhrada škody, nedoplatky na rôznych vymeraných poplatkoch a daniach a pod. Podobne aj veritelia môžu byť rozmanití. Môžu to byť fyzické osoby, ale aj právnické osoby.[118]

V súvislosti so zisťovaním dlhov poručiteľa je potrebné poukázať na možnosť využitia výzvy dedičského súdu veriteľom podľa § 199 CMP. Výzva dedičského súdu (notára ako súdneho komisára) veriteľom spočíva v tom, že súd na návrh dedičov vydá uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, a ktorá nesmie byť kratšia ako 1 mesiac (convocatio creditorum). Účelom výzvy podľa § 199 CMP (convocatio creditorum) je zistenie dlhov poručiteľa. Dlhy poručiteľa sa prostredníctvom výzvy § 199 zisťujú iba na návrh niektorého z dedičov. Dedičský súd (notár ako súdny komisár) vydá výzvu podľa § 199, ods. 1 obligatórne, ak to navrhne aspoň jeden z dedičov.

[116] Dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiteľa za poručiteľove dlhy, ktoré na neho prešli poručiteľovou smrťou. Ak je dedičov viac, zodpovedajú za náklady poručiteľovho pohrebu a za dlhy poručiteľa podľa pomeru toľko, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu (viď § 470 OZ zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov – Občiansky zákonník).

[117] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 695.

[118] CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Šamorín: Heuréka, 2009, ISBN 978-80-89122-55-4, s. 212–213.

Je v záujme dedičov, aby sa dlhy poručiteľa v priebehu dedičského konania spoľahlivo zistili a správne zistená výška dlhov poručiteľa je rozhodujúca pre vyhodnotenie či je dedičstvo predlžené a teda či tu vzniká dôvod prípadne na nariadenie likvidácie dedičstva.

Na základe súpisu majetku a dlhov poručiteľa súd (notár ako súdny komisár) uznesením určí všeobecnú hodnotu majetku, výšku dlhov, čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predlženia v čase smrti poručiteľa, ak je dedičstvo predlžené.

Podľa dnes platnej právnej úpravy konštatuje zákon legálnu definíciu „všeobecnej hodnoty majetku". Táto definícia je uvedená v ustanovení § 200, ods. 2 CMP, a to nasledujúcim spôsobom: „Všeobecnou hodnotou majetku je cena, ktorá by sa mala dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže pri poctivom predaji, keď kupujúci i predávajúci budú konať s náležitou informovanosťou a opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprimeranou pohnútkou." Súčet všeobecných hodnôt všetkých položiek súpisu majetku sa nazýva „všeobecná hodnota majetku poručiteľa".

Dedičský súd (notár ako súdny komisár) určí hodnotu jednotlivých dlhov zaradených do súpisu majetku a dlhov poručiteľa. Súčet hodnôt všetkých položiek súpisu dlhov sa nazýva „výška dlhov poručiteľa".

Čistá hodnota dedičstva je potom rozdiel medzi zistenou všeobecnou hodnotou majetku poručiteľa a výškou dlhov poručiteľa (§ 197 CMP). Ak je rozdiel záporný, dedičstvo je predlžené.

Všeobecnú hodnotu majetku poručiteľa, výšku dlhov poručiteľa a čistú hodnotu dedičstva dedičský súd (notár ako súdny komisár) vysloví vo výroku uznesenia o určení všeobecnej hodnoty majetku poručiteľa, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva. Rozhodnutie o určení všeobecnej hodnoty majetku poručiteľa, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva má podstatný vplyv na ďalší priebeh konania, pretože účastníci majú podľa zákona iné možnosti, ak je dedičstvo predlžené, a iné v prípade, ak dedičstvo nie je predlžené.

3.6 Skončenie konania o dedičstve

Ku skončeniu dedičského konania môže dôjsť viacerými spôsobmi. Podstatný vplyv na ďalší priebeh konania bude závisieť (ako už bolo uvedené), podľa charakteru rozhodnutia o určení všeobecnej hodnoty majetku poručiteľa, výšky dlhov a čistej hodnoty dedičstva, pretože zákon upravuje konkrétne možné spôsoby skončenia konania o dedičstve podľa toho, či je dedičstvo podľa rozhodnutia predlžené (t. j. ak je všeobecná hodnota majetku poručiteľa nižšia ako výška jeho dlhov), alebo dedičstvo nie je predlžené.

V prípade predlženého dedičstva zákon umožňuje dva spôsoby skončenia konania o dedičstve. Konkrétne prichádza do úvahy buď dohoda dedičov s veriteľmi o prenechaní predlženého dedičstva veriteľom na úhradu dlhov (§ 202 CMP), alebo ak k dohode nedôjde, likvidácia dedičstva podľa § 205 a nasl. CMP.

V ustanovení § 202 CMP zákon upravuje prvý z možných spôsobov skončenia dedičského konania v prípade, že je dedičstvo predlžené, a to možnosť dedičov uzatvoriť s veriteľmi dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov. Dedičstvo je predlžené, ak všeobecná hodnota majetku je nižšia ako výška dlhov. V priebehu konania o dedičstve sa môže daná situácia najprv iba predpokladať na základe súpisu aktív a pasív dedičstva, a práve v tomto čase nie je účelné, aby dedičia uzatvárali s veriteľmi dohodu o prenechaní predlženého dedičstva, pretože ak tak urobia pred konvokáciou (výzvou smerovanou veriteľom pre prihlásenie pohľadávok), ručia za dlhy poručiteľa celým svojím majetkom. Z ustanovenia § 471 Občianskeho zákonníka vyplýva výlučne obmedzená zodpovednosť dedičov za dlhy poručiteľa vzniknuté do jeho smrti, ale práva veriteľov voči dedičom, ktoré vznikli po smrti poručiteľa, nie sú obmedzené do výšky nadobudnutého dedičstva. Právnym následkom uvedeného je, že dedič sa prechodom dlhov stáva dlžníkom príslušných dlhov voči veriteľom. Môže ísť aj o úroky z omeškania alebo úroky z pôžičiek a podobne, ktoré môžu mať podstatný dosah aj na výšku nadobudnutého dedičstva a celkovo na jeho majetok.[119] Treba podotknúť, že dedič síce zodpovedá za dlhy poručiteľa iba do výšky nadobudnutého

[119] Rozsudok Krajského súdu Trnava zo dňa 18. apríla 2020, sp. zn. 31Cob 42/2019.

dedičstva, ale nie výlučne z majetku získaného dedením. Z tohto hľadiska môže ísť aj o plnenie z jeho majetku, ktorý nenadobudol z dedičstva. „Naopak, v niektorých prípadoch dochádza k úhrade dlhov poručiteľa výlučne z majetku patriaceho do dedičstva. Ide najmä o prípady, ak sa vydá nepatrný majetok osobe, ktorá sa postarala o poručiteľov pohreb, ako aj v prípade dohody veriteľov poručiteľa a dedičov poručiteľa o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov poručiteľa, či v procese likvidácie dedičstva.“[120]

Prihlásenie pohľadávok veriteľov podľa § 199 Civilného mimosporového poriadku musí byť vykladané aj v spojitosti s § 205 ods. 3 tohto zákona, ak je nariadená likvidácia dedičstva, pretože tí veritelia, ktorí si neprihlásili svoje pohľadávky na základe konvokácie podľa § 199 tohto zákona, sa už nemôžu domáhať svojich pohľadávok od dedičov, ktorých zodpovednosť za dlhy je limitovaná prihlásením pohľadávok na základe výzvy v konaní o dedičstve. Konvokácia má v dedičskom konaní význam pre prešetrenie stavu dlhov poručiteľa, ktoré nemusia byť vopred známe a prostredníctvom výzvy smerovanej veriteľom sa precizuje súpis pasív poručiteľa. Uzatvorenie dohody o prenechaní predlženého dedičstva veriteľom na úhradu dlhov má prednostné uplatnenie pred likvidáciou dedičstva, ktorá môže nastúpiť iba vtedy, ak k uzavretiu a schváleniu dohody o prenechaní predlženého dedičstva veriteľom na úhradu dlhov notárom ako súdnym komisárom nedošlo, alebo ak nedôjde k inej dohode uzatvorenej medzi dedičmi a veriteľmi.

Legitimovaný na uzavretie dohody dedičov o prenechaní dedičstva veriteľom sú na jednej strane dedičia poručiteľa (môže to byť aj jeden dedič) a na druhej strane veritelia poručiteľa (môže to byť aj jeden veriteľ), avšak len tí veritelia, ktorých pohľadávky boli zaradené do dlhov dedičstva, prípadne štát, ak mu má pripadnúť dedičstvo podľa § 462 Občianskeho zákonníka.[121] Títo veritelia, prípadne štát, ktorému má pripadnúť dedičstvo, sa pri uzavretí vyššie uvedenej dohody stávajú účastníkmi konania.[122]

[120] FICOVÁ, S. et. al. *Zásadná reforma dedičského práva – nevyhnutnosť či nepodstatnosť?* Bratislava: Wolters Kluwer ČR, 2023, s. 299.
[121] Znenie ustanovenia § 462 OZ: „Dedičstvo, ktoré nenadobudne žiadny dedič, pripadne štátu.“
[122] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 701.

Predmetom tejto dohody, ktorú uzatvárajú dedičia s poručiteľovými veriteľmi, je prenechanie dedičstva na úhradu dlhov poručiteľa veriteľom. Hmotnoprávnym základom ustanovenia § 202 CMP je § 471 Občianskeho zákonníka. Z citovaného ustanovenia vyplýva totiž, že ak je dedičstvo predlžené, môžu sa dedičia s veriteľmi dohodnúť, že im dedičstvo prenechajú na úhradu dlhov. Táto dohoda podlieha schváleniu súdom.

Dôležité je, že prípadná dohoda dedičov a veriteľov o tom, že predlžené dedičstvo sa prenecháva veriteľom na úhradu dlhov, podlieha schváleniu súdom (súdnym komisárom). Súd dohodu neschváli, ak odporuje zákonu, spravidla pôjde o prípady, ak nie sú splnené predpoklady na prenechanie dedičstva veriteľom z dôvodu, že dedičstvo nie je predlžené, ale tiež v prípadoch, ak bude na prospech veriteľov uspokojenie pri likvidácii dedičstva, prípadne ak dohoda je neurčitá, alebo obchádza zákaz drobenia pozemkov a pod.

Súd (súdny komisár) rozhoduje o schválení resp. neschválení dohody dedičov a veriteľov o tom, že predlžené dedičstvo sa prenecháva veriteľom na úhradu dlhov uznesením. Uznesenie sa doručuje všetkým účastníkom, tzn. dedičom, veriteľom, prípadne aj štátu (ak mu má pripadnúť dedičstvo podľa § 462 OZ). Proti uzneseniu je prípustný opravný prostriedok. Právoplatnosťou uznesenia o schválení dohody dedičov a veriteľov o prenechaní predlženého dedičstva veriteľom na úhradu dlhov sa konanie o dedičstve končí, pričom pre úplnosť treba dodať, že zo strany veriteľov dochádza k nadobudnutiu vlastníckeho práva na základe rozhodnutia súdu, a nie z titulu dedenia. V prípade, že súd (súdny komisár) dohodu neschváli, v dedičskom konaní sa pokračuje.[123]

Dohoda o prenechaní dedičstva veriteľom musí byť konsenzom veriteľov, ktorí si prihlásili svoje pohľadávky voči poručiteľovi v rámci výzvy podľa § 199 Civilného mimosporového poriadku a dedičmi, ale ako uznesenie o dedičstve podlieha schváleniu notára ako súdneho komisára. Neformálna dohoda, ak by sa na nej veritelia a dedičia dohodli mimo konania o dedičstve, nespôsobuje právne účinky skončenia dedičského konania, a takýto postup nie je žiaduci, pretože aj samotnú výzvu podľa § 199 Civilného mimosporového

[123] Tamtiež, s. 702.

poriadku hmotnoprávny rámec prenechania predlženého dedičstva na úhradu dlhov veriteľov upravuje § 471 ods. 2 Občianskeho zákonníka a podmieňuje tento právny úkon schválením notárom ako súdnym komisárom, ktoré je prípustné iba vtedy, ak dohoda nie je v rozpore s dobrými mravmi alebo so zákonom.

Ďalším možným spôsobom skončenia konania o dedičstve v prípade, že je dedičstvo predlžené, je likvidácia dedičstva – tomuto spôsobu skončenia konania sa budeme venovať osobitne v ďalšom texte.

V súvislosti so skončením konania o dedičstve sme zatiaľ konštatovali možnosti v zmysle právnej úpravy pre prípady, že bolo dedičstvo predlžené. Ak dedičstvo nie je predlžené, prichádza do úvahy viac možností skončenia prejednania dedičstva tak, ako sú upravené v § 203 CMP.

Jedným z možných rozhodnutí súdu je uznesenie o potvrdení nadobudnutia dedičstva jedinému dedičovi (§ 203 ods. 1 písm. a CMP), ak skutočne existuje iba jediný dedič, alebo ak aj bolo povolaných k dedeniu viac osôb, ale dedičom z nich ostal len jeden, pretože ostatní boli nespôsobilí dediť, boli vydedení, alebo dedičstvo odmietli. Hmotnoprávnym základom ustanovenia § 203 ods. 1 písm. a) je právna úprava obsiahnutá v § 481 Občianskeho zákonníka. Z vyššie uvedeného vyplýva, že ak je dedičom iba jeden dedič, jedným zo spôsobov skončenia prejednania dedičstva je potvrdenie nadobudnutia dedičstva podľa § 203 ods. 1 písm. a) CMP. Notár (ako súdny komisár) po tom, čo zistil okruh dedičov a majetok poručiteľa, vydá uznesenie, ktorým potvrdí, že dedičstvo pripadá jednému dedičovi. Právoplatnosťou takého uznesenia súdu je dedičské konanie ukončené. Svojou podstatou súdom vydané rozhodnutie len deklaruje faktický a právny stav, ktorým sa osvedčuje nadobudnutie dedičstva jedným dedičom, a to ku dňu smrti poručiteľa.[124]

Ďalšou možnosťou skončenia prejednania dedičstva je, že súd potvrdí, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiaden dedič, pripadlo štátu. Pripadnutie majetku štátu prichádza do úvahy vtedy, ak nededí

[124] Napriek tomu, že sa dedičstvo nadobúda ku dňu smrti poručiteľa, zákon v záujme právnej istoty vyžaduje, aby obligatórne prebehlo dedičské konanie, a tým sa kvalifikovaným spôsobom zistilo, kto dedičstvo nadobudol.

závetný ani zákonný dedič, a to bez ohľadu na dôvod, prečo nededia, resp. sa s týmito osobami ako s dedičmi nekonalo, napr. že zákonní dedičia nededili z dôvodu, že nemali dedičskú spôsobilosť (§ 469 OZ), alebo boli vydedení (§ 469a OZ), resp. dedičstvo odmietli. Podmienkou ukončenia dedičského konania týmto spôsobom je, že ide o tzv. odúmrť *(caducum),* teda o dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič.[125]

V prípadoch, keď dedičstvo pripadne štátu ako odúmrť, štát, na ktorý prešlo dedičstvo, nie je dedičom. Z toho dôvodu ani nemôže dedičstvo odmietnuť. Aj štát ale môže nadobudnúť postavenie dediča. Bude tomu tak v prípade, ak sa stane závetným dedičom. Vtedy má postavenie ako dedič, čo spôsobí, že v takomto prípade môže dedičstvo odmietnuť.[126]

Odlišné postavenie štátu v závislosti od toho, či štát prevezme dedičstvo ako dedič alebo mu dedičstvo pripadne ako odúmrť, sa prejaví aj pri zodpovednosti štátu za dlhy poručiteľa, a to v tomto zmysle. Ak štátu pripadlo dedičstvo ako odúmrť, zodpovedá za dlhy poručiteľa len majetkom, ktorý zanechal poručiteľ, tzn. štát v tomto prípade nezodpovedá svojím vlastným majetkom, ale iba hodnotami nadobudnutými z dedičstva, prípadne výťažkom z ich predaja. Ak ale štátu pripadol majetok poručiteľa ako dedičstvo, zodpovedá za poručiteľove dlhy a za primerané náklady jeho pohrebu rovnako ako dedič. V prípade zodpovednosti štátu za dlhy poručiteľa

[125] Dedičstvo pripadá štátu ako odúmrť *(caducum)* v týchto prípadoch: ak poručiteľ nezanechal závet a nie sú žiadni dedičia zo zákona; poručiteľ síce zanechal závetných dedičov, avšak títo nededili, pretože:
a) dedičstvo odmietli,
b) nededili z iného dôvodu (napr. bol neznámy ich pobyt).
Ďalej ak poručiteľ zanechal závet, avšak závetní dedičia dedičstvo neprevzali, a ak poručiteľ zanechal závet, avšak závetom neodkázal všetok svoj majetok závetným dedičom, a nie sú žiadni zákonní dedičia.

[126] Nemožnosť odmietnuť dedičstvo prijať majetok ako odúmrť sa premietne aj do procesnej úpravy, a to konkrétne v tom zmysle, že zatiaľ čo na návrh dedičov je možné nariadiť likvidáciu, len ak je dedičstvo predlžené, na návrh štátu je možné nariadiť likvidáciu aj nepredlženého dedičstvo, a to vtedy, ak peniaze z dedičstva nepostačujú na úhradu peňažných dlhov poručiteľa, a veriteľ odmietol prevziať na úhradu svojej pohľadávky vec z dedičstva, zodpovedajúcu svojou hodnotou výške pohľadávky. Správu majetku, ktorý prevzal štát, uskutočňuje prostredníctvom obvodného úradu v sídle kraja (§ 5 ods. 1 zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu. Ak sa majetok nenachádza na území Slovenskej republiky, spravuje ho Obvodný úrad v Bratislave. Ak nemožno príslušnosť na dočasnú správu určiť, určí ju ministerstvo financií.

zákon uprednostňuje vychádzajúc z § 472 ods. 2 Občianskeho zákonníka peňažné plnenie v zmysle spôsobu uspokojenia dlhov. Len vtedy, ak nemožno uhradiť peňažný dlh celkom alebo sčasti peniazmi z dedičstva, môže štát použiť na úhradu i veci, ktoré sú predmetom dedičstva a ktoré svojou hodnotou zodpovedajú výške dlhu. Ak veriteľ (resp. veritelia alebo aspoň jeden z nich) poručiteľa neakceptujú návrh štátu na použitie veci z dedičstva na vyrovnanie dlhu poručiteľa, resp. ak peniaze z dedičstva nepostačujú na úhradu svojej pohľadávky vec z dedičstva, ktorá zodpovedá svojou hodnotou výške pohľadávky, môže štát navrhnúť likvidáciu dedičstva, a to aj vtedy, ak dedičstvo nie je predlžené.[127]

Ak sa o dedičstvo uchádzalo viac dedičov, zákon uprednostňuje vyporiadanie medzi nimi dohodou. Tento spôsob skončenia dedičského konania prichádza do úvahy teda v prípade, ak dedí viac osôb, ktorých dedičské právo bolo preukázané. Dohodu možno uzavrieť len pred súdom, resp. súdnym komisárom. Dedičia majú v zmysle dispozičnej zásady vo vzťahu k predmetu konania pomerne široké možnosti, majú možnosť dedičstvo si reálne rozdeliť, alebo ho môžu aj speňažiť a výťažok si rozdeliť, alebo sa dokonca môžu dohodnúť aj na tom, že veci patriace do dedičstva prevezme jeden z dedičov, a ten vyplatí ostatným dedičom sumy zodpovedajúce ich dedičským podielom. Dohodu možno uzavrieť len o majetku, ktorý

[127] Štát v prípade odúmrti nevystupuje v postavení dediča, pretože sa na neho nevzťahujú inštitúty dedičského konania, ktoré by umožnili napríklad uzatvárať dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov veriteľov. Z ustanovenia § 205 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku však vyplýva, že štát je tiež aktívne legitimovaným subjektom na podanie návrhu na likvidáciu dedičstva, a to v prípade, ak dedičstvo p poručiteľovi nie je predlžené, č sa u dedičov nepripúšťa. „V tejto súvislosti štátu vyplývajú zo zákona práva a povinnosti. Keďže štát v konaní nevystupuje ako dedič a nemá možnosť dedičstvo odmietnuť, zákon mu poskytuje možnosť v prípade, ak nemožno uhradiť peňažný dlh celkom alebo sčasti peniazmi z dedičstva, na rozdiel od dediča použiť na úhradu i veci, ktoré sú predmetom dedičstva a ktoré svojou hodnotou zodpovedajú výške dlhu. Ak veriteľ odmietne prijatie týchto vecí, môže štát navrhnúť likvidáciu dedičstva, a to aj vtedy, keď dedičstvo nie je predlžené. Základným predpokladom je, že sa štát o veriteľoch poručiteľa dozvie, aby mohol pristúpiť k ponuke podľa § 472 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Zákon síce neupravuje postup, za akých okolností má dôjsť k ponuke zo strany štátu podľa § 472 ods. 2 OZ, resp. k návrhu štátu na likvidáciu dedičstva, súd je však toho názoru, že štát musí mať reálnu možnosť tieto úkony vykonať, pričom za najvhodnejší spôsob sa javí nariadenie pojednávania“ (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. septembra 2024, sp. zn. 1Cdo 90/2022).

je v čase uzavretia dohody známy, a nie o tom majetku, ktorý by sa mohol niekedy v budúcnosti objaviť. To znamená, že takouto dohodou nie je možné riešiť prípadné nároky dedičov na majetok, ktorý by sa mohol objaviť po skončení konania. Účastníkmi dohody musia byť všetci dedičia. Je to jedna z podmienok uzavretia dohody, že ju musia uzavrieť všetci, ktorým patrí dedičské právo po poručiteľovi. Za dedičov, ktorí nemajú spôsobilosť na právne úkony alebo ktorí majú ustanoveného opatrovníka, je podmienkou schválenia takejto dohody rozhodnutie súdneho komisára, že dohoda je v záujme týchto osôb. Podľa súčasnej právnej úpravy obsiahnutej v § 160 CMP je príslušným na schválenie právneho úkonu opatrovníka alebo zákonného zástupcu pre účely dedičského konania už samotný súdny komisár poverený v dedičskej veci.[128] Dohoda dedičov podlieha schváleniu súdom. Súd ju schváli, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom (§ 482 OZ).

Podmienkou platnosti dohody je tiež to, že dohoda sa musí týkať všetkého známeho majetku patriaceho do dedičstva. Ak dedičstvo treba rozdeliť medzi viacero dedičov, a títo neuzavreli o vyporiadaní platnú dohodu, alebo navrhnutá dohoda nebola schválená, pri vyporiadaní dedičstva potvrdí súd (notár ako súdny komisár) nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov. Dedičský podiel môže dedičovi vyplývať buď zo zákona, závetu alebo z oboch týchto titulov. Urobí tak v uznesení o dedičstve. Predpokladom vyporiadania dedičstva týmto spôsobom je skutočnosť, že dedičstvo treba rozdeliť medzi viacero dedičov, a títo neuzavreli platnú dohodu alebo navrhnutá dohoda nebola schválená.

Uznesenie o dedičstve

Uznesením o dedičstve sa dedičské konanie končí. Deklarujú sa ním práva, ale i povinnosti dedičov s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa, a realizuje sa ním hmotnoprávna úprava dedičského práva obsiahnutá v Občianskom zákonníku (§ 481 a nasl.).

Podľa § 203 CMP súd (notár ako súdny komisár) v uznesení o dedičstve:

[128] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie, Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-54-1, s. 597.

1. Potvrdí nadobudnutie dedičstva jedinému dedičovi. V prípade, ak je dedičom iba jeden dedič, po tom, čo súdny komisár zistil okruh dedičov a majetok poručiteľa, vydá uznesenie, ktorým potvrdí, že dedičstvo pripadá jednému dedičovi. Právoplatnosťou uznesenia je dedičské konanie skončené. Svojou podstatou súdom vydané rozhodnutie iba deklaruje faktický a právny stav, ktorým sa osvedčuje nadobudnutie dedičstva jedným dedičom, a to ku dňu smrti poručiteľa.
2. Potvrdí, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadne štátu. Dedičstvo pripadá štátu ako odúmrť v prípadoch, ak poručiteľ nezanechal závet, a nie sú žiadni dedičia zo zákona, alebo poručiteľ síce zanechal závetných dedičov, avšak títo nededili preto, že dedičstvo odmietli, prípadne nededili z iného dôvodu (napr. bol neznámy ich pobyt) alebo poručiteľ síce zanechal závet, avšak závetní dedičia dedičstvo neprevzali, alebo ak poručiteľ síce zanechal závet, avšak závetom neodkázal všetok svoj majetok závetným dedičom, a nie sú žiadni zákonní dedičia.[129]
3. Schváli dohodu dedičov o vyporiadaní dedičstva, alebo dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov. Schválenie dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva je najvhodnejší spôsob vecného ukončenia dedičského konania. Pri schvaľovaní dohody súdny komisár posudzuje iba z hľadiska jej súladu so všeobecne záväznými právnymi predpismi a to, či navrhovaná dohoda je v súlade s dobrými mravmi. Schválená dohoda dedičov má spätné účinky, a to ku dňu smrti poručiteľa. Dohoda sa musí týkať vyporiadania celého majetku poručiteľa, čiastkovú dohodu nemožno schváliť, tzn. dedičia sa musia dohodnúť ako o majetku, tak i ohľadom dlhov poručiteľa. Dedičské konanie sa môže skončiť aj tak, že dedičia sa dohodnú v prípade predlženého dedičstva o prenechaní predlženého dedičstva s veriteľmi na úhradu dlhov. Dedičské konanie sa v takom prípade skončí právoplatnosťou uznesenia, ktorým súdny komisár schváli takúto dohodu.
4. Potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov, ak medzi účastníkmi nedôjde k dohode, alebo vykoná vyporiadanie medzi dedičmi a rozhodne o tom, čo ktorý z dedičov nadobudol.

[129] Pod nadobudnutím majetku ako odúmrť treba rozumieť nadobudnutie majetku, a nie nadobudnutie dedičstva, tzn. pripadnutie majetku týmto spôsobom nemožno považovať za dedičstvo.

5. Neschváli dohodu o vyporiadaní dedičstva a potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov, alebo vykoná vyporiadanie medzi dedičmi a rozhodne o tom, čo ktorý z dedičov nadobudol.

V posledných dvoch uvedených prípadoch súd (súdny komisár) v uznesení o dedičstve potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov. Predpokladom je skutočnosť, že dedičstvo treba rozdeliť medzi viacero dedičov, a títo buď neuzavreli platnú dohodu o vyporiadaní alebo navrhnutá dohoda nebola schválená.

V zmysle ustanovenia § 204, ods. 2 CMP sa po právoplatnosti uznesenia zrušia najmä všetky zákazy výplaty vkladov, poistiek a iných hodnôt, ktoré boli v konaní o dedičstve nariadené alebo podľa zákona vykonané.[130]

3.7 Likvidácia dedičstva

Dedičské konanie sa môže skončiť aj likvidáciou dedičstva. Podľa ustanovenia § 205 CMP, ak je dedičstvo predlžené a ak nedôjde k dohode dedičov a veriteľov o jeho prenechaní veriteľom na úhradu dlhov, môže súd aj bez návrhu uznesením nariadiť likvidáciu dedičstva. Súd nariadi likvidáciu dedičstva aj vtedy, ak navrhol likvidáciu nepredlženého dedičstva štát preto, že veriteľ odmietol prijať na úhradu svojej pohľadávky vec z dedičstva.[131]

[130] V zmysle § 114 ods. 1 a 2 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špeciálny súd a vojenské súdy po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia, ktorým bolo prejednanie dedičstva skončené, súdny komisár zruší zákaz výplaty pohľadávok alebo vydania vecí patriacich do dedičstva. Urobí tak oznámením, ktoré sa doručí všetkým, ktorých sa to týka. Rovnako bude postupovať, ak sa v priebehu konania o dedičstve zistí, že uvedené pohľadávky alebo veci nie sú predmetom dedičstva. Ak má byť zrušené zabezpečenie dedičstva, ktoré sa týka účastníkov aj tretích osôb, súdny komisár o tom vydá uznesenie, ktoré doručí všetkým, ktorých sa to týka. V uznesení uvedie, ktorým dňom sa zabezpečenie zrušuje, a to tak, aby odo dňa doručenia uznesenia po deň skončenia neodkladného úkonu uplynula lehota najmenej jeden mesiac.

[131] R14/1971: Na návrh štátu odôvodnený tým, že veriteľ odmietol prijať vec z dedičstva na úhradu svojej pohľadávky, možno nariadiť likvidáciu aj nepredlženého dedičstva. Otázka možnosti uspokojenia veriteľovej pohľadávky z majetku poručiteľa je pre posúdenie dôvodnosti návrhu na likvidáciu dedičstva otázkou rozhodujúcou.

O nariadení likvidácie vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov, aby si prihlásili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, a ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac uvedením výšky, právneho dôvodu a spôsobu zabezpečenia a upozorní ich, že pohľadávky, ktoré nebudú pri likvidácii uspokojené, zaniknú. Toto uznesenie súd (súdny komisár) zverejní na úradnej tabuli súdu, na webovej stránke príslušného súdu a na webovom sídle Notárskej komory Slovenskej republiky. Uznesenie obsahuje výzvu adresovanú veriteľom, aby v stanovenej lehote prihlásili svoje pohľadávky, a poučenie o tom, že pohľadávky, ktoré nebudú pri likvidácii uspokojené, zaniknú.

Likvidácia dedičstva sa realizuje speňažením všetkého poručiteľovho majetku a výťažok následne súd (notár ako súdny komisár) rozdelí medzi veriteľov poručiteľa na úhradu ich pohľadávok.

Právoplatným skončením likvidácie zaniknú neuspokojené pohľadávky veriteľov proti dedičom. Tento zánik je však relatívny, lebo ak po právoplatnom skončení likvidácie vyjde nanovo ďalší majetok poručiteľa, súd ho speňaží a vykoná rozvrh výťažku medzi veriteľov do výšky ich neuspokojených pohľadávok bez ohľadu na tento zánik. Ak budú z likvidovanej podstaty uspokojení všetci veritelia a zostane majetkový prebytok, súd ho prejedná ako dedičstvo (§ 209 CMP).

Z citovanej právnej úpravy v § 205 CMP ods. 1 a 2 vyplývajú dva predpoklady pre nariadenie likvidácie dedičstva, a z § 205 ods. 3 spôsob nariadenia likvidácie.

Predpokladmi nariadenia likvidácie sú:

- predlžené dedičstvo a neexistencia dohody medzi dedičmi a veriteľmi o prenechaní dedičstva veriteľom na úhradu dlhov;
- návrh štátu na nariadenie likvidácie dedičstva.

Prvý predpoklad nariadenia likvidácie dedičstva súvisí s hmotnoprávnou úpravou o dlhoch poručiteľa, ak je dedičstvo predlžené (podľa § 471, ods. 2 Občianskeho zákonníka). Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že ak je dedičstvo predlžené a ak nedôjde k dohode medzi dedičmi a veriteľmi o prenechaní dedičstva na úhradu dlhov, spravuje sa povinnosť dedičov plniť

tieto dlhy ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku o likvidácii dedičstva. Na dediča poručiteľa sa hľadí tak, že dedičstvo ku dňu smrti poručiteľa nadobudol a zodpovedá za dlhy poručiteľa do výšky ceny nadobudnutého dedičstva. Dôležité je ale, že zatiaľ čo dedič, ktorému bolo dedičstvo potvrdené podľa § 203 CMP, zodpovedá za dlhy poručiteľa tak, že tieto môžu byť vymožené zo všetkého jeho majetku, po vyhlásení likvidácie sa dlhy poručiteľa uspokoja výlučne z majetku poručiteľa. Podstata teda tejto hmotnoprávnej úpravy spočíva v tom, že likvidácia zabraňuje, aby bol na úhradu dlhu poručiteľa postihnutý majetok dediča, ktorý nepatril do dedičstva. Inými slovami to znamená, že ak bolo predlžené dedičstvo prejednané, prechod dlhov poručiteľa sa riadi ustanoveniami § 470 Občianskeho zákonníka.

Dedičia zodpovedajú za dlhy poručiteľa do výšky ceny nadobudnutého dedičstva podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu, pričom dlh poručiteľa môže byť uspokojený aj z majetku dediča, ktorý nepatril poručiteľovi. Ak dedičia nepodajú návrh na likvidáciu predlženého dedičstva, dedičský súd by mal vzhľadom na vyššie uvedené skúmať dôvody, pre ktoré si dedičia likvidáciu neželajú, a podľa toho zvážiť, či využije svoju právomoc nariadiť likvidáciu aj bez návrhu, alebo prejednať predlžené dedičstvo podľa § 203 CMP, keďže zákon umožňuje súdu (notárovi) nariadiť likvidáciu aj bez návrhu, t. j. v prípade, ak návrh na likvidáciu nepodá žiadna z oprávnených osôb. Samozrejme za predpokladu, že sú splnené obe zákonné podmienky na nariadenie likvidácie – to je predlžené dedičstvo a neuzavretie dohody o prenechaní dedičstva veriteľom.

Druhý dôvod nariadenia likvidácie dedičstva súvisí s hmotnoprávnou úpravou o zodpovednosti štátu, ktorému pripadlo dedičstvo ako odúmrť, za dlhy poručiteľa podľa § 472 OZ. Štát síce zodpovedá za dlhy poručiteľa do rovnakej výšky ako dedič, rozdiel je však v tom, že na úhradu dlhu poručiteľa môže byť použitý výlučne majetok, ktorý patril poručiteľovi. Ak veriteľ poručiteľa odmietne prijať na úhradu svojej pohľadávky majetok, ktorý patril poručiteľovi, dedičský súd na návrh štátu obligatórne nariadi likvidáciu dedičstva, a to bez ohľadu na to, či je dedičstvo nepredlžené, alebo predlžené. Treba ale podotknúť, že nariadiť likvidáciu nepredlženého dedičstva na návrh štátu je možné iba

vtedy, ak štát navrhol likvidáciu preto, že veriteľ odmietol prijať na úhradu svojej pohľadávky vec z dedičstva (§ 205 ods. 2 CMP). Inými slovami to znamená, že nariadiť likvidáciu nepredlženého dedičstva na návrh štátu je možné len vtedy, ak peniaze z dedičstva nepostačujú na úhradu peňažných dlhov poručiteľa a veriteľ odmietol na úhradu svojej pohľadávky prevziať vec z dedičstva, to je, že musia byť naplnené predpoklady vyplývajúce z ustanovenia § 472 ods. 2 Občianskeho zákonníka,[132] t. j. predpokladom návrhu štátu na nariadenie likvidácie v uvedenom prípade je, že veriteľ (veritelia) ponuku štátu na úhradu dlhu z vecí dedičstva, ktoré svojou hodnotou zodpovedajú výške dlhu, neprijal.[133]

Predpoklady na nariadenie likvidácie dedičstva na návrh štátu sú nasledovné: návrh na likvidáciu dedičstva bol podaný pred právoplatným skončením prejednania dedičstva (štát nemôže nariadiť likvidáciu dedičstva podľa § 472 ods. 2 OZ bez návrhu), avšak štát môže navrhnúť likvidáciu aj vtedy, ak dedičstvo nie je predlžené; peniaze z dedičstva nepostačujú na úhradu primeraných nákladov spojených s pohrebom poručiteľa a všetkých poručiteľových peňažných dlhov, za ktoré štát zodpovedá; štát ponúkol veriteľom na úhradu ich pohľadávok veci z dedičstva; veriteľ (stačí aj, keď len jeden z poručiteľových veriteľov) túto ponuku neprijal.[134]

Tak ako už bolo uvedené vyššie, v § 205 ods. 3 CMP je upravený spôsob nariadenia likvidácie. Súd (notár) v takomto prípade vydá uznesenie o nariadení likvidácie. V uznesení o nariadení likvidácie:

---

[132] Podľa § 472 ods. 2 OZ „Ak nemožno uhradiť peňažný dlh celkom alebo sčasti peniazmi z dedičstva, môže štát použiť na úhradu i veci, ktoré sú predmetom dedičstva, a ktoré svojou hodnotou zodpovedajú výške dlhu. Ak veriteľ odmietne prijatie týchto vecí, môže súd navrhnúť likvidáciu dedičstva."

[133] V dedičskom konaní sa uvedené prakticky prejaví tak, že zatiaľ čo na návrh dedičov je možné nariadiť likvidáciu dedičstva, len ak je dedičstvo predlžené, na návrh štátu je možné nariadiť likvidáciu aj nepredlženého dedičstva, avšak len vtedy, ak peniaze z dedičstva nepostačujú na úhradu peňažných dlhov poručiteľa a veriteľ (veritelia) odmietol prevziať na úhradu svojej pohľadávky vec z dedičstva, zodpovedajúce svojou hodnotou výške pohľadávky. Nariadenie likvidácie dedičstva na návrh štátu predstavuje určité opatrenie, ktorého účelom je odstrániť prípadné nepriaznivé následky, ktoré by štát mohol mať pripadnutím majetku podľa § 462 OZ (viď R 30Cdo 629/2009 NS ČR).

[134] KRAJČO, J. *Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie).* Vydavateľstvo Eurounion s. r. o., Bratislava, 2016, ISBN 978-80-89374-36-6, s. 355.

- vyzve veriteľov, aby prihlásili svoje pohľadávky v ním stanovenej lehote,
- uvedie výšku pohľadávok,
- právny dôvod pohľadávok a spôsob zabezpečenia pohľadávok.

Veriteľov súčasne v uznesení upozorní, že pohľadávky, ktoré nebudú pri likvidácii uspokojené, zaniknú. Toto uznesenie zverejní na úradnej tabuli súdu, na webovej stránke príslušného súdu a na webovom sídle Notárskej komory Slovenskej republiky.

Lehota na prihlásenie pohľadávok nesmie byť kratšia ako jeden mesiac a začína vo vzťahu k veriteľom plynúť zverejnením uznesenia na úradnej tabuli súdu, na webovej stránke príslušného súdu a na webovom sídle Notárskej komory SR, a to v závislosti od toho, kedy došlo k neskoršiemu zverejneniu.

Likvidácia dedičstva sa začína dňom, kedy uznesenie o nariadení likvidácie nadobudlo právoplatnosť.

Účastníkmi konania o dedičstve po nariadení likvidácie dedičstva sú dedičia, ak ich niet, štát, veritelia poručiteľa, ktorí prihlásili svoje pohľadávky, prípadne aj správca dedičstva a notár (ako súdny komisár), ktorí ale budú účastníkmi len v určitej časti konania.[135]

Predmetom likvidácie dedičstva je majetok poručiteľa, ktorý dedičský súd zaradil do súpisu majetku poručiteľa podľa § 197 CMP, a ktorý zohľadnil pri výpočte všeobecnej hodnoty majetku poručiteľa podľa § 200 CMP.[136] Pri likvidácii dedičstva sa uspokojujú iba tie dlhy poručiteľa, ktoré veriteľ prihlásil podľa § 205, ods. 3 ZMP.

Účelom likvidácie dedičstva je speňaženie majetku poručiteľa na úhradu jeho dlhov.[137]

---

[135] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol.: *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 717.

[136] Tamtiež, s. 716 a nasl.

[137] CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Šamorín, vyd. Heuréka, ISBN 978-80-89122-55-4, 2009, s. 217 a nasl.; rovnako SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol.: *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 722 a nasl.

Je samozrejmé, že speňaženie majetku nemôže byť predmetom viacerých konaní súčasne, preto ustanovenie § 206 CMP upravuje súbeh likvidácie dedičstva a exekúcie vedenej na majetok poručiteľa pričom platí, že právoplatnosťou uznesenia o nariadení likvidácie dedičstva sa exekučné konanie na majetok poručiteľa zastavuje. To znamená, že likvidácia dedičstva má prednosť pred exekúciou vedenou na majetok poručiteľa.

Úkony pri speňažení majetku vykoná notár ako súdny komisár a vykonáva ich vo vlastnom mene. V tejto súvislosti je potrebné upozorniť, že v ustanoveniach CMP o konaní o dedičstve sa používa pojem súd čím sa v kontexte rozumie samozrejme notár ako súdny komisár, ak ide o úkon súdu prvej inštancie. V ustanovení § 207, ods. 2 a 3 CMP si treba všimnúť, že zákonodarca používa pojem notár. Podstata tohto rozlíšenia spočíva v tom, že úkony speňaženia majetku sa vykonávajú výlučne v prvej inštancii. To znamená, že úkony speňaženia majetku nemôže vykonať odvolací súd, čo je vylúčené aj zo samotnej povahy veci.

Spôsob realizácie likvidácie dedičstva upravuje zákon v ustanovení § 207 ods. 1. Samotná likvidácia dedičstva sa uskutočňuje speňažením všetkého majetku poručiteľa, a to: priamym predajom, alebo dražbou prostredníctvom dražobníka, alebo ponukovým konaním, alebo iným vhodným spôsobom.

Konkrétny spôsob speňažovania určí notár. Musí však zodpovedať tomu, aby pri speňažovaní postupoval s náležitou starostlivosťou tak, aby majetok speňažil za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný majetok za obdobných podmienok obvykle predáva (§ 207 ods. 2 CMP).

Ak sa majetok nepodarí speňažiť, dedičský súd (notár ako súdny komisár) uznesením rozhodne, že tento majetok pripadá štátu. Štát nadobúda majetok ku dňu smrti poručiteľa. Právnym dôvodom nadobudnutia majetku štátom je v tomto prípade rozhodnutie súdu. Štát nemá postavenie dediča. Štát nezodpovedá za dlhy poručiteľa z dôvodu, že nadobudol majetok, ktorý sa pri likvidácii dedičstva nepodarilo speňažiť.

Dedičský súd (notár ako súdny komisár) po speňažení majetku rozdelí výťažok týmto získaný medzi poručiteľových veriteľov na uspokojenie ich pohľadávok. Postupuje pri tom primerane podľa

ustanovení § 154–165 Exekučného poriadku o rozvrhu výťažku z predaja nehnuteľnosti. Rozvrhom výťažku sa rozumie určenie, ktoré pohľadávky sa z rozdeľovanej podstaty uspokoja a v akej výške.

Rozvrh výťažku sa určuje na rozvrhovom pojednávaní. Rozdeľovaná podstata je suma určená na rozdelenie. Na rozvrhové pojednávanie predvolá dedičský súd (notár ako súdny komisár) účastníkov konania, teda dedičov a veriteľov, ktorí prihlásili svoje pohľadávky (§ 205, ods. 3 ZMP), prípadne správcu dedičstva. Účelom rozvrhového pojednávania je najmä oboznámenie účastníkov konania s pohľadávkami prihlásenými podľa § 205, ods. 3 ZMP, ďalej zistenie, či účastníci konania zapierajú pravosť, výšku, alebo poradie prihlásených pohľadávok (prípadne vydanie rozhodnutia o takýchto zapieracích prejavoch), a následne určenie rozvrhu výťažku. Rozvrh výťažku sa určí tak (podľa § 155 Exekučného poriadku), že sa ustanoví poradie úhrady prihlásených pohľadávok a suma, ktorá na jednotlivé prihlásené pohľadávky z rozdeľovanej podstaty pripadá. Poradie úhrady prihlásených pohľadávok sa vykoná primerane v zmysle ustanovenia § 157 Exekučného poriadku.

Účastník konania o dedičstve má právo zaprieť pravosť, výšku, alebo poradie prihlásených pohľadávok. Zapretie pohľadávky je potrebné urobiť na rozvrhovom pojednávaní. Obsahom zapieracieho prejavu je tvrdenie, že prihlásená pohľadávka buď vôbec neexistuje, alebo existuje v menšej výške, alebo že sa má uspokojiť v inom poradí. Je potrebné rozlišovať zapierací prejav ohľadom pravosti, výšky, alebo poradia prihlásených pohľadávok od námietky proti rozvrhu výťažku v zmysle § 161 Exekučného poriadku. Účastník konania totiž môže podať námietky proti rozvrhu výťažku. Obsahom takýchto námietok musia byť tvrdenia, že rozvrh výťažku, alebo konanie, ktorému predchádzalo je postihnuté vadou, ktorá má za následok ujmu pre toho kto námietku resp. námietky podáva. Ujmou sa rozumie, že sa mu priznáva menej ako je podľa práva. Ak dedičský súd (notár ako súdny komisár) námietkam vyhovie, zároveň rozvrh výťažku neschváli. Následne uskutoční potom nové rozvrhové pojednávanie.[138]

[138] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol.: *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 717.

O samotnom rozvrhu výťažku z predaja, ktorý notár uskutočnil v dedičskom konaní, vydá uznesenie. Uznesenie bude obsahovať: výšku sumy podliehajúcej rozvrhu, poradie úhrady nárokov, spôsob úhrady nárokov, určenie výšky nárokov s určením osoby, ktorej sa výťažok dražby poukáže, a zdôvodnenie, prečo tomu, kto uplatnil pohľadávku, táto nebola v rozvrhu priznaná, a to vzhľadom na to, že za rozhodnutie o rozvrhu výťažku sa považuje aj stav, ak sa osobám, ktoré uplatnili pohľadávku rozvrhovým uznesením, nepriznáva.

Uznesenie o rozvrhu výťažku doručí notár: dedičom alebo iným účastníkom konania, ak sa o ich pohľadávkach rozhoduje, veriteľom, ktorí svoje pohľadávky prihlásili na základe výzvy uskutočnenej podľa § 205 ods. 3 CMP, veriteľom, ktorí svoje pohľadávky prihlásili skôr ako uplynula lehota určená spôsobom uvedeným v ustanovení § 205 ods. 3 CMP, a tým, ktorí boli účastníkmi exekučného konania, ak o ich pohľadávkach rozhoduje, teda oprávnenému.

Ako už bolo uvedené, v dedičskom konaní uskutočňuje rozvrh výťažku notár. To, konkrétne akým pomerom a v akej výške sa jednotlivé pohľadávky uspokojujú, určuje ale Exekučný poriadok. To znamená, že aj pri rozvrhu uskutočňovanom notárom preto treba rešpektovať poradie a prípadné pomerné uspokojenie pohľadávok tak, ako sú upravené v Exekučnom poriadku. Pokiaľ však ide o pohľadávky veriteľov, ktorí svoje pohľadávky prihlásili v dedičskom konaní, ich poradie bude zrejme určené okamihom prihlásenia.

Zánik pohľadávok veriteľov poručiteľa spočíva v dôsledku skončenia likvidácie dedičstva a to v tom zmysle, že právoplatným skončením likvidácie zanikajú proti dedičom neuspokojené pohľadávky veriteľov. Platí pritom, že ak sa objaví ďalší poručiteľov majetok, rozdelí ho súd veriteľom do výšky ich neuspokojených pohľadávok bez zreteľa na tento zánik. Ak zostane majetkový prebytok, prejedná ho súd ako dedičstvo. Inými slovami to znamená, že ak sa z rozvrhu výťažku získaného speňažením majetku poručiteľa v likvidácii dedičstva uspokojili všetky prihlásené pohľadávky, a ak tým majetok poručiteľa nebol vyčerpaný, likvidácia dedičstva sa skončila s majetkovým prebytkom. Majetkový prebytok môže predstavovať buď majetok

poručiteľa, alebo výťažok zo speňaženia majetku poručiteľa. Po právoplatnosti uznesenia o skončení likvidácie dedičský súd (notár ako súdny komisár) prejedná tento majetkový prebytok ako dedičstvo postupom, ktorý vyplýva z § 203 CMP. Konanie o dedičstve sa v takomto prípade neskončí právoplatnosťou uznesenia o skončení likvidácie, ale až právoplatnosťou uznesenia podľa § 203 CMP. Pritom platí, že pohľadávky veriteľov, ktoré neboli do likvidácie prihlásené, v tomto prípade nezanikajú. Dedičia za tieto dlhy poručiteľa zodpovedajú podľa § 470 OZ, teda do výšky ceny nadobudnutého dedičstva podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu tak, ako bolo už uvedené v texte vyššie.

Právoplatným skončením likvidácie zanikajú neuspokojené pohľadávky veriteľov proti dedičom. Tak ako už bolo uvedené, tento zánik je však relatívny, lebo ak po právoplatnom skončení likvidácie vyjde najavo ďalší majetok poručiteľa, súd ho speňaží a vykoná rozvrh výťažku medzi veriteľov do výšky ich neuspokojených pohľadávok bez ohľadu na tento zánik. Ak budú z likvidovanej podstaty uspokojení všetci veritelia a zostane majetkový prebytok, súd ho prejedná ako dedičstvo, pričom notár bude postupovať ako pri prejednaní dedičstva, teda tak, akoby nedošlo k likvidácii dedičstva, to znamená, že bude postupovať obdobne, akoby sa objavil po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa konanie skončilo, ďalší poručiteľov majetok. Vykoná teda dodatočné konanie o dedičstve.

3.8 Iné úkony súdu a účastníkov konania v súvislosti s prejednaním dedičstva

Ak sa dodatočne zistí, že poručiteľ žije, alebo ak bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho, zruší súd (nie notár) uznesenie o dedičstve.

V ustanovení § 210 CMP zákon pamätá na prípadnú situáciu, že sa neskôr (po uskutočnenom dedičskom konaní) zistí, že na prejednanie dedičstva nebol dôvod. To znamená, ak sa dodatočne zistí, že poručiteľ žije alebo ak bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho. V takomto prípade, teda ak sa zistí, že poručiteľ žije, alebo rozhodnutie súdu o jeho vyhlásení za mŕtveho bolo zrušené, súd zruší aj uznesenie o dedičstve, hoci došlo k jeho skončeniu podľa § 202 a § 203 zákona. Pritom platí, že zrušiť pôvodné rozhodnutie o dedičstve môže iba súd (§ 161 ods. 2 písm. d CMP).

Nedá sa vylúčiť, že až po právoplatnom skončení konania o dedičstve sa dodatočne zistí, že poručiteľovi patril ešte ďalší majetok (prípadne dlh). Ak nastane vyššie uvedená situácia, zákon umožňuje takýto tzv. novoobjavený majetok po poručiteľovi prejednať v tzv. dodatočnom prejednaní dedičstva na základe ustanovenia § 211 CMP. Pritom platí, že ak sa objaví po právoplatnom skončení konania o dedičstve len dlh (resp. dlhy) poručiteľa, dodatočné konanie o dedičstve sa neuskutoční, a to z dôvodu, že dedičia zodpovedajú za dlhy poručiteľa len do výšky nadobudnutého dedičstva.

Dodatočné konanie o novoobjavenom majetku sa začína zvyčajne na návrh, pričom navrhovateľom môže byť iba dedič, ktorý žiada prejednanie majetku po poručiteľovi.[139] Návrh na začatie dodatočného konania musí obsahovať ako všeobecné náležitosti každého podania na súd, tak aj údaje o poručiteľovi (jeho meno, priezvisko, dátum smrti, a tiež kým a pod akou spisovou značkou bolo po poručiteľovi vykonané dedičské konanie), ďalej sa musí individualizovať novoobjavený, t. j. neprejednaný majetok po poručiteľovi (pripojiť treba listinné dôkazy, na ktoré sa navrhovateľ odvoláva), a napokon je potrebné uviesť aj okruh dedičov po poručiteľovi.

[139] Ak by poslala návrh iná osoba ako dedič, išlo by len o podnet (nie návrh, na základe ktorého by potom súd mohol začať konanie *ex offo*).

Dodatočné konanie o novoobjavenom majetku sa môže výnimočne začať aj bez návrhu *ex offo* na podnet súdu, notára, štátneho orgánu alebo orgánu územnej samosprávy. Výpočet subjektov legitimovaných podať podnet je v zákone (ustanovenie § 211 CMP) len demonštratívny, to znamená, že to môžu byť aj iné osoby, pričom dôvodnosť takéhoto podnetu posúdi súd. V prípade, ak začne takéto konanie bez návrhu, súd vydá uznesenie o jeho začatí. Ak sa ukáže, že novoobjavený majetok nebol vo vlastníctve poručiteľa, notár konanie o tomto novoobjavenom majetku zastaví.

Názory na vymedzenie okruhu účastníkov v dodatočnom dedičskom konaní sa rôznia.[140] Existuje názor, že účastníkmi dodatočného dedičského konania sú len tí, ktorí nimi boli v pôvodnom konaní (prípadne ich právni nástupcovia). My sa prikláňame sa k názoru, že účastníkmi dodatočného konania môžu byť aj iné osoby, ako len tie, ktoré boli účastníkmi pôvodného konania, a to napr. v prípade, ak v pôvodnom konaní súdny komisár neprihliadol na neznámeho dediča, ktorý sa na základe výzvy súdu neprihlásil (§ 486 OZ), ale v čase dodatočného konania už tento dedič nie je neznámeho pobytu, alebo pôjde o dediča zo závetu, s ktorým sa nekonalo v pôvodnom konaní, pretože objavený majetok nebol v pôvodnom konaní prejednávaný.

Vzhľadom na to, že konanie o dedičstve je mimosporovým konaním, súd (notár ako súdny komisár) sa pri prejedaní dedičstva nezaoberá majetkom a dlhmi poručiteľa, ktoré sú medzi dedičmi sporné, súdny komisár konštatuje len ich spornosť a viac na ne neprihliada a pokračuje v dedičskom konaní. Nezaradenie majetku alebo dlhov, ktoré boli medzi účastníkmi sporné, do dedičstva nebráni však účastníkom dedičského konania podať žalobu na súd o určenie, že poručiteľ v čase smrti bol vlastníkom veci a to za účelom vyriešiť spornosť v tejto otázke. Ak v sporovom konaní súd rozhodne, že určitá vec do dedičstva patrí, prejedná sa v tzv. dodatočnom dedičskom konaní. Zákon (v § 212) upravuje procesný postup v prípade, ak majetok poručiteľa alebo dlhy neboli do prejednania dedičstva zaradené, lebo sa javili ako sporné (§ 198 CMP), a preto sa na

[140] Viď R NS SR Cdo 202/2005 ZSR rovnako R NS ČR 30 Cdo 1131/2003; rozdielne SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 211; a tiež CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Šamorín: Heuréka, 2009, ISBN 978-80-89122-55-4, s. 226.

majetok alebo dlhy poručiteľa pri ustálení čistej hodnoty dedičstva neprihliadalo. Právna úprava vyššie uvedeného postupu podľa § 212 CMP sa uplatní v dvoch prípadoch: ak do dedičského konania nebol zaradený sporný majetok (spornosť vyplývala zo stanoviska dedičov), alebo ak do dedičstva neboli zaradené dlhy poručiteľa (pričom nie je rozhodujúce, či tieto neboli zaradené z dôvodu, že sa veritelia do dedičského konania neprihlásili, alebo z iného dôvodu), ktoré boli medzi účastníkmi sporné.[141]

Uvedené ustanovenie CMP reflektuje na hmotnoprávy inštitút tzv. *heretitatis petitio,* teda inštitút ochrany oprávneného dediča podľa § 485 OZ. Ochrana oprávneného dediča podľa tohto ustanovenia hmotnoprávnej úpravy spočíva v tom, že osoba, ktorá mala nadobudnúť dedičstvo, ale nebola účastníkom konania o dedičstve, hoci toto postavenie mala mať, lebo v jej prospech svedčí niektorý z dedičských titulov. Takýto dedič sa môže domáhať vydania toho, čo mu z dedičstva patrí, voči tým, ktorí mali v dedičskom konaní postavenie účastníkov konania. Podmienkami na podanie takejto žaloby na súd sú: že dedičské konanie sa právoplatne skončilo uznesením o dedičstve, alebo uznesenie o likvidácii dedičstva (v prípade, že bolo vydané) nenadobudlo právoplatnosť, ďalej že žalobu podáva ten, kto nebol účastníkom konania o dedičstve a v neposlednom rade, že právo na vydanie dedičstva týmto spôsobom treba uplatniť vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote, ktorá plynie od právoplatnosti skončenia konania o dedičstve.

Ustanovenie § 213 Civilného mimosporového poriadku reaguje na možnú situáciu resp. prípady, keď prejednanie dedičstva nepatrí

[141] Uplatnenie práv, ako to vyplýva z § 212 CMP, treba uskutočniť podaním žaloby na súd. Ak ide o sporné práva dedičov (ods. 1 uvedeného ustanovenia), na prejednanie žaloby je príslušný súd prejednávajúci dedičstvo (§ 20 písm. b zákona č. 160/2015 Z. z.). Na prejednanie práv iných osôb (ods. 2 § 212 CMP) už nie je príslušný súd prejednávajúci dedičstvo, ale všeobecný súd v zmysle zákona č. 160/2015 Z. z. Toto konanie nemá totiž vplyv na výsledok prejednania dedičstva. V oboch prípadoch ide však o konanie, ktoré má sporový charakter. Keď ide o zodpovednosť dedičov za dlhy poručiteľa, v týchto prípadoch sa uplatní hmotnoprávna úprava upravená v § 470 Občianskeho zákonníka, kde zákon upravuje zákonný prechod dlhov poručiteľa. Zodpovednosť dedičov je obmedzená výškou ceny nadobudnutého majetku *(pro vibrus hereditatis)*. Základným princípom zodpovednosti dedičov je určenie maximálnej zodpovednosti, ktorá je ohraničená výškou ceny nadobudnutého dedičstva, a to sumárne za dlhy poručiteľa a zodpovednosti za primárne náklady spojené s pohrebom poručiteľa.

do právomoci súdu Slovenskej republiky. V takýchto prípadoch pôjde najmä o dedičské konanie s tzv. cudzím prvkom.

V prípade existencie cudzieho prvku v dedičskom konaní musí súdny komisár najprv posúdiť otázku svojej právomoci resp. zisťuje či nie je daná právomoc cudzieho justičného orgánu a v prípade ak áno tak musí zistiť ktorého. V prípade, že súdny komisár zistí, že je daná právomoc cudzieho štátu podľa znenia spomínaného ustanovenia § 213 CMP, vykoná predbežné šetrenie, resp. vykoná potrebné opatrenia na zabezpečenie majetku po cudzincovi a vykoná lustráciu v Notárskom centrálnom registri závetov. O výsledkoch týchto šetrení vydá súdny komisár účastníkom na ich žiadosť úradné potvrdenie.

Podľa ods. 2 uvedeného ustanovenia zákona sa bude postupovať pri vydávaní majetku do cudziny v tých prípadoch, keď prejednanie dedičstva nepatrí do právomoci Slovenského súdu. Pôjde teda o majetok, ktorý prejedná súd iného štátu. Oznámenie o vydaní majetku do cudziny súd doručí známym účastníkom konania. Neznámych účastníkov konania upovedomí súdny komisár o vydaní majetku do cudziny zverejnením tohto oznámenia na webovej stránke príslušného súdu a webovom sídle Notárskej komory Slovenskej republiky, známym účastníkom sa toto oznámenie doručí.

3.9 Európske osvedčenie o dedičstve

Ustanovenia § 214 až 219 CMP upravujú problematiku Európskeho osvedčenia o dedičstve. Uvedené ustanovenia sú implementáciou Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (ďalej v texte len „nariadenie“).[142]

[142] Čl. 62 Nariadenia: „(1) Týmto nariadením sa zavádza európske osvedčenie o dedičstve, ktoré sa vydá na účely použitia v inom členskom štáte a má účinky uvedené v článku 69… (3) Osvedčenie nenahrádza vnútroštátne doklady používané na podobné účely v členských štátoch. Osvedčenie, ktoré sa raz vydá na použitie v inom členskom štáte, má však účinky uvedené v článku 69 aj v členskom štáte, ktorého orgány ho vystavili v súlade s touto kapitolou“; rovnako: BREZNOŠČÁKOVÁ, I. M. *Cezhraničné dedenie.* Wolters Kluver, 2015, ISBN 978-80-8168-206-3, s. 67.

Cieľom vyššie uvedeného nariadenia bolo harmonizovať postup jednotlivých orgánov so zámerom dosiahnuť dedičské rozhodnutie postihujúce celý poručiteľov majetok, bez zreteľa na to, kde sa tento nachádza. Nariadenie je svojím charakterom priamo aplikovateľné v jednotlivých členských štátoch spoločenstva. Vzhľadom na výhrady niektorých štátov spoločenstva, nariadenie sa neaplikuje iba na Spojené kráľovstvo, Dánsko a Írsko. V uvedených štátoch sa i naďalej postupuje podľa vnútroštátnych procesných úprav. Vo vzťahu k Slovenskej republike existencia nariadenia znamená, že právna úprava nariadenia sa aplikuje na všetky vzťahy upravujúce právomoc, rozhodné právo, uznávanie a výkon rozhodnutí, prijatie a výkon verejných listín v dedičských veciach, bez potreby osobitnej vnútroštátnej právnej úpravy.[143]

Vo svojej podstate v nariadení ide o právnu úpravu platnú súčasne s vnútroštátnou právnou úpravou, vymedzujúcou práva a povinnosti subjektov práva ako aj práva a povinnosti orgánov štátu oprávnených konať a rozhodovať v daných veciach. Právnu úpravu nariadenia je možné charakterizovať nasledujúcimi znakmi: zavádza jednotné pravidlá pre cezhraničné dedenie; všeobecným hľadiskom pre určenie rozhodného práva je obvyklý pobyt poručiteľa, pripúšťa však možnosť voľby práva, ktorým sa bude riadiť celé dedičstvo; ďalej vychádza zo všeobecného princípu rešpektovania (uznania) rozhodnutí vydaných v ktoromkoľvek členskom štáte spoločenstva, vrátane akceptácie verejných listín vydaných v dedičských veciach a zavádza inštitút európskeho osvedčenia o dedičstve, ktoré je použiteľné v iných štátoch spoločenstva.[144]

Európske osvedčenie o dedičstve je listina vydaná príslušným orgánom členského štátu EÚ viazaného Nariadením (tzv. orgán štátu pôvodu), ktorá má byť uplatnená v inom členskom štáte EÚ viazanom Nariadením ako doklad o niektorých skutočnostiach týkajúcich sa dedenia.[145]

---

[143] ĎURANA, M. Európske osvedčenie o dedičstve a manželské majetkové práva. In: *Banskobystrické zámocké dni práva: zborník zo 7. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie.* Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Banská Bystrica, 2025, ISBN 978-80-557_2232-0, s. 157 a nasl. Dostupné na: https://doi.org/10.24040/2025.9788055722320.

[144] Tamtiež, s. 157.

[145] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 740.

Orgánom štátu pôvodu oprávneným vydať európske osvedčenie je podľa § 214 CMP v Slovenskej republike notár, ktorý je poverený súdom na konanie o dedičstve. Po skončení konania o dedičstve je orgánom štátu pôvodu notár, ktorý bol poverený na prejednanie dedičstva.[146] Ak takého notára niet, bude orgánom štátu pôvodu notár osobitne poverený súdom na konanie o žiadosti o vydanie európskeho osvedčenia o dedičstve. V takomto prípade sa žiadosť o vydanie európskeho osvedčenia podáva na okresnom súde miestne príslušnom podľa § 158 CMP. Tento súd následne poverí notára spôsobom podľa § 162 CMP.

V ustanovení § 215 CMP je osobitne upravený procesný postup v konaní o vydanie európskeho osvedčenia o dedičstve. V ods. 1 uvedeného ustanovenia je upravený postup v prípade, že žiadosti o vydanie európskeho osvedčenia o dedičstve notár vyhovie. V takomto prípade notár osvedčenie zaregistruje v Notárskom centrálnom registri listín, vedenom podľa § 73k zákona č. 323/1992 Zb. O notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok).

Tak ako už bolo uvedené vyššie, vychádzajúc z Nariadenia, európskym osvedčením o dedičstve sa osvedčujú skutočnosti týkajúce sa dedenia. V tomto zmysle možno európskym osvedčením o dedičstve osvedčiť najmä: že žiadateľ má postavenie správcu dedičstva a rozsah jeho práv, že žiadateľ je dedičom v určitom dedičskom podiele na dedičstve ako celku, a že žiadateľ je dedičom a že nadobudol konkrétny majetok.

Notár skutkovo a právne vyhodnotí, či skutočnosti, ktoré žiadateľ v žiadosti navrhuje osvedčiť, existujú a sú pravdivé. Ak šetrením a dokazovaním zistí ich pravdivosť, vydá európske osvedčenie, v opačnom prípade, t. j. ak nie sú splnené podmienky na vydanie európskeho osvedčenia, európske osvedčenie nevydá.[147]

Ďalej zákon v § 215, ods. 2 ukladá notárovi, ktorý osvedčenie o dedičstve nevydá, povinnosť o jeho nevydaní a dôvodoch nevydania upovedomiť bezodkladne žiadateľa. V upovedomení notár uvedie dôvody nevydania európskeho osvedčenia o dedičstve.

[146] BREZNOŠČÁKOVÁ, M. I. *Cezhraničné dedenie.* Wolters Kluwer, 2015, ISBN 978-80-8168-206-3, s. 90–91.
[147] SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 745.

Žiadateľ má potom možnosť brániť sa voči tomu, že upovedomenie o dedičstve mu nebolo vydané a to konkrétne návrhom podľa § 216 CMP a v návrhu žiadať, aby súd určil, že odmietnutie vydať európske osvedčenie o dedičstve bolo nedôvodné, a v prípade, ak síce európske osvedčenie o dedičstvo vydané bolo, ale žiadateľ má za to, že vydané osvedčenie nezodpovedá skutočnosti, opravným prostriedkom môže navrhnúť, aby súd určil, že vydané európske osvedčenie o dedičstve nezodpovedá skutočnosti.

Notár, ktorý vydal európske osvedčenie o dedičstve, môže na základe žiadosti toho, kto má na veci právny záujem, vykonať opravu, zmenu alebo odvolanie európskeho osvedčenia o dedičstve. O vykonaní opravy európskeho osvedčenia o dedičstve (k čomu je notár príslušný ako na žiadosť, tak aj bez návrhu), o vykonaní zmien alebo o odvolaní európskeho osvedčenia notár žiadateľa, dedičov (prípadne aj správcu dedičstva, ak bol ustanovený) upovedomí. Rovnako upovedomí oprávnené osoby o nevyhovení žiadosti o opravu, zmenu alebo odvolanie európskeho osvedčenia o dedičstve, môže na žiadosť osoby, ktorá má na veci právny záujem, pozastaviť účinky európskeho osvedčenia o dedičstve. O pozastavení účinkov európskeho osvedčenia o dedičstve upovedomí notár žiadateľa a dedičov.[148]

V ustanovení § 219 CMP zákon upravuje formu ako súd rozhoduje o opravných prostriedkoch, ak oprávnená osoba navrhne určiť, že vydané európske osvedčenie o dedičstve nezodpovedá skutočnosti, odmietnutie vydať európske osvedčenie o dedičstve bolo nedôvodné, oprava, zmena, alebo odvolanie európskeho osvedčenia o dedičstve, alebo pozastavenie jeho účinkov je nedôvodné, alebo že nevyhovenie žiadosti o opravu, zmenu, alebo odvolanie európskeho osvedčenia o dedičstve, alebo o pozastavenie jeho účinkov bolo nedôvodné.[149]

[148] Tamtiež, s. 749.

[149] KRAJČO, J. *Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie).* Bratislava: Eurounion, spol. s r. o., 2016, ISBN 978-80-89374-36-6, s. 457 a nasl.; rovnako BREZNOŠČÁKOVÁ, M. I. *Cezhraničné dedenie.* Wolters Kluwer, 2015, ISBN 978-80-8168-206-3, s. 95 a nasl.

Súd prvej inštancie (okresný súd) vo veci rozhoduje uznesením proti ktorému je prípustné odvolanie.[150]

K nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady č. 650/212 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve je možné vo všeobecnosti skonštatovať, že aplikácia tohto nariadenia v aplikačnej praxi znamená, že dedičstvo bude vybavované jednotne vo všetkých štátoch únie (s výnimkou Dánska, Írska a Spojeného kráľovstva) a pred jedným orgánom. Podstatou právnej úpravy uvedeného nariadenia však nie je zásadným spôsobom ovplyvňovať vnútroštátnu hmotnoprávnu úpravu dedenia, ale úprava procesného postupu cezhraničného prejednania dedičstva, jeho sprehľadnenie, možnosť voľby práva poručiteľom a zabezpečenie vzájomného uznávania rozhodnutí zavedením jednotného certifikátu o dedičstve.

[150] V súvislosti s obsahom znenia § 219 CMP (aj v nadväznosti na predchádzajúci text, kde sa používal pojem opravný prostriedok) osobitným predpisom, na ktorý sa odvoláva ods. 2 uvedeného ustanovenia, je článok 72 ods. Nariadenia. Na tomto mieste sa zakotvuje právo podať „opravný prostriedok", ak orgán štátu pôvodu vydá alebo odmietne vydať európske osvedčenie o dedičstve, ako aj pri oprave, zmene, odvolaní alebo pozastavení účinkov európskeho osvedčenia o dedičstve. Pojem „opravný prostriedok" použitý v slovenskom znení textu Nariadenia je autonómny. Nie je totožný s pojmom „opravné prostriedky" v domácom práve členského štátu EÚ. Členský štát EÚ viazaný Nariadením teda môže za opravný prostriedok vyžadovaný článkom 72 Nariadenia určiť aj taký procesný postup, ktorý podľa práva tohto členského štátu nie je opravným prostriedkom. To znamená, že pojem „opravný prostriedok" použitý v slovenskom znení textu Nariadenia chápeme všeobecne ako „prostriedok nápravy" (viď bližšie SMYČKOVÁ, R.–ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-89603-51-1, s. 751).

ZOZNAM POUŽITEJ A ODPORÚČANEJ LITERATÚRY

BAJCURA, A. a kol. *Občianske právo procesné.* Bratislava: PF UK v Bratislave, 1995. 313 s. ISBN 978-80-7160-009-1.

BREZNOŠČÁKOVÁ, M. I. *Cezhraničné dedenie. Nariadenie EÚ č. 650/2012 o cezhraničných dedičstvách.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. 180 s. ISBN 978-80-8168-206-3.

BREZNOŠČÁKOVÁ, M. I. Dlhy v dedičskom konaní a predlžené dedičstvo (IV.). In: *Ars Notaria,* č. 4, 2011.

CIRÁK, J. a kol. *Dedičské právo.* Šamorín: Heuréka, 2009. 237 s. ISBN 978-80 89122-55-4.

DOLÍHALOVÁ, M. K právu darcu domáhať sa vrátenia daru v optike judikatúry. In: *Naděje právní vědy 2024: právní věda* v praxi. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 2025, ISBN 978-80-261-1322-5, s. 115–125. Dostupné na: http://hdl.handle.net/11025/63073.

DOLÍHALOVÁ, M.–TAKÁČ, J. Selected security institutes in the law of obligations in relation to inheritance. In: *Spadkove pravo: nacionaľni, porivňaľni ta mižnarodni aspekty = Law of succession: national, comparative and international aspects.* Alerta, Kyjev, 2025, ISBN 978-617-566-918-1, s. 463–476.

DOLÍHALOVÁ, M.–TAKÁČ, J. Kodifikácia nového Občianskeho zákonníka a jej prejav v dedičskom práve. In: *Košické dni súkromného práva 6: rekodifikácia civilného procesu „10 rokov po" & rekodifikácia Občianskeho zákonníka „in medias res".* Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Košice, 2026, ISBN 978-80-574-0513-9, s. 16–24. Dostupné na: https://doi.org/10.33542/KDSP-0512-2-02.

ĎURANA, M. Európske osvedčenie o dedičstve a manželské majetkové práva. In: *Banskobystrické zámocké dni práva: zborník zo 7. ročníka medzinárodnej vedeckej konferencie.* Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Banská Bystrica, 2025, ISBN 978-80-557-2232-0, s. 156–162. Dostupné na: https://doi.org/10.24040/2025.9788055722320.

DUFALOVÁ, L. Vydanie majetku nepatrnej hodnoty a vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov v konaní o dedičstve. In: FICOVÁ, S.–IVANČO, M.–RAKOVÁ, K. et al. (eds.) *Dedičské právo v hmotnoprávnych a procesnoprávnych súvislostiach.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, ISBN 978-80-571-0486-5, s. 266–277.

ELIÁŠ, K. Podnik a dědění podniku. In: *Právní rozhledy,* 1997, č. 10.

FAJNOR, V., ZÁTURECKÝ, A. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi.* Bratislava: Heuréka, 1998. 608 s. ISBN 80-967653-4-5.

FARKAŠOVSKÝ, J.–KOVÁCS, K.–KOVÁČ, M.–MAJERNÍK, M.–PAVLOVIČ, M.–STRAKA, P. *Notársky poriadok. Komentár a súvisiace predpisy.* Bratislava: Iura Edition, 2006. 411 s. ISBN 978-80-8078-298-6.

FIALA, J. *Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu.* Praha: Acta Universitatis Carolinae, 1974.

FIALA, R. *Přehled judikatury ve věcech dědických.* Praha: ASPI, 2006, 496 s. ISBN 80-7357-182-X.

FICOVÁ, S. a kol. *Občianske právo procesné. Základné konanie.* 2. aktualizované a rozšírení vydanie. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, 493 s.

FICOVÁ, S. K príslušnosti súdu. In: *Podnikateľ a právo.* 2000, č. 1, s. 31.

FICOVÁ, S.–SVOBODA, J. Prenesenie príslušnosti a postúpenie veci z dôvodu miestnej neprísluš nosti. In: *Justičná revue,* 2003, č. 5, s. 514.

FICOVÁ, S.–ŠTEVČEK, M. a kol. *Občianske súdne konanie. Komentár.* 5. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurounion, 2010.

FOGAŠ, Ľ. K pojmu účastník konania o dedičstve. In: *Právny obzor,* 1982, č. 65, s. 341–352.

FOGAŠ, Ľ. Konanie o dedičstve. In: *Právny obzor,* č. 4, 1982, s. 26–31.

GANDŽALOVÁ, D.–DOLÍHALOVÁ, M. *Dedičské právo.* 2. doplnené a rozšírené vydanie. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Banská Bystrica, 2025, 366 s., ISBN 978-80-557-2247-4.

GANDŽALOVÁ, D.–ĎURANA, M. Spôsoby skončenia konania o dedičstve. In: *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Belii Neosolii.* Roč. 27, Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, Banská Bystrica, 2024, ISBN 978-80-557-2164-4, s. 74–97. Dostupné na: https://repo.umb.sk/items/cba5aff7-4a3e-4737-a783-3f375f8ccb06.

GANDŽALOVÁ, D.–SAKTOROVÁ, Ľ.–DOLÍHALOVÁ, M. Succession law in the Slovac Republic: legal framework, principles, and comparative reflections. In: *Successions-related contracts. Ukrainian and English-language scientific and practical edition.* Volume II. Alerta, Kyjev, 2026, ISBN 978-617-566-980-8.

HANDL, V.–RUBEŠ, J. *Občanský soudní řád – komentář.* I. a II. diel. Praha: Panorama, 1985, 1. vydanie, AA 47,04, VA 47,18, ISBN 508-21-856.

HANT, Ľ.–LESAJ, D. O miestnej príslušnosti súdov. In: *Justičná revue,* 1990, č. 1, s. 28.

HOLUB, F. Zjišťování úspor v řízení o dědictví. In: *Právní praxe,* č. 9, 1993. 116.

HOLUB, O. Formální a obsahové náležitosti usnesení v dědickém řízení. In: *Ad Notam,* 1995, č. 6, s. 125.

HULJAK, Š. Všeobecná cena majetku poručiteľa. In: *Ars Notaria,* 1998, č. 1.

KOLESÁR, P. Problematika účastenství v řízení o dědictví. In: *Ad Notam,* 2006, č. 2, s. 63–64.

KLEINOVÁ, J. Notář jako soudní komisař. In: *Právní rádce,* č. 2, 1993.

KOTRECOVÁ, A. *Uznesenie v systéme súdnych rozhodnutí v civilnom procese.* 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2016. 118 s. ISBN 978-80-89603-47-3.

KOTRECOVÁ, A.–GROFIKOVÁ, Z. Trovy v konaní o dedičstve podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016. In: *Ars Notaria,* 2017, č. 1.

KOTRECOVÁ, A.–VALOVÁ, K. Uznesenie o dedičstve po novom. Poverenie notára ako súdneho komisára. In: *Ars Notaria,* 2016, č. 3.

KOVÁCS, K. a kol. *Notársky poriadok: komentár.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, 392 s., ISBN 978-80-8168-700-2.

KOVÁCS, K. Postavenie a činnosť notára ako súdneho komisára nie je v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. In: *Ars Notaria,* 2019, č. 3, s. 20–21, ISSN 1335-2229.

KRAJČO, J. *Konanie o dedičstve (cezhraničné dedenie). Príručka pre notárov a dedičov (s judikatúrou súdov).* Bratislava: Eurounion, 2016. 608 s. ISBN 978-80-89374-36-6.

KRAJČO, J. a kol. *Občiansky súdny poriadok. I. diel. Komentár.* 5. aktualizované vydanie, Bratislava: Eurounion, 2010. 851 s. ISBN 978-80-89374-11-3.

KRČMÁŘ, J. *Právo občanské. Právo dědické.* Praha: Všehrd, 1933.

KRČMÁŘ, J. *Základy přednášek o právu občanském. Práva dědické.* Praha: Všehrd, 1928.

KUBINEC, M. Niekoľko úvah o právnej úprave exekučného konania voči fyzickým osobám. In: *Právne postavenie veriteľa pri vymáhaní pohľadávok.* Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2014. ISBN 978 80-557-0819-5.

KUBINEC, M. Všeobecné ustanovenia (druhá časť, hlava 1, diel 1, § 56 – § 67). In: *Obchodný zákonník – veľký komentár.* 1. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2016.

KUBÍČEK, P.–MAMOJKA, M.–PATAKYOVÁ, M. *Obchodné právo. Učebnica právnickej fakulty.* Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2007, 390 s., ISBN 978-80-7160-225-5.

KUTENIČ, Š. K rozsahu viazanosti súdu návrhom na začatie ďalšieho dedičského konania. In: *Ars Notaria,* 1999, č. 2.

LAZAR, J. a kol. Občianske právo hmotné. Bratislava: Iura Edition, 2010. 548 s. ISBN 978-80-8078-346-4.

LUBY, Š. *Dejiny súkromného práva na Slovensku.* Bratislava: Vydavateľstvo Univerzity Komenského, 2002, 351 s., ISBN 80-223-1745-3.

MALÝ, K. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945.* Praha: Karolinum, 1993, 399 s., ISBN 80-7066-7423.

MAMOJKA, M. *Obchodný zákonník, I. zv.: Veľký komentár.* Žilina: EuroKodex, 2016, 1087 s., ISBN 978-80-8155-065-2.

MAZÁK, J. *Základy občianskeho procesného práva.* Bratislava: Iura Edition, 2002. 638 s. ISBN 80-89047-42-4.

MAZÁK, J.–JÁNOŠÍKOVÁ, M. *Učebnica občianskeho procesného práva.* I. zväzok. Prvé vydanie. Bratislava: Iuris Libri, 2012. 516 s. ISBN 978-80-89635-00-9.

MIKEŠ, J. *Dědictví a právo.* 1. vydání. Praha: Informatorium, 1993. ISBN 80 85427-10-9.

MIKEŠ, J.–MUZIKÁŘ, L. *Dědické právo. Praktická příručka. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního i procesního.* 3. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007. 351 s. ISBN 978-80-7201-674-7.

OGURČÁK, Š. Účastníci občianskeho súdneho konania. In: *Právny obzor,* 1977, s. 575.

PETROV KŘIVÁČKOVÁ-HAMUĽÁKOVÁ, K. Spory o dedičské právo. In: FICOVÁ, S.–IVANČO, M.–RAKOVÁ, K. et al. (eds.). *Dedičské právo v hmotnoprávnych a procesnoprávnych súvislostiach.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, ISBN 978-80-571-0486-5, s. 105–114.

PRUDOVIČ, M. Dedičské právo v Európe a jeho metamorfózy v priestore a čase s akcentom na vývojové trendy a sociálne kontexty. In: *Societas et Iurisprudentia.* 2023, roč. 11, č. 4, s. 106–121, ISSN 1339-5467.

RAKOVÁ, K. Existencia dôvodu vydedenia cez prizmu aktuálnej súdnej praxe. In: *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2021. Zborník z online medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov.* Bratislava: Právnická fakulta UK, 2021, ISBN 978-80-7160-618-5, s. 293–302.

REBRO, K. *Rímske právo.* Bratislava: Obzor, 1980.

ROUČEK, F.–SEDLÁČEK, J. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.* Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936.

RUBEŠ, J. *Komentář k občanskému soudnímu řádu*. I. díl. Praha: Orbis, 1957.

RUBEŠ, J.–WINTEROVÁ, A. *Občanský soudní řád a předpisy související.* 3. vydání. Praha: Panorama,1990.

SCHELLEOVÁ, I.–SCHELLE, K. Soudy, notáři a dědictví. In: *Právní praxe v podnikání,* č. 11–12, 1997.

SMYČKOVÁ, R. K vybraným otázkam konania o dedičstve. In: *Ars Notaria,* 2005, č. 2.

SMYČKOVÁ, R.– ŠTEVČEK, M.–TOMAŠOVIČ, M.–KOTRECOVÁ, A. a kol. *Civilný mimosporový poriadok. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017. 1112 s. ISBN 978-80-89603-54-1.

STEINER, V. *Občianske procesné právo v teórii a praxi.* Bratislava: Obzor, 1980.

SVITANA, R. Spory o dedičské právo a určovacie žaloby. In: FICOVÁ, S.–IVANČO, M.–RAKOVÁ, K. et al. (eds.). *Dedičské právo v hmotnoprávnych a procesnoprávnych súvislostiach.* Bratislava: Wolters Kluwer SR, s. r. o., 2022, ISBN 978-80-571-0486-5, s. 115–129.

SVOBODA, E. *Dědické právo.* Praha: Vesmír, 1921.

SVOBODA, K.–TLÁŠKOVÁ, Š.–VLÁČIL, D.–LEVÝ, J.–HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 1056 s. ISBN 978-80-7400-297-7.

ŠTAJGR, F. *Některé teoretické otázky civilního práva procesního.* Praha: Acta Uni versitatis Carolinae, 1969.

ŠTEVČEK, M. Náhradová pohľadávka v dedičskom konaní a procesné problémy s tým súvisiace. In: *Ars Notaria,* 2007, č. 7.

ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné: Úvod do civilného procesu a sporové konanie.* Bratislava: Eurokódex, 2022, 536 s., ISBN 978-80-8157-333-6.

ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Základné konanie a správne súdnictvo.* 3. zmenené a doplnené vydanie. Žilina: Eurokódex, 2014. 760 s. ISBN 978-80-8155-043-0.

ŠTEVČEK, M.–FICOVÁ, S. a kol. *Občiansky súdny poriadok. I. diel. Komentár.* 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012. 965 s. ISBN 978-80-7400-406-3.

ŠTEVČEK, M.–FICOVÁ, S.–BARICOVÁ, J.–MESIARKINOVÁ, S.–BAJÁN KOVÁ, J.–TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár.* Praha: C. H. Beck, 2016. 1544 s. ISBN 978-80-89603-54-1.

ŠTEVČEK, M.–SMYČKOVÁ, R. et al. *Civilné právo procesné. Mimosporové konanie.* Praha: C. H. Beck, 2023, 360 s., ISBN 978-80-7400-947-1.

ŠTEVČEK, M. et al. *Občiansky zákonník II. § 451–880.* Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-597-8.

TAKÁČ, J. Darovanie pre prípad smrti. In: *Konsenzus v práve: zborník z medzinárodnej konferencie, ktorá sa konala pri príležitosti 20. výročia založenia Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, 7.–8. 2. 2013.* Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2013. ISBN 978-80-557-0523-1.

TAKÁČ, J. Komparácia navrhovanej predvojnovej právnej úpravy Občianskeho zákonníka z roku 1937 a prijatého povojnového Občianskeho zákonníka 118 Zoznam použitej a odporúčanej literatúry č. 141/1950 Zb. In: *Historicko-právna analýza príčin a následkov druhej svetovej vojny: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, organizovanej pri príležitosti 70. výročia ukončenia II. svetovej vojny, konanej v dňoch 4. – 6. marca 2015 na Právnickej fakulte UMB v Banskej Bystrici.* Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela – Belianum, 2015. ISBN 978 80-557-0931-4.

TUROŠÍK, M. *Roman Law.* 1. vydanie. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2013. 115 s. ISBN 978-80-557-0556-9.

VALOVÁ, K. Postup súdu (súdneho komisára) pri spore o dedičské právo. In: *Ars Notaria,* 2015, č. 4.

VALOVÁ, K.–HAMARA, J. Dedičské konanie po novom. In: *Ars Notaria,* 2015, č. 1. VALOVÁ, K.–HAMARA, J. Konanie o dedičstve podľa Civilného mimosporového poriadku. In: *Súkromné právo,* 2015, č. 6–7, s. 2–8.

VALOVÁ, K. a kol. *Notársky poriadok: komentár.* 2. vyd. Bratislava: C. H. BEck, 2023, 720 s., ISBN 978-80-8232-029-2.

VOJČÍK, P. *Občianske právo hmotné II.* Košice: Vydavateľstvo PF UPJŠ v Košiciach, 2006, 208 s. ISBN 80-7097-631-4.

VOZÁR, J. Niektoré sporné otázky súvisiace s vyporiadaním bezpodielového spoluvlastníctva manželov v rámci dedičského konania. In: *Právny obzor,* 1990, č. 2.

WAWERKA, K. Správce dědictví. In: *Ars Notaria,* 2007, č. 6 a 7.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní* (4. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva). Praha: Linde, 2006. 736 s. ISBN 80-7201-595-8.

WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní.* Praha: Linde, 2002. 696 s. ISBN 80 7201-345-9.

Hlava patnáctá
O ujetí se držby dědictví
Podmínky právního ujetí se držby dědictví

§ 797. Nikdo se nesmí svémocně ujmouti držby dědictví. Dědické právo se musí projednati před soudem a jím musí býti provedeno odevzdání pozůstalosti, to jest její převedení do právní držby.

§ 798. Pokud má soud, když někdo zemře, jednati z moci úřední a jaké lhůty a opatrnosti se mají v tomto projednacím řízení zachovávati, ustanovují předpisy zvláštní, dané o soudním řízení. Zde se ustanovuje, co je činiti dědici nebo tomu, kdo jinak má nárok vůči pozůstalosti, aby dosáhl držby toho, co mu náleží.

Prokázání právního důvodu: dědická přihláška

§ 799. Kdo se chce ujmouti držby dědictví, musí soudu vykázati právní důvod, zda mu dědictví připadá z posledního pořízení; z platné dědické smlouvy; nebo ze zákona, a výslovně se vyjádřiti, že dědictví přijímá.

§ 800. Nastoupení v dědictví nebo dědická přihláška musí zároveň obsahovati, zda se děje bez výhrady či s výhradou právního dobrodiní soupisu.

Účinek přihlášky bezvýhradné,

§ 801. Bezvýhradná přihláška dědická má za následek, že dědic ručí všem věřitelům zůstavitelovým za jejich pohledávky a všem odkazovníkům za jejich odkazy, byť i pozůstalost nestačila.

a přihlášky s výhradou

§ 802. Nastoupí-li se v pozůstalost s výhradou právního dobrodiní soupisu; jest soudem ihned zřídit soupis na útraty podstaty. Takový dědic je věřitelům a odkazovníkům zavázán jen potud, pokud pozůstalost stačí na jejich pohledávky i na pohledávky jeho vlastní, které mu náležejí mimo právo dědické.

Oprávnění k nastoupení dědictví s výhradou
nebo bez výhrady anebo k jeho odmítnutí

§ 803. Zůstavitel nemůže dědici odníti výhradu tohoto právního dobrodiní ani zakázati zřízení soupisu. Ano ani vzdání se toho ve smlouvě dědické mezi manžely nemá účinku.

§ 804. Zřízení soupisu může býti požadováno také tím, kdo má nárok na povinný díl.

§ 805. Kdo může sám svá práva spravovati, má volnost nastoupiti v dědictví bez výhrady nebo s výhradou uvedeného právního dobrodiní anebo také dědictví odmítnouti. Na poručnících a opatrovnících je, aby dbali předpisů daných na příslušném místě (§ 233).

§ 806. Dědic nemůže již svou soudní přihlášku dědickou odvolati ani nemůže přihlášku bezvýhradnou změniti a si vyhraditi právní dobrodiní soupisu.

§ 807. Přihlásí-li se z několika spoludědiců někteří bezvýhradně; ostatní však, byť i jen jediný z nich, s výhradou uvedeného právního dobrodiní; zřídí se soupis a dědická přihláška obmezená touto výhradou bude základem projednání pozůstalosti. V tomto případě, jakož i ve všech případech, v kterých musí býti soupis zřízen, požívá právního dobrodiní soupisu také ten, kdo podal dědickou přihlášku bezvýhradnou, pokud mu dědictví ještě nebylo odevzdáno.

§ 808. Je-li za dědice ustanoven někdo, komu by dědické právo náleželo zcela nebo zčásti i bez posledního pořízení; není oprávněn se dovolati dědické posloupnosti zákonné a tím zmařiti projev poslední vůle. Musí buď nastoupiti v dědictví z poslední vůle nebo vůbec se ho zříci. Osoby, které mají nárok na povinný díl, však mohou dědictví odmítnout s výhradou dílu povinného.

Přechod práva dědického

§ 809. Zemře-li dědic dříve, než nastoupil v napadlé dědictví nebo než je odmítl; vstoupí jeho dědicové v právo dědictví přijmouti nebo je odmítnouti, ačli zůstavitel je nevyloučil nebo neustanovil jiné dědice náhradní (§ 537).

Opatření před odevzdáním dědictví:

a) správa;

§ 810. Jestliže dědic při nastoupení v dědictví dostatečně prokáže své dědické právo, ponechá se mu opatrování a užívání pozůstalosti.

b) zajištění nebo uspokojení věřitelů;

§ 811. O zajištění nebo o uspokojení věřitelů zůstavitelových soud nepečuje více, než oni sami žádají. Věřitelé nejsou však povinni vyčkati dědické přihlášky. Mohou vznésti své nároky za podstatou a žádati: aby k jejímu zastoupení byl zřízen opatrovník, proti němuž mohou svá pohledávání provésti.

c) odloučení pozůstalosti od jmění dědicova;

§ 812. Má-li věřitel pozůstalostní, odkazovník nebo dědic nepominutelný obavu, že by sloučením pozůstalosti s jměním dědicovým mohl býti ohrožen na své pohledávce; může před odevzdáním žádati, aby dědictví bylo od jmění dědicova odloučeno, soudem uschováno nebo opatrovníkem spravováno, aby jeho nárok na ně byl poznamenán a zapraven. V takovém případě neručí mu však dědic již svým vlastním jměním, byť se i byl za dědice přihlásil bezvýhradně.

d) svolání věřitelů pozůstalostních

§ 813. Dědici nebo zřízenému opatrovníku pozůstalosti je volno požádati, aby pro vyhledání stavu dluhů byl vyhotoven edikt, kterým se všichni věřitelé svolávají na dobu okolnostem přiměřenou, aby ohlásili a doložili své pohledávky, a s uspokojováním věřitelů posečkali, dokud lhůta neuplyne.

Účinek svolání;

§ 814. Účinek tohoto soudního svolání jest, že věřitelé, kteří se v ustanovené lhůtě nepřihlásí, nemají vůči pozůstalosti, když byla vyčerpána zaplacením ohlášených pohledávek, žádného dalšího nároku, pokud nemají práva zástavního.

nebo jeho opominutí

§ 815. Opomine-li dědic dovolené mu opatrnosti soudního svolání anebo uspokojí-li ihned některé z hlásících se věřitelů, nemaje zřetel na práva ostatních, a nedostane-li se některým věřitelům zaplacení, poněvadž pozůstalost nestačí; ručí jim, byť se i byl k dědictví přihlásil s výhradou, celým svým jměním a tou měrou, pokud by byli obdrželi zaplacení, kdyby bylo bývalo pozůstalosti užito k uspokojení věřitelů podle zákonného řádu.

e) Výkaz o splnění poslední vůle, buď vykonavatelem poslední vůle;

§ 816. Jmenoval-li zůstavitel vykonavatele (exekutora) své poslední vůle; záleží na něm, zda teto úkol na se vezme. Přijal-li jej, je povinen buď sám nařízení zůstavitelova provésti jako zmocněnec anebo liknavého dědice pohnati, aby je provedl.

nebo dědicem

§ 817. Není-li vykonavatel poslední vůle jmenován; nebo nepodrobí-li se jmenovaný tomuto úkolu; je přímo na dědici, aby vůli zůstavitelovu splnil jak jen možno anebo její splnění zajistil a aby se soudu o tom vykázal. Pokud jde o ustanovené odkazovníky, má pouze doložiti, že je zpravil o odkazu, který jim připadl (§ 688).

§ 818. Co má dědic, dříve než může dosáhnouti držby dědictví, zapraviti na dávkách a co má vykázati v případě, že jeho zůstavitel byl povinen vyúčtováním vůči státní pokladně, ustanovují zvláštní předpisy v politických nařízeních.

Kdy se má dědictví odevzdati

§ 819. Jakmile soud na základě podané dědické přihlášky uzná, kdo je po právu dědicem a jakmile jím povinnosti budou splněny, odevzdá se mu dědictví a projednání se skončí. Ostatně jest na dědici, aby za účelem převodu vlastnictví k věcem nemovitým se zachoval podle předpisu § 436.

Ručení spoludědiců

§ 820. Několik dědiců, kteří nastoupili ve společné dědictví bez právního dobrodiní soupisu, ručí i po odevzdání všem věřitelům

pozůstalostním a odkazovníkům všichni za jednoho a jeden za všechny. Vzájemně jsou si však povinni přispěním podle poměru svých podílů dědických.

§ 821. Jestliže spoludědicové užili právního dobrodiní soupisu; jsou zavázáni před odevzdáním věřitelům pozůstalostním a odkazovníkům podle § 550. Po odevzdání ručí každý jednotlivec o sobě za břemena nepřesahující podstatu pozůstalosti jen podle poměru svého podílu dědického.

Zajišťovací prostředky věřitelů dědicových

§ 822. Věřitelé dědicovi mohou před odevzdáním vésti exekuci jen na ty jednotlivé součástky pozůstalosti, které byly dědici soudem pozůstalostním přenechány k volnému nakládání.

Ustanovení je ve znění § 73 III. dílčí novely.

Původní text zněl: „Dědicovi věřitelé mohou sice jemu připadlý dědičný statek i před tím, než mu byl odevzdán, obtížiti obstávkou, zabavením nebo záznamem. Takové zajištění nemůže však býti povoleno jinak, než s výslovnou výhradou, že bude bez újmy nárokům vyskytnuvším se při projednání pozůstalosti a účinným od doby, kdy bude pozůstalost odevzdána.“

Žaloby dědické

§ 823. I po odevzdání dědictví může se na tom, kdo je vzal v držbu, domáhati ten, kdo tvrdí, že má lepší nebo stejné právo dědické, aby mu dědictví bylo postoupeno nebo aby bylo rozděleno. Vlastnictví k jednotlivým kusům dědickým se nevymáhá žalobou dědickou, nýbrž žalobou vlastnickou.

Jejich účinek

§ 824. Bude-li žalovaný přidržen postoupiti pozůstalost celou nebo její díl; posuzují se nároky na vrácení plodů, které držitel vybral; nebo na náhradu nákladů, které v pozůstalosti učinil, podle týchž zásad, které jsou vůbec dány v hlavě o držbě se zřetelem k poctivému nebo k nepoctivému držiteli. Třetí poctivý držitel není nikomu odpověden za kusy dědické, kterých mezitím nabyl.

Príloha č. 2: Právne účinky dedičskej postupnosti[151]

Dedič nadobudne dedictvo smrťou zostaviteľa z moci zákona bez akéhokoľvek ďalšieho svojho pričinenia.[152]

Skoncovanie pozostalostného pokračovania nie je podľa práva platného na Slovensku a Podk. Rusi prvou podmienkou, aby dedictvo bolo nadobudnuté. Toto pokračovanie (upravené zovrubne v zák. čl. XVI: 1894) je potrebné jedine na to, aby zmena práv, nastúpivšia úmrtím zostaviteľa, bola v záujme zachovania týchto práv súdne usporiadaná. Účelom tohoto pokračovania nie je tedy zakladanie práv, ale usporiadanie práv už nadobudnutých s účinkom všeobecnej vierohodnosti (súdnym odovzdaním pozostalosti alebo vydaním vysvedčenia dedického resp. odkazovníckeho), ktoré usporiadanie slúži zároveň za vierohodnú legitimáciu nadobudnutého dedického práva (lebo ináč ani nie je možno mimo sporu dokazovať vierohodne, že kto je výlučne oprávneným dedičom zostaviteľa); vedľa usporiadania pozostalosti postará sa súd zároveň, aby práva prešlé so zostaviteľa boly proti narušeniu chránené (zachovaním podstaty majetku a predídením sporov).

Vo všeobecnosti je vecou osôb na pozostalosti interesovaných, pokiaľ pokladajú na ochranu svojich záujmov za potrebné pozostalostné pokračovanie; preto pozostalostný súd započne toto pokračovanie zpravidla len na žiadosť interesentov. Avšak vyskytnú sa situácie, keď je pozostalostné pokračovanie záväzné k vôli ochrane určitých záujmov; v prvom rade vtedy, keď sa medzi interesentmi nachádzajú osoby, ktoré potrebujú ochrany zákona vo vyššej miere (nenarodenci, nezletilci, opatrovanci, osoby

[151] Výňatok z publikácie: FAJNOR, V.–ZÁTURECKÝ, A. 1998. *Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi.* III. vyd., Heuréka, 1998, ISBN 80-7653-4-5, s. 554–557.

[152] Zákony platné na Slovensku a Podk. Rusi neznajú spočívajúcu pozostalosť *(hereditas iacens);* dedenie sa deje *ipso iure,* a tak možnosť vykonávať dedické práva nie je viazaná na súdne odovzdanie pozostalosti (Z. R. 299). Podľa rak. obč. zák. dedič sa stane skutočným dedičom len tým, že dedictvo prijme. Ak prijme dedič dedictvo bez obmedzenia, zodpovedný je za pozostalostné dlhy neobmedzene, a to aj vtedy, jestli dedictvo jeho nestačí na ich úhradu. Avšak dedič je oprávnený prijať dedictvo s výhradou dobrodinia inventáru, v ktorom prípade zodpovedný je len po výšku dedictva za pozostalostné dlhy. Dedič nemá práva ujať sa držby dedictva svojmocne; podľa rak. obč. zák. musí byť pozostalosť v každom prípade súdne pojednávaná a oprávnenému dedičovi súdne odovzdaná.

vzdialené, ktoré sa zdržujú na neznámom mieste, základiny, ktoré majú byť zriadené), v druhom rade vzhľadom na udržanie poriadku v pozemkových knihách, keď ku pozostalosti patrí nehnuteľný majetok; v takýchto prípadoch je pozostalostný súd povinný zaviesť pozostalostné pokračovanie z úradnej povinnosti.

Avšak dedič má úplnú voľnosť, aby takéto dedictvo, ktoré mu pripadlo z moci zákona bez jeho vlastného pričinenia, odmietol. Oprávnený dedič jedine vtedy nemôže viacej odmietnuť dedictvo, jestli ho už raz výslovne prijal, alebo keď sa z okolností dá s určitosťou usudzovať, že ho prijal (na príklad keď do neho zasiahol).

Ak odmietne dedictvo dedič v poslednom poriadku menovaný a niet námestného dediča, menovaného zostaviteľom, pripadne vakantné dedictvo dedičovi podľa zákona. Ak odmietne dedictvo bližší dedič podľa zákona: nastupuje na jeho miesto ďalší dedič podľa zákona. Ak si nepodrží dedictvo ani jeden dedič: pripadne takýto majetok bez pána v poslednom rade vždycky štátnej pokladnici.

Na dediča prechádzajú nielen práva zostaviteľove, ale aj jeho dlhy. Krome toho je dedič povinný povyplácať všetky povinné diely podľa zákona, ako i všetky odkazy,[153] ktoré mu zostaviteľ uložil.[154]

Avšak dedič zodpovedný je za všetky tieto pozostalostné dlhy jedine po výšku dedictva, ktoré skutočne dostal. Keď dlžník zomre a jeho pozostalosť ešte nie je súdne odovzdaná: povinný je veriteľ pri uplatnení svojej pohľadávky zažalovať všetkých známych dedičov ako i kurátora neznámych dedičov, ktorého ustanoví súd (P. R. 42). Veriteľ musí v spore dokázať, že osobe, ktorú žaluje ako dediča svojho dlžníka, dedictvo skutočne pripadlo a ako veľké; a to preto, lebo dedič môže byť odsúdený len po výšku dedictva, a tak

[153] Odkazovník môže sice – ak neučinil závetca opačného opatrenia – hneď po smrti zostaviteľa požadovať, aby mu bol vydaný odkaz, ktorý nebol učinený závislým od suspenzívnej podmienky, avšak dediča, ktorý je zaviazaný ho vydať, nepostihuje opozdenie, dokiaľ nebol vyzvaný platiť, v dôsledku čoho nemusí platiť úroky od odkazu na dobu, ktorá vyzvaniu predchádza (Z. R. 301).

[154] Dedič je povinný znášať aj bremená (náklady) pozostalosti, medzi ne počítajúc i náklady slušného pochovania zostaviteľa. Náklady postavenia náhrobného pomníka sú tiež bremenom pozostalosti, avšak súd má právo tieto náklady – primerane spoločenskému postaveniu a majetkovým pomerom zostaviteľa – znížiť (Z. R. 303); a ak učinil dedič na tento cieľ náklady horejšiu mieru presahujúe, musí znášať prípadný vyšší náklad zo svojho.

jestli sa nedokáže, že dedič dedictvo dostal, súd nemôže prisúdiť pohľadávku proti nemu.

Avšak dedič musí zachovať pri uspokojovaní pozostalostných veriteľov náležitú opatrnosť. Ak môže dôvodne predpokladať, že je pozostalosť dlhami preťažená: nesmie vyplácať jednotlivých veriteľov ľubovoľne pred inými veriteľmi, ale musí žiadať, aby bol na pozostalosť uvalený konkurz. Ak neučiní tak, zodpovedný je pozdejšiemu veriteľovi, ktorý v dôsledku toho nebol z pozostalosti uspokojený, osobne, to jest celým svojim majetkom za peniaz (kvótu), ktorý by bol tento veriteľ dostal v prípade konkurzu.

Keď je viac dedičov, zodpovední sú pozostalostným veriteľom solidárne.

Spoludedičia zodpovední sú za pozostalostné dlhy jeden voči druhému len v pomere svojich dedických podielov. Ak tedy vyplatil niektorý spoludedič niektorý pozostalostný dlh prez túto mieru, môže od ostatných dedičov žiadať pomernú náhradu. Vo vzájomnom pomere medzi dedičom majetku vetevného a dedičom majetku nadobudnutého postihujú dlhy zostaviteľove jedine dediča majetku nadobudnutého.

Odkazovník je zodpovedný za dlhy zostaviteľa len v druhom rade, totiž pokiaľ ich nemožno dobyť od dedičov, pravdaže aj vtedy len po výšku svojho odkazu.

Vlastní veritelia dedičovi môžu exekučne zabaviť všetky pozostalostné predmety, ktoré pripadly dedičovi, bez toho, že by museli čakať na súdne odovzdanie dedictva. Veritelia dedičovi sú oprávnení od chvíle, keď dedictvo ich dlžníkovi pripadlo, žiadať zaistenie svojich pohľadávok na pozostalostných nehnuteľnostiach ešte skôr, než ich súd prepíše na meno dediča, a to vkladom alebo záznamom, ale len s tou výhradou, že takýto vpis nadobudne účinnosť len od chvíle, keď bude dotyčná nehnuteľnosť dlžníkovi ako dedičovi súdne odovzdaná. Jestli tedy súd odovzdá dotyčnú nehnuteľnosť inému dedičovi, než proti ktorému viedli veritelia exekúciu (na nehnuteľnosť) takýto vpis *ipso facto* stratí účinnosť (P. R. 34).

Keď je viacej dedičov, pozostalosť stane sa ich spoločným majetkom v pomere ich dedických podielov.

Deľba medzi spoludedičmi deje sa podľa pravidiel o zrušení majetkového spoločenstva: buďto spoločnou dohodou buďto sporom o deľbu. Pre deľbu mimospornú poskytuje pozostalostné pokračovanie (§ 59 zák. čl. XVI: 1894) značné úľavy.

O odporujúcich si nárokoch viac osôb, vznesených na pozostalosť alebo jej časť na základe dedického práva, rozhodne súd v dedickom spore. Predmetom tohoto môže byť určenie, že komu patrí dedické právo na pozostalosť podľa dedickej smluvy alebo záveti, alebo podľa zákona; tak je tomu, keď pozostalostný súd odkázal niektorých účastníkov pozostalostného pokračovania proti iným účastníkom na porad práva a odložil vynesenie odovzdacieho usnesenia do pravoplatného zakončenia (v stanovenej lehote započatého) sporu; v tomto prípade zašle procesný súd pravoplatný rozsudok pozostalostnému súdu, ktorý potom podľa tohoto rozsudku odovzdá pozostalosť (§§ 84 až 89 zák. čl. XVI: 1894). Predmetom dedického sporu môže byť aj nárok na vydanie dedictva (i povinného dielu), vznesený na základe dedického titulu proti niekomu, ktorý ho tiež dedickým titulom zadržuje; čo do zodpovednosti nepravého dediča voči pravému dedičovi obdobne platia právne pravidlá o vrátení bezzákladného obohatenia; bude tedy záležať na tom, či nepravý dedič vedel o nesprávnosti alebo neplatnosti dedického titulu, na základe ktorého dedictvo odňal resp. ho zadržuje, tedy na jeho bezolstnosti alebo obmyseľnosti. Bezolstný nepravý dedič má nárok na náhradu nákladov – ktoré len preto učinil na pozostalosť, lebo sa pokladal za dediča – i v tom prípade, keď sa nimi pozostalosť neobohatila. Dedický spor možno započať i po odovzdaní pozostalosti alebo vydaní vysvedčenia o dedení v riadnej 32ročnej premlčacej lehote.

DRUHÝ DIEL
DOKÁZANIE SMRTI

§ 308
Návrh

(1) Ak je isté, že niekto zomrel, ale jeho smrť sa nedá preukázať verejnou listinou, možno podať návrh na začatie konania o dokázanie smrti.

(2) Návrh na začatie konania môže podať každý, kto má právny záujem na dokázaní smrti.

§ 309
Použitie iných ustanovení

Ustanovenia prvého dielu sa použijú primerane; vyhláškovú lehotu však možno skrátiť až na tri mesiace.

ŠIESTA HLAVA
PREJEDNANIE DEDIČSTVA

§ 310
Príslušnosť

Na prejednanie dedičstva je príslušný súd, ktorý bol naposledy všeobecným súdom poručiteľa. Ak niet takého súdu v Československej republike, je príslušný súd, v obvode ktorého je poručiteľov majetok alebo jeho časť; ak je podľa tohto príslušných niekoľko súdov, rozhoduje medzi nimi predstihnutie.[155]

[155] Právo dedičské upravujú §§ 509 až 561 obč. zákonníka. Štátne notárstvo koná o prejednaní dedičstva namiesto súdu prvej stolice podľa zák. č. 52/1954 Zb., ktorým sa rozširuje pôsobnosť štátneho notárstva.
Všade tam, kde je uvedený súd príslušný na prejednanie dedičstva, rozumie sa tým štátne notárstvo. Súd však aj naďalej prejednáva žaloby súvisiace s dedičstvom a exekučnou likvidáciou dedičstva (§ 15 zák. č. 52/1954 Zb.).

Obsadenie súdu a spôsob konania

§ 311

Konanie vykonáva sudca bez ústneho pojednávania.

§ 312

Súd začne konanie z úradnej povinnosti, len čo sa dozvie, že niekto zomrel alebo bol právoplatne vyhlásený za mŕtveho.

§ 313

Oznámenie o úmrtí

Miestny národný výbor oznámi každé úmrtie v obci ľudovému súdu miesta úmrtia.

Predbežné vyšetrovania a opatrenia

§ 314

(1) Súd príslušný na prejednanie dedičstva vyšetrí najprv:

a) poručiteľovo meno, priezvisko, vek, stav, štátne občianstvo, zamestnanie, ako aj či bol odkázaný na príjem z pracovného alebo obdobného pomeru, alebo či dostával dôchodok z verejných prostriedkov;

b) deň a miesto poručiteľovho úmrtia, jeho posledné bydlisko alebo pobyt;

c) meno, priezvisko, pobyt a zamestnanie manžela;

d) mená, priezviská, zamestnanie, vek a pobyt detí zomrelého a iných osôb, o ktorých sa dá predpokladať, že sú dedičia;

e) či je tu dedičstvo a aké, či sú tu dlhy a či tieto pravdepodobne prevyšujú majetok;

f) či je tu závet a kde je uschovaný;

g) či a ktoré poručníctvo a opatrovníctvo zomrelý zastával;

h) kto by mal byť ustanovený za poručníka alebo opatrovníka deťom alebo dedičom zomrelého.

(2) Toto vyšetrovanie sa nekoná, ak ide o maloletého, ktorý bol v čase úmrtia v rodičovskej moci a nemal imania.

§ 315

Súd urobí všetky potrebné a neodkladné opatrenia, najmä zistí stav a obsah závetu (§ 319) – ak sa nájde – postará sa o zabezpečenie dedičstva, o predaj vecí, ktoré nemožno uschovať bez nebezpečenstva škody alebo nepomerných trov, a to aj pod odhadnú cenu, o vydanie nedoplatkov poručiteľovej odmeny za prácu a opakujúcich sa dôchodkov až do výšky jednomesačného príjmu, ako aj o zverenie vecí osobnej potreby pozostalému manželovi, a ak ho niet, inému členovi poručiteľovej domácnosti. Predaj vecí sa vykoná podľa obdoby § 564a, iba ak súd rozhodne o inom spôsobe predaja.

§ 316

Vyšetrovanie a opatrenie uvedené v §§ 314 a 315 vykoná podľa možnosti a potreby už súd, v obvode ktorého poručiteľ zomrel.

§ 317

V obciach mimo sídla ľudového súdu môže súd o vykonanie vyšetrovania podľa § 314 požiadať miestny národný výbor.

§ 317a

Pre účely konania o prejednanie dedičstva môže súd ustanoviť opatrovníkov všetkým dedičom, odkazovníkom a iným účastníkom, pokiaľ už nemajú zákonného zástupcu, aj ak by na ustanovenie opatrovníkov bol podľa § 244 príslušný iný súd.

§ 318

Zabezpečenie dedičstva

Zabezpečenie dedičstva sa vykoná najmä uložením na súde, zapečatením v byte zomrelého alebo uložením u uschovávateľa a konečne zákazom výplaty vkladov a iných pohľadávok. Nezapečatené veci sa spíšu.

§ 319

Zistenie stavu a obsahu závetu

(1) Ak sa nájde závet, súd v prítomnosti zapisovateľa zistí v zápisnici: dátum závetu, kto ho predložil, stav listiny, či bol odovzdaný zapečatený alebo otvorený, či bolo v ňom niečo vymazané, opravené alebo či bola spozorovaná iná závada.

(2) K zápisnici sa pripojí overený odpis závetu. Prvopis závetu sa uloží osobitne.

(3) Ak je niekoľko závetov, pri všetkých sa postupuje podľa odsekov 1 a 2.

Neprejednanie dedičstva

§ 320

Ak zomrelý nezanechal majetok, súd konanie zastaví. Uznesenie o tom sa doručí iba na žiadosť účastníka.

§ 321

„Ak je majetok poručiteľa tak nepatrný, že z neho možno uhradiť len trovy choroby a primeraného pohrebu a iné prednostné pohľadávky, zistí sa výsluchom dedičov a veriteľov, ktorí by mohli byť uspokojení, cena majetku a výška dlhov. Majetok sa prikáže týmto veriteľom na úplnú alebo čiastočnú úhradu ich nárokov; na to je potrebný súhlas veriteľov, ktorí by mohli byť uspokojení, ďalej dedičov, a ak tu niet žiadnych dedičov, štátu.“[156]

§ 322

Ak bola nariadená exekučná likvidácia dedičstva, súd zastaví prejednanie dedičstva. Uznesenie o tom sa doručí iba na žiadosť účastníka.

[156] Ustanovenie § 321 je uvedené v znení zákona č. 52/1954 Zb.

Prejednanie dedičstva

§ 323

Ak sa konanie neskončí spôsobom uvedeným v §§ 320 až 322, súd dedičstvo prejedná.

§ 324

Osoby, o ktorých sa dá predpokladať, že sú dedičia, súd o tom upovedomí. Súčasne ich poučí, že môžu do jedného mesiaca, ak neurčil súd dlhšiu lehotu, odmietnuť dedičstvo, a aké sú náležitosti a následky odmietnutia. Upovedomenie a poučenie sa doručí do vlastných rúk alebo sa dá ústne a zapíše sa do zápisnice.

§ 325

(1) Vždy sa spíše presný a úplný zoznam celého imania, ktoré mal poručiteľ v držbe v čase smrti alebo ktoré je u tretích osôb, s udaním jeho vtedajšej všeobecnej ceny (súpis).

(2) Ak má záujem na zistení imania socialistická právnická osoba alebo ak je dedičom osoba nesvojprávna alebo neznámeho pobytu, vykoná sa súpis i odhad bez odkladu na mieste samom.

(3) Spravidla sa upustí od súpisu na mieste samom a od odhadu, ak ide iba o osobný majetok poručiteľa a dedičia žijú prevažne z výťažku vlastnej práce.

§ 326

(1) Súpis sa koná spravidla podľa údajov predvolaných dedičov a opatrovníkov, a ak sa títo ustanovia, v ich prítomnosti.

(2) Ak sa má vykonať aj odhad, treba pribrať aj znalca. Pri odhade nehnuteľnej veci možno jej cenu zistiť i bez znalca podľa predpisov platných pre dane a verejné dávky, podľa posledného, skôr vykonaného odhadu alebo podľa zmluvy o poslednom scudzení, ak tomu neodporujú osoby, ktoré majú na odhade právny záujem.

§ 327

Ak sa koná súpis na mieste samom, orgán, ktorý ho vykonáva, je povinný pri použití vhodných prostriedkov zadovážiť si podľa možnosti úplné vysvetlenie o stave imania (aktív a pasív). V zápisnici uvedie, aké prostriedky na to najmä použil, a podľa možnosti v prvopise alebo v odpise pripojí nájdené listinné doklady.

§ 328

Na konci súpisu sa vypočíta suma dlhov a čistého majetku, ktorý ostáva po ich odpočítaní. Pri sporných aktívach a pasívach obmedzí sa súd iba na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistého majetku sa neberú do úvahy.

§ 329

Zápisnicu podpíšu všetci zúčastnení na súpise a prípadnom odhade; dedičia tak urobia s vyhlásením, že ich údaje sú správne a úplné a že vedome nič z dedičstva nezamlčali. Dedičov treba vopred poučiť o trestných následkoch nesprávneho alebo neúplného vyhlásenia o stave imania.

§ 330

(1) Súd určí všeobecnú cenu majetku v čase poručiteľovej smrti, sumu dlhov a čistú cenu dedičstva; pritom tiež uvedie, či a akým spôsobom sa odchýlil od zostaveného súpisu.

(2) Súpis neprekáža dedičom ani iným osobám, aby sa domáhali svojho práva mimo konania o prejednanie dedičstva.

§ 331

(1) Ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a zapiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, súd vyšetrí podmienky dedičského práva oboch a potvrdí nadobudnutie dedičstva tomu z nich, ktorého dedičské právo zistí.

(2) Ale ak rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, súd po márnom pokuse o pokonávku

upraví toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí menej pravdepodobným, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu a po jej márnom uplynutí pokračuje v prejednávaní dedičstva bez ohľadu na tohto dediča.

(3) Ak bola včas podaná žaloba, vyčká súd s ďalším prejednávaním dedičstva až do skončenia konania o žalobe.

(4) „Príslušnosť súdu pre konanie o tejto žalobe sa spravuje ustanovením § 310.“[157]

§ 332

Na návrh dediča vyzve súd veriteľov vyhláškou, ktorú vhodným spôsobom uverejní, aby svoje nároky v určitej lehote oznámili, a upozorní ich na následky neoznámenia (§ 514 občianskeho zákonníka).

§ 333

Skončenie prejednávania dedičstva

Len čo sú splnené zákonné podmienky, súd potvrdí nadobudnutie dedičstva a vyhlási prejednávanie za skončené.

§ 334

Potvrdenie nadobudnutia dedičstva

Uznesenie, ktorým sa potvrdzuje nadobudnutie dedičstva, má obsahovať:

a) meno a priezvisko poručiteľa a deň jeho smrti;
b) meno a priezvisko dediča a jeho zákonného zástupcu;
c) právny dôvod nadobudnutia dedičstva (zákon alebo závet);
d) ak je niekoľko dedičov, aký diel alebo ktoré jednotlivé veci alebo práva ktorý z nich nadobudol;
e) aké zápisy možno podľa tohto uznesenia vykonať vo verejných knihách.

[157] Ustanovenie § 331 ods. 4 je uvedené v znení zákona č. 52/1952 Zb.

§ 335

Dohoda o rozdelení dedičstva

(1) Dedičia si môžu rozdeliť veci patriace do dedičstva i mimosúdne. Ale ak je niektorý z nich nesvojprávny, môže sa tak stať iba na súde.

(2) Rozdelenie dedičstva na súde musí byť súdom schválené (§ 76 prvá veta).

(3) Ak sa dedičia nedohodnú o prevzatí veci, ktorá podľa zákona nemôže byť v spoluvlastníctve dvoch alebo viac osôb, nariadi súd prejednávaci dedičstvo predaj takej veci; predaj sa vykoná podľa obdoby § 564.

§ 336

Osobitné opatrenia čo do niektorých dedičov

Ak sú medzi dedičmi osoby pod osobitnou ochranou zákona, súd sa postará, aby sa dedičstvo pre tieto osoby riadne uschovalo, po prípade zaslalo príslušnému poručenskému alebo opatrovanskému súdu. Tento súd treba tiež upovedomiť o tom, že sa vydalo potvrdenie o nadobudnutí dedičstva.

§ 337

Opatrenia po vydaní uznesenia o potvrdení nadobudnutia dedičstva

(1) Po právoplatnosti uznesenia, ktorým bolo potvrdené nadobudnutie dedičstva, súd zruší vykonané zabezpečenie dedičstva, ako aj opatrovanstvo, zruší všetky zákazy výplaty vkladov, poistiek a pod., ktoré boli v konaní o prejednaní dedičstva nariadené alebo príslušnými ústavmi podľa zákona vykonané, a týmto ústavom oznámi, komu smú zadržané sumy vyplatiť.

(2) Toto ustanovenie sa nevzťahuje na opatrenia, urobené na zabezpečenie daní a verejných dávok.

§ 338

Odkazy a odkazovníci

Ustanovenie o dedičstve a dedičoch platí primerane o odkazoch a odkazovníkoch.

§ 339

Dodatočné objavenie majetku

Ak sa po potvrdení nadobudnutia dedičstva objaví nový majetok, urobí súd potrebné zabezpečovacie opatrenia, doplní súpis a podľa potreby aj uznesenie, ktorým bolo potvrdené nadobudnutie dedičstva.

§ 340

Dodatočné objavenie závetu

Ak sa po potvrdení nadobudnutia dedičstva objaví závet, zistí súd jeho stav a obsah (§ 319), uschová ho a upovedomí o ňom dedičov z tohto závetu; dedičstvo však znovu neprejednáva.

§ 341

Zrušenie uznesenia o potvrdení nadobudnutia dedičstva

Ak sa dodatočne zistí, že poručiteľ žije, alebo ak sa zruší jeho vyhlásenie za mŕtveho, súd zruší uznesenie, ktorým potvrdil nadobudnutie dedičstva.

§ 342

Odúmrť

Ak má poručiteľovo imanie pripadnúť štátu ako odúmrť, súd prejednávajúci dedičstvo urobí potrebné zabezpečovacie opatrenia a potom vydá toto imanie štátu.

Piata hlava
OSOBITNÉ USTANOVENIA

Konanie o dedičstve
§ 175a

(1) Príslušný orgán štátnej správy poverený vedením matriky oznámi úmrtie vo svojom matričnom obvode súdu príslušnému na prejednanie dedičstva.

(2) Súd začne konanie aj bez návrhu, len čo sa dozvie, že niekto zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho. Uznesenie o začatí konania netreba doručiť.

(3) Súd rozhoduje uznesením; uznesenie podľa § 175k ods. 1 a 2, § 175l, 175p, 175q a 175t sa doručuje do vlastných rúk.

§ 175b

Účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiteľovými dedičmi, a ak takých osôb niet, štát. Poručiteľov veriteľ je účastníkom konania v prípade § 175p, v prípade keď sa vyporiadava jeho pohľadávka, a pri likvidácii dedičstva. V konaní podľa § 175h ods. 2 je účastníkom konania iba ten, kto sa postaral o pohreb.

§ 175c

Súd bez meškania vykoná vyšetrenie v evidencii závetov uložených u notára v úschove, ktorá je vedená v Notárskom centrálnom registri závetov, či je v nej evidovaný závet poručiteľa, listina o vydedení alebo odvolanie týchto úkonov (ďalej len „závet“), a u ktorého notára je uložený.

§ 175d

(1) V predbežnom vyšetrení si súd najmä obstará údaje potrebné na zistenie dedičov a na zistenie poručiteľovho majetku a jeho dlhov a či dedičia, ktorým bol poručiteľ zákonným zástupcom, potrebujú ustanoviť opatrovníka.

(2) Ak poručiteľ zanechal závet, zistí súd jeho stav a obsah; na dožiadanie súdu tak urobí aj notár, ktorý má závet v úschove.

(3) Ak dôjde k zisteniu stavu a obsahu závetu, založí sa jeho originál, pokiaľ závet nie je spísaný vo forme notárskej zápisnice, do zbierky vyhlásených závetov vedenej na súde.

§ 175e

(1) Ak to vyžaduje všeobecný záujem alebo dôležitý záujem účastníkov, urobí súd aj bez návrhu neodkladné opatrenia, najmä zabezpečí dedičstvo, zverí veci osobnej potreby manželovi poručiteľa alebo inému členovi domácnosti, postará sa o predaj vecí, ktoré nemožno uschovať bez nebezpečenstva škody alebo nepomerných nákladov, prípadne ustanoví správcu dedičstva alebo jeho časti (ďalej len „správca“).

(2) Zabezpečenie dedičstva sa vykoná najmä jeho uložením na súde alebo u uschovávateľa, zapečatením v poručiteľovom byte alebo na inom vhodnom mieste, zákazom výplaty u dlžníka poručiteľa alebo súpisom na mieste samom.

(3) Pri predaji hnuteľných vecí postupuje súd primerane podľa ustanovení o výkone rozhodnutia predajom hnuteľných vecí, ibaže by prikročil k inému spôsobu predaja.

(4) Správcu ustanoví súd najmä z okruhu dedičov alebo z okruhu osôb blízkych poručiteľovi; za správcu môže byť ustanovený aj notár, pokiaľ v tomto konaní nie je súdnym komisárom. Ak je predmetom dedenia podnik, ustanoví súd za správcu osobu, ktorá má skúsenosť s vedením podniku. Za správcu možno ustanoviť iba toho, kto s ustanovením súhlasí.

(5) Neodkladné opatrenia môže vykonať podľa možnosti a potreby ktorýkoľvek súd.

§ 175f

(1) Správca robí po dobu konania o dedičstve úkony nevyhnutné na uchovanie majetkových hodnôt patriacich do dedičstva, a to v rozsahu vymedzenom súdom. Správca je povinný pri výkone funkcie postupovať s odbornou starostlivosťou a zodpovedá za škodu, ktorá vznikla porušením povinností, ktoré mu ukladá zákon alebo mu uloží súd. Ak to súd uloží, predkladá mu správca priebežné správy o svojej činnosti.

(2) Z dôležitých dôvodov môže súd zbaviť správcu funkcie. Podľa potreby ustanoví nového správcu. Zbavením funkcie nezaniká správcova zodpovednosť podľa odseku 1. Správca, ktorý bol funkcie zbavený, je povinný riadne informovať nového správcu a dať mu k dispozícii všetky doklady.

(3) Po skončení konania o dedičstve správca predloží dedičom prostredníctvom súdu konečnú správu o svojej činnosti. Súd potom rozhodne o odmene a náhrade hotových výdavkov správcu, ktoré platí dedič, ktorý nadobudol dedičstvo, ktoré nie je predlžené; ak je dedičov niekoľko, platia tieto trovy podľa vzájomného pomeru čistej hodnoty ich dedičských podielov. V ostatných prípadoch platí tieto trovy štát.

§ 175g

Pri obstarávaní úplné podkladu na rozhodnutie, pri predbežnom vyšetrení, zabezpečení dedičstva, najmä pri jeho ochrane proti neoprávneným zásahom, pri predaji vecí, zisťovaní hodnoty poručiteľovho majetku a súpise na mieste samom spolupôsobí na požiadanie súdu príslušný orgán štátnej správy alebo samosprávy.

§ 175h

(1) Ak poručiteľ nezanechal majetok, súd konanie zastaví.

(2) Ak poručiteľ zanechal majetok nepatrnej hodnoty, môže ho súd vydať tomu, kto sa postaral o pohreb, a konanie zastaví.

(3) Proti uzneseniu podľa odsekov 1 a 2 sa nemožno odvolať.

§ 175i

(1) Ak konanie nebolo zastavené podľa § 175h, upovedomí súd tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú dedičmi, o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť v lehote jedného mesiaca odo dňa, keď súd dediča o práve dedičstvo odmietnuť upovedomil; túto lehotu môže súd z dôležitých dôvodov predĺžiť. Súčasne dedičov poučí o náležitostiach a o účinkoch odmietnutia dedičstva.

(2) Upovedomenie včítane poučenia doručí súd do vlastných rúk alebo ho dá ústne a v zápisnici uvedie, že sa tak stalo.

§ 175j

Na prejednanie dedičstva nie je potrebné nariaďovať pojednávanie, ak súd potvrdí jeho nadobudnutie jedinému dedičovi, alebo ak dedičstvo pripadne štátu podľa § 462 Občianskeho zákonníka.

§ 175k

(1) Ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, vyšetrí súd podmienky dedičského práva oboch a koná ďalej s tým, u koho sa domnieva, že je dedičom.

(2) Ak však rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse

o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu. Ak žaloba nebude podaná v lehote, pokračuje súd v konaní bez zreteľa na tohto dediča.

(3) Ak sú aktíva a pasíva medzi účastníkmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistého majetku sa na ne neprihliada.

§ 175l

(1) Ak mal poručiteľ v čase svojej smrti s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve, o ktorého vyporiadaní sa nezačalo konanie na súde, vyporiada sa tento majetok v konaní o dedičstve podľa osobitného predpisu.[158]

(2) Majetok uvedený v odseku 1 sa môže vyporiadať dohodou medzi pozostalým manželom a dedičmi uzavretou písomne alebo ústne do zápisnice. Ak medzi nimi nedôjde k dohode, vyporiada tento majetok súd príslušný na konanie o dedičstve. Ak rozhodnutie závisí od skutočnosti, ktorá zostala medzi účastníkmi sporná, postupuje súd podľa § 175k ods. 3.

(3) Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo rozhodnutie súdu o vyporiadaní majetku podľa odseku 2 obsahuje vymedzenie rozsahu majetku poručiteľa a jeho dlhov s údajom o cene majetku a určenie, čo z tohto majetku patrí do dedičstva a čo patrí pozostalému manželovi.

(4) Ak sa zistí skôr, než je dedičské konanie právoplatne skončené, ďalší majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, pri jeho vyporiadaní sa postupuje podľa odseku 2.

(5) Podľa predchádzajúcich ustanovení sa postupuje aj v prípade, keď poručiteľ bol v čase smrti spoluvlastníkom majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, ktoré zaniklo inak než smrťou poručiteľa, ak toto spoluvlastníctvo nebolo ku dňu smrti poručiteľa vyporiadané a o jeho vyporiadaní sa nezačalo konanie na súde.

[158] § 150 Občianskeho zákonníka.

Znenie § 175l účinné do 1. septembra 2005:

(1) Ak mal poručiteľ v čase svojej smrti s pozostalým manželom majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve, o ktorého vyporiadaní sa nezačalo konanie na súde, vyporiada sa tento majetok v konaní o dedičstve podľa osobitného predpisu.[162]

(2) Majetok uvedený v odseku 1 sa môže vyporiadať dohodou medzi pozostalým manželom a dedičmi uzavretou písomne alebo ústne do zápisnice. Ak medzi nimi nedôjde k dohode, vyporiada tento majetok súd príslušný na konanie o dedičstve. Ak rozhodnutie závisí od skutočnosti, ktorá zostala medzi účastníkmi sporná, postupuje súd podľa § 175k ods. 3.

(3) Dohoda o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo rozhodnutie súdu o vyporiadaní majetku podľa odseku 2 obsahuje vymedzenie rozsahu majetku poručiteľa a jeho dlhov s údajom o cene majetku a určenie, čo z tohto majetku patrí do dedičstva a čo patrí pozostalému manželovi.

(4) Ak sa zistí skôr, než je dedičské konanie právoplatne skončené, ďalší majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, pri jeho vyporiadaní sa postupuje podľa odseku 2.

(5) Podľa predchádzajúcich ustanovení sa postupuje aj v prípade, keď poručiteľ bol v čase smrti spoluvlastníkom majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, ktoré zaniklo inak než smrťou poručiteľa, ak toto spoluvlastníctvo nebolo ku dňu smrti poručiteľa vyporiadané a o jeho smrti sa nezačalo konanie na súde.

§ 175m

Súd zistí poručiteľov majetok a jeho dlhy a vykoná súpis aktív a pasív. Tým nie sú dotknuté ustanovenia § 175k ods. 3 a § 175l ods. 1 druhej vety.

§ 175n

Na návrh dedičov vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, a poučí ich o tom, že dedičia nezodpovedajú veriteľom,

ktorí svoje pohľadávky včas neoznámili, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľov vyčerpaná cena dedičstva, ktoré dedičia nadobudli. Uznesenie súd uverejní vyvesením na úradnej tabuli súdu.

§ 175o

(1) Na podklade zistenia podľa § 175m určí súd všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predlženia v čase smrti poručiteľa.

(2) Ak súd zistí skôr, než je dedičské konanie právoplatne skončené, nové skutočnosti, ktoré vyžadujú zmenu tohto uznesenia, vykoná potrebnú opravu novým uznesením.

§ 175p

(1) Účastníci sa môžu dohodnúť o tom, že predlžené dedičstvo sa prenechá veriteľom na úhradu dlhov. Táto dohoda podlieha schváleniu súdu, ktorý dohodu schváli, ak neodporuje zákonu; ak dohodu neschváli, pokračuje v konaní po právoplatnosti rozhodnutia.

(2) Ak sa po právoplatnom skončení konania objaví ďalší majetok, postupuje sa podľa odseku 1. Ak zostane majetkový prebytok, prejedná ho súd ako dedičstvo.

§ 175q

(1) Súd v uznesení o dedičstve

a) potvrdí nadobudnutie dedičstva jedinému dedičovi alebo
b) potvrdí, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu, alebo
c) schváli dohodu o vyporiadaní dedičstva alebo dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov alebo

d) potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov, ak medzi dedičmi nedôjde k dohode, alebo

e) neschváli dohodu o vyporiadaní dedičstva a potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov.

(2) Súčasťou uznesenia podľa odseku 1 môže byť aj uznesenie podľa § 175l a 175o.

§ 175r

Dedičia môžu veci patriace do dedičstva počas dedičského konania predať alebo urobiť iné opatrenia presahujúce rámec obvyklého hospodárenia len s privolením súdu.

§ 175s

(1) Prejednanie dedičstva je skončené

a) nadobudnutím právoplatnosti uznesenia vydaného podľa § 175p a 175q, alebo

b) vydaním osvedčenia o dedičstve za podmienok uvedených v § 175zca.

(2) Po skončení prejednania dedičstva súd zruší vykonané zabezpečenie dedičstva, ak k jeho zrušeniu nedošlo už v priebehu konania o dedičstve; zrušia sa najmä všetky zákazy výplaty vkladov, poistiek a iných hodnôt, ktoré boli v konaní o dedičstve nariadené alebo podľa zákona vykonané. Zároveň sa upovedomí ten, u koho sú tieto hodnoty uložené, o tom, komu sa majú vydať; ak táto osoba nie je známa alebo jej pobyt nie je známy, postupuje sa primerane podľa § 185g.

(3) Lehota podľa § 185g ods. 1 začína plynúť odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie skončilo. Ak sa prejednanie dedičstva skončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, lehota podľa § 185g ods. 1 začína plynúť odo dňa, keď osvedčenie o dedičstve nadobudlo účinky právoplatného uznesenia o dedičstve.

§ 175t

(1) Ak je dedičstvo predlžené a ak nedôjde k dohode podľa § 175p, môže súd uznesením nariadiť likvidáciu dedičstva. Rozhodne o tom aj bez návrhu. Rovnako súd postupuje, ak štát navrhol likvidáciu dedičstva preto, že veriteľ odmietol prijať na úhradu svojej pohľadávky vec z dedičstva.

(2) O nariadení likvidácie vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, a upozorní ich, že pohľadávky, ktoré nebudú pri likvidácii uspokojené, zaniknú. Toto uznesenie vyvesí na úradnej tabuli súdu.

(3) Len čo uznesenie o nariadení likvidácie dedičstva nadobudlo právoplatnosť, nepostupuje sa už podľa § 175p až 175s.

§ 175u

(1) Likvidáciu dedičstva súd vykoná speňažením všetkého poručiteľovho majetku podľa ustanovení o výkone rozhodnutia predajom hnuteľných vecí a nehnuteľností alebo predajom mimo dražby primerane podľa osobitného predpisu.

(2) O majetku poručiteľa, ktorý sa nepodarilo takto speňažiť, rozhodne súd, že pripadá štátu s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa.

§ 175v

(1) Súd vykoná rozvrh výťažku speňaženia majetku poručiteľa (ďalej len „výťažok“) medzi veriteľov.

(2) Z výťažku uhradí súd postupne pohľadávky podľa týchto skupín:

a) náklady poručiteľovej choroby a primerané náklady jeho pohrebu, trovy konania a splatné výživné,

b) dlžné dane a poplatky,

c) ostatné pohľadávky.

(3) Ak úhrn pohľadávok prevyšuje v prvej skupine výťažok, uhradia sa tieto pohľadávky pomerne. Obdobne sa postupuje v ďalších skupinách, pričom však v skupine c) sa uhradia pred ostatnými pohľadávkami pohľadávky zabezpečené obmedzením prevodu nehnuteľností alebo záložnými právami.

(4) Právoplatným skončením likvidácie zaniknú proti dedičom neuspokojené pohľadávky veriteľov. Ak však vyjde najavo ďalší poručiteľov majetok, rozdelí ho súd veriteľom do výšky ich neuspokojených pohľadávok bez zreteľa na tento zánik. Ak zostane majetkový prebytok, prejedná ho súd ako dedičstvo.

§ 175w

Ak sa dodatočne zistí, že poručiteľ žije, alebo ak bolo zrušené jeho vyhlásenie za mŕtveho, zruší súd uznesenie o dedičstve podľa § 175p a 175q.

§ 175x

(1) Ak sa objaví po právoplatnosti uznesenia, ktorým sa konanie o dedičstve skončilo, alebo po vydaní osvedčenia o dedičstve (§ 175zca) nejaký poručiteľov majetok, prípadne aj dlh, súd na návrh (§ 42 ods. 3 a § 79 ods. 1 a 2) vykoná o tomto majetku konanie o dedičstve. Ak sa objaví iba dlh poručiteľa, konanie o dedičstve sa nevykoná.

(2) V odôvodnených prípadoch, najmä na podnet súdu, notára, štátneho orgánu alebo orgánu územnej samosprávy, môže súd o majetku uvedenom v odseku 1 začať konanie aj bez návrhu.

§ 175y

(1) Nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve.

(2) Okrem prípadu, keď sa vykonala likvidácia dedičstva, nebráni uznesenie súdu tomu, kto nebol účastníkom konania o dedičstve, z ktorého uznesenie vzišlo, aby sa domáhal svojho práva žalobou.

§ 175z

(1) Ak prejednanie dedičstva nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, vykoná súd predbežné vyšetrenie a vydá účastníkom na ich žiadosť úradné potvrdenie o výsledku tohto vyšetrenia.

(2) Ak sa má majetok vydať do cudziny, upovedomí o tom súd tuzemských dedičov a veriteľov oznámením, ktoré sa vyvesí po dobu 15 dní na úradnej tabuli súdu; známym účastníkom sa toto oznámenie doručí.

Činnosť notárov v konaní o dedičstve

§ 175za

Notári so sídlom v obvode okresného súdu sú rovnomerne poverovaní úkonmi v konaní o dedičstve podľa rozvrhu, ktorý na návrh príslušnej notárskej komory vydá predseda krajského súdu na každý kalendárny rok.

§ 175zb

(1) Súd môže odňať vec poverenému notárovi, ak napriek predchádzajúcemu upozorneniu spôsobí zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Súd potom poverí úkonmi v konaní o dedičstve iného notára podľa rozvrhu práce.

(2) Odňatie veci podľa odseku 1 nie je súdnym rozhodnutím.

§ 175zc

(1) Ak v súlade s osobitným predpisom bude ustanovený zástupca, náhradník alebo bude vymenovaný nový notár, prevezme veci, v ktorých už súd udelil poverenie.

(2) Ak v súlade s osobitným predpisom bude ustanovený za zástupcu notársky kandidát, považuje sa na účely tohto zákona po dobu zastupovania za notára. Súd však rozhodne o odmene a náhrade hotových výdavkov notára, ktorého zástupca zastupuje. Osobitný predpis ustanovuje, akým spôsobom sa určí podiel zástupcu na odmene notára.

§ 175zca

Osvedčenie o dedičstve

(1) Notár poverený súdom (§ 38 ods. 1) vydá so súhlasom účastníkov osvedčenie o dedičstve, ak

a) dedičstvo nadobudol jediný dedič, ktorý nesmie byť maloletý, ani osobou, ktorá musí mať opatrovníka podľa zákona,
b) dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu,
c) dedičia sa vyporiadali medzi sebou dohodou,
d) dedičia uzavreli s veriteľmi poručiteľa dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov.

(2) Osvedčenie o dedičstve obsahuje najmä

a) označenie súdneho komisára,
b) označenie dedičskej veci,
c) označenie účastníkov a ich zástupcov,
d) vyhlásenie dedičov o spôsobe a obsahu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov zaniknutého smrťou poručiteľa,
e) obsah osvedčovanej skutočnosti,
f) ak ide o spoluvlastníkov, výšku ich spoluvlastníckych podielov vyjadrených zlomkom z celku,
g) ďalšie údaje, najmä údaje potrebné na zápis práva k henuteľnosti do katastra nehnuteľností,[159]

---

159 § ٤٢ č. ١٩٩٥/١٦٢ Z. .zákona Národnej rady Slovenskej republiky o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv do katastra nehnuteľností (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov.

h) podpisy účastníkov a ich vyhlásenie, že súhlasia s obsahom osvedčenia,

i) poučenie o tom, že účastník konania môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa § 175l až 175z,

j) miesto a dátum vydania osvedčenia o dedičstve,

k) odtlačok úradnej pečiatky notára a jeho podpis.

(3) Pri vydávaní osvedčenia o dedičstve sa postupuje primerane podľa § 175b až 175q. Osvedčenie o dedičstve vydá notár prítomným účastníkom alebo ich zástupcom.

(4) Účastník môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa § 175l až 175z. Ak žiadosť nie je včas podaná, osvedčenie o dedičstve nadobudne účinky právoplatného uznesenia o dedičstve [§ 175q ods. 1 písm. a) až c), § 175l a 175o]; včas podanou žiadosťou osvedčenie o dedičstve stráca platnosť a súd pokračuje v konaní bez zreteľa na jeho vydanie.

(5) Účastník sa môže vzdať práva na podanie žiadosti podľa odseku 4. V tomto prípade dňom vzdania sa práva na podanie žiadosti všetkými účastníkmi nadobudne osvedčenie o dedičstve účinky právoplatného uznesenia o dedičstve.

(6) Na opravu osvedčenia o dedičstve sa primerane použijú ustanovenia osobitného predpisu.[160]

Znenie § 175zca účinné do 1. septembra 2005

Osvedčenie o dedičstve

(1) Notár poverený súdom (§ 38 ods. 1) vydá osvedčenie o dedičstve, ak:

a) dedičstvo nadobudol jediný dedič, ktorý nesmie byť maloletý, ani osobou, ktorá musí mať opatrovníka podľa zákona,

[160] § 43 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok).

b) dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu,

c) dedičia sa vyporiadali medzi sebou dohodou,

d) dedičia uzavreli s veriteľmi poručiteľa dohodu o prenechaní predlženého dedičstva na úhradu dlhov.

(2) Osvedčenie o dedičstve obsahuje najmä

a) označenie súdneho komisára,

b) označenie dedičskej veci,

c) označenie účastníkov a ich zástupcov,

d) vyhlásenie dedičov o spôsobe a obsahu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov zaniknutého smrťou poručiteľa,

e) obsah osvedčovanej skutočnosti,

f) ak ide o spoluvlastníkov, výšku ich spoluvlastníckych podielov vyjadrených zlomkom z celku,

g) ďalšie údaje, najmä údaje potrebné na zápis právnych vzťahov k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností a údaje nevyhnutné na zistenie základu dane podľa osobitného predpisu,[161]

h) podpisy účastníkov a ich vyhlásenie, že súhlasia s obsahom osvedčenia,

i) poučenie o tom, že účastník konania môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa § 175l až 175z,

j) miesto a dátum vydania osvedčenia o dedičstve,

k) odtlačok úradnej pečiatky notára a jeho podpis.

(3) Pri vydávaní osvedčenia o dedičstve sa postupuje primerane podľa § 175b až 175q. Osvedčenie o dedičstve vydá notár prítomným účastníkom alebo ich zástupcom.

(4) Účastník môže do 15 dní od prevzatia osvedčenia o dedičstve požiadať súd o pokračovanie v konaní o dedičstve podľa § 175l až 175z. Ak žiadosť nie je včas podaná, osvedčenie o dedičstve nadobudne účinky právoplatného uznesenia o dedičstve [§ 175q ods. 1 písm. a) až c), § 175l a 175o]; včas podanou žiadosťou

[161] Zákon Slovenskej národnej rady č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností v znení neskorších predpisov.

osvedčenie o dedičstve stráca platnosť a súd pokračuje v konaní bez zreteľa na jeho vydanie.

(5) Účastník sa môže vzdať práva na podanie žiadosti podľa odseku 4. V tomto prípade dňom vzdania sa práva na podanie žiadosti všetkými účastníkmi nadobudne osvedčenie o dedičstve účinky právoplatného uznesenia o dedičstve.

(6) Na opravu osvedčenia o dedičstve sa primerane použijú ustanovenia osobitného predpisu.[164]

§ 175zd

(1) Ak sa prejednanie dedičstva neskončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, notár pripraví všetky potrebné podklady na vydanie uznesenia súdu a návrh na uznesenie súdu a vyúčtuje svoju odmenu a hotové výdavky.[162] Ak podklady nie sú úplné alebo návrh na uznesenie súdu nie je po vecnej stránke správny, súd môže vec vrátiť notárovi s pokynom na doplnenie konania alebo na zmenu návrhu uznesenia; pokynom súdu je notár viazaný.

(2) Notár má právo podať odvolanie proti výroku o odmene a hotových výdavkoch.

Znenie § 175zd účinné do 1. septembra 2005

(1) Ak sa prejednanie dedičstva neskončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, notár pripraví všetky potrebné podklady na vydanie uznesenia súdu a návrh na uznesenie súdu a vyúčtuje svoju odmenu a hotové výdavky.[163] Ak podklady nie sú úplné alebo návrh na uznesenie súdu nie je po vecnej stránke správny, súd môže vec vrátiť

[162] Zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb., Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 31/1993 Z. z.
[163] Zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok). Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 31/1993 Z. z. o odmenách a náhradách notárov v znení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 209/1994 Z. z.

notárovi s pokynom na doplnenie konania alebo na zmenu návrhu uznesenia; pokynom súdu je notár viazaný.

(2) Notár má právo podať odvolanie proti výroku o odmene a hotových výdavkoch.

KONANIE O DEDIČSTVE
Druhé, doplnené a rozšírené vydanie

Autor: prof. JUDr. Daniela Gandžalová, PhD.

Recenzenti: doc. JUDr. PhDr. Martin Skaloš, PhD.
JUDr. Monika Némethová, PhD.

Formát: online
Počet strán: 194 [10,97 AH]
Rok vydania: 2026
Vydanie: 2. vyd.
Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Návrh obálky: Mgr. art. Zuzana Ceglédyová
Obrázok na obálke: www.freepik.com/premium account
Edícia: Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

ISBN 978-80-557-2359-4
EAN 9788055723594
DOI https://doi.org/10.24040/2026.9788055723594

ISBN 978-80-557-2359-4

